

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Clemens Romanus - Cod. Aug. perg. 79

Klemens <I., Papst>

[S.l.], [10. Jh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-14106](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-14106)

Reichenau LXXIX.

Rücken, Vorsatzpapier, Ecken,
Schließen ersetzt von
Buchbinde Schick 1935.
(1935 nr. 22)

M

Aug. Li XXIX

S^{an}c^te marie Auguste maior

Itinerarius Clementis
1511

ITINERARIUS
CLEMENTIS

INCIPIT PROLOGUS
BVMNI IORRITANI

Tibi quidem papa gaudenti. nrorum
decus in sine doctorum tantus ingenii ui-
gor est. Immo tanta spiritalis gratia ut si-
quid ate & iam cotidiani eloqui more
dicitur siquid in ecclesia declamatur. id
in libris haberi & ad instructionem tradi
posteris debeat. nos tamen quos & inge-
ni tenuitas minus promptos & senecta
iam tardos reddet ac segnes. Opus quod
olim uenerande memoriae uirgo silua
inunxerat ut dementem nrae linguae
reddemus. & tu deinceps iure heredita-
rio possideas licet multas post moras tam
aliquando restituumus. predamq; ut
opinor non paruam grecorum bibliothecis
direptam nrorum usibus & utilitatibus
conuectamus. ut quos propriis non pos-
sumus peregrinis nutruius alimonis.
Nam et solent suauiora uideri peregrina
interdum uero & utiliora. Deniq; pe-
regrinum est pene omne quod in delam
corporibus confert qd morbis occurrat
quod uenena depellit iudea balsami
lacrima creta comam dictamni mittit
arabia aromatum flores & spicarum
nardi india segetem mexit quae ad nos

& iam si aliquantulo qua proprius ager
attulit. fractiona pueniunt odoris tamen
gratia uniusq; medendi integra seruant
Suscipe igitur miranime redeuntem ad
te clementem nrm. suscipe iam roma-
num. nec mireris. si forte tibi in eo min
solito floridus eloquentiae uultus appare-
at. Nihil inter est du modo sensus idem
sapiat. Peregrinas ergo mercedes mul-
to in patria sudore transuehimus. et
nescio qua gratia me cuium uultus acci-
piat. magna sibi greciae spolia deferen-
tem & occultos sapientiae thesauros nre
linguae clauis referantem. Sed uotis
tuis faueat ds ut nullus nobis sinister oculus
nec cuiusquam ^{miger uel defurms} liuidus occurrat aspec-
tus. ne extremo prodigni genere cum ni-
hil inuideant. illi quibus auferatur liues-
cunt. tamen ista quibus conferatur. Ae-
quum est sane tibi qui haec & iam grece
legeris ne forte in aliquibus minus a nob
seruatum translationis ordinem putes
interpretationis nrae indicare consilium.
Puto quod non lateat clementis huius
ingressu eiusdem operis hoc est recogni-
tionum duas editiones haberi. & duo
corpora esse librorum in aliquantis qui-
dem diuersa & in multis tamen eiusdem

narrationis. Deniq; pars ultima huius operis in qua de trans formatione simonis refertur in uno corpore habetur. in alio penitus non habetur. Sunt autē & quaedam in utroq; corpore de ingenito dō genitoq; disserta & de aliis nonnullis quae ut nihil amplius dicam excesserunt intelligentiā nrām. Haec ergo ego tamquā quae supra uires meas essent aliis reseruare malui quā minus plena perferre. Incideris autē quantum potuimus operam dedimus non solum a sententiis sed ne a sermonibus quidem satis elocutionibusque discedere. quae res quā uis minus ornatum minūmagis tamen fidele narrationis reddit eloquium. Epistolam sane in qua idem clemens ad iacobum fratrem dñi scribens de obitu nuntiat pētri & quod se reliquerit successorem cathedrae doctrinae suae in qua & iam de omni ordinatione ecclesiastica continetur. ideo nunc huic operi non premisi. qui & tempore posteriore & olim a me interpretata atq; edita. Sed quod in ea nonnullis fortasse uidetur inconsequens si hic explantur non puto absurdū uideri. Quidam enim requirunt quomodo cū linus & ana

deus in urbe roma ante clementem hunc fuerint episcopi ipse clemens ad iacobum scribens sibi dicat a petro docendi cathedram traditam. cuius rei hanc esse accipimus rationem quod linus & anadetus fuerunt quidem ante clementē episcopi in urbe roma sed superstitē pētro uidelicet ut illi episcopatus curā gererent. ipse uero apostolatus impleret officium. Sicut inuenitur & iam apud caesaream fecisse. ubi cum ipse esset praesens Zacheum tamen se ordinatum habebat episcopum & hoc modo utrumq; uerum uidebitur. ut & illi ante clementem numerentur episcopi & clemens tamen post obitū pētri docendi suscipere sedem. sed iam uideamus scribens iacobo fratri dñi operis sui clemens ipse qd sumat orationis initium

**EXPLICIT PROLOGUS
INCIPIT LIBER PRIMUS RECOGNITIONUM S. CLEMENTIS.**

Ego clemens in urbe roma natus ex prima & aetate pudicitiae studium gessi. Dum me animi intentio uelut uinculis quibusdam sollicitudinis & meroris innexam teneret. Inerat enim mihi cogitatio

lib' augie maioris.

mundus

incertum sane unde initium sumpserit.
Crebro enim ad memoria meam condi-
tionem mortalitatis adducens. simulq;
discutiens utrum nescit mihi aliqua
uita post mortem an nihil omnino
post ea sim futurus sicut non fuerim
antequam nascerer/uel si nulla pror-
sus uitae huius erit post obitum re-
cordatio. Et ita immensitas temporis
cuncta obliuioni ac silentio dabit ut
non solum non simus sed neq; qd fue-
rimus habeatur in memoria. sed et
illud uersabatur in pectore quando
factus sit mundus. Aut si omnino fac-
tus sit uel ante quam fieret & quid erat
an uero semp fuerit. Nam certum ui-
debatur qd si esset factus esset & pfecto
soluendus. & si soluatur quid iterum erit
nisi forte obliuio cuncta & silentiam te-
get. aut forte aliquid erit qd nunc sen-
tire mortalium non potest mens. Haec
& his similia nescio unde indefinenter
animo reuoluens nimis acate meroris
Incredibiliter ^{tristitiam} tabescebam. & qd est gra-
uius. si quando respueret a me huiusce-
modi curas uelut minus utiles cogita-
bam ualidiores in me fluctus sollicitu-
dinum consurgebant. Inerat enim

mibi comes optima quae me quiescere
non sineret & immortalitatis cupido. Ut
autem post rerum exitus docuit & gra-
tiadi omnipotentis ostendit. Haec me
animi intentio ad inquisitionem uerita-
tis & agnitionem uere lucis adduxit.
Ex quo factum est ut lugerem post
modum eos quos prius ignorans beatos
credebam. Igitur cum prima acate
in huiusmodi animorum intentione uer-
sarer. cupiens aliquid discere philoso-
phorum frequentabam scholas ubi nihil
aliud quam dogmatum adseruones & in-
pugnationes uidebam agi sine fine certa-
mina artes sillogisimorum conclusio-
numq; agitam uersutias. Et si quan-
do quidem obtinebat hic sermo qd in-
mortalis esset anima gratulabar. Si
quando uero arguebatur quia si mor-
talis cum tristitia discedebam neutrum
tamen in corde meo firmitudinem
ueritatis tenebat. sed hoc tantum
intellegebam qd sententiae ac defi-
nitiones rerum non p natura sui
ac ueritate causarum sed p ingenis
defendentium false imaginarentur.
Aut uere eo quae magis in profundo
pectoris cruciabar. Quod neq; ali-

versare
uoluit

quid ex his quae dicebantur tamquam
firmum tenere poteram neque abicere
desiderium requirendi sed quanto ma-
gis negligere conabar ac spernere
tanto ardentius ut supra dixi uelut cum
quadam uoluptate latenter inrepenit
huiusmodi cogitatio mentem atque ani-
mam possidebat. Coangustatus igitur
in uentione rerum agebam apud
memorandum ipsum quid inaniter labora-
mus cum manifestus sit terminus
rerum. Si autem post mortem non
ero nunc superfluo crucior. si uero
erit mihi uita post obitum seruemus
illi uitae sui temporis motus. Nisi
forte his quae nunc patior aliqua me
ibi tristitia suscipiant nisi pia
ac sobriae uixero & secundum nonnul-
lorum sententias philosophorum peri-
flegethontisq; fluuiis uel Tartaro
ut Sisyphus & Tithon sed & Nixion ac
Tantalus aeternis in inferno suppli-
cis tradat. & rursus mihi ipsi respon-
debam sed haec fabulae sunt. Aut si
ita est in rebus dubis praestat pia
uere. Sed iterum reputabam mecum
quomodo possim subincerto iustitiae
premio a peccati me libidine continere

maxime cum etiam quae sit ipsa iustitia
quae deo placeat apud me habeatur in-
certum. & neque si immortalis sit ani-
ma ac sit ea quae aliquid sperare
possit agnoscam neque quod certi futu-
rum sit nouerim nec tamen quiescere
ab huiusmodi cogitationibus possim.
Quid igitur agam hoc faciam egyptum
petam atque ibi hiero fontis uel prophe-
tis qui aditis praesunt amicus effici-
ar & pecunia ab eis mutatum magum
precabor ut educat mihi animam de in-
fernis per eam quam negromantiam uo-
cant tamquam de aliquo negotio con-
sulare cupienti mihi uero haec erit
consolatio si immortalis est anima p-
batio autem animae quod immortalis sit
non ex eo quod loquitur erit mihi certa
uel ex eo quod audio sed ex eo quod uideo
ut oculis meis cerneris eum certissimam
de reliquo immortalitatis consententiam
teneam. Neque enim ultra poterit ue-
ritatem uisus uerborum fallacia &
auditio incerta turbare. uerum ta-
men hanc ipsam deliberationem meam
retuli ad quendam familiarem meum
philosophum. Qui mihi consilium de-
dit ne hoc facere auderem. si enim in

quit euocant mago n̄ oboediāt animātū post
haec tamquā nihil esse putans post mortē
disperabilius uiuet quippe qui & illicita
temptauerit. ^{sp̄} uero & aliquid ibi uidere
tibi uisus fuerit quae tibi religio aut que
pietas ex illicitis tradatur & impius exo
sum namq; diuinitati huiusmodi ne
gotiū ferunt & aduersari d̄m his qui am
mas post absolutionē corporū uexant.
Ego uero his auditis pigrior quidē sum
redditus ad hoc qđ parabam nec tamen
usquequaque aut desiderū ponere po
teram aut molestiā cogitationis abicere
& nelonga utar narratione cū his ego
cogitationis meae s̄tib; agitarer. fama
quaedam sensim in imperio tiberi cesa
ris initio ex orientis partibus sumpto p
uenit ad nos & p̄ singula conualescens,
uelut adō bonus quidam nuntius mis
sus uniuersum replebat orbem nec pa
tiebatur diuinā uoluntatē silentio te
gi. Diffundebatur ergo p̄ singula loca
adnuntians qđ esset quidā iudaea
qui sumpto a tempore ueris exordio r̄g
nū di euangelizare iudeis id quae per
cepturos diceret eos qui mandatorū suo
rū & doctrine instituta seruassent.
Ut aut sermo eius fide dignus ac diuinita

tis plenus esse crederetur uirtutes multas
& signa ac prodigia mira efficere iussione
sola dicebat² ita ut tamquā adō potesta
tem habens surdos faceret audire / & cae
cos uidere / & claudos erigere / atq; omnē
infirmitatē cunctosq; demones ex homi
nib; effugaret sed & oblatos sibi mortuos
^{u. a longe} suscitaret / leprosos quoq; eminus uident
curaret & nihil omnino esset qđ ei impos
sibile uideret². Haec & horum similia
^{frequentib;} processu temporis crebris iam n̄ r̄mo
ribus sed manifestis quodam modo ad
^{ad uentū} uentantiū ex illis partib; nuntiis firma
bantur. & ipsa iam p̄ dies singulos reue
ritas patēscēbat. Deniq; in urbe p̄ loca
conuentus fieri. & de hoc sermone trac
tari atq; in admiratione res haberi coe
pit. Quis nam is esset qui apparuit
uel quid nuntius adō hominib; deculisset
donec sub eodem anno uir quidam ad
stans in urbis loco celeberrimo p̄clama
ret ad populum dicens. Audite me o
cives romani filius di in partib; ad est
iudaeae p̄mittens omnib; uolentib; audi
re se uitā aeternā. Siqui tamen se
cundū uoluntatē eius a quo missus est di
patris accus suos direxerit. Propter
qđ conuertimini a malis ad bona & caritatem

poribus ad aeterna. Agnoscite unum esse
dominum caeli terraeque rectorem in cuius
iustis aspectibus uos iniuste mandum eius
habitatis. Sed si conuertimini & secun-
dum uoluntatem eius ageritis ad futurum
seculum uenientes & aeterni effecti ineffa-
bilibus eius bonis ac proemissis profuerimini.
Erat autem uir iste qui haec loquebatur
ad populum ex orientis partibus natione
ebraeus nomine barnabas qui se & iam
unum ex eius discipulis esse dicebat. Mis-
sumque ob hoc ut haec uolentibus indicaret.
Quibus ego auditis cum reliqua multitu-
dine sequi eum coepi & audire quae dice-
ret. Intellegebam sane quod nihil dialectice
artis esset in homine sed simpliciter & abs-
que uullo dicendi furore quae audissem & si-
liodi uel uidissem exponeret. Adser-
tiones enim suas non argumentorum uirtute mu-
niebat sed uerborum & mirabilium quae
adnuntiabat testes multos ex ipso etiam
circumstante populo producebat. Uerum
quoniam ad ea quae sincere dicebantur liben-
ter adnuere populus & amplecti sermo-
nem simplicem coepit hi qui sibi eruditi uide-
bantur uel philosophi ridere hominem
ac spernere coepere. Illogisimorum in-
eum tendentium uelut ualidissima arma

34
proferre. At ille interrimis & uelut delira-
menta argutias eorum ducens ne responsio-
ne quidem dignos eos iudicabat. Sed ea
quae proposita ex sequebatur in epibus.
Denique cum loquentiae quidam propositum se-
curita factus esset & colex ut cum sit animal
exiguum et sex habeat pedes insuper additae
sunt & alae. Elefantus uero cum sit inma-
ne animal neque alas habeat quattuor
tantum pedes habeat. Ad haec ille
ne respiciens quidem sermonem suum quem
in portuna propositio interrumperat con-
tinuata intentione peragebat. Hac sola
ammonitione per singulas quasque interrup-
tiones addita. Nos eius qui misit nos uer-
ba factae quae mirabilia adnuntiare uobis
in mandatis habemus ad fidemque eorum
quae dicemus non ex argumentis arte
quae sitis sed uobis ipsis productis testibus con-
firmare agnosco enim plurimos ad stare
in medio urbis ex his quos unquam nobiscum me-
mini audisse quae audiuimus & uidisse
quae uidimus. Sit autem in uera potestate
uel recipere quae adnuntiamus & sperne-
re. Nos enim quod uobis expedire nouimus
tacere non possumus quod nobis si tacemus da-
num est uobis uero quae dicemus si non recipiatis
proicietis sed & stultis propositioibus uis re-
si uobis dicitur
vel more

spondere p̄ facile possim si ueritatis discende
causa quaereret̄ & sic de colicis dico atq;
elefantis differentia sed nunc de crea-
turis dicit̄ uob̄ aliqd̄ absurdū ē cum
aut̄ ipse omnium creator & conditor
ignorēt̄. Haec aut̄ cum dixisset̄ ue-
lut ex uno sensu indisciplinato ore om-
nes simul risum deder̄ incūtere aut̄
ei uiuere conditiā ac silentiū imponere
cupientes barbarumq; & minus sane
mentis eum adclamantes. Ego uero
cū haec ita fieri cernerem zelo quodā
nescio unde replētus ac religioso furo-
re succensus silere n̄ potui. Sed cū
omni libertate p̄clamans rectissime in-
quā d̄s om̄p̄s abscondit a uob̄ uolunta-
tē suā quos agnitione sui p̄iudit indig-
nos sicut ex his quae nunc agitis sanū
sapientib; palā est. Nam cū uidea-
tis predicatorēs uoluntatis d̄i aduenis-
se qui nullā sermo eorū grammaticae
artis scientiā p̄fitēt̄ sed simplicib; et
in politis sermonib; p̄ferunt ad uos
diuina mandata ita ut om̄s qui au-
diunt sequi possint & intellegere que
dicunt̄ ridēt̄ salutaris ueritatis ministros
& nuntios ignorantes quia uerū qui uo-
bis periti & eloquentes uidebant̄ con-

dempnatio ē qd̄ apud agrestes & barba-
ros habēt̄ ueritatis agnitione quae ad uos
uenerit nec quasi hospita suscipitur
quae nisi intemperantia uerū & libido
obstiterēt̄ ciues esse & uerū nacula de-
buisset̄. ut ex his arguamini qd̄ non ue-
ritatis amici & philosophi sed iactantiae
sectatores & uam loqui estis qui uerita-
tem non in simplicib; uerbis sed in uer-
sitis & callidis creditis habitare. & in
numerabilia uerborū p̄feratis unius
uerbi nequaquā pretio pensitanda. <sup>pensitatio
lib. 11.</sup>
Quid ergo p̄uocatis futurū uob̄ uos q̄ om-
nis turba grecorū sicut iudiciū d̄i sicut
iste dicit̄ sed nunc committentes ridere
in p̄nitentiā uerū uirū hunc respondeat
qui uult ex uob̄ qm̄ quidem solo latrato
uero obturbatis & iā eorū aures qui sal-
ui esse uolunt & mentes quae ad fidem
paratae sunt ad infidelitatis lapsum uerū
obturbationib; declinat. Quae uob̄
erit unquam uenia qui diuinitatis nun-
tiū p̄mittentē uob̄ agnitionē d̄i ridetis
& iniuriis afficitis quē utiq; & iā similib;
ueritatis afferēt̄ p̄ ipso tam benignita-
tis erga uos p̄posito gratū acceptūmq;
habere deberēt̄. Haec & his simi-
lia cū p̄sequaerer plurimos adstantis

populi fremitus concitabatur. Dum alii ue-
lut erga hospitem miseratione moue-
rentur, meumq; sermonē consequen-
ter habitū pbarent alii petulantēs et
stolidi in me quoq; pariter ut in bar-
ban effrenati animi iracundiā con-
citarent. Sed cū ad uesperū iam dedi-
narē dies adprehensa bar nabae dex-
tera obluentē lix eū ad meā tamē
abdixi domū ad quae ibi manere feci.
nequis forte ex indocili uulgo iniece-
ret e manus. Aliquantulis igit die-
bus una positi disserente eo paucis ser-
monē ueritatis libentē audiebam. Uir
guebat tamē pfectionē suā dicens se die
festū religionis suae qui imminet & om-
nimodis apud iudeā celebratur ubiq;
dereliquo cū suis ciuib; ac fratrib; per-
mansurū euidētē indicans iniuriae
se horrore pulsū. Deniq; cū ego
dicerem tu mihi tantū eius uiri quē
apparuisse dicis exponē doctrinā et
ego meis sermonib; tua dicta conpo-
nens omnipotentis di regnū iustitiāq;
predicabo & post haec si uolueris cū
nauigabo tecū. Valde enim cupio ui-
dere iudeā uobiscū fortassis p pōuo
per mansurus. A haec ille tu in

quit siquidem uidere uis patriā nrā
& discere quae desideras iam nunc me
cū pariter nauiga. Si uero te ali-
quid tenet signa tibi habitationis nrē
derelinquā. ut cū uenire uolueris in-
uenire nos facile possis ego enim cras-
tino adgrediar iter. quē ubi immo-
bilē uidi descendi cū ipso usq; ad por-
tū ac diligenter ab eo signa quae dix-
erat habitationis accepi dicens ei quia
nisi aliquantulū pecuniae necessa-
rio mihi esset & a debitorib; reposcendū
nihil omnino differē uelociter tamē
insequar iter tuū. Cū haec dixisse
commendato eo ad tentius his qui nau-
pre erant regressus sū tristis. Ha-
bebat enim me recordatio consuetu-
dinis boni hospitis & optimi amici.
Dieb; autē paucis rememoratus est his
quae debebant ex parte aliqua pflu-
gatis plurima enim festinandi studio
neglexi ne appositio impediret enau-
gani continuo in iudeā & p dies xuce-
saret stratonis quae ē palestinae ur-
bis maxima ad pulsus sum. Cumq;
nau egressus hospitū quae erēt ru-
more populi conperi qd p & rus quidā
illius qui in iudeā apparuit & signa

multa ac prodigia diuinitus gesta inter homi-
nes ostendit. Discipulus pbatissimus et as-
tino cum simone quodam samaritano excus-
tello gethionum. habebit uerborum ques-
tionumque certamen. Quibus ego auditis.
rogabam demonstrari mihi eius hospitium.
quod cum reperissem atque ante fores consti-
tissem. ingereram ianitori. quis nam essem
atque unde aduentarem. Et ecce barna-
bas procedens statim ut me uidit in complex-
us meos corripuit. gaudio lacrimans at-
que adprehensum me manu introduce-
bat ad petrum. ^{Alonge} Quae cum mihi eminus
ostendisset. hic est inquit petrus quem
tibi maximam esse in diuinitate dicebam.
Cuius de te rursus sine cessatione locu-
tus sum. Ingrede ^{igitur} tuamquam bene cog-
nitus. omnia enim quae in te sunt bona
uerissime conperit. & religiosum pro-
positum tuum diligenter agnouit. ex quo
& summo desiderio agitur. uidendi te.
Unde magnum ei hodie munus meis te
manibus offero simulque oblato me ait.
hic est dicens petre. At benignissi-
mus peritus audito nomine adcurrentis
permanens inhesit osculis meis. & postquam
sedere fecisset me ait. benefecisti predi-
catorum ueritatis hospitio recipere bar-

naban nihil ueritatis populi insipientis furo-
rem beatus eris. Sicut enim tu legatum
ueritatis omni honore dignum duxisti. ita
te quoque peregrinante & hospite ueritatis
ipsa suscipiet & ciuem propriae urbis adscri-
bet. Et tunc tibi erit gaudium magnum
quod exiguum nunc impetens gratiam ad aeterno-
rum bonorum heres scriberis. Nunc ergo
ne labores exponere mihi animum tuum.
Cuncta enim de te ad memoriam tuam bar-
nabas fidei sermone perdocuit. Cotidiae
poene & indefinenter bonorum tuorum me-
moriam repetens & ut tibi breuiter tam-
quam unanimo amico quid in re est diffi-
niam si nihil est quod te impediatur iter age-
nobiscum & audi sermone ueritatis quem
habitu sumus pro loca singula usquequo
ad ipsam nobis perueniendum sit urbem romanam.
& nunc & tu si quid desideras dicito.
Cumque ei exposuissem quod ab initio propositum
gesserim & quomodo per manes effusus sum
questiones & illa omnia quae tibi do-
mine iacobe in principio indicaui ut in ea-
dem re per te libenter promisi cum ipso me ire
acturum. Hoc enim aio quod cupidis-
sime expectabam. ueritatem prius mihi
cupio rationem ueritatis exponi. ut sciam
si mortalis animus mortalium anima et si in

Age. de. b. b. b.
hortandi

insanire
v. toben

mortalis utrumque phis quae hic agit ducatur ad
 iudiciū sed & quae sit iustitia quae dō place
 at scire desidero. Tū prae ea si factus ē
 mundus uel quare factus ē aut si soluendus
 & an immelius renouandus. Aut si omnino
 post haec non erit mundus. & ne per singula
 pergradiar haec atq; horū similia ut se habe
 ant discere me uelim respondi. Ad haec
 petrus breuiter inquit tibi o clemens rerū
 scientiā tradā & sculta iam nunc uolun
 tas & consiliū di latuit homines multis ex
 causis. Primo quidem p institutione mala
 p sodalitatib; pessimis. p consuetudine nequā
 p conloquiis non bonis p psumptionibus non
 minus rectis. phis in quā omnib; primo er
 ror. inde contemptus. tunc infidelitas ex
 malitia. auaritia quoq; & uana iactantia
 alia quae his similia mala uelut fumus
 quidam immensus uniuersam mundi huius
 domū repleuit & habitantib; intrinsecus
 intuendi conditorē suū aspectū liberum
 n̄ dedit neq; quae ei essent placita p uiden
 di. Quid igitur his qui sunt intrinsecus
 conuenit nisi ut ex intamis p cordis elamo
 re plato auxiliū inuocent eius quē solum
 domus fumo repleta n̄ claudit & accedens
 aperiat ianuā domus quo possit fumus
 quidem qui intrinsecus habet excludi. lux

uero solis quae extrinsecus resplendet indu
 ci. Hic ergo qui ad auxiliū domus caligine
 ignorantiae & uitiorū fumo repleta per
 uenit illum esse dicimus qui appellatur
 uerus pphēa qui solus inluminare ani
 mas hominū potest ita ut oculis suis uia
 salutis euidenter inspiciant. Aliter
 enim impossibile est de rebus diuinis ae
 ter nisq; cognoscere nisi quis ab isto ue
 ro pphēa didicerit qui sicut ipse pau
 lo ante memorabas. fides rerū causa
 rumq; sententiae pingentis magis de
 fendendū ponderantur. Una & ea
 dem causa nunc iusta nunc iniusta pu
 tatur. Et quomodo uerum uidebat
 alterius adseruone falsum uideatur ista
 de causa religionis ac pietatis fides ueri
 p pte presentia postulauit. ut ipse
 nobis diceret de singulis put se ipsa ue
 ritas habet & doceret quomodo oport
 eat de singulis credi. Et ideo ante om
 nia fidem pphēe omni cū examinatio
 ne oportet pbari quē cū cognoueris ue
 re esse pphēa de reliquo et cuncta et
 cuncta ei credas oportet nec ultra discu
 tere eū p singula quae docuerit sed ha
 bere firma & scā quae dicit quaeque
 quā uis fide suscipi uideant ante ha

bita tamen probatione creduntur. Cum enim semel eximio prophete ueritas examinata constiterit reliqua ea demum fide audienda sunt & tenenda quae eundem locum esse iam constituit & sicut certum est cuncta secundum ueritatis regulam teneri oportere quae ad diuinam sententiam spectant. Ita indubitatum est anullo alio nisi ab ipso solo sciri posse quod uerum est. & his dicas tam mihi apte & tam lucide quis iste esset propheta. & quomodo inuenit & ut exposuit ut ego mihi ante oculos habere & manu conrectare uiderer probationes quas de propheta ueritate protulerit ingentiq; stupore deficeret quomodo ea quae omnes quaerunt ante oculos posita nullus uidet. Unde iubente ipso ea quae ad me locutus est in ordine redigens librum de uero propheta conscripsi eumq; de caesarea ad te ipso iubente transmissi dicebat enim mandatum se accepisse abste ut per singulos annos si qua essent a se dicta gestaq; ad te descripta transmitteret. Inter ea initio sermonis sui quem primo die habuit ad me de uero propheta & de aliis plurimis cum me instruxisset plenissime addidit & haec. Uide inquit de reliquo

& inter tractatibus meis quos si quando necessitas adtulerit habebis cum his qui contradicunt aduersos quos disputans & si forte inferior uisus fuero non uerebor ne forte tu de his quae tibi a me sunt tradita indubium uenias qui & iam si ego uisus fuero superari non tamen idcirco ea quae nobis uerus propheta tradidit infirma uidebuntur. Spero tamen quod nec in disputationibus superemur si tamen rationabiles sint auditores & amici ueritatis qui discerere ualeant uim speciemq; uerborum & agnoscere qui sermo ex arte sophistica ueniat non ueritatem continens sed imaginem ueritatis & qui sit qui ueri simpliciter ac sine furo platus omnem uim non in specie & ornatu sed in ueritate & ratione possideat. Ad haec ego omnipotenti inquam deo gratias ago qui ut optaui & desideraui instructus sum. Uerum tamen de me intantum esse debes securus quod de his quae didici abste indubium uenire non possim. ut si tu ipse uelis aliquando fidem meam aueris propheta transferre. omnino non possis. quia pleno spiritu hausi quae tradidisti. Et ne puteris magnam tibi me aliquid polliceri quod ab hac fide negem me posse transferri. Certum est apud me quod

quicumq; hominū hanc deuero pph&ā ac
cipere rationē dubitare ultra deuertate
nullatenus poterit. Et ideo confide de hoc
diuino dogmate caelitus diffinito in quo om
nis ars malitiae superatur. Aduersus
pph&iam & enim neq; argumta. neq;
ars ulla stare sufficiat. neq; sophisma
tum. silligisimorumq; uersutiae sed om
nis qui audierit deuero pph&ā necesse ē
ut statim desiderium capiat ipsius uerita
tis. nec ultra sub occasione ueri querendi
diuersos patietur errores. ppter qd̄ mi do
mine petre nolo sis ultra sollicitus tam
quā de eo qui nesciat qd̄ acciperit & quan
tū sibi commissū sit muneris. Tertius
esto qd̄ scienti & intellegenti gratiā con
tulisti. nec facile possum decipi pro eo qd̄
quae diu desiderabā cito uideo ad est.
Potest enim fieri ut alius desiderans cito
ad episcatū alius nec tarde ad desiderata
pueniat. Et petrus his a me auditis.
gratias inquit ago dō meo & p salute
tua & p requiem mea ualde enim delec
tor qd̄ intellexisse te uideo quanta sit
uirutis pph&iae magnitudo. & qd̄
ut ais nec siego ipse cupiā qd̄ absit po
tero te transuere in alia fidem et
ex hoc iam incipe esse nobiscū & crasti

na die inter esto disputationib; nr̄is. erit
enim mihi certamen cū simone mago.
Cumq; haec dixisset recessit ut cibū cape
ret cū suis. me autem seorsum uesciussit.
Et post cibum cum laudem dixisset dō
gratias egisset & iam huius ipsius facti mi
hi reddit rationē & addidit dicens. Det
tibi dñs exaequari nobiscū in omnib; ut
pcepto baptisinate possis ad eandem no
biscū conuenire mensam; & his dictis qui
escere me iussit iam somnū natura cor
poris & ratio temporis inuitabat. **¶**
Postera uero die matutinus ad nos in
grediebatur Zacheus & cū salutasset.
ait ad petrum. differet simon certami
nis diem in undecim mensis presentis
quae ē post septem dies. tunc magis
uacū sibi disceptandi tempus adfirmat.
Sed & mihi uidetur conperendi natio eius.
& iam nobis esse necessaria ut plures con
ueniant qui disputationis usae uel audito
res uel iudices fiant. Verum tam si p habi
le tibi uidetur inter moras ea quae in con
trouersia uenire posse opinamur inter
nos incipos prius discutiamus ut unus
quisq; nr̄m cumq; pponenda sint. et
quae respondenda cognouerit apud se
m& ipsū ptractet si recte se habeant. aut

si inuenire poterit. aliquid aduersarius qd
obiciat. aut qd obiecta frustetur. Si ue
ro ex omni latere quae a nob dicenda s̄
claruerint esse munita ita demum confi
denti quaestioni iniatur exordium.
Et quidem mea haec ē sententia qd an
te omnia requiri oporteat quid sit om
niū primū. quidue immaculatū qd sc̄ia
causā esse omniū quae sunt docendū ē.
Deinde cuncta quae sunt si facta sunt
& a quo uel p̄ quē uel p̄tē quē. utrum
ab uno. an a duob; . an a multis accipere
substantiā & utrum ex nullis substantib;
an ex aliquib; sumpta sint & adornata.
Tum si aliqua uirtus est in altissimis aut
in inferis si est qd melius ē omnib; aut
cunctis inferis. Si sunt aliqui motus
aut nulli si haec quae uident² erant sem
p̄ & erunt si exiter² nullo operante et
nullo soluente dilabentur. si in quā ex
his initiū acciperit. disputatio puto qd
ea quae quaerunt² diligenti examina
tione discussa facile clarescant. Cum
autē haec claruerint eorū quae secuntur
in promptu reperietur agnitio. Ego
quid senserim p̄tuli qd sc̄ia tibi uide²
indicare non pigeat. Ad haec p̄rus.
die inquit interim simoni faciat ut libet

certus qd diuina p̄uidencia largiente semp
nos inueniet paratos. Et zachaeus quidem
quae audierat egressus est simoni nuntiare.
p̄rus uero respiciens ad nos & intellegens
contristatū me esse p̄dilatione certaminis
ait. Qui credit summi dī p̄uidencia dispen
sam mundū. n̄ debet ōmnia clemens desin
gulis quae quomodo accidunt asp̄nante
accipere certus qd iustitia dī sc̄ia ea quae
supflua uidentur aut contraria in uno quo
que negotio oportuno exitu competentiq;
dispensat. praecipue tam̄ erga eos qui se fa
miliarius colunt. Et ideo qui de his ut dixi
certus est. si qd eueniat contra sententiā no
uit p̄o merorem de animis expellere me
liore sententia manifestus qd dispensatio
ne boni dī sc̄iam qd contrariū putatur uer
tatur in melius. p̄tē qd ōdemens sc̄ia nunc
non te contristet magi simonis ista dilatio.
Credo enim qd p̄dī p̄uidencia gestū sit
ad utilitatē tuā ut possim tibi rationem
fidei nr̄ae in hac septem dierum competen
di nr̄atione absq; aliquo strepitu ordinēq;
consequenter exponere secundū traditio
nē uerip̄ph̄e. qui solus scit quae facta s̄
ut facta sint. & quae fiunt ut fiant et quae
que erunt ut erunt. quae tam̄ mani
feste quidem dicta n̄ tam̄ manifeste scripta

sunt intantū ut cū legunt² intellegi sine ex
posito re non possint ppter peccatū qd coad
oleuit hominib; sicut superiorū diximus.
Idcirco igitur explanabuntur tibi p me
omnia ut in his quae scripta sunt de lucide
quae sit sententia legislatoris agnoscas.
Cumq; haec dixisset exponere mihi sin
gula de his quae in questione esse uideban
tur legis capitulis coepit ab initio creatu
re usq; ad id temporis quo ad eum cesa
ream deuolutus sum. Haec mihi dicens
dilationem simonis contulisse ut p ordinē
cuncta cognoscerem. Nunc inquit secun
dū ea quae oportunitas sermonis adtu
lerit de singulis quibusq; quae nunc con
pendiosus diximus latius disseremus ut
secundū ea quae pollicitus sū tibi plenius
de omnib; pfecti usq; cognoscas. Quia
ergo hodierna adhuc nob sup ē dies ex
his quae dilata sunt uolo tibi rursus ea
quae dicta sunt breuiter iterare. ut ma
gis tibi ad memoriā reuocentur et exinde
coepit hoc modo mentib; meis innouare
quae dixerat. Meministi o amice
demens quae mihi fuerit de xno seculo
ac finem nesciente narratio. Tum ego;
nihil in quā opōere aliquando retine
bo si hoc omittere aut obliuisci potero.

Et petrus libenter haec mea responsione sus
cepta gratulabor tibi inquit qd ita respon
deris & non haec ipsa facile quae dicit tē me
minisse ptuleris quae enim summa sunt
silentio honorari uolunt / ad fidem tamen
eorum quae de ineffabilib; meministi
dic quae retines ex his quae in loco secun
do a nob dicta sunt quae pferri facile
quae uent ut p uident tenacitatē me
moriae tuae de quibus uolo prompti
us tibi indicem & libenter aperiam.
Tum ego ubi adueru eum auditorū
memoriā gaudere non solū in quā dif
finitionis tuae memor sum sed & p re
finitionis illius quae ante diffinitionē
posita est & omniū poene quae expo
sisti sensum integrū seruo & iam si
uerba non omnia quia tamquā uer
nacula animae meae & ingenta effec
ta sunt quae dixisti. Nunc enim sicut
enti mihi dulcissimū poculū porrexisti
& ne putes qd rerum in memor uerbis
tē occupem. iam nunc quae dicta sunt
in memoriā reuocabo in quo me plu
rimū iuuat ordo disputationis tuae.
& enim quia consequenter directas
& librate ordinata quae dices idcirco
& facile ad memoriā ordinis sui li

neis reuocantur. multum namq; ad re-
cordandū pdest ordo dictōrū. cū enim
recolere singula pconsequentiā coepe-
ris ubi aliqd deest statim sensus inqui-
rit & cū inuenerit seruat aut certe
si inuestigare nequi uerit. a magistro
requirere non pigebit. Sed memorū
faciam in reddendo ea quae poscis. ane-
retexam breuiter. quae ueritatis dif-
finitione tradidisti. Erat semp et ē
& erit illud a quo prima uoluntas ge-
nita sempiternitate constat & ex pri-
ma uoluntate iterum uoluntas post
haec mundus ex mundo. temp; ex hoc
hominū multitudo ex multitudine
electio amicorū ex quorū unanimi-
tate pacificū constructur regnū dī. Reli-
qua uero quae haec consequi deberent
alias te mihi dicturū esse pmiseras.
Post haec cū de creatura mundi expo-
suisset diffinitionē dī quā in conspectu
omniū primorū angelorū de sua uolun-
tate pmisit quāq; aeternā legem
cunctis statuit intinasti & qd duo
regna posuit p̄sentis dico temp; et
futuri. & tempora utriq; constituit
statuitq; expectari iudicii diem quā
ipse definuit. in qua habenda sit

rerum animarumq; discretio. ut impii
quidem p peccatis suis igni traduntur
eterno. Hi uero qui secundū uolunta-
tem conditoris dī uixerint p bonis ope-
rib; benedictione suscepta clarissima
luce fulgentes introducti ad aeternū
saeculū & incorruptione durantes in ef-
fabiliū bonorū munera & eterna p̄cipi-
ant. Haec me psequente. gaudio p̄fu-
sus p̄tus tamquā sup filio tripudians
ne forte in reliquorū memoria titubans
erubescerem ppter eos qui aderant. suf-
ficiat inquit o clemens euidentius enim
haec quā a me ipso exposita fuerant edi-
disti. Et ego aio. narrandi ordinē & lu-
cidius ea quae res exp̄it p̄ferendi eru-
dito nob̄ contulit liberalis quasi utam̄
in antiquitatis errorib; in p̄nitē uitae
uerborū decore ac suauitate dicebamur.
Si uero ad adserendā ueritatē eruditio-
nē sermonis & gratiā conferamus. puto ex
hoc non parū utilitatis adquiri. Ve-
rum tam̄ mihi domine petre quanta me
arbitraris gratulatione sublatū cū in
ceteris omnib; tum precipue in illius
doctrinē sententia qua ais unū sē dī
cuius opus mundus ē. quiq; quia iustus
est omnimodis unicuiq; pactib; suis

Hic p̄cipū
magis .110

reddit. Et post haec addidisti dicens p^rci-
uis dogmatum adseruone innumera uerbo-
rum milia mouebunt² sed in his quibus ueri
pphete concessa est scientia omnis ista uer-
borum silua succisa est. Et propter hoc cum
mihi tradideris de uero ppheta sermo-
nem omni me adseruonum firmitate robo-
rasti. Inde denique & ego cum aduertissem
in hoc summa totius religionis pietatisque
consistere ilico respondi. Optime pro-
secutus es petre propter quod dereliquo iam
tamquam scientia quae sint fundamenta
fidei & pietatis ueri pphete traditiones
inamictanter exponere. Cui soli creden-
dum esse euidenter probatum est. Illam uero ex-
positionem quae adseruonibus & argumen-
tis indigeat infidelibus serua quibus non
dum committere ppheticam gratiam in-
dubitabilem iudicaueris fidem. Et cum
haec dixisset tu utrumque pollicitus es
& hanc te mihi simplicem expositionem
ac totius erroris expectare. Et illam qua
per singulas quasque questiones explicatur
in tempore traditurum. Et per haec
exposuisti per ordinem a principio mundi
usque ad presentis temporis continentiam rerum
si placeat possim memoriter uniuersa
retexere. Ad haec petrus magni

fice inquit elector o clemens quod tam-
tuto cordi uerba committam memore
namque esse eorum quae dicuntur in diei-
um est in promptu habere opera fide.
Cui uero malus demon salutis uerba
fugit & de memoria rapit & iam si ue-
lit saluari non poterit. Perdit enim ui-
am qua peruenitur ad uitam propter quod
magis repetamus quae dicta sunt et confir-
memus ea in corde tuo id quomodo t-
a quo factus sit mundus ut tendamus
ad amicitiam conditoris. Amicitia
autem efficitur bene uiuendo et uolunta-
ti eius oboediendo quae uoluntas om-
nium uiuentium lex est. Breuiter
ergo tibi haec eadem firmitatis causa
memoriae retexemus. In principio
cum fecisset deus caelum & terram tamquam
domum unam ipsa quae ex corporibus
mundi reddita est umbralis quae in-
trinsecus clausa fuerant tenebras ex se
dedit. Sed cum uoluntas dei introdu-
xisset lucem tenebrae illae quae ex um-
bra corporum factae fuerant continuo
deuoratae sunt. Tunc demum lux in die
emittit tenebrae deputantur in noctem si am-
uero aqua quae erat intra mundum
in medio primi illius caeli terreque

spatio quasi gelu concreta & crystallo solida
ta distenditur. & huiusmodi firmamento
uelut intercluduntur media caeli ac terrae
spatia. idq; firmamentū caelū conditor
appellauit antiquioris illius uocabulo
nuncupatum. & ita totius mundi machi
nā cū una domus esset & in duas diuidit
regiones. Diuisionis autem haec fuit
causa ut supna regio angelis habitacu
lū. inferior uero preberet hominibus.
Post haec qd reliquū fuit in inferioribus aqua
rū iussu uoluntatis aeternae locus maris et
chaos effectū recipit eisq; ad demersa & con
caua defluentibus arida quidē apparuit ter
ra. Congregationes aut aquarū effecta
sunt maria & post haec terra quae ap
paruit herbarū & uirgultorū diuersa
genera produxit / fontes quoq; & fluuios
non solum in planis sed & in montibus prou
lit / & sic cuncta preparata sunt homini
bus qui habitarent in ea esse facultas
his omnibus parbitrio uti. id est siue ad
bona uelint siue & iam ad mala / post
haec stellis adornat caelum istud uisi
bile / solem quoq; & lunā ponit in eoque
alterius lumine dies & nox / iter & iter al
terius simulq; ut essent in dictio
rerum preteritarū & futurarū p̄sig

nis enim temporū factas ac dierum
quae uidentur quidem ab omnibus in
tellegunt autē ab eruditis & intelligenti
bus solis. Cumq; post haec de terra et
aquis produci iussisset animantia paradisu
fecit quē & deliciarū locū nominauit.
Post haec autē autē omnia hominē fecit
pp̄t quē cuncta preparauerat. Cuius
interna species est antiquior & ob cuius
causam omnia quae sunt factas ministe
rio eius concessa / & habitationis eius usibus
data. Igitur consummatis omnibus quae
in caelo & in terris sunt atq; in aquis multipli
cato & iam hominū genere / octaua ge
neratione homines iusti qui angelorū
uixerant uitae in lecti pulchritudine
mulierū ad promiscuos & illicitos concu
bitos declinarunt & inde iam in discre
te & contra ordinē cuncta agentes sta
tum rerum humanarū & diuinitatis tra
ditū uitae ordinē p̄mutarunt / Erant
omnes homines uel p̄suasione est qui pec
care in creatore suū cogere d̄m exim
Non a generatione nascuntur gigantes
illi qui a seculo nominantur n̄ dracontes
pedes ut grecorū fabulae ferunt sed immen
sis corporibus editi quorū adhuc ad iudiciū
in nonnullis locis ossa immense magni

tudinis ostenduntur. sed aduersu hos iusta
di puidencia diluuiū mundo introduxit
ut orbis quidem terrarū ab eorū contagio
ne dilueretur. Omnis uero locus ob im
piorum necem uerteretur in pelagus.

Unus tamen tunc inuentus est iustus no
mine noe qui in arca cū tribus filiis eorūq;
uxorib; liberatus. post aquarū decursus
cū his animalib; quae secum clauserat
& seminib; mundi habitator effectus ē.

† Duodecima generatione cū dī benedixis
set homines & multiplicari coepissent
acceperunt p̄ceptum ne a sanguine
de gustarent. p̄pt hoc enim & iam dilu
uium factū est tertia decima genera
tione cū ex trib; filiis noe unus qui erat
medius patri fecisset iniuriā posteritati
suae ex maledictio conditōne seruitutis in
dixit. Cuius interim senior frater habita
tionis sortem eam quae est in medio terre
suscepit in qua est regio iudae. ^{medius} junior
uero orientis plagā sortitus est. ipse autē
occidens accepit. quarta decima uero
generatione ex maledicta p̄geniae qui
dam p̄pt̄ artem magicā primus aram ^{idolans}
statuit demonib; honorem sanguinis li
tans. Quinta decima generatione
primus omnium homines idolū statuen

tes adorauerunt & usq; ad illud temp;
diuinitas humano generi data ebreorū
lingua tenuit monarchiam. Sexta
† decima generatione mouerunt ab ori
ente filii hominū & uementes ad terras
patrū suorū unusquisq; sortis suae locū
pprii uocabuli appellatione signauit.

† Septima decima generatione apud
babiloniā nebrothi primus regnauit ut
bemq; construxit & inde migravit
ad persas eosq; ignem colere docuit.

† Octaua decima generatione muratis
urbes factes et exemptus instituti ar
maeq; iudices legesq; sanctitae templa
constructa & principes gentiū tamquā
† diu adorati s̄. Nona decima genera

tione posteri illius qui post diluuiū ma
ledictus est. proprios terminos exce
dentes quos in occidentalib; partib; sor
te susceperant eos qui mediū terrae
fuerant sortiti locum in terras orientis
expellunt. & usq; ad persidem fugant
ipsique in expulsorū locis in qua sor
te succedunt.

† Vicefima generatione
ob incesti crim̄ primus mortē p̄pria
† filius ante patrē defunctus ē. Vice
fima prima generatione exiit uir
quidam sapiens ex genere eorū qui fuer

expulsi ex femine primogeniti filiorum noe
nomine abraham a quo nomen hebraeorum du-
citur genus. Hic cum uniuersus iterum
mundus diuersis erroribus esset oppressus
& inmanitate scelerum maturum ei para-
retur excidium non iam pacem sed pignus.
Cumque iam plaga inchoasset a sodomis sum-
pto inmineret uniuerso orbi terrarum
pauentibus quibus erat ei familiaritas
cum deo cui bene placuerat uniuersum
mundum ne pariter periret eripuit.
Ab initio tamen ceteris omnibus erranti-
bus ipse cum arte esset astrologus exra-
tione & ordine stellarum agnoscere po-
tuit conditorem eiusque prudentia in-
tellexit cuncta moderari. Unde et an-
gelus adiens ei prouisionem plenius eum
de his quae sentire coepit edocuit.
Sed & quid generi eius ac posteritati
deberetur ostendit. & non tam eis
danda haec loca quam reddenda promi-
sit. Igitur abraham cum rerum causas
desideraret agnoscere idque secum in-
tenta mente prouolueret. Apparuit
ei uetus propheta qui solus hominum
corda & propositum nouit. & omnia ei que
desiderabat aperuit. Diuinitatis sci-
entiam docuit mundi originem finemque

pariter indicauit. Animum immortalita-
tem ac uiuendi instituta quibus deo placere-
tur ostendit. Resurrecturos quoque mor-
tuos ac iudicium futurum bonorum remune-
rationem. Malorum poenas iusto cuncta
moderanda iudicio declarauit. Omnibus
questis ac sufficienter edoctis ad sedes
rursus inuisibiles secessit. Verum cum
adhuc abraham in ignorantia uersaretur
sicut tibi & ante iam diximus. Na-
ti sunt ei filii duo. quorum unus israhel
alius eliesdros appellati sunt. et ex alio
barbare gentes ex alio persarum populi des-
cendunt. Et quibus nonnulli bragma-
norum uirtutes & uicinia instituta sectati
sunt. Alii apud arabiam confederunt
ex quorum posteris nonnulli & iam in ae-
gyptum dispersi sunt. Inde denique et in-
dorum quidam & aegyptiorum circum-
cidi didicerunt ac purioris obseruantiae
esse quam ceteri licet processu temporis
quam plurimi eorum ad impietatem uertere-
runt argumentum & iudicium castitatis.
Verumtamen cum hos duos filios tempore
quo adhuc in ignorantia rerum erat sus-
cepisset. dei agnitione percipere petit ab
eo qui erat iustus. ut ex sarra quae ei
erat coniux legitima cum esset sterilis

habere progeniem mereretur & accepit
 que & isaac nominavit. ex quo natus
 est iacob. de iacob autem xii patri archē
 & ex ipsis duodecim septuaginta duo.
 hi famae exorta aegyptum ueniunt
 cum omni domo sua & intra annos ecce
 benedictione & pmissione di multiplicata
 affligebantur ab aegyptiis. cumque affli-
 gerentur apparuit uerus ppheta mo-
 rsi & aegyptios quidem resistentes ne
 haebreum populus exiret ab eis & re-
 diret ad patriam terram decem plagis cae-
 lestibus afficit. ^{caelestibus} populū uero di eduxit ex ae-
 gypto sed qui sup fuerant ex aegyptiis
 conspiciati cum animositate regis sui inse-
 cuti hebreos quos cum repperissent sup lu-
 tus maris & interimere omnes ac delere
 cogitarent. Moyses oratione ad dm̄
 fusa mare in duas partes diuisit ita ut
 aqua dextera leuaque quasi gelu concre-
 ta teneretur. Et populus quidem
 di transiret uelut iter aridū insequen-
 tes uero eos aegyptii temere ingressi
 necati sunt. Ubi enim ultimus ex ae-
 breorum populo ascendit aegyptiorū
 quoque ultimus descendit in mare. et con-
 tinuo aquae maris quae in gelu constri-
 ctae tenebantur pcepto eius qui con-

strinxerant relaxatae poenas de impio-
 rum populo recepta naturae suae liber-
 tate sumpserunt. Posthaec moyses
 di omnia prouidentis pcepto hebreo-
 rum populorum eduxit in desertū &
 iter breuissimū quod fert de egypto ad
 iudeam relinquens plangos heremi
 plebem ducit anfractus ut qua dragm-
 ta annorum exercitū mala quae eis ex ae-
 gyptiorū moribus usu longi temporis in-
 oleuerant in nouatione mutata consue-
 tudinis aboleret. ^{deleat} Inter ea uenit
 ad montē sina & inde lex eis uocibus
 & uisionibus caelestibus traditur decem
 conscripta pceptis quorum primū et
 maximū fuit. ut ipsum solū colerent
 dm̄. nec ullā sibi aliā speciem t formā
 statuerent ad colendum. Sed cum mo-
 ses ascendisset ad montē ibique diebus qua-
 draginta moraretur & populus qui decem
 plagis percussū uiderat aegyptū et di-
 ruptū mare a pedibus ingressum.
 Manna quoque sibi pro pane caelitus datū
 et ex sequenti petra poculū ministratū
 quae species cibi per uirtutē di inque-
 quisque desiderasset uerteret soporem.
 Cumque sub plaga caeli ardentis repo-
 siti ne uestibus coquaerentur r nube ob-

clivere
 de reuere

umbrabantur in die noctu uero columna ignis
inluminabantur. Ne adherenti uastita-
tem horros quoque accideret & tenebrarum.
Cum inquam moraretur² moyses ipsi secundum
speciem apidis quae coluinae aegyptio uiderant
Aureum caput utuli facientes adoraue-
runt. Et post tot ac tanta quae ui-
derant ¹ mirabilia ueteris consuetudinis
sordes ¹ eliminare a se adque abstergere ne
qui uerunt. & ob hoc breuis spatii iter
quod ex aegyptio ducit ad iudeam relinquent
in immenso heremi ambitu egit eos moyses
si forte possit ut superius memorauimus
² uetustate consuetudinis permutatione
discutere. Cum interim fidelis & pru-
dens dispensator moyses prudens popu-
lo ex aegyptiorum consortio altius inole-
uisse uitium idolis immolandi nec pos-
se de eis radicem mali huius excidi im-
molare quidem eis concessit. sed deo soli
hoc fieri permisit. ut media quodam mo-
do partem uitii altius inolitum reser-
uaret. emendanda per illum saluaret de
quo ipse dixit. per prophetam uobis suscitabit
dominus deus uerum sicut me ipsum audite. secundum
omnia quae dixerit uobis. qui cumque enim
non audierit prophetam illum extermina-

bitur anima eius de populo suo. Ad haec
autem etiam locum statuit in quo soli liceret
eis immolare deo. Hoc autem totum eo
prospectu gerebat. ut cum tempus oportu-
num uenisset & didissent per prophetam
quod deus misericordiam uult & non sacrificium.
Viderent eum qui eos doceret locum dilec-
tum esse sapientiam eius in quo conueniret
offerri hostias deo. Hunc autem locum qui
ad tempus uidebatur electus incursum
hostium & excidit sepe uexatum.
Et ad ultimum quoque audirent poenitentis
excidendum ad cuius rei fidem etiam an-
te aduentum ueri prophetae qui esset.
Hostiam cum loco pariter repudiaturus
sepe ab hostibus populatus est & igni incen-
sus atque in captiuitatem populus abduc-
tus in exteras nationes et exinde cum ad mi-
sericordiam dei confugeret reuocatus est
ut phaec doceretur quia sacrificia of-
ferens ex repellitur & in manus hostium
traditur. Misericordiam uero faciens
& iustitiam sine sacrificiis de captiuitate
liberatur. & in terram patriam restituit.
Sed hoc intellegere paucos admodum ac-
cidit. plures enim etiam si sentire haec
& aduertere poterant. uulgi tamen
in rationabilis opinione tenebantur.

.. malanoudiginsti
uisionis

.. inuissu

per prophetam

ab hostibus

in captiuitatem

in exteras nationes

11. 72
paucorū namq; est recta cum libertate
sententia. Igitur moyses his amministra-
tis ausen quendā nomine praeponens po-
pulo qui eos reuocare & ad patriā terram
ipse ad montem quendam praeceptis di-
uinitis ascendens illic defunctus est.
Cuius tamen talis fuit mors ut usq; in
hodiernū sepulturam eius nullus inue-
nerit. ut ergo populus patriā contigit
solum p̄ prudentiā dī primo statim in-
gressu iniquarū gentiū habitatores fu-
garentur & ipsi hereditatē paterna-
ludice sorte suscipiunt. Tum deinde
p̄ aliquantū temporis iudicib; n̄ regibus
gubernati statu tranquilliore durarunt.
Ubi uero tyrannos sibi magis quae siue-
re quā reges. Tunc & iam in loco qui
eis orationis causa fuerat praedestinatus
templum p̄ ambitione regia construxe-
re & sic p̄ ordine regib; impiis sibi inuicē
succedentib; ad maiores impietates & iam
populus declinauit. Ut autē tempus
ad esse coepit quo id qd̄ de esse moyses
instituitis diximus impleret & p̄phēta
quē prae cecinerat appareret & qui eos
primo misericordiā dī moneret & a sacri-
ficiis. & ne forte putarent cessantibus
hostis remissionē sibi non fieri pecca-

torum baptismā eis paquā statuit. In
quo ab omnib; peccatis inuocato eius no-
mine soluerentur. & de reliquo p̄fectā
uitam sequentes in inmortaltate du-
rarent non peccudum sanguine sed sa-
pientiae dī purificatione purgati.
Deniq; & iam hoc ponitur euidentis mag-
ni mysterii huius iudiciū. ut omnis qui
credens p̄phēta huic qui amoyse prae-
dictus est baptizaret in nomine ipsius.
ab excidio belli qd̄ incredulē gentem
min & a loco ipsi seruari & illesus.
Non credentes uero ex tere loco et
regno fiant ut uel in uita intelligant
& oboediant uoluntati dī. His igitur
prae ordinatis adest qui expectabat
iudicia sui quib; fieret manifestus sig-
na & p̄digia deferens. Sed nec sic qui-
dem populus credidit qui ad haec cre-
denda tot saeculis eruditus est. & non
solum non credidit sed addidit infide-
litatis blasphemiam uoracem hominē
& uentri seruientem ac demone agi-
eum qui ob salutē suā uenerat dicit.
Intantū nequitia malorū ministeris
ualeret qd̄ nisi sapientia dī ad fuisset
his qui diligunt ueritatē omnes pae-
ne simul impius error inuoluerat.

Nos ergo primos elegit duodecim sibi creden-
tes quos apostolos nominauit. post modum
alios septuaginta duos probatissimos disci-
pulos ut uel hoc modo recognita imagi-
ne moysi crederet multitudino qui hic est
quem praedixit moyses uenturum per prophetam.
Sed fortassis dicat aliquis qui imitari
numerum & cumque possibile est.
Et quod designis & uirtutibus dico quae iste
faciebat & enim moyses uirtutes et sa-
nitates fecerat in aegypto. is quoque
quem ipse praedixit sicut se ipsum sur-
recturum per prophetam cum omnem languorem
& omnem infirmitatem curaret in
plebe uirtutes faceret innumeras ui-
tam euangelizaret & aeternam ab impiis
actus est in crucem. quod tamen factum
uirtute eius conuersum est in bonum.
Denique cum pater & omnis ei conpas-
sus est mundus. Nam & sol obscura-
tus est & astra turbata sunt. Mare
commotum est. montesque disrupti et
sepulchra patefacta sunt. uelum
templi fissum est. uelut lamentans
excidium imminens loco. & tamen
cum omnis mundus commotus sit
ipsi & iam nunc ad inquisitionem tan-
tarum rerum nullatenus commo-

uentur. Uerum quoniam necessarium erat
ut in locum eorum qui increduli perma-
nebant uocarentur gentes ut reple-
retur ille numerus qui demonstratus
fuerat abrahae mittitur in uniuersum
mundum salutaris regni dei praedicatione per-
turbantur ob hoc mundani spiritus
qui libertatem querentibus semper obsis-
tunt. & ad destruendam dei edifica-
tionem errorum machinas quaerunt.
quibus his qui ad salutis & libertatis glo-
riam tendunt obsistentes & agones ad-
uersum eos non minus desudantes
fortiores effecti ad salutis coronam ue-
niant non sine palma uictoriae. In-
terim cum passus esset. & ab hora sex-
ta usque ad nonam mundum tenebre pres-
sissent sole reddito ac rebus in ordinem
restitutis. Etiam homines nequam ad
se adque ad mores suos in se cessante
regressi sunt. Nam quidam eorum cum om-
ni custodia seruantes locum quem non
potuerunt resurgentem tenere ma-
gnum dicebant. Alii finxerunt fura-
tum uerum tamen ueritas ubique ui-
cebat ad iudicium enim quod haec diui-
na uirtute agerentur. Nos qui
fueramus paucissimi processu dierum

1-13
ad stipulante dō multi plures quā illi
efficiebamur. quia ut aliquando p
timescerent sacerdotes ne forte per
di pudentiā ad confusionē ipsorum
infidem nrām uniuersus populus conue
nirēt. frequenter mittentes ad nos
rogabant ut eis de ihū differeremus
si ipse esset pphēta quē moyses pre
dixit quē xp̄s acceruis. De hoc
enim solo nobis qui credimus in ih̄m
aduersum non credentes iudeos uidet
esse differentia. uerum cū frequen
ter cur hoc rogarent. Nos aut oportu
nū tempus requiremus. Septi
mo & passione dñi complebit² anno
rum & ecclesia dñi in hierusalem
constituta copiosissime multiplica
ta crescebat p iacobum qui ad nō
ordinatus ē in ea episcopus rectissi
mis dispensationib; gubernata.
Cum aut nos duodecim apti addi
em paschae cū ingenti multitudi
ne uenissemus ingressi ecclesiā fra
trū unus quisq; nr̄m iacobo inter
rogante quae anobis per loca sin
gula gesta sint. Audiente populo
breuiter exponimus. In quib; cui
phas pontifex missis ad nos sacer

dotib; rogat ire ad se ut aut ratione
doceamus quia ih̄s ipse ē acceruis
xp̄s aut ipse nos doceat quia non est
quo in ueritā libet fidem uniuersus
populus conueniret. Et hoc facere
nos frequenter exorat. Nos uero
sepe distulimus temp; semp oportu
nus requirentes. Et ego demens
respondi ad haec puto hoc ipsum qd
quaerit utrum ipse sit xp̄s multam
psit ad fidei rationem. Alioquin
numquā pontifex p hoc tam frequent
rogaret ut de xp̄o t disceret t doceret.
Et petrus. Recte respondisti inquit
ō demens. Sicut enim sine oculis cer
nere nemo potest. nec sine aurib; ca
pere auditum t absq; narib; odora
tum. neq; sine lingua gustū sumere
aut absq; manib; aliqd contractare.
Ita impossibile est absq; uero pphē
ta quae dō placeant noscere. Et
ego respondi qd ipse sit uerus pphē
ta xp̄s te docente iam didici. Sed
qd sit hoc ipsum xp̄s aut cur ita
appellēt uelim discere utine uaga
mibi sit & incerta restante notitiae.
Tum petrus docere me hoc modo
coepit. Dī cū fecisset mundum

tamquam uniuersitatis dominus singulis qui-
busque creaturis principes statuit. Ipsi
quoque arboribus montibusque & fontibus
ac fluuiis & uniuersis ut diximus quae
fecerat. Multum enim est ire per sin-
gula. Statuit ergo angelis angelum
principem. & spiritibus spiritum. sideribus
sidus. demonibus demonem. A uibus autem
bestias bestiam. serpentem serpentibus
piscem piscibus. hominibus hominem qui est
christus. Christus autem dicitur eximio quodam
religionis ritu. Nam sicut regum sunt
quaedam communia nomina ut apud
persas arsaces. apud Romanos caesar.
apud Aegyptios farao. Ita apud Iudeos
Christus communi nomine rex appellatur.
Causa autem appellationis huius haec est
quoniam quidem cum esset filius dei. & initium
omnium homo factus est. Hunc primum
pater oleo punxit quod ex ligno uitae
fuerat sumptum. Ex illo ergo un-
guento Christus appellatur. Inde denique
& iam ipse secundum praedestinationem
patris pro quosque cum ad regnum eius per-
uenerint uelut qui asperam supera-
uerint uiam per laborum refecatione si-
mili oleo pungunt. ut & ipsorum
lux luceat & spiritu sancto repleantur in mor-

talitate donentur. Ungula uero huius
ex quo sumptum est istud unguentum uni-
uersam naturam tibi sufficienter exposuisse
me memini. Sed & nunc per breuissimam
speciem de omnibus te in memoriam reuoca-
bo. In praesenti uita primus pontifex
Aaron chrisimatae compositionis punctus
quod ad imaginem illius de quo supra dixi-
mus spiritualis unguenti factus est princeps
populi fuit. & tamquam rex primitias
& tributum percipere acceperat a populo
& iudicandi plebem sorte suscepta de-
mundis immundisque iudicabat. Sed et
si qui alius ex ipso unguento punctus est
tamquam uirtute inde concepta & iam
ipse rex aut propheta fiebat aut ponti-
fex. Quod si temporalis haec gratia
ab hominibus composita tantum potuit.
Intellege iam tu quantum sit illud un-
guentum quod ad deum uirgulto uitae pro-
latum est. cum hoc quod ab hominibus fac-
tum est tam eximias inter homines conse-
rat dignitates. quod enim in praesenti se-
culo propheta gloriosius pontifice dani-
us. rege sublimius. & ego ad haec re-
spondi. Memini perire dixisse te de
primo homine quia propheta fuit. quod
autem unctus fuerit non dixisti. Si

ergo sine unguento pphœa nullus est quomo
do primus homo cum non esset unctus fuit p
phœa. Tum subridens petrus. Si primus
inquit homo pphœavit certum est quod
unctus sit. Licet enim unctione eius silue
rit ille qui legem in paginis condidit. No
bis tamen intellegenda haec evidenter re
liquit. Sicut enim si unctum eum dix
isset non dubitaret & pphœa eum fuisse
& iam si scriptum non esset in lege. quia
cum certum sit eum pphœa fuisse simili
ter certum est. & quod unctus sit quia sine
unguento pphœare non poterat. Uerum
hoc magis dicere te oportuit si chrisma
arte mare piscis compositum est ab aaron
quomodo primus homo per unguis potuit
unguento arte composito artibus nondum
reperis. Et ego respondi. Non me qua
ducas petre. Non enim de unguenti con
posito & temporali oleo loquor sed de
illo simplici & aeterno quod a deo factum esse
docuisti. Ad cuius similitudinem istud
compositum esse ab hominibus dicitur. Et pe
trus adhuc ut uidebatur indignans quod
putas dementem quia omnes omnia ante
tempus scire possumus sed nunc ut in
apposito sermone recedamus alias tibi
cum profectus tuus manifestior fuerit

de his aptius exponemus. Nunc autem
unguento composito punctus pontifex
et pphœa dei altare succedens in omni
mundo clarus habebatur. Sed per
aaron qui pontifex fuit alius exa
quis assumitur. Non moysen dico
sed illum qui in aquis baptismi filius
ado appellatus est. Ihs namque est
qui ignem illum quem accendebat pon
tifex pro peccatis restinxit per baptismi
gratia. Ex quo enim hoc apparuit.
cessavit chrisma per quod pontificatus
prebeatur uel pphœa et regnum.
Hunc igitur ante futurum per dicit
moyses qui legem dei hominibus tra
didit ipse ergo indicauit eum uen
turum. primo quidem aduentu
humilem. secundo uero gloriosum.
& primum quidem iam impletum est
cum uenit & docuit & iudex omnium
iudicatus est ac peremptus. Secun
do uero aduentu iudicaturus adue
nit & impios quidem condemna
bit. pios uero in consortium regni
societatemque suscipiet. fides ergo se
cundi aduentus constat exprimo
pphœe enim de primo locuti sunt
& praecipue iacob & moyses. Non

nulli tamen de secundo. Sed magnificen-
tia prophetia in hoc maxime comprobatur
quod nihil secundum consequentiam rerum de
futuris dixerunt. Alioquin aestimasse
potius sapientes uir^{sent} quod rerum consequen-
tia dictauerat uiderentur. Quod autem
dico tale est christum suscipi a iudeis ad quos
uenerat & credi ei qui expectabatur
ad salutem populi secundum traditiones
patrum consequens erat. Gentes uero
alienas ab eo fore quibus neque promissum
quicquam de eo neque adnuntiatum fuerat
immo quibus ne nomine quidem ipso ali-
quando innotuerat. Et tamen prophetae
contra ordinem & consequentiam rerum
dixerunt eum expectationem gentium & non
iudeorum futurum. Quia denique
& gestum est. Cum enim uenisset ab his
qui eum expectare uidebantur extradi-
tione maiorum omnino agnitus non est.
Hi uero qui nihil de ipso poenitus au-
dierant & uenisse credunt. & uentu-
rum sperant. & ita in omnibus propheta
fidelis apparuit quae dixit ipsum
esse expectationem gentium. Errauerunt
ergo iudei de primo domini aduen-
tu & inter nos adque ipsos de hoc est
solo discidium. Nam quod uenturus
et uenit

sit christus notunt & iam ipsi et expectant
Quod autem iam uenerit in humilitate hic
qui deus in se ignorant. & in hoc maxime
eius confirmat² quod ei non omnes credunt.
Hunc ergo deus destinauit in fine mundi
quia impossibile erat mortalium mala
purgari palium integra dum taxat per-
manente humani generis creatura hoc
est salua arbitrii libertate. Hoc igitur²
statu in coloni reseruato inuitare ue-
nit ad regnum. Iustis quosque & eos qui
placere studuerint ei quibus bona in-
effabilia preparauit. Et hierusalem
ciuitatem caelestem quae super splendo-
rem solis fulgebit in habitatione sanctorum.
In iustos uero & impios & qui pro nihilo
habuerunt deum commissamque sibi uitam
diuersa ad flagitia contulerunt. ac
tempus operis iusti exercituum facere
malitiae competentibus ipsisque dignis ul-
tionibus tradet. Cetera uero quae ibi
gerentur proferre & eloqui neque ange-
lis neque hominibus fas est. sed hoc tantum
scire nos sufficit quod bonis aeterna bono-
rum possessionem conferet deus. His
ab eo dictis ego respondi. si christi regno
fruentur hi quos iustos inuenit ei-
us aduentus. Ergo qui ante aduen-

tū eius defuncti sunt regno poenitus care
 bunt. Tum p̄d̄rus. cogis me inquit ōde
 mens aliqua de ineffabilib; publicare. ue
 rum tamen quo ad usq; p̄ferre licet facere
 non pigebit. X̄p̄s qui ab initio & semper ac
 p̄ singulas generationes p̄us latenter licet
 semp̄ tamen aderat. his precipue a qui
 bus et expectabatur quibusq; ut frequen
 ter apparuit sed non erat temporis ut
 tunc resolutis corporib; fieret resurrectio.
 Sed haec magis remuneratio uide
 batur ad ō ut qui inuenit & ut iustus diu
 tius p̄maneret & incorpore. Aut certe si
 cut de quodam iusto euidenter referunt
 in litteris legis qd̄ transtulerit eum d̄s
 simili exemplo & iam cum ceteris gestū
 est. qui eius uoluntati placuerunt. ut
 ad paradysum translati seruent̄ ad trog
 num. Eorum uero qui non ad integrū
 potuerunt explere normā iustitiae
 sed aliquas in sua carne malitiae reli
 quas habuere. Corpora quidem resol
 uentur. anime uero seruantur in bo
 nis l̄x̄isq; regionibus. ut in resurrectione
 mortuorum cum corpora sua receperunt
 ipsa iam resolutione purgata p̄his quae
 bene gesserant & aeterna hereditate poti
 antur. Et ideo beati sunt omnes qui

regnum x̄p̄i fuerint adepti quia non solū
 inferni poenas effugient. sed & incorrup
 tibilis p̄manebunt. & primi d̄m patre
 uidebunt. adque inter primos apud d̄m
 honoris ordinem consequentur. propter
 qd̄ non minima de x̄po questio habetur.
 & infideles quique ex iudeis immensa ad
 uersum nos infama commouentur ueren
 tes ne forte ipse sit in quem peccauer̄ et eo
 magis m̄d̄us increp̄at qd̄ sciunt statim
 ut eum cruci adfixerunt uniuersum
 ei compassum esse mundum. corpusq;
 eius diligent. se custodia conseruati
 nusquā comparuisse. atq; ad fidem no
 minis eius innumeras multitudines con
 uenire. Unde & compulsis sunt. una
 cum pontifice caipha sepius mittere
 ad nos ut de nominis eius ueritate que
 reret̄. Cumq; crebro deposcerent
 ut de ih̄u aut discerent aut docerent
 si ipse esset x̄p̄s. Visum nob̄ est ascen
 dere ad templū & coram omni populo
 prestari de eo simul & arguere iudeos
 de multis quae ab eis absurde gereban
 tur. In multis & enim iam partes po
 pulus scandebat̄ in nos sumpto ab io[†] testimonio
 hanne baptista. Cum enim iam in
 mineret̄ ortu x̄p̄i ad sacrificia quide

reprimenda baptismi uero gratia largien-
dum inimicis ex his quae predicta fuerunt
adesse tempus intellegens diuersa schis-
mata operatur in populo. ut si forte pri-
us peccatum potuisset aboleri secunda cor-
rigi culpa non possit. Erat ergo primū
schisma eorum qui dicebantur saducaei.
in initio iohannis iam poene temporibus sum-
pto hi quae ut ceteris iustiores segregare
se coeperunt a populi ceteris. & mortuorum
resurrectionem negare idque argumento
infidelitatis adserere dicentes non esse
dignū ut quasi submercede proposita cola-
tur deus. Auctor uero sententiae huius
primus dositheus secundus simon fuit.
Aliud samaritanum schisma est & ipsi eum
resurrectionem mortuorum negantes ad-
serunt non in hierosolymis sed in monte
garizim adorandum esse deum. qui tam-
unum uerum prophetam ex moysi uaticini-
ationibus recte expectantes prauitate
dositheus impediti sunt. ne hunc quem ex-
pectabant crederent esse ihm. Scribit
quoque & pharisaei in aliud schisma dedu-
cunt. Sed hi baptizati ab iohanne et
uelut clauem regni caelorum uerbum
ueritatis tenentes ex moysi traditione
susceptum occulta sunt ab auribus

populi. Sed & ex discipulis iohannis qui
uidebantur esse magni segregarunt se
a populo & magistrum suum uelut christum
predicarunt. Haec autem omnia prepara-
ta sunt schismata ut & fides christi per haec
impediatur & baptismus. Verum ta-
men ut dicere coeperamus. Cum fre-
quenter nos pontifex presacerdos rogas-
set ut de ihesu sermo nobis haberetur ad al-
ter utrum ubi oportuim uisum est et
omni ecclesiae placuit ascendimus ad
templum. Et stantes in gradibus una
cum fidelibus fratribus nostris facta populi
summo silentio. Prior pontifex coepit
adhortari populum. ut patienter etiam
qui & audiant simulque eorum quae
dicenda sunt testes & iudices fiant. Tum
deinde multis laudibus efferens sacrificio-
rum ritum qui ad remissionem peccatorum
humano generi diuinitus esset inductus cau-
sabatur ihesu baptismum uelut contra haec
nuper inductum. Sed persecutionibus eius
occurrentis matheus euidenter ostendit quod
si quis ihesu baptismum non fuerit consecutus
is non solum caelorum regno non dabitur
uerum & in resurrectione mortuorum non
absque periculo erit & iam si bonae uitae
& rectae mentis prerogatiua munatur.

Tum. & ad ubi ordinis. et eadem. q. p. m. g. uel. postea. q. m. p. n. c. u. m. i. o. n. e. u. t. p. p. e. s.

haec & his similia persecutus siluit matheus.
 Sed sadduceum pars quae negat esse
 resurrectionem mortuorum indignata e.
 Ita ut quidam ex ipsis de medio populi excla-
 marit & dicens. Multum errare eos qui pu-
 tent mortuos aliquando resurgere.
 Contra hunc andreas nris frater respon-
 dens docuit errorem nrisse sed certissima
 fidem qd mortui resurgant secundum ea
 quae docuit is que moyses pdixit uen-
 turum ppheta aut si non uidet eis ipse
 esse que pdixit moyses de hoc inquit pri-
 mo requiratur. Ut cum euident ipse
 fuerit pbatus nihil de reliquo sup his quae
 docuit ambigatur. Haec aut & his si-
 milia plura prestatus siluit andreas.
 Samaritanus uero quidam contraria po-
 pulo & do loquens & neq; mortuos as-
 serens resurrecturos neq; eu qui est
 in hierusalem cultum di tenendum sed
 montem garizim uenerandum addidit
 & iam contra nos haec qd hris nris non
 esse & ipse que moyses ppheta uentura-
 rum esse pdixerit. Aduersu hunc
 & aliu qui cu ipso haec eadem psequer-
 batur. Zebedei filii iacob & iohan-
 nes uehement obmisit. Et qua uis
 haberent mandatum ne ingrederen-

tur ciuitates eorum. Neq; uerbu eis prae-
 dicationis inferrent tam ne sermo eorum
 si confitatus nrisse & alioru lederet fidem
 Ita prudenter & fortiter responderunt
 ut ppxu eis silentiu darent. Nam ia-
 cobus de resurrectione mortuorum cu totus
 populi fauore potauit. Iohannes uero
 ostendit quia si cessarent ab errore mon-
 tis garizim consequenter agnoscerent ip-
 sum esse ihm qui secundum ppheta mo-
 si expectabatur esse uenturus qm quide
 signa & pdigia ut fecit moyses fecit & ia
 ihu & dubiu non est quin similitudo sig-
 noru ipsum esse testet. que sicut se dixit
 esse uenturu. Haec & alia plura his
 similia prestati siluere. Ecce quidam
 ex scribis de medio populi adclamans ait
 hris ur signa & pdigia quae fecit ut ma-
 gus nris ppheta fecit. huic philippus ue-
 hementer occurrit ostendens qua hac
 ratione accusaret & iam moysen. Cu eni
 moyses signa & pdigia in aegypto fecerit
 similiter aut & hris in iudea dubitari non
 possit quicqd qd de ihu diceret. hoc & ia
 de moysi dici uideret. Haec & his
 similia plura prestatus siluit philip-
 pus. phariseus aut quidam audiens
 haec in simula bat philippu qd moysen

.. qd au fuit ih̄s

aequalem docere ih̄m. Cui bartholomeus
respondens constanter edocuit quia non
dicimus ih̄m aequale mōsi sed maiorem
quia moyses quidem pph̄ca fuit qd fuit
& ih̄s. moyses non fuit xp̄s. Et ideo ma
lor ille sine dubio qui & pph̄ca & xp̄s
ē quā ille qui solū pph̄ca est. Post
hunc iacob alfaei sermonē fecit ad po
pulū quo ostenderet n̄ ideo credendū
esse ih̄m quia de eo pph̄cae praedixe
runt. sed ideo magis credendū esse pro
ph̄cis qd uere pph̄cae sint qui eis
xp̄s testimoniū reddat. Nam p̄
sentia & aduentus xp̄i illos uere pro
ph̄cas fuisse designat. Dicebat enī
n̄ ab inferiorib; maiori sed a maiore
inferiorib; fidei testimoniū dari.
Haec & multa his similia p̄secutus
& iam iacob; siluit. Post hunc libe
rū populū coepit uehementer arguere
cur non crederent ih̄m qui eis tantū
p̄fuerit docendo quae dī sunt. solan
do affluos. Medendo infirmos. pau
peres consolando. Sed p̄ his omnibus
bonis odia mortemq; reddiderunt.
Haec & his similia plura cū esset po
pulo p̄statur siluit. & ecce unus
ex discipulis iohannis adfirmabat xp̄m

iohannē fuisse & n̄ ih̄m. Intantum in
quit ut & ipse ih̄s omnib; hominibus
& pph̄cis maiore esse p̄mittauerit
iohannē. Si ergo inquit maior ē
omnib; sine dubio & moyses & ipso
ih̄m maior habendus ē qd si omniū
maior ē ipse ē xp̄s. Ad haec chana
neus si mon respondens adseruit io
hannē maiore quidem fuisse omnib;
pph̄cis & omnib; qui sunt filii mu
lierum non tam maiore esse filio
hominis. & ideo ih̄s quidem et xp̄s
est iohannes uero solum pph̄ca.
Et tantū int̄ est inter ipsam & ih̄m
quantū inter p̄cursores & eum
cui p̄curritur. & quantū inter ē
inter eum qui legem dat. & eum
qui legē seruat. Haec autē &
his similia p̄secutus siluit & iam cha
naneus. Post quē barnabas qui
& mathias qui in locū iudae sub ro
gatus ē ap̄t̄s monere populū coe
pit ne odio haberent ih̄m neq; blas
phemasent eum. Multo enim
enim esse rectius & iam ignorant
dubitanti de ih̄m amare eū quā
odisse. Caritati enim dī premiū
posuit odus poenam. Hoc ipsum

enim inquit qd iudaicu cor p: adsump
 sit & inter iudeos natus e quomodo n
 omnib: uobis inuentua sui amoris incussit.
 haec & his similia cu potasset dicendi fi
 nem fecit. Tum cuphas doctrina ihu
 culpate temptabat dicens cu res uanas
 locatum. Beatas enim pauperes dixit
 & terrenas fore remunerationes pmisit.
 Ac summa muneris interrena heredita
 te constituit cibisq: & potib: eos qui iusti
 tia seruauerint pmisit esse saturandos.
 Et his similia multa docuisse dephen
 ditur. Cui thomas respondens argu
 it eum frustra causantem. Ostendens
 quia pphete magis quibus etia ipse
 credit ista docuerint. Nec tamen
 quomodo erunt haec aut quomodo per
 cipientur ostenderint. His uero quali
 ter accipi haec debeant demonstraue
 rit. Et cu haec atq: his similia plura
 dixisset siluit etiam thomas. Post
 haec rursum cuphas me intuens &
 nunc ut monens. Nunc uero ut cul
 pans dicebat cessare me debere de
 reliquo a predicatione xpi ihu ne in
 pntie mei hoc agere ne ue ipse er
 rore deceptus alios quoq: meo errore

deciperem. Tum ^{uobis} p:ter ea argue
 bat me temeritatis qd cu esse ipse
 imperitus piscator & rusticus officiu
 subire doctoris auderem. Haec et
 alia plura his similia dicenti ego quoq:
 in haec uerba respondi. Mihi quide
 minus esse periculi sicut ipse ait iste
 non sit xps quia doctoe legis recepe
 rim. ipsi uero ingens esse discrimen
 si hic ipse sit xps sicut & certe e. Ego
 enim credo huic qui apparuit. ipse
 aut cui alii fidem seruare se credit
 quia nullus apparuit. Si uero et
 idiota ut ais & imperitus ac pisca
 tor & rusticus sup presbiteros sa
 pientes intellegat hoc tibi inqua ma
 gis metum debet incutere. Na si
 ex eruditione aliqua disputans obti
 nerem uos sapientes & eruditos ui
 deretur utiq: doctrina hoc mihi lon
 gi temporis & non diuinae uirtutis
 gratia contulisse. Nunc aut cum
 ut dixi nos imperiti uos sapientes con
 uincimus & superamus. Cui sensu
 habenti non palat e quia hoc n hu
 mane argutiae opus e sed diuine
 uoluntatis & muneris. Haec igitur

R

& alia huiusmodi psequentes consequenter
prestati sumus & docuimus nos imperiti
& piscatores, sacerdotes quidem de uero
solo dō eadē sadduceos de resurrectione
mortuorū sarnaritas de consecratione hie
rusalem: Non tamen ingressi ciuitatē
ipsorum sed publice disputantes. Scri
bas uero & pharisaeorū de regno caelorū.
Discipulos iohannis ne scandalū pateren
tur in iohannem. Omnem uero popu
lū quia ih̄s ē xp̄s & eternus. Ad ultimū
autē monui eos ut prius quā p̄gredere
mur ad gentes praedicare eis agnitiōē
dī patris ipsi reconciliarentur dō susci
pientes filiū eius. aliter enim nullomo
do eos ostendi posse saluari nisi p̄ sc̄i sp̄s
gratiā tr̄ine inuocationis dilui baptis
matae p̄perarent & eucharistiā xp̄i
dñi sumerent cui soli de his quae docuit
credere deberent. ut sic & eternā salutē
consequi mererentur. Aliter uero im
possibile p̄susesse reconciliari eos dō
& iam simille aras & altaria mille suc
cendant. Nos enim in quā p̄certo con
perimus qd̄ sup̄ sacrificiis quae offerunt
multo magis exasperatur d̄ sacrificio
rum tempore dū taxat expl̄ō.

Et quia uos non uultis agnoscere emensū
esse iam tempus hostias offerendi. Ob
hoc destruet̄ & templū & abominatio
desolationis statuet̄ in loco sc̄o. & tunc
gentib; euangelū praedicabitur ad tes
timoniū ur̄i ut ex illo fidei usā infide
litas iudicetur. Omnis et enim mundus
diuersis temporib; diuersas malitiae
egritudines patitur & p̄ omnes generalit̄
& p̄ singulos quosq; specialiter. Et ideo
indiget̄ medico qui eum uisit & ad salutē.
Nos ergo prestamus uob̄ & qd̄ unū quēq;
ur̄m latuit nuntiamus. Ur̄m est deli
berare qd̄ expediat uob̄. His ame dic
tis ingemuit omnis multitudo sacerdotū
qd̄ eis de templi subuersione predixerim.
Quod cū uidisset gamaliel princeps populi
quia latenter frater nr̄ erat infide. Sed
consilio nr̄o inter eos erat quia ualde fre
merent & ingenti aduersū nos furore mo
uerentur ad surgens aut. quiescite paulisp̄.
Quia israhelice non enim aduersitas tem
ptationē quae imminet nob̄. p̄p̄t qd̄ de
sinite ab hominib; istis. & si quidem
humani consilii ē qd̄ agunt cito cessa
bit. Si autē ad dō ē cur sine causa pec
catis nec p̄ficiatis quicquā. Dī enim

uoluntatem quis potest superare. Nunc
ergo qm̄ quidem in uespera uergitur
dies in crastino hoc ipso in loco audientib;
uobis ego ipse cum istis disputabo. ut
omne errorem palā arguā dilucideq;
confutemus. & his dictis repressus ē eo
rum aliquatenus furor ea praecipua spe
qđ die crastino erroris nos publicae ar
guendos sperarent. & sic cum pacē po
pulū dimisit. Nos uero cū uenisset
ad iacobum nr̄m cum omā quae dicta
gestaque fuerant exponentes apud eū
cibo sumpto mansimus. Omnipotenti
dō p̄ totā noctē supplicantes ut futurae dis
putationis sermo indubitata fidei nr̄ae
ostenderet ueritatē. Igit̄ postera die
iacob; episcopus nobiscū simul & cū om
ni ecclesia ascendit. ad templū ubi in
gentē repperimus multitudinē a medio
noctis expectantē nos. Stetimus ergo
in locis quib; & prius ut eminentius stan
tes ab uniuerso populo cerneremur.
Cumq; esset summū silentiū factū ga
maliel qui ut supra diximus nr̄ae fidei
erat dispensatione uero manebat int̄
ipsos ut si quando iniquū aliquid ad
uersū nos aut impiū molirentur t̄

148
ipsos consilio reprimere & prudenter ap
tato. uel nos commoneat ut aut cu
rare aut declinare possimus. Isergo
tamquā aduersum nos agens prior
crimini episcopū iacobū intendens
hoc modo adlocutus ē dicens. Si ego ga
maliel neq; eruditionis meae neq; se
nectutis opprobrium duco discere aliqd
a paruulis & ab imperitis siquid forte est
utilitatis aut salutis acquirere. qui enī
rationabiliter uiuit scit quia nihil ē
anime pretiosius quomodo nō omnibus
hoc amabile est cunctisq; exoptatū ut
quae ignorat discat quae didicerit do
ceat. Certissimū namq; est qđ neq;
amicia neq; propinquitas generis neq;
regni sublimitas homini debet esse pre
tiosior ueritate. Et uos ergo fratres
siquid amplius nostis populo dī qui ad e
id est fratrib; ur̄is p̄ferre non pigeat.
Omni populo libenter & tota cū quae
quae dictis audiente quomodo enim
nō hoc faciat populus cū me ipsū uideat
secū parit̄ uelle a uob; discere siqd forte
amplius uob; reuelauit d̄s. Si uero uos
in aliquo indigetis similit̄ & cū uos a nob;
non pigeat doceri. ut erga utramque

partem siquē deē adimpleat dī. Qd̄ si ali
quis uos forte sollicitat mēcus ppter non
nullos nr̄orum qui praerudicatis aduer
sū uos animis utuntur & insidias eorū
uerentes non audēt dicere qd̄ sentatis.
Apertius ego uos & iam huius occasione
timoris absolua. Iuro uobis omnipoten
tē dīm & uiuentē in secula quia nullū
pmittā intēre uobis manus. Haben
tes ergo huius iuramenti mei omnē hunc
populum testem & idoneum pignus sa
cramenti nr̄i foedus tenentes absq; ulla
^{tremore} cunctatione unus quisq; ut̄m qd̄ didicit
proferat. Et nos fratres intente et cū
silentio audiamus. Haec dicens gama
liel non ualde placebat caiphae & ut ui
debatur suspectū habens eum. Ipse ma
gis inferere se subtiliter disputationibus
coepit subridens enim ad ea quae gama
liel dixerat. Iacobum episcoporū prin
cipem sacerdotū princeps orabat. ut de
xp̄o non aliunde sermo quā descriptu
ris fieret. Ut sciamus inquit utrum
ih̄s ipse sit xp̄s annon. Tum iacobus;
primo inquit requiramus ex quib; scrip
turis potissimū disputationē habere
oporteat. At ille uix aliquando ra

tionē ipsā superatis respondit. ex lege
habendā & post hoc & iā pph̄e arū ad
didit mentionē. Cui iacob; nr̄ coepit
ostendere quā & pph̄e quae dicunt
ex lege sumpserunt. Et legi consona
sint locuta. sed & de libris regnorū disse
ruit aliqua quomodo & quando & a quo
scripta sint. & quomodo eis uti oporteat.
Cumq; & de lege plenissime disputasset
ac singula quae de xp̄o sunt purissima
expositione p̄tulisset in lucem. Ostendit
abundantissimis p̄lationib; quia ih̄s est
xp̄s & in ipso uniuersa quae de humili ei
aduentu fuerant p̄dicata complentur.
Duos enim eius praedictos esse docuit ad
uentus. unum humilitatis quē adimple
uit. Alium gloriae qui speratur im
plendus cum ueniet dare regnū creden
tib; in se. & seruantib; omnia quae pre
cipit. Cumq; de his omnib; euidenter
populū docuisset. addebat & iam hoc
quia nisi quis baptizatus fuerit in aqua
sub appellatione ^{uirtutis} trine beatitudinis
sicut docuit ueri pph̄e neq; remissio
nē accipere & peccatorum. neq; introi
re & in regna caelorum. & hanc esse
dī ingenti praefinitionē confirmauit

quib; & iam haec addidit. Nolite putare nos duos ingenitos dicere deos. Aut unum diuisum esse in duos uel sicut impu dicunt eundem masculu & femina sui effectum. Sed filium di unigenitu dicimus. Non ex alio initio sed ex ipso ineffabiliter natum. Similiter & iam de para dito dicimus. sed & de baptis matae cum aliquanta dixis s& per septem continuos dies psuasit omni populo & pontifici ut confestim ad percipiendu baptis mu festinarent. Cum que in eo iam res ess& ut uenirent et baptizarentur. homo quida inimicus. tunc cum paucis admodu ingrediens templu clamare coepit & dicere. Quid facitis o uir i srahelite cur uob cum facile subripitur. cur p apites ducimini ab hominib; infelicissimis & a mago deceptis. Cumq; haec dicer& & ad haec audiret ac superaretur ab ep'o iacobo conturbare populu & seditiones suscitare coepit. Ut ne ea quae dicebantur plebs poss& audire. Igitur exagitare cuncta clamorib; & quae fuerant multo labore ordinata conuelleret simulq; incusare sacerdotes & obprobriis atq; increpationib; coepit accendere.

*subripe .w
undergrifen*

& uelut furibundus singulos quosq; ad caedem concitare dicens. Quid agitis qd cessatis o segnes & desides cur n̄ manibus nr̄is inuademus & discet primus omnes hos. Et cum haec dixisset primus raptu exata reus concedis fecit exordium. Tum demde & ceteri uidentes eum simili ferebantur insania. fit omnium clamor caedentiū pariter & caesorum sanguis plurimus funditur. fuga pmixta habetur. Cum interim ille inimicus homo iacobum adgressus de summis gradibus precipitem dedit que cum mortuū credidisset ultra mulcare neglexit. Nri uero sublatum eum collegerunt. Erant enim & numero plures qua illi & uirtute maiores. Sed ppter reuerentiā di ipsi magis interim se a pauciorib; qua interimere alios patiebantur. Cum aut uespera adfuisset templum quidem sacerdotes claudunt. Nos uero ad domum iacobi regressi & pnoctantes ibi in oratione ante lucem descendimus hiericho ad quinq; milia uiri. post triduu aut uenit ad nos & fratrib; quidam agamalielo de quo supra diximus occultos nob nuntios deferens qd inimi

*Codex . redi . y
a redo p p . q
ide e q i . bare .
vel u . condere .*

*inultare . w
blages*

cus ille homo legationē suscepisset ac a capha
pontifice ut omnes qui crederent in ihm
persequeretur & damascū pergeret cum epis
tolis eius ut etiam ibi auxilio usus infide
lium fidelibus inferret exitum. Idcirco
autē precipue damascō festinaret. Et
quod illuc confugisse crederetur petrum
& post dies fere triginta digressus est
per hiericho damascū tendens. Cum
pudem temporis progressi essemus nos
ad sepulchra duorum fratrum quorundam
quae sponte sua pannos singulos deal
babantur. Quo miraculo multorum
aduersum nos repressus est furor ui
dentiū haberi nos in memoria apud
dñm. Positis itaque nobis in hiericho ibique
orationibus & ieiuniorum operam dantibus.
Iacobus episcopus acer situm me inde huc
caesaream mittit dicens. quia Zacheus de
caesarea scripsit sibi simonem quendam
samaritanum magum plurimos nostrorum
subvertere. Adferentem se esse quendam
stantem hoc est alio nomine xpm & uir
tutem summam ex aeterni dei qui sit supra
conditionem mundi. Simulque mirabilia
plurima ostendens alios dubitare alios
declinare fecerit ad se. Cunctaque dili

genter conperta ab his qui prius socii
eius & discipuli fuerant. & post hoc ad
Zacheum conuersi sunt indicauit. Mul
ti sunt ergo inquit iacob; o peccatore quorum
salutis causa perficere te oportet & argue
re magum ac sermonem ueritatis docere
sed nihil moreris. neque te contristet quod
solus perficeris. Sciens comitem tibi et
adiutorem dominum per ihm. & cito per eius
gratiam multos tibi socios & unanimos fore
Dato sane operam ut per singulos annos pre
cipua quaeque ex dictis gestisque tuis scrip
ta mittas ad me. & maxime per septima
nas annorum. Et his dictis dimissus
ab eo sex diebus perueni caesaream. Ingre
diente autē mihi occurrit Zacheus dilec
tissimus frater noster & inherens amplexibus
meis perduxit ad hoc in quo ipse commane
bat. Hospitium requirens a me de sin
gulis quibusque fratribus precipue tamen
de honorabili fratre nostro iacobo. Cumque
audisset a me quod uno adhuc claudicare
pede percontanti continuo causam. om
nia haec quae nunc tibi exposuimus
enarraui. quomodo euocati essemus
a sacerdotibus & pontifice capha ad tem
plum & iacob. archiepiscopus stans in summis

gradib; p̄ septem continuos dies uniuerso po-
 pulo descripturis dominicis adsignauerit
 qđ ibi esset x̄ps. quomodo omnib; iam ad-
 quiescentib; ut ab eo baptizarentur in no-
 mine ih̄u inimicus homo effecit illa om-
 nia quae supra diximus uti ne eadem ite-
 rum dicamus. Quib; cognitis zacheus
 rursum mihi quae a simone agerentur
 expone. Et inter haec nescio unde cog-
 nitio aduentu meo ipse mandat ad me
 simon. Audiente inquit populo die cras-
 tina disputemus. cui ego fiat in quā utli-
 be. Et haec pollicitatio mea uniuersae
 innotuit ciuitati. Ita ut etiam tu qui
 ipsa die adueneras disceres me. die pos-
 tera cum simone habiturum esse certa-
 men. Et requisita mansione nr̄a secun-
 dum indicia quae abarnaba acceperas
 uenires ad nos. Ego uero in ingressu
 tuo ita gratulatus sū ut nescio unde
 motus festinauerit animus m̄s expone
 re tibi cuncta uelociter. praecipue
 tamen qđ est infidem maximū de uero
 p̄pheta. qđ unum ad totius doctrinae
 fundamentū sufficere posse non ambi-
 go. Tum etiam scriptae legis p̄ singula
 quaeq; capitula quorum nato posce

bat secretiorem tibi intelligentiā pate-
 feci. Non occultans a te nec traditionū
 bona quae uero sup̄ sunt incipiens adie-
 crastina ex his quae in questionib; cum
 simone mouebuntur p̄ dies singulos au-
 dies usque quo dō fauente p̄uenatur
 ad ipsa quo iter nr̄m dirigendum
 credimus urbem romā. Cumque ad
 haec ab eo dicta omnē gratiā me ei de-
 bere p̄fiterer facturum quae omnia
 me quae praecipere & promptissime
 pollicerer cibo sumpto quiescere nosius
 sit sibi q; ipse quicquid dedit.

**EXPLICIT LIBER PRIMUS. INCI-
 PIT LIBER SECUNDUS**

Cum autē dies quae addiscep-
 tandum cum simone statuta
 fuerat inlucesceret. p̄ter primis
 gallorum cantib; surgens excitauit
 etiam nos. Eramus enim nos in eo-
 dem conclauit cubitantes simul om-
 nes tredecim. In quib; primus post
 p̄terum. zacheus. de inde soffomas.
 iosepus. & micheas. elies dros. & fi-
 nees. lazarus. & eliseus. post hos
 ego demens & nicodemus. deinde
 me & aquila qui fuerant prius

discipuli simonis & docente Zacheo conuersi
sunt ad fidem xpi. Mulierum sane nul
la prorsus aderat. Cumq; adhuc
uesperinū lumen duraret & omnes resedi
mus & petrus uidens uigilare nos ac si
bi intendere salutatis nobis continuo
dat sermonis exordium. Mirarime
& quidem fateor fratres humane na
turae uim quā ad omnia apta mila
bitabilem q; esse uideo. Hoc autem
dicere in memoria uenit ex his quae
rebus ipsis experius sum. Ut enim
transierit medium noctis. Ego sponte
iam suscitator & ultra somnus nequaquā
uenit ad me. qđ mibi accidit. ex eo
quia in consuetudine habui uerba
dñi mei. quae ab ipso audierā reuoca
re ad memoria. & p̄ ipsorū desiderio
suscitari animis meis & cogitationibus
imperavi ut euigilans ad ea & singu
la quaeq; reuolens ac retexens posse
memoriter retinere. Ex hoc ergo dū
omni cū dulcedine sermonis dñi uer sa
ri in meo corde desiderio consuetudo
optauit. uigilandi & iam si nihil sit
qđ cogitare uelim. ita ergo ineffabili
quia damnatus ne intro ducta alia

consuetudine consuetudo mutatur
reuera si non supra modum cogas sed
quantum recipit mensura naturae
Neq; enim poenitus somno carere pos
sibile est. alioquin nec facta nox fue
rat ad quidē; & ego cum audissem.
Optime in quā dixisti petre. quia con
suetudo consuetudine commutatur.
Nam & ego cum nauigarem primo tur
babor & intra me mihi omnia uer teban
tur. ita ut sigillam uideres. nec ferre
possem bromum & molestia maris.
post paucos autē dies ubi consuetudo fac
ta ē tolerabiliter ferre coepi. ita ut
mane statim una cum nautis cibum
sumere delectarē. Cum prius ante
hora septimā capiendi cibi consuetudo
non esset. Nunc ergo existat sola con
suetudine circa illud tempus quo co
medere cū nautis solebam esurire am
monē me qđ tamen rursus depel
lendum spero cū alia fuerit consue
tudo suscepta. Credo ergo & iam
tibi uigilanti consuetudine ut phibes
instituti. & oportune hoc nob expo
nere uoluisti ut & nob aliquantulū
somnia a nobis abicere atq; effugare

21
non pigeat. ut possimus doctrinae iuuen-
tis instituta suscipere. Vbi enim deuo-
ti fuerint cibi & mens acciperit. noctur-
na silentia oportunissime quae docent²
insident. Et petrus libenter accipiens
quod intellexerim. praefationis eius causa
adueritate nostram probatam conlaudans
me adhortandi & incitandi sine dubio
gratia consequente coepit expedire
sermonem. Oportunum mihi nunc et
necessarium uideatur de his quae in-
minent aliqua discutere id est desi-
mone. Scire enim uelum quibus sit
moribus & quibus actibus quod mihi si quis
scit iudicare non cesset. refert enim
ista praenoscere. Nam si in manda-
tis habemus ut uenientes ad eum
tate discamus prius quis mea digni
sit ut apud eum cibum sumamus.
Quanto magis conuenit noscere quis
qualisue sit. si cui immortalitatis
uerba credenda sint. Solliciti
enim & ualde solliciti esse debemus.
nemargaritas nostras mittamus ante
porcos. sed & alios ob causa sicile est
iurthuis habere me notitia. si
enim sciam qui in his de quibus non po-

test dubitari quod bona sint emendatus est
et inculpabilis. Hoc est si sobrius. si mi-
sericors. si iustus. si mitis. & humanus
est. quae utique bona esse nullus ambi-
git. Tunc consequens uidebitur ut
ei qui obtinet bona uirtutum & iam
quod de est fidei & scientiae conferat.²
& in quibus maculari uideatur eius uita
quae est in reliquis probabilis emendat.²
Si uero in his quae palam sunt peccatis
in uoluitus permanet & inquinatus.
Non me oportet ei aliquid de secretis
oribus & remotis diuinae scientiae
proloqui. Sed magis praestari & con-
uenire eum ut peccare desinat et
actus suos autius emendet. Quod
si ingesserit se & puocauerit nos di-
cere quae eum minus recte agen-
tem non oportet audire prudenter
eum debemus eludere. Nam nihil
omnino respondere auditorum
causa utile non uideatur.² ne forte
estiment nos responsionis penuria
dedinare certamen. & fides eorum
ledatur non intelligentium propositum
nostrum. Cumque haec petrus dixisset
ad nos. Maria rogat permitti sibi

dicere aliquid atq; indulgente p̄ro cum
uena inquit. Obsecro te domine mi
p̄re audias me ualde sollicitā tui & ue
rentem ne forte incertamine qđ tibi est
cum simone superari uidearis. Solē enī
frequentē accidere ut qui ueritatē defen
dit. non semp obtineat. dū aut in aluit
praeuenti sunt auditores aut non gran
dem curā melioris sententiae gerunt.
Suphaec aut omnia & ipse simon ue
hementissimus ē orator in arte dialec
tica & subtilissimorū tendiculis enutri
tus. Qđ aut est omnib; grauius et in
arte magica ualde exercitatus. Et
ideo meo ne forte tam ualide exom
ni parte munitus apud eos qui igno
rant eū falsa alligant putētur uera
defendere. Neq; enim t nos ipse enī
potuissē effugere & conueri ad
dñm nisi dum adiutores eius & erro
rum socii sumus agnouissēmus qđ
deceptor esset ac magus. Cumq;
haec uerba dixisset. Aquila quoq;
rogans sibi dicendi facultatē da
ri. Hoc modo etiā ipse p̄secutus ē.
Suscipe queso & mei ergate amoris
curā optime p̄re. Et ego enim

ualde sollicitus sum p̄re nec reprehendas
nos in hoc. Qui curā genere alicuius ex
affectu uenit. Neglegere aut non mi
nus ē quā odisse. Testem uero inuo
co dñm quia non ut seignore te incerta
mine sciens meo p̄re. Quippe quia
nec umquā tibi p̄sto fuerim dispu
tanti sed quia illius impietates bene
nouerim. Existimationē tuā cogito
simul & animas auditorum. & ipsius
ante omā ueritatis statum. Uehemens
enim est hic magus ad omā quaecumq;
uoluerit & supra modum sceleratus.
In omnib; enim cum diligentē agno
uimus ut p̄te qui apud uero malorū
eius auditores fuerimus & ministri
& nisi nos ~~di amor abrupisset~~
ab eo in eisdem cum ipso & iam nunc uersa
remur malis. Sed ingentis quidam
nob; erga dñm affectus scelera quidem eius
exosa cultam uero dī amabilem fecit.
Unde & arbitror opus fuisse diuinae
p̄uidetiae. ut nos primo familiares eius
effectu notitiā caperemus. quomodo t
quali arte p̄digia quae facere uideantur
efficiat. Quis enim est qui non obstu
pescat suphis quae facit mirabilibus.

Et patet eum de caelis dñi ad salutē hominū
descendisse. Ego de me ipso fateor nisi in-
terius eum scissem & inter fuisse acerb; ei
subripimibi facile potuissē. Unde non
fuit magnum nos ab eius consortio sepa-
rari scientes eum magicis artib; & con-
mentis scelerum nri. Quid si uis & iā
ipse de eo cuncta cognoscere quis ipse sit
qualisue & unde t̄ qualit̄ putrentur
quae gerit auscultat. Simon hic pa-
tre antonio matre rachel natus est
gente samaritanus ex uico getthonū arte
magis grecas tamen litteris liberalib;
ad primae eruditus gloriae ac iac-
tantiae supra omne genus hominū cu-
pidus. Ita ut excelsā uirtutē quae su-
pra creatore dñi sit credi se uelit et
xpm putari atq; stantem nominari.
Hac autē appellatione utitur quasi
qui negat posse se aliquando dissolui.
Adserens carnem suā ita diuinitatis
suae uirtute compactā ut possit in-
seculum durare. Hinc ergo & stans
appellatur tamquā qui non possit
ulla corruptione decidere. Inter-
fecto & enim sicut scis ipse baptista
iohanne. Cum dositheus hereseos

2122
suae inisset exordium cum alii trigin-
ta principalib; discipulis & una muliere
quae luna uocata est. Unde & illi
triginta quasi secundū lunae cursū in
numero dierum positi uidebantur. Si-
mon hic male ut diximus gloriae cupi-
dus. Accedit & ad dositheum & simu-
latis amicitis exorat. ut si quando ali-
quis ex illis obisset in locum defuncti se
continuo subrogaret; qui neque statu-
tum numerum excedere apud eos fas
erat neq; ignotum aliquē inserere aut
nondum probatum. Unde & ceteri
studentes digni loco ac numero fieri se-
cundum secte suae instituta placere p̄
om̄a gestiunt. quo possit unus quisq;
ex his qui illum numerū secuntur. cum
forte aliquis ut diximus decesserit digni
uideri qui in locum defuncti substitui
debeat. Igitur dositheus plurimis ab
hoc exoratus ubi locus intra numerum
factus est introduxit simonem. Sed
hic non multo post incidit in amorem
mulieris quā lunā uocant. Nobisq;
ut p̄tate familiarib; suis om̄a concre-
debat qđ magus esset & qđ amaret
lunā qđ qui gloriae cupidus noluit

ea in glorius frui sed expectare patienter
donec honeste ea uti licet & sitamen & ciam
nos conspiremus ei ad omnia quae uelit.
Sed & mercedem ministerii huius daturū
se nobis pollicebatur. summis ut hono
rib; affici. & diu esse ab hominib; crede
remur. Tantū ut mihi inquit simoni
deferatis primatus. qui possum magica
arte multa signa & prodigia ostendere
p quae possit t gloriae t secte nr̄ae ra
tio constare. Possum enim facere ut
uolentib; me comprehendere non appa
ream & rursus uolens uiderē palā sim.
Si fugere uelim montes p forē. & saxa
quasi lucum p transeam. Si me de
monte excelso precipitem tamquam
sub uectus ad aetnas in lesus deferat.
Uinctus mem & ipsum soluam. Eos
uero qui uincta iniecerunt uinctos red
dam. In carcere conligatus claustra spon
te pate fieri faciam. Statuas animatas
reddam ita ut putentur ab his qui uident
homines esse. Nouas arbores subito ori
ri faciam. & repentina uirgulta pducā.
In ignem mem & ipsum iniciens non ar
deam. uultum meum commuto ut n̄
agnoscar. Sed & duas facies habere

me possum hominib; ostendere. Ouis
aut capra efficiar. pueris paruis bar
bam pducam. In aerem uolando inue
har. aurum plumbum ostendam.
Reges faciam eosq; deiciam. Adora
bor ut dī. publice diuinis donabor ho
noribus. ita ut simulacrū mihi statu
entes tamquā dīm colant & adorent.
Et qd opus ē multa dicere quicq̄
uoluerō facere poterō. Multa & enī
iam mihi experimenti causa consum
mata sunt. deniq; aliquando inquit.
Cum mater mea rachel iuberet me
exire ad agrum ut mēcerem. Ego
falce m uidentis positam praecipit ei ut
iret & mēceret. Et messuit decuplo
amplius ceteris. Multa iam noua
uirgulta pduxī de terra & in arbo
rem conuerteam. Ego feci sub mo
mento temporis apparere. & montē
proximum ego secundo pforauī. Sed
haec cum diceret de uirgultis pductis
& monte pforato. Stupescēbam
pro eo qd & ciam nos circum uenire ue
lit quib; se com mēdare & con
credere uidebatur. Sciebamus enī
qd a proauis haec fuissent quae a se

nuper facta perhibebat. Haec ergo nos
 ab eo flagitia audientes & horum dete-
 riora. Sequebamur tamen & ipsi eius
 scelera & alios ab eo decipi patiebamur
 multa & iam mentientis pro. Et hoc
 priusquam aliquid faceret eorum quae
 promiserat. ita a nonnullis tamen pu-
 tareretur deus. Interim initio cum adhuc
 inter triginta dositheii discipulos ha-
 beretur coepit ipso dositheo deroga-
 re tamquam qui non integre nec perfecte
 doceret. idque eum non invidia facere
 sed inscientia. Verum dositheus ubi
 sibi derogari sensit a simone uerens ne
 opinio sua obscuraretur apud homi-
 nes qui eum putabant ipsum esse
 stantem furore commotus cum ad scho-
 lam solito conuenissent uirga correpta
 uerberare simonem coepit. & re-
 pente per corpus eius quasi per sumum
 uisa est uirga transire super quo ob-
 stupe factus dositheus. ait ad eum.
 dic mihi si tu es stans ut adorem te.
 Cumque simon respondisset. ego sum.
 Dositheus uidens se non esse stantem.
 cecidit & adorauit eum. & simoni
 quidem cedit principatu suo ipsique

oboedire omnem triginta uirorum ordinem
 iubeat. Semetipsum uero in locum si-
 monis statuit & non multo post defun-
 tus est. Igitur post obitum dositheii
 simon accepit lunam cum qua usque ad
 presens circuit ut uideatur decipiens
 turbas & adserens semetipsum quidem
 uirum esse quandam quae sit su-
 pra conditorum dominum. Lunam uero
 quae secum est esse de superioribus cae-
 lis deductam eandemque cunctorum gene-
 tricem asserit esse sapientiam pro qua
 inquit greci & barbari confluentes.
 Imaginem quidem eius aliqua ex par-
 te uidere potuerunt. Ipsam uero ut
 est poenitentem ignorauerunt. Quippe quae
 apud illum primum omnium & solum ha-
 bitaret dominum. Et haec atque alia huius-
 milia cum uerborum pompa proferens
 decipit multos. Sed & hoc indica-
 re debeo quod ipse ego uidisse me memi-
 ni. Cum esset aliquando luna illa
 eius in turre quadam multitudine ingens
 ad eam conuenerat prouidentia. & un-
 dique circa turrem stabat. at illa per
 omnes fenestras turris illius omni po-
 pulo procumbere ac prospicere uidebat.

Et multa alia mirabilia fecit & facit ita ut
stupentes plures homines putent eum ipsum
esse summum deum. Nam mihi aliquan-
do & mox rogantibus ut exponeret quo-
modo haec possint arte magica effici
& quae esset huius rei natura. Simon
tamquam familiaribus suis explanare ita
coepit. Pueri inquit incorrupti & iu-
lenter necati animam adiuramentis in-
effabilibus euocatum ad sistere mihi fe-
ci & ipsam sit omne quod iubeo. Et ego.
Est ne inquam possibile animae haec fa-
cere. Ille respondit. Hoc uos scire uo-
lo quia secundum locum post deum obti-
net anima hominis cum exuta fuerit
a corporis sui tenebris. Statim deni-
que & prescientiam habet propter quod & euo-
catur hac necromantia. Et ego res-
pondi. Cur ergo inter fectorum ani-
me non ulciscuntur inter fectores suos.
At ille. Non meministi inquit quod dixi.
qui cum exierit de corpore & iam prescien-
tiam habet. Memini inquam. Obhi-
quit cum excedit e corpore statim pre-
noscit futurum esse iudicium. Et tunc
quemque plures quae hic egerit malis poe-
nas daturum. Et ideo nolunt ulcisci

inter fectores suos qui & ipsi pro suis ma-
lis quae hic commiserant proferunt cru-
ciantur. & illis sciunt in iudicio grauiora
manere supplicia. Super haec autem
omnia nec permittit eis exire aut facere
quicquam ab angelis huc quae eis presunt.
Et ego respondi. si non permittitur eis ab
angelis huc uenire aut facere quod uolunt.
quomodo mago euocanti obtemperat ani-
ma. Ipsis inquit animabus uenire uolen-
tibus non indulgent. Cum uero hi qui
possunt angeli adiurati fuerint pro maio-
rem suam excusationem habent naturae
qui eos adiuramus uiolentiae. ut per-
mittant exire animas quas reuocamus.
Non enim illi peccant qui uim patiuntur
sed nos qui in firmis necessitatem. Ad
haec mox ultra non ferens pro prope-
re respondit. Quod & ego quidem facturus
eram. sed prius eum ex piscari de singu-
lis cupiebam. sed ut dixi mox praue-
mens. Et tu inquit non times diem iu-
dicii qui uim angelis facis. & animas
euocas. & homines de capis. & honorem
tibi diuinum ab hominibus mercaris.
Et quomodo nobis persuades quod neque iudi-
cium erit ut non nulli iudeorum facti

tur neq; animae immortales sunt qđ uideatur plurib; cum ipse oculis tuis uideat eas & commotionē diuini iudicii capias exipsis. His ab eo dictis. in palluit simon. & tamen post paululum recolligens se ita respondit. Ne putetis inquit qđ generis ur̄i homo sim non ego. neq; magus sum. neq; amator lunae. neq; antoni filius. Ante enim quā mater ^{mea} Rachel conuenit & a meo adhuc uirgo conuepit me cum esset impotestate meae paruum esse & magnum & hominem inter homines apparere. Temptandi ergo gratia uos primos adsumpsi amicos ut in caelestib; & ineffabilibus locis meis primos uos conlocem cum probauero. humana ergo de me ipso mentitus sum ut uos manifestius conprobarem. Si integrum erga me seruatis affectum. Ego uero haec audiens ipsum quidem miserum iudicans. impudentiā tamen eius ammirans & pro ipse erubescens simul & uertus nequit in nos molire & mali. In uo nix & paulisper unā mecum simulare. & aio ad eum. Non nobis indigneris hominib; corruptilib; incorruptibilis dñs.

Sed suscipe magis affectum nr̄m & animum uolentem scire qui sit dñs. Nondū enim sciebamus quis esset. & nec aduertebamus quia tu es quem querebamus. Haec & his similia uultu pro re aptato psequenti; nob uanissimus credidit nos deceptos. Et eo magis elatus addidit & iam haec ppter uos iam sum p affectu quē erga me dñm geritis. Me enim diligentes nesciebatis. & me querentes ignorabatis. Sed nolo dubitatis qui hoc est uerū esse cum potest quis paruus effici uel magnus si uoluerit. Nam quomodo apparere hominib; poteram nunc ergo incipiā uobis aperire qđ uerū ē. Ego uirtute mea quodam tempore aerem uertens in aquā. & aquam rursum in sanguinē carnemq; solidans. nouum hominem puerum formaui. & opus conditorē dō multo nobilius pauli. Ille enim creauit hominem ex terra. Ego autē qđ est difficilius ex aere quemq; rursum resoluens aeri reddidi. Speciem tamen eius imaginemq; depictam in interiore cubiculo conlocavi ut esset iudiciū ac memoria operis mei. Haec autē intellegebamus eum dicere

propuero illo cuius ui necati anima ad ea
quae uolebat ministeria utebatur . . .
Petrus ergo haec audiens cum lacrimis ait
Miror admodum inmensam di patientiam
et contrario in nonnullis humane teme-
ritatis audaciam quae enim ratio inue-
niri ultra poterit quae simoni suadeat
quod deus iudicet iniquos cum ipse qui sibi
ipsa suadeat quod animarum oboedientia ad
scelerum succum utitur ministerium.
Re autem uera ad demonibus inludatur tam-
cum phaec ipsa certus sit quod immortales
sunt anime & iudicantur pro his quae
gesserunt . Et qui se putet se ipsa ui-
dere ea quae nos fide credimus quam uis
ut dixi inludatur ad demonibus tamen
arbitratur se ipsum anime uidere
substantiam . Quando hic inquam fate-
bitur t male se agere in tanto malo
positus t iudicandum se pro his quae ge-
rit qui sciens dei iudicium contempnit
& inimicum se exhibet deo . & audet
tam nefanda committere . Unde cer-
tum est fratres mei nonnullos ueritati ac
religioni dei non ideo aduersari quod
eis nequaquam ratio fidei constare ui-
deatur . Sed quia aut nimietate

quadam peccatorum inuoluti aut ma-
lis suis preuenti & timore cordis elati
sint ita ut nec ea quidem credant quae
oculis suis se uidere arbitrantur . Ue-
rum quoniam ingenta erga conditorem
deum sufficere ad salutem uidebatur af-
fectio his qui diligerent eum . Studi-
uit inimicus hanc affectionem in homi-
nibus pertere & inimicos eos efficere
atque ingratos conditori suo . Testor
autem caelum & terram quod si quantum cupit
inimicus desuere permittetur ei ad
olim omnes homines deperissent .
Sed misericordiae causa non sinit deus
quod si affectum suum homines conuer-
tent ad deum . Omnes sine dubio salua-
rentur & iam si pro aliquibus delictis
ob iniustitiam corripui uiderentur . Sed
nunc plurimi hominum inimici effec-
ti sunt dei quorum malignus corda pe-
nitentia & affectum quem eis condi-
tor deus inseruerat ut erga se habe-
rent in semetipsum deflexit . Aliorum
uero qui aliquantulum uigilare uide-
bantur in fantasiae gloria & splendo-
ris apparentis & magna quaedam atque
ingentia repmittens euagari nihil

ominus ad o uero mentem atq; animum
fecit. quae tam p p r a r e ei iusta quadā
p m i t t i t u r r a t i o n e . A d h a e c a q u i l a
r e s p o n d i t . Q u i d e r g o d e l i n q u i u n t h o
m i n e s . s i m a l i g n i u s t r a n s f o r m a n s e i n
s p l e n d o r e m l u c i s m a i o r a r e p m i t t a t h o
m i n i b ; q u ā i p s e c o n d i t o r d i . & p e t r u s .
p u t o i n q u i t h o c i n i u s t u s n i h i l e s s e e t
q u a t e n u s i n i u s t u s i t a u d i . S i f i l i u s t u
u s q u i a t e o m n i d i l i g e n t i a e r u d i t u s e
& n u t r i t u s a t q ; a d u r i l e m p d u c t u s
a e t a t e m i n g r a t u s t i b i s i t & r e l i n q u e n s
t e a d a l i u m q u e f o r t e d i t i o r e u i d e r i t
e a t & h o n o r e q u e t i b i d e b e b a t i l l i
e x h i b e a t . a c s p e m a i o r i s l u c r i n a t u
r a m n e g e t . & i u s t a p a t e r n a d e f u g i a t .
r e c t u m t i b i u i d e t u r a n i m p i u m .
E t a q u i l a r e s p o n d i t . O m n i b u s p a
l a m e s t q d i m p i u m s i t . E t p e t r u s .
S i e r g o i n h o m i n i b ; h o c i m p i u m d i c i s
q u a n t o m a g i s i n d e m q u i s u p r a o m n e s
h o m i n e s h o n o r e a b h o m i n i b ; d i g n u s
e s t . C u i u s n o n s o l u m b e n e f i c i u s f r u i
m u r . U e r u m & o p e a c u i r t u t e e s s e
c o e p i m u s c u i n o n e s s e m u s . C u i q u e s i
p l a c e a m u s m e r e b i m u r a b e o u t & r a
& e r n i i n b o n i s s i m u s . U t e r g o i n
f i d e l e s a f i d e l i b ; & p u d i s c e r n a n t

25
ab impio pmissum est maligno ut his
artib; quib; singulorum erga uerū ^{semper}
parentē pbenitur affectus. Qd et
si uere esset aliquis dī alienus tamen
abeo qui nos creauerat quiq; nobis
pater & conditor fuerat rectum ne
erat relicto p proprio transire ad alie
num . Et aquila absit inquit .
Tum pērus . quomodo ergo dicemus
malignum esse causā peccati nri cum
hoc pmissu dī fiat ut p ipsam pben
tur & indie iudicii arguantur . hi
qui maiorib; pollicitationib; inuita
ti ueri patris & conditoris sui relique
runt pietatem . H uero qui fidem
& caritatem proprii patris & iam
cum p u p t a t e s i a c c e d e r i t . & c u m
tribulatione seruauerint donis cae
lestibus in regno eius & immortalibus
munerib; pfruantur . Sed haec
alias diligentius exponemus . Quid
autē simon gerit . post haec scire cu
pio . & nic & arum ubi intellexisse eū
sensimus qd deprehensus esset a nob
conlocuti inter nos de scelerib; eius
relinquimus eū . & ad Zacheum ue
nimus . Haec ipsa ei quae tibi
nunc ptulimus indicantes . At ille

benignissime nos suscipiens & defide-
dñi nr̄i ih̄u xp̄i edocens fidelium nu-
mero sociavit. Cumq; haec mox &
dixisset. Zacheus qui paulo ante egres-
sus fuerat ingrediebatur dicens. Tem-
pus est ut procedas ad disputandum
petre. Turba aut̄ multa in atrio
domus congregata te operitur. quo-
rum in medio multis fultus ad sae-
dis constitit simon. Tum p̄rus
ut haec audiuit orationis gratia sece-
dere me iubens. Nondum enim erā
dilutus a peccatis quae in ignorantia
commiseram aut ad reliquos. Ore
mus fr̄s ut d̄s p̄ xp̄m suū p̄ ineffabili mi-
sericordia sua adiubet me exeunte
p̄ salutem hominū qui ab ipso creati s̄.
Et haec cum dixisset oratione facta
p̄cessit ad atrium domus. In quo erat
multitudo plurima populi congrega-
ta. Quos ubi omnes summo cum si-
lento ad se intentos uidit & magum
simonem in medio eorum uelut signi-
ferum stantem hoc modo coepit.
Pax uobis sit omnib; qui parati estis
dare dexteras ueritati. qui cumq;
enim oboediunt ei uidentur quidē
sibi aliquid gratiae conferre dō.

porro aut̄ ipsi ab eo donum summi
muneris consecuntur. Iustitiae eius
semitas incedentes. propter qđ pri-
mum est omnium iustitiā d̄i regnumq;
eius inquirere. Iustitiam quidem ut
recte agere doceamur regnum uero.
ut quae sit merces posita laboris & pa-
tientiae nouerimus. In quo est bonis
quidem aeternorū bonorū remune-
ratio. His aut̄ qui contra uoluntatē
eius gerunt p̄ uisus cuiusq; gestis poe-
narum digna restitutio. Hic ergo hoc
est in praesenti uita positos oportet
uos agnoscere uoluntatem d̄i ubi et
agendi locus est. Nam si quis uelit an-
te quā actus suos emendat debis requi-
rere quae non potest inuenire stul-
ta & inefficax erit huiusmodi in-
quisitio. Tempus enim breue est
& iudiciū d̄i gestorum causa agitur
non questionum. Ideoq; ante omnia
hoc quaeramus qđ nos aut qualiter
agere oporteat. Ut aeternam uitā
consequi mereamur. Nam si exigu-
um hoc uitae temp; p̄ inanes occu-
pemus & inutiles questiones inanes
sine dubio & uacui ab operib; bonis
p̄ gemus addm̄. Ubi iudiciū ut dixi

operum nrorum fia. Una quaeq; & enim res suum temp; habet & locum. Operum hic locus hoc temp; est merito- rum seculum futurum. Ne ergo impediamur ordinem locorum ac temporum pmutantes primo quae sit di iustitia requiramus. ut tamqua iter acturi abundantia uia- tico bonis operibus repleamur. quo possimus ad regnum di tamquam ad urbem maximam puenire. Dñi enim his qui recte sentiunt p ipsa opera mundi quae fecit manifestus est ip- sius creaturae suae utens testimonio. & ideo cum de do dubitatu esse non debeat de sola nunc eius iustitia re- quiramus & regno. Qd si aliqd nobis de secretis & reconditis inqui- rendum suggerit mens nra ante qua de operib; iustitiae requiramus. rationem reddere nob m& ipsis debem; quasi bene agentes. salutem consequi meruerim; tamqua casti & mundi euntes ad dm spu sco reple- bimur. & omnia quae sunt secreta & occulta sine ulla questionum ca- uillatione noscimus. quae nunc & iam sit totum quis uitae suae spa-

tium temp; in inquirendo consumat. Non solum non poterit inuenire sed & maiorib; se errorib; inseret qui non per uiam prius iustitiae incedens ad portam uitae per ue- nire contendit. & ppter ea sua deo primo iustitiam eius esse requirenda. Ut p hanc iter agentes & in uia po- siti ueritatis uerum pph&am in- uenire possimus. Non uelocitate pedum sed operum bonitate curren- tes. ut ipso duce usi nullum uiae huius patiamur errorem. si enim ipsum sequentes ingredi merueri- mus illam quo peruenire cupimus ciuitatem. omnia iam de quib; quae- ritur oculis uidebimus tamqua here- des omnium facti. Intellegite itaq; uiam esse hunc uitae nrae cursum. Viatores eos qui bona opera gerunt. Portam uerum pph&a de quo di- citur urbem regnum esse in quo re- sidet omnipotens pater. que soli uide- re possunt hi qui mundi sunt corde. Non ergo nobis difficilis uideatur. huius itineris labor qui in fine eius re- quies erit. Nam & ipse uerus pphe- ta ab initio mundi p seculu currens

festinat ad requiem. Adest enim nobis omnibus diebus & si quando necesse est apparet & corrigit nos ut obtemperantes sibi ad uitam perducatur ad eternam. Mea ergo ista sententia est sicut & uero prophetae uisum est. ut primo de iustitia requiratur ab his maxime qui deum se nosse profitentur. Si ergo habet aliquis quod esse rectius putat dicat & cum dixerit audiat sed cum patientia & quiete. propter hoc enim ab initio salutationis specie pacem cunctis preceatus sum. he. Ad haec simon. Nos pacem tuam opus non habemus. si enim pax sit & concordia ad inueniendam ueritatem nihil proficere poterimus. habent enim inter se pacem latrones & scortatores & omnis nequitia cum semetipsa concordat. & nos ergo si ob hoc conuenimus ut pacis causa omnibus quae dicuntur prebeamus ad sensum nihil auditoribus conferemus sed e contrario inuisis eis nos amici discedemus. propter quod noli inuocare pacem sed magis pugnam matrem eius & si potes ex pugna errores. Nec requiras amicitiam

iniustis ad sententiam paratam. Hoc enim te ante omnia scire uolo quia duobus inter se dimicantibus tunc erit pax cum alter ceciderit superatus. & ideo pugna ut potes nec requiras pacem sine bello quod impossibile est. aut si potest fieri ostende. Ad haec petrus. Adtentius audite. o uiri quae dicimus. ponamus mundum hunc campum esse aliquem magnum & ex duabus ciuitatibus quarum reges sibi inuicem sint contrarii missos esse singulos adducendum duces. & illum quidem boni regis duces consilium dare ut uterque exercitus absque sanguinis profusione melioris in regis iura concedat. quo sine periculo omnes salui fiant. Illud uero contrarium dicere non sed pugnetur ut non qui dignus est sed qui fortior ipse cum his qui euaserint regnum. quaeso uos quod magis elegeritis non dubito. quin ut cum in uoluntate omnium regi meliori manus darentur. Et ego nunc non ut simon ait. pacis causa ad sensum uolo commodari his qui male dicuntur. Sed ut cum

quæ & ordine ueritas requiratur.
 Nonnulli enim indisputationum certa
 minè ubi errorem suū senserunt
 confutari causa pfugū conturbare con
 tinuo incipiunt & mouere lites nepa
 lam fiat omnib; qđ superantur. Et
 ppter ea ego frequenter exoro ut cū
 omni patientia & quæ indago dispu
 tationis habeatur ut si forte aliquid
 minus recte dictum uidet̃ repetere id
 & aptius liceat explanare. solæ enim
 interdum aliter dici quid & aliter
 audiri. Dum aut minus lucide p
 fert̃. Aut minus uigilanter ad
 uertitur. Et ab hoc patienter cupio
 haberi sermonem ut neq; subripiat
 alter alteri. Neq; sermonē dicen
 tis intempestiuus sermo contra di
 centis intrumpat. neq; reprehendendi
 studium geramus. sed liceat ut dixi
 minus plane dicta repetere ut ex
 aminatione iustissima daretur
 ueritatis agnito. Scire enim de
 bemus quia si quis aueritate uincat̃
 n̄ ipse uincit̃ sed ignorantia quæ
 in ipso est. quæ est demon pessim̃
 quā qui potuerit effugare salutis
 accipit palmam. propositū namq;

subripe. v.
 videri. g. r. fen

nobis e pdesse auditorib; non ut ma
 le uincamus sed ut pro agnitione
 ueritatis bene uincamus. Si enim
 ueritatis inquirende studio sermo
 moueatur. & iam si qđ minus plene
 phumana flagilitate dicemus. Dī
 pinesabili sua bonitate ea quæ
 desunt latenter auditorum sensib;
 adimplebit. Iustus est enim et se
 cundum unius cuiusq; propositum
 alius quidem in promptu facit esse
 qđ queritur alius uero obscurum
 reddit & iam qđ palam positum ē.
 quia ergo uia dī uia pacis est cū
 pace quæ dī sunt requiramus.
 Adhuc si quis habet qđ prosequat̃
 locus est. Si uero nullus ē qui re
 spondere uelit. Ego dicere incipi
 am & quæ mihi ab alio possunt obi
 ci ipse in medium plata dissoluam.
 Cum ergo petrus coepisset continua
 re sermonem. k. Simon interrup
 ta oratione eius cur inquit festinas
 ipse tibi dicere quæ tibi uidentur.
 Intellego uer sicias tuas; Uis enī
 tibi ea ipse pponere quorum abso
 lutio bene tibi meditata ē ut igno
 rantib; turbis uidearis recte aliqd

dicere. sed apud me non tibi est horū
locus. Nunc ergo qm̄ ut uir fortis pol
liceris te omni uolenti pponere respon
surum. Mibi interim primo respon
deto. Et petrus. paratus sum in
quit tantum ut cum pace sit sermo.
k Tunc simon. Non uides inquit impe
ritissime qd̄ contraria agis magistro
tuo pacem deposcens. qd̄ utiq; non con
uenit ei qui expugnaturum se pmit
tit ignorantia. Aut si tu recte pa
cem ab auditoribus poscis non recte
magister tuus dixit. Qm̄ ^{non} ueni pa
cem mittere in terra sed gladium.
Aut enim tu benedicas & ille non bene
dicit si magister tuus bene tu pessime.
qui non intellexisti contraria te pro
ferre ei cuius te discipulum pferis.
Ad haec petrus. Neque qui misit me
male fecit gladium mittere in terram.
Neque ego contraria ei ago audito
rum pacem requirens. Sed tu & im
perite & temere reprehendis ea que
non intellegis. Et enim qui pacem
non uenerit mittere in terrā magister
audisti. Qd̄ autem dixerit. Beati
pacifici qm̄ ipsi filii dī uocabuntur.
Non audisti. propter qd̄ non ego

magistro diuersa sententia pacem per
suadens quā ille seruantibus beattu
dinem posuit. .k. Et simon ait.
pro magistro respondere cupiens. ope
re multo eum grauius accusasti cū
ipse non uenerit pacem facere hanc alius
seruare praeciperit. & quomodo alius
ille eius sermo constabit quē dixit.
Qui sufficit discipulo ut sit sicut ma
gister eius. petrus ad haec magister
inquit n̄ qui erat uerus pph̄ca et
sui in omnib; memor. neq; sibi contra
ria locutus ē. neq; nobis ab his quae ip
se gerebat diuersa mandauit. Qd̄
enim ait non ueni pacem mittere in
terra sed gladium. Et ex hoc uide
bitis separari patrem a filio. filium a pa
tre. uirum a uxore. & uxorem a ui
ro. & matrē a filia. filiā a matre. socru
a uiro. Amicum ab amico. Haec om
nia continent doctrinā pacis. Et quo
modo audi. Initio praedicationis suae
ut p̄te qui uelit om̄s inuitare &
adducere ad salutē ac patientiā la
borum temptationumq; habendam
suaderet. pauperes beatificabat
eosq; p̄ penuriae tolerantiae ad ep
tuos esse pollicebatur regna caelo

rum. ut substantia spe aequanimiter pau-
 per tatis pondus spreta cupiditate por-
 tarent. Est enim unū & maximum
 expniciosissimis peccatis cupiditas. sed
 & esurientes & sitientes aeternis bonis
 iustitiae saturandos esse pmisit. ut
 egestatē tolerabiliter ferentes nihil
 phae iniustius operis molirentur.
 Mundos quoq; corde similiter bea-
 tos dicebat. & phoc dñm uisuros. ut
 unus quisq; adipisci tantum cupiens
 bonum. sōn& ipsum a pessimis et pol-
 lutis cogitationib; contineret. Sic
 ergo magister n̄r discipulos ad pati-
 entia uir-utis inuitans bonum pacis
 & iam cum labore patientiae sua de-
 bat esse seruandum. E contrario
 uero eos qui in diuitiis ac luxuria uer-
 sabantur lugebat qui nihil paupe-
 ribus largiebantur arguens eos ratio-
 nem reddituros qui pximos suos quos
 diligere sicut se ipsos debuerant ne
 in egestate quidem positos miserati s̄.
 Haec autē dicens alios quidem oboedi-
 re fecit. alios uero reddidit inimicos.
 Credentibus ergo & oboedientib; pacē
 habere inter se inuicē iubet & ipsis
 dicit. Beati pacifici quia ipsi filii dī

uocabuntur. His autē qui non solum
 non crediderunt. uerum & aduer-
 sari doctrine eius facti sunt bellū
 uerbi & confutationis indicit. & ait.
 Quia ex hoc uidebitis separari filiū
 a patre. & uirum a uxore. & filiā
 a matre. & fratrem a fratre. & nurū
 a socio. & inimici hominis domesti-
 ci eius. In una quaq; enim domo. cū
 inter credentem & non credentem
 coeperit esse diuersitas necessario
 pugna sit. Incredulis quidem con-
 tra fidem dimicantib; fidelib; uero
 in illis errorem ueterem & peccato-
 rū uitia confutantib; Similiter
 quoq; & iā erga scribas & phariseos
 ultimo doctrinae suae tempore ge-
 rit arguens eos sup actib; non bonis
 & non recta doctrina & qd̄ clauē
 scientiae quā amor se traditam sus-
 ceperant occultarent p̄ quā possit
 ianua regni caelestis aperiri. sed
 & nos ad predicandū mittens dñs
 n̄r praecipit nobis. Ut in quācumq;
 ciuitatem t̄ domum introierimus.
 dicamus. pax huic domui. Et si qui-
 dem inquit fuerit ibi filius pacis.
 ueniet sup eū pax ur̄a. Si uero non

fuerit pax uera ad uos reuertetur.
Exeuntes autem de domo et de ciuitate
illa ut & uon puluerem qui adhe-
sit pedibus nostris excutiamus super eos.
Tolerabilius autem erit terrae sodomorum
et gomorrhorum in die iudicii
quam illi ciuitati uel domui. quod utique
ita demum praecipit fieri. Si pri-
us in ciuitate et domo ueritatis sermo
praedicatur. Ex quo uel recipien-
tes ueritatis fidem filii pacis & filii
dei fiant et non recipientes arguantur
quasi inimici pacis & dei. Ita ergo et
nos magistri instituta sectantes
pacem primo proponimus audito-
ribus ut absque ulla perturbatione
possit uia salutis agnosci. Quid
si quis pacis uerba non suscipit neque
adquiescat ueritati. Scimus aduer-
sum eum pugna uerba mouere. & ur-
guere acrius confutando ignorantiam
& redarguendo peccata. Necessa-
rio igitur pacem proponimus ut si
quis est filius pacis. pax nostra ueniat super
eum. Ab eo autem quis est alienum pa-
cis effecerit. regredietur ad nos pax
nostra. Non ergo ut putas consensum
pacem proponimus. Nam

tibi dexteram dedis-
semus sed ut quietem & paci-
entiam differantibus nobis qui sit sermo
uerus facilius ab auditoribus dinosca-
tur. Si autem dissideas & discordes
atemet ipso quomodo stabis. Necess-
se est ut cadat qui in semet ipso di-
uiditur. Omne enim regnum
in semet ipsum diuisum non stabit.
Ad haec siquid uidetur dicto. Et simon.
Stultitiam tuam demiror. Si nobis ma-
gistri tui uerba proponis quasi certum
de eo habeatur quod propheta sit. Quae
ergo facile demonstrare possum
multa sibi contraria locutum. De-
nique ex his quae ipse protulisti argua-
te. aut enim dixisse eum omne reg-
num et omnis ciuitas diuisa in semet
ipsa non stabit. Et alibi iterum
aut eum dixisse quia ipse misert
gladium ut separaret eos qui in do-
mo sunt. Ita ut diuidatur filius
a patre. & filia a matre. & frater
a fratre ut si fuerint in una domo
quinque diuidantur tres aduersum
duos. & duo aduersum tres. Si
ergo omne quod diuiditur cadit iste
qui diuisiones facit cadendi prestat.

causas & fatalis est utiq; malus est. Ad
 haec responde si potes. Et petrus.
 Non temere deroges o simon his quae
 non intellegis. primo ergo respon
 deam pro eo qd a^us me magistri mei
 uerba pponere atq; ex ipsis ea de qui
 bus dubitat² absolueret. Dns nr mit
 tens nos apostolos ad pdicandu p^{re}ce
 pit nob ut doceamus omnes gentes de
 his quae mandata sunt nobis. Neque
 ergo dicere ea ut ab ipso dicta sunt
 possumus. non dicere. sed docere ea
 in mandatis habemus. Et ex ipsis
 ostendere quomodo unu qd q; eoru
 ueritate subnixum sit. Neq; rur
 sus p^{ro}priu nob aliquid dicere pmissu
 e. Sumus enim missi & necessario
 qui missi s^u illud quid missus e nun
 tiant. & uoluntate mittentis expo
 nit. Nam si aliud dica qua p^{re}ce
 pit mihi ille qui memisit falsus ero
 apostolus qui non illud dico qd mis
 sus sum dicere. sed qd mihi uidetur
 qd qui facit utiq; se meliorem uult
 ostendere qua est ille a quo missus
 e. Et est sine dubio p^{ro}uicator. Si
 uero ea que iussus e psequatur eo
 rumq; adserciones manifestissimas

pferat. Apostoli opus exsequi uide
 bit² qd ego nunc implere contendens.
 Non tibi placeo. Non ergo reph^{er}en
 das qd eius qui me misit pferat uerba.
 Sed si e nullis aliqd qd non sit integre
 dictu inde me ut arguas licet. qd tam
 nullomodo fieri potest pph^{et}a enim
 est & sibi esse ipse contrarius n potest.
 Aut si non putas eum pph^{et}a ee hoc
 primo requirat². Et simon. N
 opus habeo discere abste quomodo
 sibi ista conueniant. Si enim incon
 sonans ostendat² simul & ia pph^{et}a
 n esse docebit². Tum petrus. Sed
 si prius inquit ostendero eum pph^{et}a
 hoc qd uidetur esse inconsonans n erit.
 Neq; enim ex consonantia quis p
 ph^{et}a esse pbat² quia hoc multis pos
 sibile e facere qd si consonantia pro
 ph^{et}a n facit. Multo magis nec in
 consonantia. quia ergo multa s^u
 quae uidentur quide inconsona
 esse nonnullis habent tam p^{ro}fundio
 re ratione in semet ipsis consonantia
 sicut & alia quae uident² habere con
 sonantia discussa diligentius inue
 niuntur inconsona. haec de
 causa aliam non puto rectore esse

uam ad horum discrimen nisi ut prius
cognoscamus si quis locutus est ea quae
uidentur inconsona propheta sit. Si enim
inuenitur propheta esse omnia illa quae
uidentur sibi esse contraria constat
habere consonantiam sed non intellegi
De his ergo praebamenta rectius requi-
rentur. Nos enim apostoli illius qui
nos misit uerba exponere missi sumus
& adfirmare sententias. proprium
uero dicere aliquid non habemus in man-
data sed uerborum illius ut dixi ape-
rire ueritatem. Et simon ait.
Doce ergo nos quomodo conueniat ut
is qui diuisiones facit quae diuisiones
cadere faciant eos qui diuiduntur t
bonus uideatur t ad hominum salutem ue-
nisse. Et petrus. Audi quomodo ma-
gister noster omne regnum & omnem domum
diuisam aduersum semetipsam dixit sta-
re non posse. Hoc autem cum ipse facit
uide quomodo ad salutem cedat. In
errore positum mundi regnum t unam
quamque in eo domum uerbo ueritatis di-
uidit paulo dubio ut cadat error & ue-
ritas regnet. Quod si aliquid accidat do-
mum ut error intro ductus paulo quem
diuidat ueritatem. Cum error ob-

tinuerit certum est ueritatem stare non
posse. Et simon. sed incertum est
utrum magister uerum errorem diuidat
an ueritatem. Et petrus. istud al-
terius questionis est sed si constat apud
te quia omne quod diuisum fuerit cadit
super est ut ostendam si tam cum pace au-
dire uis quod si magister errorem diuiserit ac
resoluerit docendo ueritatem. Et simon.
Omitte inquit sermonem pa-
cis frequenter iterare quod uero sit quod
sentis aut quod credis breuiter expone
Et petrus ait. Quid times crebro au-
dire de pace aut ignoras quia perfectio
legis pax est. Ex peccatis enim bella
nascuntur & certamina. Ubi autem
peccatum non sit. pax est anime.
Ubi uero pax est in disputationibus ue-
ritas in operibus iustitia inuenitur.
Et simon. uideris mihi non posse profite-
ri quod sentis. Et petrus. Dicam ex ar-
bitrio tam non uis ueris uis coactus.
Cupio enim quod salutare & utile est om-
nibus adduci innotitiam. Et ideo proferre
quam breuissime non morabor. Unus est
deus idemque conditor mundi iustus iudex
& misericors pacibus suis quandoque restitu-
tuens. lam uero pro adsertione horum

Innumera posse uerborum milia commo
 ueri. k. Et simon ait. Miror quidem
 uelocitatem ingenii tui non tamen am
 plector errorem fidei tuae. prudenter
 enim prae uidisti qd tibi contra dici pos
 set & curta. Ne id & iam ipse p fessus es.
 qd p adsertione horum innumera uerbo
 rum milia mouebunt². Nulli enim con
 cordat p fessio fidei tuae. Deniq; qd
 unus sit ds cuius sit opus mundus hoc
 primum quis recipiat. Puto quia neq;
 paganorum quis quā quā uis ille sit idio
 tis. philosophorum aut omnino nullus.
 sed ne iudeorum quidem impertissim²
 quis quā & miserrimus. Neq; ego ipse
 qui eorum legem bene noui. Et p & rus.
 Omitte inquit opinionem absentiu tibi
 qd uidetur praesentia dicto.
 k. Tum simon. possum inquit expone
 re qd uere sentio sed pigriorem me facit
 illa consideratio quia si dixerō qd neq;
 tibi sit consonum neq; uulgo huic im
 petro rectum uidetur. Tu quidem
 quasi obstupe factus aures continuo ob
 claudens uelut in blasphemia polluan
 tur uertens in fugam quia qd responde
 as non inuenies. populus aut in rationa
 bilis ad sentatus tibi te quidem amplex

et² quasi ea docentem quae in usu eis
 sunt me uero execrabuntur ueluti
 noua quae dam atq; inaudita con
 fitentem meum q; errorem alienis men
 tib; inserentem. Tum p & rus. Num
 qd nam tu in quo nos accusabas ipse am
 bagib; uteris nihil habens qd asseras
 ueritatis. aut si habes incipe absq; circui
 tuomb; si tamen confidis. Et si quidem
 n̄ placuerint alicui auditorū quae di
 ces abscedet qui uero p manserint cogen
 tur adsertionib; tuis pbare qd uerum
 est. Incipe igit² qd tibi rectum uidetur
 exponere. k. Et simon ait. Ego di
 co multos esse deos unum tamē esse in con
 prehensibilem atq; omnib; incognitum.
 horumq; omniū deorum dñm. Tum
 p & rus. hunc inquit quē dicis esse in con
 prehensibilem & incognitū omnib; dñm.
 Ex scripturis iudeorum quae in auctorita
 te habentur ad pbare potes an ex alius ali
 quib; quas om̄s ignoramus. An ex gre
 cis auctorib; an ex tuis scriptis p prius cer
 te ex quib; cumq; uis dicto. Ita tamen
 ut ostendas eas prius esse ppheticas. Ita
 enim fiet ut easū indubitata habeatur
 auctoritas. k. Et simon ait. Ex lege
 iudeorū sola adsertiones adhibebo. In

Ambages i. plogm
 vel dubia locutio
 i. b. v. g.

omnibus enim qui religionis curam gerunt manifestum est totius esse auctoritatis hanc legem. Unum quemque tamen secundum proprium sensum intelligentiam legis huius accipere. Ita enim ab eo qui mundum condidit scripta est ut ipsa rerum fides habeatur. Unde siue quis uera siue etiam falsa proferre uelit absque hac lege nulla recipitur adsertio. quia igitur scientia mea plenissime cum lege concordat recte multos esse pronuntiaui deos. quorum unus est eminentius & incomprehensibilis ipse qui est deus deorum. Quod autem multi sint dii ipsa me edocuit lex. primo quidem ubi ex persona serpentis deus ad eam primam mulierem. Quacumque die manducaueritis deligno sciendi bonum & malueritis sicut dii. Hoc est sicut hi qui hominem fecerunt. post ea enim quam gustauerunt deligno ipse deus testatur dicens ad reliquos deos. Ecce adam factus est sicut unus ex nobis. Sic ergo constat multos esse deos qui hominem fecerunt. quia & initio ita deus deus ad ceteros deos. faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Sed & quod ait. eiciam eum. Et iterum. Uentis des

cedentes confundamus linguas eorum. Omnia haec multos esse indicant deos. Sed & illud quod scriptum est. Deos non maledices & principem populi tui non maledices. Et rursum quod scriptum est. Dominus solus ducebat eos & non erat cum illis deus alienus. Multos esse ostendit deos. sunt & alia plurima quae proferri possunt ex lege testimonia non solum obscuriora sed & manifesta quibus multi esse doceantur dii. Ex quibus unus ut iudeorum populo deus esse & sorte electus est. Ego autem non hunc assero sed illum qui etiam huius deus est quem ne ipsi quidem iudei norunt. Neque enim ipsorum est deus. sed eorum qui agnouerunt eum. His auditis percris. nihil inquit reuereris simon. Ecce enim neque aures claudimus neque fugimus sed ad ea quae falso persecutus es ueritatis sermonibus respondemus. Illud primo adserentes quia unus est deus hic ipse iudeorum qui est solus deus caeli creaturae ac terrae qui & omnium etiam quos dicis deorum deus est. Si ergo ostendo nullum esse hoc superiorem sed ipsum esse super omnia fateberis errorem tuum esse super omnia. k. Et simon.

Quidem inquit & iam siego nolum fa-
teri qui adstante auditione nonne argu-
ent me nolentem quae uera sunt p[ro]fite-
ri. Ausculta ergo ait p[etr]us. Ut scias
primo q[uo]d & iam simulati sunt dii ut di-
ci iudeorum d[omi]no subditi sunt. Cui ne-
que aequalis quisquā neque maior esse
potest. scriptum est enim. q[uo]d ita di-
cat ad iudeos moyses p[ro]ph[et]a. D[omi]n[us]
d[omi]n[us] hic ē d[omi]n[us] deorum & d[omi]n[us] dominorū
d[omi]n[us] magnus. Ita & iam simulati sunt
qui dicuntur dii unus est tamē maior
omniū iudeorum d[omi]n[us] qui & deorum
d[omi]n[us] dicitur est. Neq[ue] enim quicumq[ue] dic-
tus fuerit d[omi]n[us] continuo d[omi]n[us] est. Deniq[ue]
& moyses d[omi]n[us] d[omi]n[us] pharaonis. Et certū
est eum hominē fuisse. & iudices dii ap-
pellati sunt. & constat eos fuisse mor-
tales. Simulacra quoq[ue] gentiū dii
appellantur & omnes scimus quia non
sunt. Sed impus quasi pro poena hoc
datum est ut quia uerum d[omi]n[um] cognos-
cere noluerunt. quaecumq[ue] eis forma
& imago occurrisset & haberēt ab eis
d[omi]n[us]. quō unus ut dixi qui est omniū
d[omi]n[us] agnitionē suscipere recusarunt.
Ideo ergo conceditur eis illos habere
deos qui prestare supplicantib[us] ni-

hil possunt. Quidem aut ex anima
simulacra conferre hominib[us] quae aut
aut animantia. cum potestas omniū
apud unum sit. Tribus igitur modis
d[omi]n[us] quis d[omi]n[us]. uel quia uere est. quia
ei qui uere est ministrat. & ob hono-
rem mittentis ut plena sit eius auc-
toritas hoc d[omi]n[us] iste qui missus ē q[uo]d ē
ille qui misit. Ut sepe factū ē de an-
gelis qui tamen cum apparuerint.
homini si sit prudens & eruditus uir
interrogat eius qui apparuit nomē.
ut simul & honorē missi & auctori-
tatem mittentis agnoscat. Est enī
unius cuiusq[ue] gentis angelus cui cre-
dita est gentis ipsius dispensatio ad d[omi]n[um].
qui tamē cum apparuerit quāuis pu-
tetur & dicatur ab his quib[us] prae est
d[omi]n[us]. tamē interrogatus non sibi dabit
ipse tale testimonium. D[omi]n[us] enim ex-
celsus qui solus potestatem omnium
tenet. In septuaginta & duas partes
diuisit totius terre nationes eisq[ue]
principes angelos statuit. Uniuero
qui in archangelis erat maximus. for-
te data est dispensatio eorum qui p[ro]
ceteris omnib[us] excelsi d[omi]n[us] cultum atq[ue]
scientiā receperunt. Sed & sci

homines ut diximus impiorum efficiun-
tur dii. tamquam qui potestate accepe-
runt in eos uitae ac necis. Ut de moysi
& iudicibus supra memorauimus propter
quod & scriptum est de eis. Deos non
maledices. principes ergo singularium
gentium dii appellatur. principum
autem deus christus est qui est omnium iudex.
Vere ergo neque angeli neque homines
neque ulla creatura dii esse possunt.
quippe qui sub potestate sunt posi-
ti tamquam creati & mobiles. Ange-
li quidem ut qui non fuerunt & sint.
homines autem ut mortales. Om-
nis uero creatura ut quae solui pos-
sit. sed reuera si uoluerit ille qui
fecit. Et ideo ille solus uerus est
deus qui non solum ipse uiuit sed & ali-
is uitam prestat quam & auferre po-
test cum uult. propter ea ergo
clamat scriptura ex persona dei iudeo-
rum & dicit. Uidete uidete quomodo
ego sum deus & non est alius praeter me;
Ego occidam & uiuere faciam partem
et ego sanabo & non est qui eripiat de
manibus meis. Uides ergo quomodo
ineffabili quadam uirtute scriptura
occurrentis futuris erroribus eorum qui

et principem
populi
maledices

alium deum praeter eum qui est iudeo-
rum uel in caelis esse et in terris ad-
firmarent. pronuntiat dicens. Dominus
deus tuus deus unus est in caelo sursum
& in terra deorsum. & praeter ipsum
alius non est. Quomodo ergo tu
ausus es dicere alium esse deum pre-
ter eum qui iudeorum est deus. Et
iterum dicit scriptura. Ecce deus dei
tui caelum ^{& caelum} caeli terra & omnia quae
in ea sunt. Verumtamen patres
tuos elegi ut diligerem eos & uos post ip-
sos. Ita ex omni parte a scriptura mu-
nitus ista sententia quia ipse qui mun-
dum creauit uerus & solus est deus. Quod
& si sint alii ut diximus qui dicuntur
dii. sub potestate sunt iudeorum dei.
quia ita dicit scriptura iudeis. Dominus
deus noster hic est deus deorum. & dominus domi-
norum. Hunc & iam solum colendum
monet scriptura dicens. Dominum deum tuum
adorabis & illi soli serues. Et audiuit
dominus deus tuus deus unus est. Denique & sancti
spiritu dei repleti & guttis misericordiae
eius inprobrati exclamabant dicentes.
Quis similis tibi in diis domine quis similis
tibi. Et iterum. Quis deus praeter deum
& quis deus praeter deum nostrum. Itaque moysi

31
32

ses ubi proficere populū uidit paulatim eos
ad intelligentiā monarchiae & fidem dī
unius intiauit. ut in consequentibus dicit.
Nomina deorum aliorum non com me-
morabis recordatus sine dubio quali poe-
na damnatus ē serpens qui primus no-
minauerat deos. Terram deniq; co-
medere condemnatur. Et tali cibo
dignum iudicatur os qđ primum om-
nium appellationē deorum introdu-
xit immundum. Qđ & sita multos
deos uis introducere. uide ne exitum
serpentis simile sortiaris. Certus au-
esto qđ nos huius ausi socios non habe-
bis. Nec decipi nos patiemur abste.
Neq; enim pderit nob ad excusationē
in iudicio. si dicamus qđ tu deceperis
nos. quia prima nec muliere excusa
re potuit. male credidisse serpenti. sed
morte cur male crediderit condemna-
ta est. haec ergo de causa & moyses
unius dī fidem populo commendans ait.
Obserua tibi ipsi ne seducas is ad nō do-
tuo. Vide quia eodem uerbo utitur
quo & prima mulier in excusatione
utebatur. seducta se dicens sed nihil
pfuit. Sup omnia aut si uerus aliquis
surgere & pph&a qui signa & pdigia

facere. suadere aut uelle ut uiderem
deos alios pter iudeorum dīm. Num
quā ei credere possemus. Sic enim nos
docuit lex diuina secūm sermonem
purius ex traditione commendans ait.
Ergo si surrexerit in te pph&a aut som-
nans somnium. & dederit signa uel pro-
digia & uenerint signa illa & pdigia et
dixerit. ad te eamus & colamus deos alie-
nos quos nescitis. non audietis uerba pph&e
tae illius neq; somniū somnatoris illi-
us quia temptans temptabit uos. ut ui-
deat si diligatis dīm dīm ur̄m. prop-
ter ea ergo & dñs nr̄ signa & pdigia fa-
ciens dīm praedicabat iudeorum. & idē
recte praedicationi eius creditur. Tu
aut si uere pph&a esses & signa faceres
& pdigia sicut pmittis. & alios ad nū-
tiales deos pter eum qui uerus est. ma-
nifestum esset te ad temptationē popu-
lo dī suscitatum. & ideo credit tibi om-
nino non potest. Unus ē enim uerus
qui est iudeorum dīs. Et ob hoc dñs nr̄
ih̄s xp̄s docebat querendū esse nō dīm
quē bene nouerant. sed regnū & iustitiā
eius quā scribae & pharisei suscepta sci-
entiae clauē non conducerant sed exclu-
serant. Nam si ignorassent uerum dīm

numquā utiq; huius rei scientiā relinquent
quiterat omnium caput. Culparē eos de
paruis & minimis. idē qđ dilatarent sim
brias suas & primos ad eon cubitos incon
uiuis uindicarent & qđ inquadribus
stantes orarent. Et alia his similia.
quae utiq; ex comparatione magni hu
ius captis ignorantiae di exiguā uiden
tur & parua. k. Et simon adhaec
ait. Ex uerbis magistri tui conuin
cam te. quia & iam ipse ignotum quen
dam ignotum omnib; introducat dñm.
Cum enim & adam creatore suū scie
rit dñm mundi; conditorem. & enoch
quippe qui ab ipso translatus ē & noe
utpote ab eo iussus arcam construere.
Cumq; & abraham. & isaac. & iacob.
& moyses & omnes patres omnisq; po
pulus atq; omnes gentes nouerint con
ditorem mundi & fateantur dñm. Ihs
ur̄ qui longe posterior patrib; apparuit
dicit. Nemo nouit filiū nisi pat̄. Neq;
patrē quis nisi filius & cui uoluerit fili
us reuelare. Ita ergo & ihs ur̄ alium
esse dñm incomprehensibile omnib; et
incognitū fatetur. Tum p̄terus.
Contra inquit tibi & ipsi te pro
ferre non sentis. Si enim & ihs nr̄ scit

istum quē dicit incognitū dñm. Ergo iam
non ate solo est cognitus. Immo si ihs nr̄
eum nouit. Moyses quoq; qui & ihs nr̄
uenturū esse pph̄cauit. sine dubio
nec ipse ignorauit eū pph̄ca enim
erat. & qui de filio pph̄cauit sine du
bio cognouerat patrē. Si enim inuo
luntate est filii reuelare patrē cui
uoluerit filius. qui ab initio & semper
cum patre fuit per singulas quasq;
generationes. sicut reuelauit moysi
patrem ita & alius pph̄cis. Qđ si ē
nulli patrum fuisse eum incognitū
constat. Tibi uero qui filio non cre
dis. quomodo potuit reuelari pater
qui nulli notus est nisi cui uoluerit fi
lius reuelare. Reuelat autē filius
patrem his qui ita honorificant filiū.
sicut honorificant patrē. k. Tum
simon. Memento inquit quia filium
dixisti habere dñm qđ est iniuriae.
quomodo enim habere filiū potest ni
si similia hominib; aut animalib; pa
tiatur. sed de his non est nunc tempo
ris arguere p̄fundā stultitiā tuam.
festino enim de immensitate summe
lucis exponere. & iam nunc audi puto
esse aliquā uirtutē immense & inef

33
fabilis lucis. Cuius magnitudo incompre-
hensibilis habeatur. quā uirtutē & iam
mundi conditae ignorā. Et legislator
moyses & magister ur̄ ih̄s. Tum petrus.
Nontibi uideat̄ amentiae res esse adserere
uelle quempiā qd̄ sit alius d̄i quā d̄s
omniū & dicere posse puto esse uirtu-
tem quandā & priusquā ipsi certum sit
qd̄ loquitur hoc uelle alius confirmare.
Est ne aliquis ita preceptis qui uerbis tu-
is credat. in quibus te ipsum uideat du-
bitantē & admittat esse aliquā uirtu-
tem incognitā creatori dō & moysi et
legis & pphetis & legi. Et ih̄u & iam
magistro n̄ro. quae uirtus ita bona sit
ut nulli uelit innotescere nisi unitan-
tum & hoc tibi tali. Tum deinde si
noua est ista uirtus quomodo nobis
nondat nouum aliquē sensum praeter
hos quos gerimus quinq; ut ex ipso ab eo
nobis largito nouo sensu ipsam quae
noua est capere & intellegere possim
aut si non potest largiri quomodo tibi
largita ē. Aut si tibi reuelauit cur
non & nobis. Si uero a te met ipso intel-
lexisti quare pphoe quidem sentire
aut intellegere potuerunt. Dic age
nobis nunc quid unusquisq; n̄m cogitat.

Si enim tantus est uite sp̄s. ut ea quae
sup caelos sunt incognita omnib; & om-
nibus incomprehensibilia cognoscas multo
facilius cogitationes humanas quae in
terris habeantur agnoscas. Qd̄ si cogita-
tiones n̄as quibus stamus non potes scire
quomodo ea quae nullis esse cognita ad-
firmas scire te dicas. Crede aut̄ mihi
quia numquā scires qd̄ est lux nisi ab ip-
saluce accepisses & uisum & intellectū
uidendi sic & in ceteris. Hinc accepta
Intellegentia maius aliqd̄ & sublimius
somnia instar excogitas. Occasione
tamen existis quinq; sensib; sumpta
quocum largitori ingratus es tantum
te excogitato somni magis quā ueri-
tatis instar. Certus aut̄ esto qd̄ do-
nec non inuenis nouū aliquē sensum
qui extra hos quinq; sit quib; omnes
utimur nouū adserere non poteris
d̄m. k. Et simon. Cum quinq; sen-
sib; consistit om̄ia quae sunt nihil no-
uum addere uirtus illa cunctis emi-
nentiae potest. Et petrus ait. fal-
sū ē. Est enim & alius sextus sen-
sus id ē praenoscedi. Ista enim
quinq; sensus scientiae capaces sunt.
Sextus aut̄ p̄scientiae ē quē habuer̄

pphete. Tu ergo quomodo potes dñm om-
nib; incognitū nosse qui nec pphetarum
sensum qui est p̄sentiae meruisti.
k. Tam simon coepit dicere. Hanc quā
dico uirtutē incomprehensibile & eminen-
tiorē cunctis & iam ipso qui mundū con-
didit dō. quā neq; angelorū quisquā
neq; demonum nouit neq; iudeorum
neq; ulla omnino quae a conditore dō
substitit creatura. Quomodo enim po-
terat quā creatōe ipse non nouerat. lex
me ipsius creatoris edocuit. cū nec ip-
sa sciret qd doceret. Et petrus. Mi-
ror inquit quomodo tu ex lege plus
potueris discere quā docere & scire lex
poterat. Et quomodo horum quae
adserere uis p̄bationes dicas te ex lege
p̄ferre. Cum neq; legem asseras
nosse ea quae dicas. neq; eum qui le-
gem dedit. id est mundi creatorem.
Sed & hoc miror. quomodo tu qui
solus haec nosti hic modo cū omnib;
fres breuis atru huius ambitu circum-
datus. k. Et simon uidens cum om-
ni populo ridentem petrum. rides
inquit petre cū sermo dē tantis reb;
& tam eminentib; habetur. Tum
p̄rus. Noli inquit indignari simon.

Nihil enim praeter p̄missionem patris
nr̄am gerimus neq; aures nr̄as claudi-
mus ut dicebas. Neq; statim ut au-
diuimus ate ineffabilia p̄ferri infu-
gam uersi sumus sed ne loco quidem
moti. Neq; enim ueri similia saltim
aliqua p̄feruntur abste quae nos pos-
sint aliquatenus dēserere. Aut cer-
te aperiri nob̄ intelligentiā dicti huius
quomodo tu ex lege didiceris dñm quē
lex ipsa nescit. & quē ipse qui legem
posuit ignoret. k. Et simon. si in-
quit ridendo cessasti euidentib; adser-
tionib; conp̄babo. Et petrus ait.
Quid desinā ut possim discere ate.
quomodo tu a lege didiceris quae
lex nescit & quae ipse dñs legis igno-
rat. k. Et simon. Audi inquit ma-
nifestum ē omnib; & ineffabili qua-
dam ratione conp̄tū unū esse dñm
qui sit omnū melior a quo omne qd
ē sumpsit excedium. Unde & ne-
cessario subiecta s̄ ei om̄a quae post
ipsum sunt uelut principi omnium
& eminentiori. Ego ergo cū cogno-
uissem dñm hunc qui creauerat mun-
dum. secundū qd lex docet immutis
esse infirmū longe aū abhorret in

Infirmas apsecto dō: & hunc uiderem non esse pfectum necessario aliū esse intellexi qui esset pfectus. Hic enim ut dixi scdm qd scriptura legis docet immutatis infirmus esse deprehenditur. primo qd homo que plasmauit non potuit pmanere. talis qualem ipse uoluerat. Et quia nec bonus ē qui primo homini posuit legem. ut ab omnib; quidem lignis paradisi ederet. Deligno aut scientiae non contingeret. sed si gustasset & moriret. cur enim ueretur eum uesci & scire qd esset bonū uel qd malum. Ut sciret malū quidē uitaret. bona uero eligeret. sed neq; ipse hoc concessit. Et quia ille praeter mandatū gustauit & agnouit qd esset bonum ac didicit honoris gratia uerenda contegere. Inde corū enim sensit reuelatis pudendis stare ante creatore suū ille eum qui honorem dō deferre didicerat morte condemnat. & serpens qui haec ostendebat maledicit. Sed utiq; si ledendus ex hoc erat homo cur omnino ledendi causam in paradiso posuit. Si uero bonū erat qd in paradiso posuit non ē bonū phibere abono. sic

ergo cumis qui hominē fecit & mundū secdm ea quae lex refert impfectus sit. Alium sine dubio dat intellegi qui pfectus sit. Necessē ē enim esse aliquē omnium prestantiore ppē que & omnis creatura ordine suū seruat. Unde & ego sciens quia omni modo necesse ē esse. Aliquē benigniore & potentiore eo qui legē dedit impfecto dō. Ex comparatione impfecti pfectū qd sit intellegens ex ipsa scriptura dñi illū de quo scriptū non erat intellexi. Et hoc modo potui opere ex lege discere qd nesciebat lex. qd & si lex non dedisset iudicia quib; colligeret impfectus ēē dñs qui condidit mundū mihi possibile erat & iam ex his quae in hoc mundo geruntur malis nec emendantur colligere uel quia impossibilis est creator eius qui male gesta non corrigat si n̄ potest t̄ si non uult auferre mala ipse malus sit. Si uero neq; potest neq; uult nec potens nec bonus sit. Et ex his necesse ē colligi qd alius sit dñs omnium prestantior & potentior. Ad haec si qd habes dicere non moreris. p̄rus respondit. solent

ista osimon absurda aduersum dñm medi
tari hi qui legem non magistris tradenti
bus legunt sed semet ipsos doctores habent
& putant se intellegere posse legem quā
sibi non exposuit ille qui a magistro di
dicit. Verum tamē nunc ut & nos se
cundū tuū sensum scripturā legis sequi
uideamur quā & impossibile & non bo
num dicit ostendi conditorem mundi
quomodo uidisti qđ isdem ipsis repre
hensionib; succumbit. Et subiacet etiā
ista uirtus tua quā dicit esse eminentio
rem omnium. Eodem namq; modo
de ipsa dici potest quia omnia quae hic
male geruntur aut impossibilia sūt que
non accingit. Aut si potest & non uult
malum est. si uero neq; potest neq;
uult. & impossibilis & impfecta est.
Unde non solum simili culpe uirtus
ista tua noua sed & dicitur inuenit^r
obnoxia si sup haec omnia & iam cū
non sit esse credat^r. Nam is qui mun
dum creauit hoc ipsum qđ subsistit
ex opere eius quo mundū condidit
palam est sicut & iam ipse confiteris
ista uero uirtus quā te solū scire di
cis nullum de se iudiciū p̄b̄et. p̄ qđ
hoc ipsum saltem qđ ē & subsistit pos

simus aduertere. quale est ergo ut
derelinquamus dñm in cuius mundo ui
uimus & omnib; ad uitam necessarius
fruiatur & sequamur nescio quē au
is non solum nihil consequimur bo
nis sed ne hoc ipsum quidem qui a se
scire possimus scilicet quia nec est si
ue enim cū lucem appelles & luce
ista quā cernimus clariore nom ip
sum a mundi conditore mutuaris.
si substantiā dixeris sup omnia intelle
gentiā hinc p̄fertur cum sermonis aug
mento. Siue mentē siue bonitatem
siue uitā siue aliud quid memora
uerit hinc uocabula mutuaris.
Cum ergo nihil noui de illa uirtu
te quā dicit non solum ad intellegen
dum uerum ne ad nominandū qui
dem habeas quomodo introducis no
uum dñm ne appellationē quidem
inuenis nouam. Uirtus enim non
solum creatore mundi dicitur sed & mi
nistri gloriae eius omnisq; militiae
caelestis nontibi ergo melius uidet^r
esse ut sequamur factorem nr̄m
dñm tam quā patrem erudientem
nos & inbuentem sicut ipse nouit.
qđ & si sit aliquis ut tu dicit benigni

35
ce omniū dī certū est quia non nascitur...
si & mundi creator nouit eum ut pu
te ab ipso missus secundū ea quae tu di
cis. & omīs animae tamquā ab ipso huc
uolenter abstracte. Tum demde di
cas uelim qui mittebat conditorem
mundi non sciebat eū qui mittebatur
fidem non seruaturū sine sciebat. pre
scius non erat si uero presciat & passus
ē factū huius ipse reus ē qui non ue
tuit qđ si non potuit omnipotens nē
Si uero quas bonū id sciens non phibuit
Inuentur ille esse melior qui prae
sumpsit facere id qđ ille qui mitte
bat ignorauit bonum. k. Et simon.
Volentes inquit ad se uenire suscipit
& ipsis bene facit. p̄rus. Nec
hoc nouū est hoc enim facit. hic quē
mundi creatorē fateris. k. Et si
mon. sed bonus dī tantū si agnoscat
salutem prestat. Mundi autē con
ditōe exigit & iam legem impleri.
Et p̄rus. Ergo & adulteros & ho
micidas saluat si cognouerint eum.
Bonos autē & sobrios t̄ misericordes si
nullū deo iudiciū capientes ignora
uerint eum non saluat. Magnum
bonum praedicat qui non tam malos
saluat. quā qui bonis nullā miseri

ce omniū dī certū est quia non nascitur...
si & mundi creator nouit eum ut pu
te ab ipso missus secundū ea quae tu di
cis. & omīs animae tamquā ab ipso huc
uolenter abstracte. Tum demde di
cas uelim qui mittebat conditorem
mundi non sciebat eū qui mittebatur
fidem non seruaturū sine sciebat. pre
scius non erat si uero presciat & passus
ē factū huius ipse reus ē qui non ue
tuit qđ si non potuit omnipotens nē
Si uero quas bonū id sciens non phibuit
Inuentur ille esse melior qui prae
sumpsit facere id qđ ille qui mitte
bat ignorauit bonum. k. Et simon.
Volentes inquit ad se uenire suscipit
& ipsis bene facit. p̄rus. Nec
hoc nouū est hoc enim facit. hic quē
mundi creatorē fateris. k. Et si
mon. sed bonus dī tantū si agnoscat
salutem prestat. Mundi autē con
ditōe exigit & iam legem impleri.
Et p̄rus. Ergo & adulteros & ho
micidas saluat si cognouerint eum.
Bonos autē & sobrios t̄ misericordes si
nullū deo iudiciū capientes ignora
uerint eum non saluat. Magnum
bonum praedicat qui non tam malos
saluat. quā qui bonis nullā miseri

cordia prestat. *lc.* Et simon. Magis enim labor est agnoscere eum homini in carne posito. Omnibus enim tenebris tectus & omni lux grauis corpus hoc quo circumdatur anima. Et petrus. Ergo bonus iste deus quae difficilia sunt quaerit. Qui autem uere deus est faciliora expetit. Dimittat itaque nos quasi bonus apud patrem & creatorem nostrum. et quando discesserimus a corpore. & istas quas diuisas tenebras reliquerimus. tunc eum facilius agnoscimus. & tunc magis anima conditorum suum solum esse intellegit & deum & apud ipsum permanebit nec ultra diuersis cogitationibus fatigabitur. neque uolet ad aliam confugere uirtutem quae nulli cognita est nisi simoni soli quae tantae bonitatis est ut nisi quis prius impius extiterit in parentem suum ad ipsam uenire non possit. Nescio quomodo haec uirtus et bona et iusta appellanda sit. Cui placere non potest nisi quis impie gesserit in eum a quo factus est. *lc.* Et simon. Non est impium utilitatis gratia & lucri maioris confugere ad eum qui opulentioris est gloriae. Et petrus. si ut tu ais. non est impium

confugere ad alienum. Multo magis pius est permanere aut proprium patrem & iam si pauper sit. Aut si non putas esse impium ut relicto patre nostro confugiamus ad alium quasi meliorem neque indignari credis pro hoc creatorem nostrum multo magis bonus deus non indignabitur. quod cum essemus ab eo alieni non confugimus ad eum. sed permansimus apud creatorem nostrum. Et puto quod ex hoc magis conlaudabit nos quia fidem seruauimus creatori nostro deo. Considerans quia & si ipsius fuisset numquam relinquentes ipsum sed uicibus in lecebris potuissemus alienis. Nam si quis opulentioribus in lectis sollicitationibus relicto proprio parente confugiat ad alienum potest fieri ut iterum relicto eo ad alium pergat. qui maiora promiserit eo magis quod ipsius proprius non erat filius quippe qui & iam eum qui ei in natura pater erat relinquere potuit. *lc.* Et simon. Quid si ab illo sint anime & ignorant eum & ille est uere pater ipsarum. Et petrus. satis inquit ostendis eum inualidum. Nam si potentior ut ais omnibus est numquam potentiori inualidior spolia detraxisset

credendus est. Aut si potuit. vi. ab eo ani-
 mas deducere In hunc mundū creator
 dī. quomodo eas corpore emissas & cap-
 tivitatis uinculis resolutas bonus dī uo-
 cabit ad poenam quae p̄ ipsius uel desi-
 diam uel infirmitatem abstrahi ad
 hunc locum & inuolui corpore quasi
 tenebris ignorantiae potuerunt. U-
 deris mihi ignorare quid sit pat̄ & dī.
 Verum & anime unde sint uel quando
 & quomodo facti possimus dicere. sed
 haec nunc tibi aperire fas n̄ est in tan-
 to errore posito descientia dī. k. Tū
 simon. Erit inquit tempus cū penite-
 bit te qđ dicente me de ineffabili uir-
 tute non intellexeris. Et petrus ait.
 Da ergo nobis ut sepe iam dixi tam-
 quā nouus dī. aut qui ab illo descende-
 ris sensum aliquem nouum p̄ quem
 nouū quē dicis dīm possimus agnosce-
 re. Isti enim quinq; sensus quos nobis
 dedit creator dī. creatori suo fidem
 seruant. Nec alium quemquā esse sen-
 tiunt dīm hoc eis ipsa sui prestante na-
 tura. k. Ad haec simon. Adhibe
 inquit animum ad ea quae dicturus
 sū & factis cum inuisibilib; semitis
 incedentē puenire ad ea quae tibi de

monstrauero. Ausulta ergo nunc r̄
 numquā ne incogitatione positus exten-
 disti mentē tuā in regiones t̄ insulas.
 porro positas & ita meis paul̄ fixus ani-
 mo mansisti ut ne presentes quidem
 uidere aut te me & ipsum scire ubi se-
 deres p̄suauitate eorū quae habe-
 bantur in oculis possis. Et petrus ait.
 Uerum ē simon. hoc mihi frequent̄
 accidit. k. Et simon. Ita & nunc
 sensum tuū extende in caelum & uī ^{& iterum sup̄ caelū}
 de quia debet esse aliquis locus qui
 sit ultra mundum uel extra mundū
 In quo neq; caelum sit neq; terra.
 Ne umbra horum & iam ibi tenebras
 operetur. Et ob hoc cum neq; cor-
 pora aliqua meo sint. neq; ex corpo-
 rib; tenebre necessario sit lum̄ in-
 mensū & lumen considera cuius mo-
 di esse possit. Cui tenebre nullae
 succedunt. Nam si uniuersū hunc
 mundū solis huius repl̄ lux quan-
 tum estimas esse illud incorporeū
 lumen & infinitum tantū sine du-
 bio & istud solis lum̄ ad illud tene-
 bre & non lux esse uideatur. Haec
 cum diceret simon. Petrus respon-
 dit. De utroq; ergo patienter au-

sculta idē & de exemplo tendendi sensus
& de immensitate lucis. Scio me ipsum
ō simon aliquando in cogitatione positū
extendisse sensum meum in regiones ut
aī & insulas paul positas. Easq; mente
non minus quā oculis p̄spexisse. cum es-
sem apud capharnaum in captura pis-
cium positus. & sederem supra saxum
anum r̄ & innoxum. & decipiendis
piscib; aptatū habens in mari. ita ut
herentem ei non senserim piscem. dū
mens mea p̄ desiderabilem mihi hieru-
salem distenta p̄curreret. Ad quā
sane oblationū gratia & orationum
uigilans frequenter ascenderam.
Uerum & caesaream hanc mirari ab
aliis audiens & desiderare solebam.
& eam in qua n̄dum fuerā uidere
mihi uidebar & cogitabam de ea que
conuenit & de ciuitate magna cogita-
ri. Portas muros lauacra plateas
angi portus fora et horum consequen-
tia secundū ea scilicet quae in aliis
urbib; uideram. & in tantū intentio-
ne huiusmodi intuitus delectabar.
Ut uere sicut ipse dixisti nec presen-
tem adq; adstantem uidere nec ip-
se ubi sederem nossem. k. Etsi

mon. Modo inquit recte dicis.
Et petrus. Deniq; cum piscē maxi-
mum qui amo in eferat mente occu-
patus habere minime sentirem.
Et quidem cum humi lineam de mani-
bus meis uiolenter abriperet. Stu-
pentem me uidens frater m̄s andre-
as qui mecum sedebat. ac poene ca-
surum latus fodiens cubito uelut dor-
mientem excitat dicens. Non uides
p̄ & re quā magnum piscem cepisti.
Numquid nam mente excidisti qd̄ sic
adtonitus stupes. qd̄ est ^{qd̄} pateris. dic
mihi & ego indignatus ei paulolum
qd̄ me ad dulcedine eorū quae intue-
bar abstraxerit. respondi nihil me
mali pati. sed animo desiderabilem
mihi intueri hierusalem simulq; cae-
saream & corpore quidem cum ipso
esse. mente uero illuc p̄nitius aufer-
ri. At ille. nescio unde inspiratus
reconditum & secretum ueritatis
p̄tulit uerbum. Desine inquit petre.
qd̄ est qd̄ agis. Hi enim qui demone
inapiunt. repleti t̄ moueri mente
huiusmodi initia habent p̄ fanta-
sias primo ad iocunda quaeq; & de-
lectabilia transferuntur. Deinde

37
adea quae non sunt uanis & inanibus
motibus effunduntur. Hoc autem acci-
dit ex languore quodam anime quo
ea quidem quae sunt non uidentur. De-
siderat uero adducere ad conspectus
suos ea quae non sunt. Sed & illis ita
accidit qui frenes impatiuntur & uidentur
sibi multas cogitationes imaginas uide-
re propter quod nimis calore frigoris & caloris
anima ipsorum conuulsa & emota
locis suis errorem patiuntur ministerii
naturalis. Sed & hi qui laborant siti
cum in soporem uenerint flumina et
fontes uidere sibi uidentur ariditate
intemperati corporis laborantes ac bi-
bere. hoc autem patiuntur propter quod certum
est haec uitio quodam & animae &
corporis fieri. Denique ut accipias
rei fidem de hierusalem quam sepe ui-
deram dicebam fratri meo quae lo-
ca quosue conuentus uisus mihi fuis-
se uidere. sed & de caesaria quam
numquam uideram nihil omnino con-
tendebar quod esset talis qualem in
te & cogitatione conceperam. Cum
autem uenissem huc nihil omnino
simile respiciens eorum quae per fanta-
sias uideram reprehendi memini & ip-

sum & notaui ualde quia ex alius quae
uideram portas et & muros aliasque ae-
des reuera similitudinem ex alius capiens
dederam. neque enim quis potest nouum
aliquid & cuius forma nulla unquam ex-
titerit cogitare. Nam etsi uelit ali-
quis tauros cum quinque capitibus ex sua co-
gitatione formare existit quos uidit
cum singulis capitibus illos quinque capita-
bus fingit. & tu ergo nunc si uere ali-
quid tibi uideris tua cogitatio prospicere
& supra caelos intueri non dubium quin
ex his ea consideres quae in terris po-
sitis uides. Aut si putas facilem men-
titiae accessum esse super caelos & con-
siderare te posse quae illic sunt atque
immense illius lucis scientiam capere
puto ei qui illa potest comprehende-
re facilius esse ut sensum suum qui il-
lic nouit ascendere in alicuius nostrum
qui ad sistimus cor & pectus inicit
& dicat quas in eo cogitationes gerat.
Si ergo potes alicuius nostrum qui tamen
non sit erga fauces tuas occupatus
enunciare cogitationes cordis pote-
rimus tibi fortasse credere quod & ea
quae super caelos sunt scire potueris
licet illa multo sint celsiora. k. Ad

haec simon. Qm̄ inquit multas nemas tex
uisti. audi iam nunc impossibile est om
ne qđ ad cogitationē hominis uenerit.
non & iam re ipsa ac ueritate subsistere.
Quae enim non subsistunt nec speciem
habent quae aut speciem non habent
nec cogitationi possunt occurrere. Et
p̄terit. Si omne inquit qđ ad cogitatio
nē uenire potest subsistit istum quē
dicit extra mundū esse immensitatis lo
cum. Si cum quis in corde suo lumen
esse cogit. Alius uero tenebras
quomodo poterit unus atq; idem locus
secundū eos qui diuersa de eo cogita
runt. & lumē esse & tenebre. k. Et
simon. Omitte nunc ista quae ego
dixi. tu quid esse putas sup̄ caelos di
cto. Et p̄terit. si de uero inquit fon
te luminis crederes possem te docere
quid & quomodo esset qđ immensum
est & non fantasiā uanā sed & con
sequentem & necessariā rationē red
derem ueritatis nec adserionib; sofis
ticis. Sed legis & naturae testimonis
uterer ut scires quia immensitatis fidē
praecepit continet & lex. Qđ si immen
sitatis ratio n̄ latet legem nihil p̄fecto
aliud eam latere potest. Et ideo falsū

est qđ putasti esse aliqđ qđ ignorat & lex.
Multo aut̄ amplius nihil latebit eum
qui legem dedit. Nec tamen possū tibi
aliquit de immensitate & his quae sine
fine sunt loqui nisi prius de his qui certo
fine terminantur caelis rationē uel re
ceperis nr̄am uel ipse ptuleris tuam qđ
si de his quae certis finib; concluduntur
intelligere non potes. Multo magis
de his quae sine fine sunt neq; scire ali
qđ poteris neq; dicere. k. Ad haec
simon. Melius aut̄ mihi uidet̄ simpli
citer credere quia dī est. Et quia so
lum istud qđ uidemus sit caelum in
uniuerso mundo. Et p̄terit. Non ita
inquit. Sed unum quidem confiteri
conuenit dīm qui uere ē. Caelos aut̄
esse qui ab eo facti sunt sicut & lex dicit.
Quorum unū caelum sit superius quo
continetur & iam istud uisibile firma
mentum illud esse p̄p̄tū & aeternū.
Cum his qui habitant ibi. Istud aut̄
uisibile in consummatione seculi resol
uendū esse. Et transire ut illud cae
lum qđ est antiquus & excelsus post
iudiciū scīs & dignis appareat. k.
Ad haec simon respondit. Haec ita
esse ut tu dicis credentib; possunt ui

37
38

deri. Et autē qui horum expectat ratio-
nes impossibile est ex lege pferri & p-
cipue de immensitate lucis. Et petrus.
Noli inquit putare nos qd haec fide so-
la recipienda esse dicamus. sed & ratio-
ne adserenda. Neque enim tutū est
nudaē haec fidei absq; ratione commit-
tere cum utiq; ueritas ratione non ca-
reat. Et ideo qui haec ratione mu-
nita suscepit pderē eam numquā
potest. qui uero absq; adsercionibus
ea suscipit simplicis sermonis adsensu
neque seruare ea tuto potest. Neq;
si uera sint certus est. quia qui facile
credit facile & recedit. Qui hanc ra-
tionem quaesiuit eorum quae credidit
& accepit quasi uinculis quibusdā ra-
tionis ipsius conligatus. Numquā ab
his quae credidit diuelli aut separari
potest. Et ideo quanto quis p-pensius
fuerit in expectanda ratione tanto erit
firmior in conseruanda fide. k. Ad
haec simon. Magnum est inquit qd
repmittas. ut in mensē lucis ad eternitas
ex lege possit ostendi. Cumq; petrus
dixisset. quando uolueris. k. Simon
ait. qm haec iam multa est. Cras-
tino adstanti mihi & renitenti si pba

re potueris factum esse hunc mundum
& animas esse immortales habebis me
adiutorem praedicationis tuae. Et
cum haec dixisset egressus est. Secuta
autē est eum ex omni populo qui cum
puenerat parthertia qui erant quasi
mille uiri. Ceteri uero fixis genibus pro-
strabant se p̄ petro sup quos ille inuocato
di nomine alios daemonia habentes au-
rauit. Alios & iam languentes sanauit.
Et ita letantem populum dimisit.
Mandans eis ut in crastinū diem matu-
rius conuenirent. petrus uero cum re-
cessissent turbae sterni iussit humi
sub aerae atri nudo ubi fuerat dispu-
tatum & recubuit una cum illis un-
decim. Ego uero cum aliis quibusdā
qui & ipsi initia audiendi uerbi di ac-
ceperant & erant carissimi recumbens
sumebam cibum. Sed benignissimus
p̄ petrus considerans ne forte tristitiam
mibi inferret & ista sequestratio. ait ad
me. Non p̄ supbia o-clemens conuiuū
non ago cū his qui nondū purificati s̄
sed uerece ne forte mihi quidem nocēā
ipsis autē nihil prosim. Hoc enim
p̄ petro scire te uolo quia omnis quido
la coluit aliquō & eos quos pagani no

nominant deos adorant. uel de immo
latis eorū degustant spiritu immundo
non carē. Conuiuia enim factus est
demonū & participium sumpsit eius
demonis cuius in mente sua speciem t
timore uel amore formauit & phae
mundus n̄ est a spū immundo. Et ideo
purificatione indigē baptismi ut ex
eat ab eo sp̄s immundus qui interioris
anime ipsius insedit affectus. Et qd̄
est d̄cerius nec qd̄ intrinsecus latē
inducatur ut in publicatus fugerit
Amant enim isti sp̄s immundi in he
rere corporibus hominū ut ipsorum
ministerio cupiditates suas expleant
& ad ea quae ipsi desiderant incli
nantes anime motus suos eos parere
libidinib; cogant ut efficiantur ex
integro uasa demonū ex quib; unus
est simon hic qui tali quodā morbo
comprehensus nec sanari iam potest
quia uoluntate & proposito aegrotat.
Nec contra uoluntate ei habitat in
eo demon. & ideo si eū quis fugare
uelit & expellere ab eo cum sit inse
parabilis. & ut ita dicam anima iā
eius effectus uidebit magis necare
eū & homicidii criminē incurrere.

Nemo ergo in̄m contristatur a conui
uio n̄o separatus. Tempore enim
aliquo obseruare debet unus quisq;
sane quanto ipse uoluerit. paruo
enim tempore sequestratur. qui cito
uoluerit baptizari. Multo autē
qui tardius unus quisq; ergo in sua
habē potestate breue aut longum
poenitentiae suae temp; exigere.
Et ideo in uobis est quando uelitis ad
nr̄am conuenire mensā & non in nob
quib; p̄missum n̄ est sumere cum
aliquo cibum nisi prius fuerit bap
tizatus. Uos ergo magistros phibetis
autō conuiuio si ad purificandū mo
ras habeatis & tardius baptizemini.
His dicitis cum benedixisset cibum
sumpsit. Et post haec cum gratias
egisset dō ingressus quieuit. Simi
liter autē & nos omnes erat & iam
nox **FINIT LIB SECUNDUS**
INCIPIIT LIBERTIUS

Inter ea p̄terit gallozum cantib;
surgens & excitare nos uolens in
uenit uigilantes. Uespertino
adhuc lumine p̄durante. Cumq;
ex more salutauisset. & resedis se
mus omnes ita exorsus ē. nihil ē

difficilius fratres mei quā de ueritate
apud p̄mixta populi multitudinē dis
putare. Q̄tenim est omnib; ut est dici
non licet p̄p̄t̄ eos qui maligne & insidio
se audiunt. fallere uero non expedit
p̄p̄t̄ eos qui sincere audire desiderant
ueritatē. Quid ergo faciat cui ad in
discretū populū sermo est occultus
quod uerū ē. Et quomodo instruat eos
qui digni sunt. Sed ^{meum} sim etiam p̄ferat
ueritatē his qui salutem consequi non
desiderent. Illi a quo missus ē iniuriā
facit. A quo & mandatum accepit ne
mittat uerborum eius margaritas
ante porcos & canes qui aduersum eas
argumentis ac sofismatib; reluctan
tes ipsas quidem caeno intelligentiae
carnalis inuoluant. Latratib; autē su
is & responsionib; sordidissimis rumpant
& fatigent praedicatorēs uerbi dī ..
Propter quod & ego in plurimis circuitu
quodā uerbi utens temperare nitebar.
ne principalem de summa diuinitate
intelligentiā minus dignis aurib; pu
blicarem. Et post haec incipiens
de patre & filio & spū s̄cō breuiter
nob̄ & euidenter exposuit ut omnes
audientes miraremur. quomodo ho

30
39
mines derelicta ueritate conuersi sunt
ad uanitatem. Sed cū in luxiss & di
es ingressus ē quidam dicens. Multa
tudo plurima expectat in atrio in quo
rū medio stetit simon p̄suasionib; per
simis p̄uenire aures populi cupiens.
Et p̄c̄rus statim egressus stetit in loco
in quo pridie disputauerat. Omnisq;
ad ipsum populus conuersus cum gau
dio intendebat in eum. Simon uero
ubi sensit gauisum esse populū de con
spectu p̄c̄ri & erga affectum eius mo
ueri obstupefactus ait. Miror ho
minum stultitiā qui me magum di
cunt & p̄c̄rum diligunt. Cum utiq;
olim habentes notitiā mei me magis
diligere debent. & ideo ex hoc indi
cio qui habent sensum possunt intel
legere quia magis p̄c̄rus magus ui
deri potest cum mihi cui ex consue
tudine debitas p̄p̄t̄ modum est n̄
deferatur affectus. Illi autē cui nullo
usu debetur habundantē expendit.
Et cum multae huiusmodi simon
diceret. p̄c̄rus salutato ex more
populo ita respondit. Sufficit
unicuiq; ōsimon ad confutandā
conscientia sua. quod si hoc miraris

quod nota non solum te diligunt sed & oderunt
tui causam discere a me. Cum sis seductore
ueritatem te predicare profiteris ob hoc plu
res desiderium gerentes discende uerita
tis amicos habuisti. Sed hi ubi contra
ria inter te qua profitebaris uiderunt quia
amatorem erant ut dixi ueritatis non so
lum non diligere te sed & odisse coeperunt.
Non autem statim ab eis desertis es quia
uel pollicebaris adhuc te eis ostendere
posse quod uerum est. Donec ergo non
dum aderat qui possent ostendere patre
bantur te. Ubi uero spes es doctrine
melioris adrisit te contempnentem quod
melius intellegunt nosse desiderant.
Et tu quidem nefarius artibus agens ab
exordio latere te posse credidisti sed
non lateris. Virgueris enim & contra
spem publicaris quia non solum ignoras
ta ueritatem sed nec audire uoluisti
ab his qui eam sciebant. Si enim au
dire uoluisses innotuisset utique tibi il
le sermo eius qui ait. quia nihil est
occultum quod non agnoscat neque optum
quod non reueletur. Haec & his simi
lia dicente petro. k. Simon. Ex Nolo
me uerbum occupes petre. repetito ab
ste quae eterno promiseras. Dicebas

enim ostendere te posse quia lex doceat
de immensitate lucis aeternae. & quod
duo tantum sint caeli & ipsi creati sed
superioris esse lucis illius sedem in qua
solus in aeternum residet ineffabilis
pater. Ad illius uero caeli similitudi
nem factum esse & iam istud uisibile
caelum quod & transitorium confirma
bas. Unum ergo dixisti esse patrem
omnium quia non possunt duo esse in
mensa. alioquin neuter eorum inmen
sus erit quia in eo quo alter subsistit al
teri finem subsistendi facit. Si ergo haec
non tantum pollicearis sed & ostendere
potes ex lege. Omittens plura loqui
hinc inape. Et petrus. si prope te
inquit qui ad contra dicendum tan
tum modo uenis rogaret debis dicere
numquam a me unum saltem possis au
dire sermonem. Sed quoniam necesse est
agricolam qui uult bonam terram se
minare nonnulla semina perdere & in
inprospis aut in his quae ab hominibus
conculcanda sunt. Et in dumosis ac re
plexis sentibus locis sicut & magister noster
exposuit diuersitates proposita
unius cuiusque anime per haec indicans
non morabor. k. Tum simon. Uide

39
40
ris mihi inquit irasci. qđ si est. non necesse
est inire conflictum. Et petrus. uideo
te sentire qđ arguendus sis. & uis urbane
subter fugere certamen. Nam qđ ui
disti me iratū fuisse in te hominē tantū
populū decipere cupientē. & cum
nihil habeas qđ dicas modestiā simulan
tem qui & auctoritate tua iubet ut
quomodo ipse uis & non quomodo or
do postulat controuersia moueatur.
k. Et simon. Imperabo mihi ipsi pa
tientia uti ad imperitiā tuā ut osten
dā te quidem uelle populum seducere
me autem docere quae uera sunt.
Sed nunc omitto de inmensa luce dis
cutere qđ interrogo te hoc mihi re
sponde. Cum dñs fecerit uniuersa ut
tu dicas unde est malum. Et petrus.
Hoc modo interrogare non est aduer
sarius sed discipulis. Si ergo uis disce
re confiteri & prius te doceam. quo
modo debeas discere. & cum didi
ceris audire tunc iam te incipiā con
sequenter docere. Si uero non uis
discere tamquā sciens omnia ego prius
expono fidem quā praedico expone
tu qđ tibi uerum uideat. & cum ma
nifesta fuerit utriusq; professio

ludicē ab auditorib; cuius nrm sermo
sit ueritate subnixus. k. Et simon ad
haec h. risus mihi est. ecce qui pmit
tit qđ me doceat. Verum tam patiar
te & imperitiā tuā atq; arrogantia
feram confitece discere uolo. Uideam
quomodo me poteris docere. Et pe
trus. si inquit uere uis discere discere.
hoc primum quā imperite interroga
ueris. Ais enim. Cum dñs uniuersa
creauerit unde ē malum. Ante enim
quā hoc rogares tres interrogandi spe
cies pcedebant. primo si est malum.
secundo qđ sit malum. Tertio cui
sit. k. Ad haec simon. O imperi
tissime inquit & in eruditissime est.
ne hominum quis quā qui non confi
teatur quia sit in hac uita malum.
Vnde & ego putans te uel commune
omnium habere sensum. Interroga
ui unde sit malum. Non ut discere uo
lentis qui omnia sciam abste. praecipuae
qui nihil noueris. Sed ut te ostendā
ignarum esse omnium & ne putes quia
iratus sum qđ ita te uerū austerius lo
quor. Miseratione habet horum
qui adsunt quos tu decipere conaris.
Et petrus ait. Multum malus es.

subnixus
subminuit
aliquo inualio

si tantas iniurias non iratus facis quod in
possibile est fumum consurgere ubi ig-
nis non est. Verumtamen dicam ne te
uerbis uidear occupare quo minus ad
ea quae abste inconuenienter sunt
dicta respondeam. An omnes facerent
quia sit malum quod utique falsum est. Nam
primo omnium quia subsistat malum
uniuersa hebraeorum negat gens. k.
Et simon interrupto eius sermone.
recte inquit faciunt qui dicunt non
esse malum. Et petrus. Non de
hoc nunc propositum dicere. sed quia
non omnes dicunt esse malum. secundo
autem erat interrogare te quidem ma-
lum substantia an accidens an actus
sed & alia multa huiusmodi. Quod
haec erga quid et quomodo sit aut
cui sit. malum utrum deo an angelis.
an hominibus piis. An impiis omni-
bus an aliquibus an sibi ipsi an nulli.
Et tunc interrogares unde sit. Utrum
nam a deo. an ex nihilo semper fue-
rit. an extempore coeperit. Utile
sit. an inutile. & alia multa quae
huiusmodi proposito exigunt. k.
Ad haec simon. Ignosce mihi erravi
de prima interrogatione. sed puta

me nunc primum interrogare est
malum aut non. Et petrus ait.
Quomodo interrogas quasi discere
uolens. an docere. an questionis mo-
uendae gratia. si quidem quasi dis-
cere uolens habeo quod te prius doceam.
Utrum consequentiam & ordinem doc-
trinae ueniens ex te ipso intellegas
quid sit malum. Si uero ut docens
proponis non indigeo abste doceri.
Habeo enim magistrum a quo omnia
didici. sed si questionis mouendae
& disputandi gratia uterque nostrum
prius quod sibi uideatur exponat. Et
ita certamen habeatur. Neque enim
uerum est ut interrogas quasi discere
uolens & contra dicas ut docens ut
post responsionem meam ut uo iudicio
sit dicere si bene an male dixerim
propter quod non potes in loco contra di-
centis stans iudex esse eorum quae
dicimus. & ideo ut dixi si certamen
habendum est uterque nostrum quod sentit
exponat. Et nobis in conflictu po-
sitis religiosi auditores hi iusti iudi-
ces erunt. k. Et simon. Non ti-
bi uideatur absurdum ut imperi-
us populus dentis dicis habeat

judicium. Et petrus. non ita est.
Quod enim uni fortasse minus liquet
inuestigari a plurimis poterit. Nam
sepe etiam fama uulgi prophetae speci-
em tenet. supra haec autem omnia praesens
hic omnis populus amore dei con-
strictus qui hic adstat uerique cognos-
cendi gratia. Et ideo omnes ista qua-
situs habendus est prout eodemque er-
ga amorem ueritatis affectu. Sicut
contrario duo inter se si dissentiant
multi sunt et diuersi. Si autem uis iu-
dicium capere quomodo omnis hic
populus qui adsistat quasi unus sit
homo ex silentio eius ipso et quiete
considera quomodo cum omni pati-
entia ut uides etiam ante quam
discant ueritati dei honorem dese-
runt. Non dum enim maiorem
cultum quem ei deferre debeant
didicerunt. propter quod spero de
dementia dei quod religiosum propositum
mentis eorum amplectetur erga se
et ueritatem praedicanti uictoriae
palmam dabit ut manifestum eis
faciat ueritatis praekonem. k. Tu
simon. De quo inquit uis haberi
certam die ut et ego definiam quod mi-

hi uideatur et ita questio incipiat
Et petrus. Et petrus. R. siquidem
ut mihi uideatur facere uis ego se-
cundum magistri mei praeceptum
fieri uolo qui primo omnium hebraeae
genti quam sciebat habere cogniti-
onem dei. Et quod ipse esset qui fecerit
mundum praecipit non ut eum que-
reret quem sciebat sed ut uolunta-
tem eius iustitiamque perquireret.
sciens quia in hominum arbitrio posi-
tum est ut hoc quaerentes inueniant
et faciant atque obseruent ea de qui-
bus iudicandi sunt. Et ideo iussit nos
querere non unde sit malum ut tu
paulo ante requirebas sed iustitiam
boni dei regnumque eius. Et omnia in-
quit haec adicientur uobis. k. Et
simon. Quoniam inquit hebraeis ista
mandantur uelut recte scientibus
deum. et opinantibus quod unus quisque in
suo arbitrio habeat agere ea de qui-
bus iudicandus est. Mihi autem ab il-
lis discrepat sententia. Unde uis ut
incipiam. Tum petrus. Ego in-
quit suadeo primum querendum esse
si in potestate nostra est scire unde iu-
dicandi simus. k. Et simon. Non

ita inquit sed dedo. Unde & omnes qui
praesto sunt audire cupiunt. Et pe-
trus. Constat ergo apud te quia est
aliquit in arbitrio potestate fatere hoc
tantum si est & requiramus ut dicas dedo
lc. simon adhaec respondit. Nequaquam
Et petrus. Si ergo nihil est in arbitrio po-
testate superfluum est nos querere aliquit
dedo. Cum in potestate non sit querenti-
bus inuenire. Unde bene dixerat hoc
primo querendum esse si est aliquit in
arbitrio potestate. lc. Tum simon.
Non possum inquit ne hoc ipsam qui-
dem intellegere quod dicit si est aliquit
in arbitrio potestate. At petrus ui-
dens quod ad partem se contentiosior est
declinat. superari incuens ut quasi in
incertum confundat omnia. lc. Quo-
modo ergo scis quia non est in homi-
nis potestate scire aliquid cum hoc ipsum
scias. lc. Et simon. Nescio inquit si
uel hoc ipsum sciam. Unusquisque enim
sicut ei facto decernit et agit aliquid uel
intellegit uel patitur. Tum petrus.
Uidece inquit frater. in quae absurda
de cetero simon. qui ante meum ad-
uentum docebat quod homines in potesta-
te haberent & sapere & facere quae

uellent. Nunc in angustiis redactus
necessitate uerborum negat esse in ho-
minis potestate aut sciendi aliquid
aut agendi. & tamen audet se doc-
torem profiteri sed hic quomodo ergo di-
iudicat secundum ueritatem unum quem-
libet si agere aliquid in potesta-
te non habuit. Hoc si teneatur conuul-
sa sunt omnia frustra erit studium sec-
tandi meliora sed & iudices seculi frus-
tra legibus praesunt & puniunt eos qui
male agunt. Non enim in sua potes-
tate habuerunt ut non peccarent.
Uana erunt & iura populorum quae
malis actibus poenas statuunt. Mi-
seri erunt & hi qui seruant cum la-
bore iustitiam. Beati uero illi qui
indelictis positi cum luxuria & sce-
lere uiuentes tyrannidem tenent
Secundum haec ergo nec iustitia
erit nec bonitas nec ulla uirtus & ut-
tuus nec deus. Sed haec. o simon
cur dixeris scio uolens profecto effuge-
re questionem ne possis manifestus
confitari. & ideo ais non esse in po-
testate hominis sentire aliquid aut in-
uenire. Si enim uere hoc ita sensis-
ses non utique & iam ante aduentum meum

apud populū te p̄fitereris doctorem.
Ego igitur dico sui esse arbitrii hominē
k. Et simon. quid est sui arbitrii dic
nobis. p̄trus adhaec. si nihil potest
disci cur & audire uis. k. Et simon.
nihil habes ad hoc qđ respondeas. Tum
p̄trus. Dicam non a te compulsus sed
ab auditoribus rogatus. Arbitrii po
testas est sensus anime habens uirtu
tem qua possit ad quos uelit actus in
dinari. k. Tum simon conlaudans pe
trum sup̄ his quae dixerat. Uere in
quit magnifice & incomparabiliter
exposuisti bene dicenti enim tibi de
beo testimoniū dare. hoc tamen qđ te
interrogo. nunc si exposueris mihi in
ceteris omnib; obtemperabo tibi qđ
ergo uolo discere hoc ē si qđ d̄i uult
esse ē & si qđ non uult esse n̄ est.
De hoc responde mihi. Et p̄trus.
si ignotas qđ absurde & incompeten
ter interrogas ignoscens tibi ipse ex
ponam. Si autē scis qđ inconseque
nter interrogas non recte facis. k. Tum
simon. iuro inquit ipsam quęcumq;
illa est summā diuinitatem quae
habet iudiciū & uindictā in eos qui
peccant. quia ignoro qđ incompe

tenter dixerim & qđ in uerbis meis ha
beat absurdum. In his dū taxat
quae p̄posui. Adhaec p̄trus. Qm̄
inquit denuo ignorare confessus es dis
ce. Interrogatio tua duob; sibi inuicē
contrariis unā sententiā postulauit.
& enim omnis motus in duas partes di
uiditur. Ut quaedā necessitate quae
dā uoluntate moueantur. Et ea
quidem quae necessitas mouet semp̄
in motu sunt. quae uero uoluntas
non semp̄. ut uerbi gratia dicam. so
lis motus necessitate ducitur ut statu
tum compleat cursum. Omnisq;
status caeli & ministeria necessariis
motib; constant. Homo uero actiū
suoē motus uoluntarius gerit. Et
ideo alia sunt quae ob hoc creata s̄
ut in ministeriis suis necessitate de
seruiant nec facere aliu quippiam
possint nisi qđ eis statutū ē. Cum
autē expleuerint ministeriū creatore
omniū qui ita constituit ea pro ut
uoluerit conseruat ea. Alia uero
sunt ubi potestas ē uoluntatis. & in
quib; agendi quae uelint liberū ha
bēt arbitriū haec ut dixi n̄ semp̄ in eo
ordine quo creata s̄. per manent.

sed ut uoluntas duxerit & animi iudiciū
declinauerit siue bonis siue malis stude-
bunt. Et ideo bene agentib; munera po-
sunt male agentib; poenas. An ergo tu
si dicitur uult aliquid esse & est & si non uult
non est. salua ut si responderem quia
quod uult & est quod aut non uult non est di-
ceres ergo ipse uult esse mala quae in
hoc mundo geruntur quia omne quod
uult hoc & est. Quod aut non uult non est.
Si uero respondissem non esse hoc ut quod
uult dicitur sic & quod non uult esse sic. Tu
pro sermone diceres ergo impossibi-
le est dicitur si quod uult non potest. & existe-
res per uoluntatem ut qui nihil rectum
dixeris uicisse te crederes. & ideo ig-
noras. o simon. & ualde ignoras quo
modo in singulis quibusque uoluntas sit
dei. quaedam enim uolunt ut diximus
ita esse ut aliter esse non possent quae
id quod ab ipso instituta sunt. & his
neque premia neque supplicia statuit.
Ea uero quae ita esse uoluit in sua po-
testate habeant agere quod uelint his
partibus ac uoluntatibus suis statuit
ut aut remunerationes mereantur
aut poenas. Cum ergo in diuis ut
edocui partes diuidantur cuncta

quae mouentur secundum eam quam su-
pra diximus distinctionem. Omne quod
uult deus est quod aut non uult non est.
k. Et simon adhaec. Non enim pote-
rat nos omnes facere tales ut essemus
boni & aliter esse non possimus. pro-
terea. Et hoc absurde derogas. si enim
nos inconuertibilis naturae fecisset & et
immobiles a bono. non essemus uere bo-
ni quia aliter esse non possimus. & non
erat nostri proposita quod eramus boni. Nec
nunc erat quod agebamus sed necessita-
tis naturae. quomodo ergo hoc bonum
dicitur quod ex proposito non agitur. Ob hoc
autem ex plerisque indiguit mundus
iste temporibus donec animarum que
praedestinate sunt ad expletionem ei
numerus impletur. Et tunc
istud quidem uisibile caelum reuolue-
retur ut libet. Illud uero quod est supe-
rius appareret & anime beatorum cor-
poribus suis in ducerentur ut luce. Im-
piorum uero anime per inmundis actibus
suis spiritu flammeo circum dante in-
fundum ignis inextinguibilis merge-
rentur per seculum ex pensurae suppli-
cia. Haec autem ita esse uerum nobis propheta
testatus est de quo si uis agnoscere

quia pphēa sic innumeris assertionibus
 edocebo ex his enim quae ab eo dicta sunt.
 & nunc singula quae dixit implentur
 & iam ea quae futura dixit creduntur
 implenda fides enim futuris ex his que
 iam gesta sunt datur. k. At simon
 cui conpertū erat petrū de pphēiae ti
 tulo de lucide adsignare rationē ex qua
 questio omnis absoluitur & sermonem
 de hoc fieri. declinauit & respondens ait.
 Ad ea quae uolo respondem tibi et dic
 si uisibile istud ut ais caelum resoluē
 tur ex initio factū ē. Et petrus. ppter
 hominū praesentē hanc factū ē uitam
 ut esset inter iectio quaedā & diuisio.
 Ne quis forte indignus habitationē ce
 lestium & dī ipsius sedem uideret.
 quae his solis qui mundi corde sunt
 uidenda preparantur. Nunc autē
 idē agonis temp̄ inuisibilia esse placu
 it ea quae uincenab; ad premiū desti
 nata sunt. k. Et simon ait. Si con
 ditae bonus ē & mundus bonus ē. quo
 modo bonus bona dissoluit aliquan
 do. Si autē dissoluit qđ bonū ē quo
 modo ipse bonus uidebit². Si autē qua
 si malū resoluit & destruit quomodo
 non uidebit² malus qui malū fecit.

Petrus ad haec. qm̄ inquit sponondi
 mus tibi ne blasphemante te fugiam².
 ipse enim reddes p̄ his quae loqueris ra
 tionē patientē ferimus. Audi ergo
 nunc caelum istud qđ uisibile ē & per
 transit siquidem ppter semetipsum fac
 tū esse & haberet fortasse qđ dicit aliqd
 rationis quia resolui minime deberet.
 Si uero ppter aliud qđ factū ē & non p̄ se
 necessario soluē². Ut illud p quo factū
 uidetur appareat sicut uerbigrā di
 xerim. Testa ouorum quā uis pulcre
 facta & diligenter formata uideat². Ne
 cesse est tamen eam frangi & resolui ut
 inde pullus pcedat. illud p quo toti
 us ouis forma expressa uidet² appareat.
 Ita ergo & huius mundi necesse ē tran
 sire statum ut status ille sublimior
 regni caelestis effulgeat. k. Et simon.
 Non mihi uidet² quia resolui possit cae
 lum qđ adō factū est. Ab aeterno
 enim aeterna fiunt. a corruptibili tem
 poralia & caduca. Et petrus. Non
 ita ē sed a mortalib; quidem omnimo
 dis corruptibilia fiunt & temporalia.
 Ab aeterno uero non semp corruptibi
 lia neq; semp incorruptibilia sed p̄ ut
 uoluerit create dī. ita & erunt illa.

quae creat. Neque enim sub lege est uir-
tus dei sed lex creatoris suis uoluntas ei
est. **lc.** Et simon. reuocato inquit
ad primam questionem. dixisti dominum nunc
quidem nulli esse uisibilem. Cum uero
resolutum fuerit caelum istud & supernus
ille status regni caelestis obpulsus sit.
Tunc eos qui mundi sunt corde & iam
dominum uisuros quae sententia contraria est
legi. Ibi enim scriptum est dominum dixisse.
Nemo uidebit faciem meam & uiuet.
Petrus. **Rx** His qui legem non extra di-
tione moysi legunt contrarius uidetur
sermo nisi sed audi quomodo non sit
contrarius. Dominus uidetur mente non
corpore spiritu non carne. Unde et
angeli qui sunt spiritus uident dominum. et
homines ergo donec homines sunt dominum
uidere non possunt. Ex resurrectione autem
mortuorum cum facti fue-
runt sicut angeli uidere potuerunt
dominum. & hoc modo non est sermo nisi le-
gi contrarius. neque illud quod magister
noster dixit. Beati mundo corde quoniam
ipsi dominum uidebunt. futurum enim tem-
pus ostendit in quo ex hominibus ange-
li fient qui in spiritu mentis dominum uide-
bunt. Post haec autem uerba mul-

taque alia his similia cum iuramentis pluribus
adfirmare simon coepit dicens. De hoc
mibi solo rationem redde si immortalis
est anima & obsequar in omnibus uolun-
tati tuae sed crastino inquit. Nam
hodie iam tardum est. Ubi ergo coepit
dicere petrus. simon egressus est. et
cum ipso per pauca ex sodalibus eius & hoc
preuerecundia. Ceteri uero omnes ad
petrum conuersi genibus positos proster-
nebant se ante eum. ex quibus aliquanti di-
uersis languoribus adstricti aut demo-
nibus incur sati. Oratione petri sana-
bantur & discedebant gaudentes qua-
si uerum dei doctrinam simul & misericor-
diam consecuti. Cum ergo abscessissent
turbae & soli familiares eius mansis-
semus cum eo stratis humi redditis ac-
cubauimus solitum unus quisque recog-
noscens locum. Sumptoque cibo cum gratias
egissemus deo quieuiamus. **¶** Sequenti
uero die petrus ex more ante lucem
surgens. iam nos inuenit uigilantes
& paratos ad audiendum. atque ita exor-
sus est. De pace uos fratres & conserui mei
ut si quis forte uerum non potest uigi-
lare non sibi exorquetur erubescens
praesentiam meam quia difficilis est subtra-

pmutatio longo autē temp si paulatim ad
 suae fiat laboris non erit qd excusu uent.
 Non enim omis eiusd institucionis sum.
 Licet pcessu temporis in unā tempera
 ri consuetudinē poterimus. A iunt
 enim qd scdm naturae locum obtine
 at consuetudo. Testem autē dñm in
 uoco qd non indignor. si quis forte non
 potest uigilare. sed hoc magis si cum
 totā quis noctem dormiat p diem n̄
 replat id qd omisit in nocte. Necessa
 rum namq; ē doctrine studis in
 tente & indefinenter operā dare. ut
 mens nr̄a dī solus memoria repleat.
 quia mentē quā repleuerit memo
 ria dī maligno in ea non dabitur lo
 cus. Cum haec diceret ad nos pe
 trus. unus quisq; nr̄m sollicite satis
 faceret ei qd cum breui somno satia
 ti uigilaremus. sed uereremur exci
 tare eum quia nec diceret discipu
 los magistro imperare. qd tamen
 poene opette ausi fueramus p̄sume
 re. Dum cor nr̄m nimio uerborū
 tuorum desiderio tripudians somnū
 poentus fugaret ab oculis. sed iterū
 affectus erga te a nob̄ n̄ tulit excita
 ti. Tum petrus. Qm̄ igitur au

diendi inquit desiderio libenter uos
 asseratis uigilare uolo uobis ea tantū
 quae esterno sparsim dicta sunt re
 petens diligentius & cū suo ordine
 explicare. qd & p singulas quasq;
 disputationes diurnas facere dispo
 no. ut p noctē ubi secretū loci & tem
 poris datur si qd forte ut pute in
 certamine minus plene dictū ē id
 in integro ordine & linea directae ex
 planationis aperiam. Et post haec
 coepit nobis ostendere quomodo
 hesternis haberi debuerit disputa
 tio & p̄p̄t̄ contentionē uel imperitiā
 contra dicentis haberi non potuit.
 Et ideo sola p̄fessione usus sit atq;
 ea quae ab aduersario dicebant
 tantū destruxerit. sua uero neq; om
 nia neq; manifeste exposuerit. &
 singula nob̄ repetens integro ordine
 & plena ratione disseruit. Cum ue
 ro iam albesceret dies. egressus ad
 turbas post orationem solito addis
 putandū constitit loco. Et uidens
 simonē in medijs turbis stantē ex
 more prius salutato populo ait.
 Dolori m̄hi esse fateor de non nul
 lis hominib; qui cum nr̄a ad nos

ueniunt ut discant aliquid ubi eos docere
coeperimus ipsi rursus magistros se esse
proficientur. & interrogant quidem
ut ignorantes contra dicunt aut ut sci
entes sed fortasse dicat aliquis quia
qui interrogat ob hoc quidem ut dis
cat interrogat. Vbi uero id quod audi
erit non ei recte dictum uideatur
necesse est ut respondeat. & haec ei
uideatur esse contradictio quae non est
contradictio sed re interrogatio. Au
di ergo ad haec totius doctrinae disci
plina certum habet ordinem. & sunt
quaedam quae prima tradenda sunt.
Alia uero quae secundo in loco & alia
tertio. & sic singula quaeque per ordi
nem quae utique si per consequentiam
tradantur manifesta fiunt. Extra
ordinem uero si praesententur. & iam con
tra rationem dicta uidebuntur. Et
ideo in primis ordo seruandus est. si
tamen hoc proposito quaeramus ut pos
simus quod quaerimus inuenire. Et tamen
qui rectum initium uiae acceperit
& iam secundum locum consequenter
aduerteret. & ex secundo tertium faci
lius inueniret. & quanto ultra praeser
terit tanto magis et uia agnitionis

apertae sic usquequo ad ipsam quo ten
dit & desiderat urbem perueniat ueri
tatis. qui uero imperitus est & quae
rendi uiam nescit sicut peregrinus
uiae ignorans & errans sic uiae & in
digena nolit uti duce. sine dubio cum
aberrauerit a uia ueritatis extra ui
tae ianuam remanebit. & ita noctis
aere tenebris inuolutus per semitas
perditionis incedere. Quia ergo si per
ordinem quae quaerenda sunt inquirantur
inueniri facillime possunt. Ordinem
uero requirendi imperitus ignorat.
rectum est ut scienti cedat ignarus et
primo quaerendi ordinem discat. ut
ita demum interrogandi ac respon
dendi inueniat disciplinam. &c. Et si
non ad haec. Non ergo omnium est
ueritas sed eorum tantum modo qui
artem nouerint disputandi quod utique
absurdum est. Cum aequaliter sit
deus omnium non omnes aequaliter posse
uoluntatem eius agnoscere. Et pe
trus. Aequales inquit omnes ab eo facti
sunt. & aequaliter cunctis dedit ca
paces esse ueritatis. Uerum quod nul
lus eorum qui nati sunt eruditus natus sit.
sed posterius sit natiuitate eruditio

nulli dubiū est. Cum igitur natiuitas
 hominum in eo teneat aequitatem ut
 om̄s similiter p̄cipiendae disciplinae
 capaces sint. non est in natura sed in
 eruditione diuersitas aut quis nescit
 q̄d ea quae unusquisq; didicit prius
 quā discere ignorabat. k. Et simon.
 Uere inquit dicit. Tum p̄rus. si
 ergo in his artibus quae usus commu-
 nis habet. primo discitur. deinde
 docetur. quanto magis oportet eos
 qui eruditores se p̄fidentur anima-
 rum. primo discere. & ita docere.
 Necum sint ipsi impertiti ridiculū
 uideantur. si alius se prestaturos
 scientiā remittant. k. Tum si-
 mon. In artibus inquit his quae usus
 communis habet. Uerum est
 q̄d unusquisq; nisi didicit
 nesciat. In uerbo uero
 scientiae statim aut
 audierit quis didicit
 Et p̄rus. siquidem p̄ ordinem
 & consequenter audiat. potest scire
 q̄d uerū est. sed quia emendatio-
 nis uitae regulam conuersationisq;
 castioris suscipere recusat. Quae
 utiq; requēda ē scientiae ueritatis

scire se q̄d est ^{sic} non uult fateri. sicut
 & iam nonnullos uidemus qui artibus
 quos a puero didicerant derelictas ad
 alios se actus conferunt & ut excu-
 satio sit eis desidiaē suae culpae
 accipiunt artem uelut infructuosā
 k. Et simon. Deberent om̄s audi-
 entes credere uerum esse q̄d audi-
 unt. Tum p̄rus. Qui audierint
 p̄ ordinem sermonem ueritatis con-
 tra dicere omnino non possunt
 sed sicut uerum esse dicit q̄d dicit.
 Sitam̄ libenter & iam uitae insti-
 tuta suscipiant. Hos uero
 quos audientes ad bona opera con-
 ferre se sugēt ^{rec} male agendi libi-
 do ad quiescere his quae recta
 iudicant non sinit. Unde osten-
 ditur positum esse in auditōum
 potestate eligere utrum malint
 q̄d si om̄s qui audiunt oboedirent
 naturae magis esset necessitas que
 una om̄s agerēt uia. Sicut enim
 suaderi quis non potest ut fiat bre-
 uioe aut longioe quia non sinit
 uis naturae. Ita & ad ueritatem
 si omnes uerbo conuerterent²
 aut om̄s n̄ conuerterentur na-

aturae erat uis quae coegit uerbo
omnes conuerti. k. Et simon. Doce
ergo nos quod primo oportet discere eum
qui ueritatem scire desiderat. Et pe-
trus. Ante omnia inquit quaeri oportet
quod sit homini quaerenti inuenire
possibile. Necessse est enim iudicari
di in hoc stare si potuit homo bonum
facere & non fecit. Et ideo quaerendum
est hominibus; si habeant in
potestate sua quaerentes inuenire
quod est bonum & cum inuenerint fa-
cere. Hoc enim est pro quo iudicari
di sunt. Amplius autem his solum sci-
re fas est prophetae & merito quod enim
opus est hominibus; scire quomodo factus
sit mundus. Haec enim dis-
cenda necessario uiderentur si simi-
le in eundem nobis esset artificium.
Nunc autem sufficit nobis ad cultum
di ut sciamus quia ipse fecit mundum.
quomodo autem fuerit quaerendum
non est quia ut dixi non nobis inmi-
nans & tamquam simile aliquid factus ar-
tis ipsius scientiam discere. Sed neque
pro hoc iudicandi sumus cur non didice-
rimus quomodo factus sit mundus.
Sed pro hoc tantum si ignoremus condito-

rem eius. sciamus autem conditorem mun-
di iustum & bonum dominum si cum semitis
iustitiae requiramus. Nam si hoc tan-
tum sciamus de eo quod bonus est huiusmo-
di scientia non sufficit ad salutem.
In praesenti enim tempore bonitate eius
& beneficiis proficiuntur non solum dig-
ni sed & indigni. si uero non tantum
bonum sed & iustum eum credamus
& secundum hoc quod de deo credimus in
omni uita nostra iustitiam teneamus & iam
bonitate eius in aeternum fruamur.
Denique hebraei qui de deo ita opinabantur
quod solum bonus esset. dicebat magister
noster ut & iustitiam eius quaerent hoc
est ut scirent eum praesenti quidem
tempore bonum esse ut omnes in bonitate
eius uiuant. Iustum uero futurum
indie iudicii ut dignis premia
& aeterna restituat a qui-
bus excludat & indignos.
k. Et simon. Quo-
modo potest unum atque idem & bo-
num esse & iustum. Petrus ait. Quia
sine iustitia bonum quodam modo ui-
debitur. bonum est enim solem suum & plu-
uiam ex aequo iustis & iniustis pro-
bere. Sed hoc uideret & iniustum si bonos ma-

losq. aequali semp sorte censeret. & nisi
frugum causa hoc faceret quib; pfrui
aequaliter omnes qui in hoc mundo na
ti sunt conueniret. sed sicut data ad^{herbam}
pluuia ex quo & fruges nutrit & lolium.
Messis autē temp frumta quidem con
gregantur in horreum. paleae uero uel
lolium igni consumuntur. Ita in die
iudicii cum iusti introducentur in reg
nū dī. In iusti autē abicientur foras.
Tunc & iam iusticia dī ostendetur.
Nam si aequalis pmaneret pp & uoma
lis & bonus iam hoc non solum bonum
nē esset sed & iniustum atq; iniquum
uideretur ut iusti & iniusti uno apud
eum haberentur ordine meritorum
k Et simon. Unum est de quo mihi uelim
sciri fieri si immortalis est anima. Non
enim possum onus subire iusticiae
nisi prius de immortalitate animae
sciam. quae utiq; si immortalis non ē
nec praedicationis tuae poterit sta
re p fessio. Tum p & rus. Quaera
mus inquit prius si iustus ē dī. qd si
claruerit integer pfecto religionis
aedo constabit. k Et simon. U
deris mihi tu quare iactas disputan
di ordinem nosse nunc contra ordi

99 46
nem respondisse. Me enim rogante
ut ostendas si immortalis ē anima tu
a. primo nos quaerere oportet si ius
tus ē dī. Et petrus ait. Ualde con
sequenter & recte se habet. k. Simon.
uelim discere. p & rus. Audi inquit.
Nonnulli hominū blasphemantes dīm
& omnē uitā suā in iniusticiae & uo
luptate ducentes in lectulis suis defunc
ti sunt consecuti finē uitae inter suos
& honorabilem sepulturam. Ali
uero dīm colentes & cū omni iusticia
& sobrietate uitā suā in parsimonia
conseruantes p iusticiae obseruantia in
desertis interire. Ita ut ne sepultura
quidem digni haberentur. Ubi est
ergo iusticia dī si anima immortalis
non est quae uel si impie egerit poe
nas in futuro t si pie & iuste prae
mia consequatur. k. & simon ait.
Hoc utiq; ē qd nos incredulos facit.
quia multi bene agentes male pe
reunt. & rursum multi impie agen
tes longi temporis uitā cum beattitu
dine finiuntur. Et p & rus. Hoc
ipsum inquit qd te ad incredulitatē
trahit nob certam fidem facit qui iu
diciū erit & enim cum certū sit dīm

iustum esse necessarium & consequens est
aliud esse seculum in quo unus quisque
pro meritis suis recipiens iustitiam dei
probit & quod si nunc omnes homines pro meri-
tis suis reciperent uere nos fallere
uidebamus dicentes futurum esse iu-
dicium. & ideo hoc ipsum quod in pre-
senti uita non redditur unicuique pro
actibus suis fidem indubitabilem facit
scientibus deum esse iustum quia iudicium
erit. k. Et simon. Cur ergo mi-
hi non persuadetur. petrus ait. quia
uerum propheta non audisti dicentem.
querite primum iustitiam eius. & hec
omnia adponentur uobis. k. Et si-
mon. Indulge inquit mihi nolenti
primo iustitiam querere antequam
sciam si immortalis sit anima. Et
petrus. & tu mihi hoc unum in-
dulge quia non possum facere ali-
ter quam me propheta ueritatis edo-
cuit. k. Tum simon. Certum est
inquit non posse te adserere quod im-
mortalis sit anima & ob hoc cauilla-
ri scientem quia si mortalis probetur ra-
dicatus conuellatur religionis istius
quam conaris adserere tota professio.
Et ideo laudo quidem prudentiam

tiam non tam probo persuasionem multis
enim persuades suscipere religionem.
& libidinis subire continentiam sub
spe futurorum bonorum quibus euent
ut neque presentibus persuantur et
deapiantur a futuris. Simul enim
ut mortui fuerint & iam anima pa-
rter extinguitur. Petrus uero haec
audiens & dentibus frendens frontemque
adterens manu & profundo dolore sus-
pirans ait. Astutia serpentis anti-
qui ad hominum decipiendas animas
armatus adsistis. Et ideo ut ser-
pens sapientior ceteris bestis ab imi-
tio doctorem te esse professus es. Et rur-
sus ut serpens multos introducere de-
os uolebas super quo confutatus nullum
omnino nunc esse asseris deum. Nam
pro occasione nescio cuius ignoti dei
conditorem mundi deum negasti sed
eum uel malum esse uel multos ha-
bere sibi aequales uel omnino ut
diximus non esse deum confirmabas.
Post haec cum & iam in hoc superatus
fuisset animam nunc asseueras esse
mortalem. Ut tunc futurorum spe
recte iusteque uiuatur. Nam utique
si desperantur futura quod nisi absi-

datur misericordia luxuria indul
 geatur & uoluptatibus ex quibus omnē
 consurgere iniusticiā constat. & cū
 tante impietatis doctrinā miserē hu
 ic introduceas mortalium uitae te ip
 sum piū me impiū uocas quasi qui
 homines non sinā sub spe futurorum
 bonorū arma corripere & impugna
 re se inuicem diripere ac subuertere
 re uniuersa & moliri omnia quae
 libido dictauerit & quis erit iste
 uitae status qui ate introductur.
 Ut pugnent homines & impugnent.
 Ut irascantur & perturbentur et
 semp in mōu uiuant. Necessē est
 enim eos qui alius inferunt mala
 & iam ipsos sperare similia. Uides
 ne te ducem p̄urbationis & non pa
 cis iniquitatis & non aequitatis ex
 istere. Uerum ego non quasi qui
 ostendere non possim immortalem
 esse animā simul aui iracundiā sed
 miserere animas hominū quas tu
 decipere conaris. Dicam ergo sed
 non quasi te cogente. scio enim quo
 modo dicā & solus eris qui de hoc
 non tam psuasione indigeas quā
 commotionē. Cos autē qui uere

ignorant. docebo ut conuenit. k.
 Tum simon. Si irasceris inquit
 non interrogabo nec audire uolo
 Et p̄rus. Tu siquidem nunc oc
 casionē quaeris subter fugiendi.
 Habes licentiā & sine occasione cu
 iusquā. Omnes enim audierunt
 te nihil recte dicentē nec potuisse
 aliqd confirmare. Sed ob hoc tan
 tum interrogasse ut contra diceres
 qd̄ qui uis facere potest. Quidē
 difficile est post euidenter adser
 tiones respondere nihil dixisti.
 Ut autē scias quia possum tibi uno
 sermone ostendere qd̄ immorta
 lis ē anima. Interrogo te uerbū
 qd̄ omnes norunt responde mibi
 & uno sermone tibi immortalem
 esse animā comprobabo. k. Tū
 simon qui iam occasionem sibi ui
 sus fuerat inuenisse ex iracundia
 p̄ri ut discedere & restat p̄eo
 qd̄ mirum ei aliqd̄ p̄mittebatur
 & ait. Interroga me ut tibi re
 spondeā qd̄ omnes norunt & au
 diā uno ut pollicitus es sermone
 quomodo anima immortalis ē.
 Et p̄rus. dicā ita ut praete

teris omnibus tibi magis probetur. responde
ergo mihi quod est quod incredulum magis sua
dere potest. Uisus an auditus. k. Et si
mon^{us} Uisus. Tum petrus. Quomodo
ergo a me uis discere uerbo quod tibi re ipsa
probatur & uisu. k. Et si mon. Nescio
inquit quomodo dicas. Tum petrus.
Si nescis pergenunc in domum tuam & in
gressus interior cubiculum uidebis ima
ginem positam continentem pueri uolentem
necati effigiem purpura cooperata ip
sum interroga & docebit te uel respon
sione uel uisu. Quid enim opus est au
dire ab eo si immortalis sit anima cum ad
stare eam uideas praesentem si enim non
esset nec uideri utique poterat. Quod si
nescis quam dico imaginem hinc euestigio
cum aliis decem uiris ex his qui praesentes
sunt exiit ad domum tuam. k. At si mon
haec audiens & conscientia percussus colo
re mutato exsanguis effectus est. Ex
timuit enim ne forte si negaret per scripta
ret domus eius. Aut ne indignans pe
trus manifestus eum perderet. & omnibus
quis esset innotesceret. Ita respondit.
Obsecro te petre per illum dominum bonum
qui in te est ut uincas malitiam quae in
xam n am xam n am

me est suscipe me ad poenitentiam & ha
bebis me adiutorem praedicationis tuae.
Nunc enim uere rebus ipsis didici quia
di ueri propheta es. & ideo secreta homi
num solus atque archana cognoscis. Et
petrus ait. Uidebis frater simonem poe
nitentiam querentem. paulo post uide
bitis eum rursus ad infidelitatem suam re
ueri. putatis enim me prophetam esse
pro quod publicani mala eius quae in se
cretis habebat. & in occultis poeniten
tiam se acturum promisit. Me autem men
tari fas non est. neque enim ut infidelis
hic saluatur aut non saluatur ego falle
re non debeo. Testatur enim caelum &
terra quia non prophetae dixi quae
dixi uel quae quantum possibile erat.
Turbis audientibus indicaui sed a qui
busdam quae tunc ei fuerant socii in
operibus suis. Nunc autem conuersi sunt
ad fidem nostram quod ei in secreto gestu sit
didici. cognita ergo non per cognita locu
tus sum. simon uero ut haec audiuit
maledictis his & conutis adgreditur pe
trū dicens. O infandissime omnium & do
losissime cui uictoria fortuna non ue
ritas dedit. Uerum ego non per penuria
scientiae poenitentiam peti. Sed ut tu

9748
putatis me poenitentia discipulum
tuū fore. Omnia secreta professionis tuae
credere mihi ut ita demum te cunctis
agnitis confutarem. sed ut callidus in
prodeuisti tellexisti quā ob causā poe
nitentia simulasse & adque uisti tam
quā meū non intellegens dolum. ut pri
us me apud populū exponeres quasi
imperiū. Tum demum non uidentis
quā ego ita populo expositus necesse ha
beo indignari & confiteri me non uere
penitentia gerere praeuenisti ut dice
res me ad infidelitatem meā post poeni
tentia regressurum ut omni ex parte
uicisse uidereris. & si permanerem in poe
nitentia quā professus fueram. & si non
permanerem ut tu sapiens credereris quā
ista praeuideris. Ego autē deceptus uide
or quia tuū non praeuidi dolum. Tu
uero meum praeuidentis calliditate usus
circum scripsisti me. sed ut dixi for
tune est non ueritatis ista uictoria. Scio
tamen cur ego ista non praeuiderim quia
stans locutus sum tibi per bonitatem meam
& patienter egi tecum. Nunc autē
tibi ostendā diuinitatis meae potentia
ut repente cadas & adores. Ego
sum prima uirtus qui semp & sine mi

tiosum. Ingressus autē iterum iachel
natus sum ex ea ut homo quo ab hominibus
uideri possem. Ego praerem uolaui in
igni commixtus unū corpus effectus sum
statuas moueri feci animam ex anima
lapides panes feci. De monte in montē
uolatu trans me aui. Manibus angelorum
sustentatus ad terras descendit. Haec non
solum feci sed & nunc facere possum ut
rebus ipsis probem omnibus quia ego sum
filius dei stans in aeternum. & creden
tes mihi similiter stare in praesentia facia.
Tua autē uerba uana somnia. nec ullum
potes opus ostendere ueritatis. sicut et
ille qui misit te magus qui nec se ipsū
potuit liberare de crucis poena. His
dictis a simone. Petrus respondit.
Ne agis aliena tu enim quā sis magus
ex ipsis quae gessisti confessus es & ma
nifestatus. Nunc autē magister qui
est filius dei & hominis manifeste bonus
est. quā autē uere sit filius dei quibus opor
tuit dictū & dicitur. Tu autē si non uis con
fiteri quā magus es cum omni hac turba
pergamus ad domū tuā. & tunc appare
bit quā sit magus. Haec autē petro
dicente simon blasphemus & maledic
tis agere coepit ut seditione facta per

turbatis omnibus argui non possent. Et petrus quasi blasphemiae causa secedens iunctus uideretur. sed postquam petrus & arguere eum uehementius coepit. Tunc populus indignatus. simonem acrio eiecit extra ianuam domus reppulit. eumque depulsum unus secutus est solus. factum autem silentio. petrus alloqui populum hoc modo coepit. Patienter fratres malos ferre debetis scientes quia deus cum possit eos excidere. patitur tamen durare usque ad prestitum diem in qua de omnibus iudicium fiet. quomodo ergo nos non patiemur quos patitur deus. Cur autem non & forte animo in latas ab eis toleramus iniurias. cum suas ille qui potest omnia non ulciscatur. ut & ipsius bonitas & malorum noscatur impietas. Uerum si non uenisset & simonem malignus ministrum sibi inuenisset alium sine dubio. Necessarium est enim seculo huic uenire scandala. Uerum tamen illi pro quem ueniunt. Et ideo magis deflendus est simon. quod uas electionis factus est maligno. Quod utique non fuisse nisi potestatem in eum pro peccatis priuilegiis accepisset. Nam inde quod dicitur quod ihesu nostro crediderat. & quod

inmiseritales esse animas sibi ipse persuasit quamuis in eo ludatur ad oemomibus tamen persuasit sibi quod pueri uolenter necati habeat animam ministrante sibi. ad quaecumque uoluerit. In quo uere ut dixi ad oemomibus inludatur. Et ideo ego secundum ea quae ipsi uidebantur locutus sum ad eum. Nam & audens didicit. quae sit iudicium & ultio proferranda aduersum eos qui contra ueram fidem ueniunt. nec poenitentiam gerunt. Sed isti sunt quibus malignus tanquam perfectis in sceleribus apparere ut decipiat eos. ne aliquando ad poenitentiam conuertantur. Uos ergo qui ad deum conuertimini pro poenitentiam curate ei genua. Haec cum dixisset omnis multitudo genua flexit deo. Et petrus respiciens ad caelum cum lacrimis orabat super eos ut deus pro sua bonitate suscipere eos dignaretur & confugientes ad se. & postquam orauit & praecipit ut die postera maturius conueniret & missam fecit. Tum deinde secundum consuetudinem abo sumpto quieuit. Igitur petrus solita noctis hora consurgens inuenit nos uigilantes. & cum ex more salutans consedisset. primus

20

nicola ait. Si permitis michi peccare ha-
 bes quod rogem. Et petrus. Permitto
 inquit. Non solum tibi sed & omnibus.
 & non solum modo sed & semper & unus-
 quisque quodcumque mouerit. & partem quam
 dolere manimo faciat ut possit con-
 sequi medicinam. Quae enim silentio
 contingunt ut innotescunt. nobis
 uelut multi temporis uicia difficile
 curantur. Et ideo quoniam tacentibus
 non facile potest medicina oportuni & ne-
 cessarii sermonis adhiberi proferre de-
 bet. unusquisque in quo animus pro igno-
 rantia languet. Tacenti uero dare
 remedium solius est dei. Possimus
 autem & nos sed circuitu multo tempo-
 ris. necesse est enim ut sermo doctri-
 nae ab initio per ordinem current. Et
 singulis quibusque questionibus ab uicinis
 cuncta aperiat. & cuncta dissoluat.
 & peruenit & iam ad hoc quod unusquisque
 in animo suo requirit. sed hoc ut dixi
 pro multo tempore fieri potest.
 Nunc autem quod desideras roga. Etenim
 nicola ait. Uberes tibi gratias deum
 tissime petre. uerum hoc est quod di-
 cere cupio cur simon qui aduersus
 deo facere tanta haec & talia potuit.

Non enim mentitus est aliquid ex his
 quae se fecisse professus est. Ad haec
 petrus ita respondit. Deus qui unum
 & uerus est primogenitus germine
 suo amicos bonos & fideles instituit
 praeparare. sciens autem quia boni esse
 non possunt. nisi habeant in potestate
 te sensum quo fiant boni ut ex suo pro-
 posito hoc sint quod uolunt. Alioquin
 non possunt esse boni si non proposito
 sed necessitate tenerentur in bono po-
 testatem dedit unicuique arbitrii sui
 ut hoc esse possit quod uult. Et rur-
 sum prudens quia ista potestas ar-
 bitrii. alios quidem facere eligere
 bona. alios uero mala. & pro hoc in
 duos ordines necessario propagandum
 esse & hominum genus unicuique ordinem
 concessit & locum & regem quem uel-
 let eligere. Bonus enim rex bonis
 gaudet. & malignus malis. Et quam-
 uis haec tibi o clemens in hoc tracta-
 tu quem de definitione & fine disserue-
 ram plenius exposuerim. tamen et
 nunc requirenti maxime manifestare
 me conuenit. Quaesit ratio quod si
 mon qui contra deum sentit tanta facere
 mirabilia potuit. Igitur primo omnium

malus esse indicatur apud dñm is qui requi-
rere non uult qđ sibi expedit. Quomo-
do enim talis iste alium diligit qui semet
ipsum non diligit. Aut cui non iste ini-
micus erit. qui sibi ipsi amicus esse non
potuit. Ut ergo distingueretur quibus
na & qui eligunt mala. dñs qđ utile est
hominibus occultauit. id ē possessionem
regni caelorum. eamq; uelut thesau-
rum secretum reposuit & abscondit.
Ut ad eum non facile quis possit uirtute
& scientia propria peruenire. fama tanta
men eius diuersis nominibus & opinio-
nibus p̄ generationes singulas a domniū
p̄duxit auditum. . Ut si qui forte essent
amatores boni audientes qđ sibi esse
utile & salutare requirerent & inueni-
rent. Requirerent autē non a semet
ipsis. sed ab eo qui occultauit. Deniq;
sibi accedendi aditum & uiam scientiae p̄
carentur. quae illis solis panditur qui
eam sup̄ omnia mundi huius diligerent
bona. Nec alio quis pacto uel intelle-
gere eam possit & iam si prudentissimū
uideretur. Hi uero qui neglexissent
qđ sibi utile & salutare esse. & inquire-
re tamquam se ipsos odio habentes & sibi
met ipsis inimici fraudarentur eius bonis

Nobi q̄renela sit
ueritatis coḡo.

uelut qui diligerent mala. Oportet ergo
bonos diligere eam sup̄ omnia. id est sup̄
diuitias. gloriam. requiem. parentes.
pp̄inuos. amicos. & omne qđ in hoc mun-
do est. Qui uero p̄fecte diligit possessi-
onē hanc regni caelorum abiciat sine du-
bio omnem male consuetudinis usum ne-
glegentiā. desidia. malitiā. iram. cunc-
taq; his similia. Nam si qđ horum praec-
tuleris etiam quā qui plus dilexeris pro-
priae libidinis uitia quā dñm ad possessio-
nem regni caelestis peruenire non pote-
ris. quia & uere stultū ē aliquid plus
amare quā dñm. Sive enim parentes
sunt. moriuntur. sive pp̄inui non rema-
nent. sive amici mutantur. Solus ē
autē dñs aeternus. & in eo mutabilis pa-
rens. Qui ergo non uult inquirere
qđ sibi utile est malus ē intantum ut ma-
litia sua ipsum impietatis principem su-
peret. Ille enim bonitate dñi abutitur
ad p̄positū malitiae suae & sibi placet.
hic autē salutis suae bona negligit. ut p̄-
ditione sui malo placeat. Prop̄ter hos
ergo qui salutis suae neglectu placent
malo & eos qui studio utilitatis suae pla-
cere cupiunt bono. parua quedā ad temp-
tationē praesenti huic statuta sunt se

culo . decem secundum numerum decem
 plagarum quae in late sunt egipto .
 Cum enim moyses secundum preceptu di
 peteret a pharaone ut emitteret populu
 & ad testimoniu caelestis imperii signa
 ostenderet plecta in terra uirga & conuer
 sa in serpente . Cumq; ob hoc pharao
 uelit ad quiescere utpote habens arbitri
 libertatem . rursum magi similia sig
 na facere uisi sunt . Permittente do
 ut propositum regis pbaratur ex arbitri
 libertate si magis crederet . Signis mo
 si qui ad do missus est qua his quae magi
 uidebatur potius facere qua faciebant .
 Quos ipso utiq; nomine intellegere debu
 erant . non esse operarios ueritatis . qd
 non ad do missi sed magi appellabantur .
 sicut & ratio indicat . Deniq; usq; ad
 aliquem locum uisi sunt habere certa
 men . Et post haec confessi desesse esse
 re meliori . Inducitur ergo plaga ulti
 ma interitus primitiuorum . Et tunc
 moyses iubetur populu conspersione
 sanguinis consecrare . Atq; ita magna
 cu prece oblati & iam munerib; cum po
 pulo rogatur abscedere . Simili ergo
 modo & iam nunc p me uideo geri . Si
 cut enim tunc moyse hortante rege

ut crederet do obsistebant magi quasi
 ostentatione similitum signorum & a sa
 lute incredulos phibebant . Ita & nunc
 cum ego exierim docere omis gentes ut
 credant uero do . simon magus resistit
 eadem agens aduersum me quae & illi
 tunc egerunt aduersum moysen .
 Ut si qui sunt ex gentib; qui non recto
 iudicio utuntur appareant . saluent²
 aut qui signorum rectum discrimen
 habuerunt . Haec dicente petro . ni
 cea respondit . Obsecro te ut si qd
 ad memoria uenit pmittas mihi pferre .
 Tum petrus . delectatur sup studio
 discipulorum . Dic inquit quod uis .
 Et nicæa ait . Quid peccauerunt
 egipti si non crediderunt moysi cu
 & magi similia fecerunt signa & ia
 si uiderentur potius fieri qua ueri
 tate fierent . Nam si & ego fuissetem
 tunc ex eo qd magi similia faciebant .
 Nonne aut moysen magum credidis
 sem aut magos quae ostendebant di
 uinitus facere putassem quia non mi
 hi ueri simile uideretur . licet per
 phantasia eadem tamen effici ana
 gis posse quae ille qui ad do missus e
 pparabat . Et nunc ergo qd pec

cant hi qui simoni credunt cum uideant
eum tanta facere mirabilia. aut non
est mirabile per aerem uolare. igni ad
mixtum unum corpus effici. facere sta-
tuas ingredi. canes aereos latrare. Et
alia his similia quae utiq; discretionē
nescientib; satis mira sunt. sed & de la-
pidibus uisus est panes facere. Qd si
peccat qui signa facientib; credit.
Quomodo non peccasse uidebitur. et
is qui dñonrō p signis & uirtutibus
credidit. Et p̄rus ait. Libenter
accipio qd de ueritate examinis re-
quiris & impedimenta fidei in anima
tua latere non poteris. Unde & me
de lam consequi facile poteris. Memi-
nisti qd perius omnium esse dixi
cum quis negligit qd sibi expedit
discere. Et nicēa respondit. Me-
mini. p̄rus. Et rursum qd d̄s oc-
cultauit ueritatē suā ut eam his qui
fideliter sectantur aperiat. Et ni-
cēa. Ne hoc quidem oblitus sum.
Tum p̄rus. Quid ergo putas qui
in terrā de fossam d̄s absconderit uer-
tatem & montes ei sup posuerit ut
ab his qui in profundum fodere ualent.
tantum modo inueniri possit. Non

ita est sed sicut montes & terrā caeli
ambitu circum dedit. Ita & uerita-
tem caritatis suae uelamine contexit.
Ut ille ad eē solus puenire possit. qui
prius ianuam dilectionis diuinae pul-
sauert. Et enim qd prius dicere coe-
peram. Paria quaedam huic mun-
do detinasse dñm ille qui primus ex
parib; uenit amalo ē. Qui secundus
abono. In quo unicuiq; hominū ius-
ti occasio iudicii datur. Siue sim-
plex ille sit. siue prudens. Nam si
simplex est & crediderit illi qui pri-
mus uenit. signis & prodigiis notus.
Necesse est eadem ratione ut & iam
illi qui secundo uenerit credat. signis
enim & prodigiis sua debetur. Huic
secundo discat ab eo qd primo illi qui
amalo uenit credere non debeat.
Et tunc prioris errorē secundi emenda-
tione corrigatur. Si uero qui primo
credidit secundum recipere noluerit.
merito ut iniustus condemnabitur.
Iniustum enim ē ut cum primo p̄p̄
signa crediderit. Secundo eadem
aut & iam potiora ferentia signa n̄
credat. Si uero non credidit primo
consequens est ut uel in secundo mo

ueatur ad credendum . neq; enim intan-
 tum anono stertit ut ingeminatis mi-
 raculis non ualeat suscitari . Si uero
 prudens est discretionē potest capere
 signorum . Et si quidem primo cre-
 didit augmentis uirtutū mouebitur
 ad secundum & ex comparatione quae
 sint potiora deprehendit . Quāuis
 manifesta habeantur indicia apud
 eruditos quosq; sicut per ordinis con-
 sequentiā demonstrabimus . Si uero
 tamquā sanus quis & qui medico non
 indigeat non est commotus ad primū
 rei ipsius p̄seuerantia suscitabitur
 ad secundum . Distinctionem namq;
 signorum & mirabiliū facit in hunc
 modum . ille qui a malo ē signa quae
 facit nulli profunt . Illa uero quae
 facit bonis hominib; p̄sunt . Nam
 dic queso quae utilitas ē ostendere
 statuas ambulantes latrare aereos
 aut lapideos canes . salire montes uo-
 lare paerem . & alia his similia quae
 dicitis fecisse simonem . Quae autē
 a bono sunt ad hominū salutem de-
 feruntur ut sunt illa quae fecit dñs
 nr̄ caecos uidere fecit . surdos audire
 debiles claudos erexit . Languores

& demones effugauit . mœtuos fecit re-
 surgere . & alia his similia quae & iam
 p̄mefieri uidētis . Istae ergo signa quae
 ad salutē hominum profunt . & aliqd
 boni hominib; conferunt . malignus fa-
 cere non potest . nisi in fine mundi tan-
 tum . Tunc enim admiscere ei concedi-
 tur . aliqua & iam de deo signis . id
 est ut uel demones fugat . uel egritu-
 dines sanat . & propter hoc tamquā
 qui excesserit terminos suos . & in se-
 m̄ & ipsum diuisus sit a sem̄ & ipsum
 impugnauerit destruetur . Et p̄pter
 ea dñs praedixit . In nouissimis tempo-
 ribus temptationē futurā talem in
 qua decipiantur si fieri potest & iā
 electi . Confusis scilicet indicis signo-
 rum p̄turbati . Necessē ē & iam eos
 qui indiscernendis sp̄itibus ac distin-
 guendis uirtutib; uidentur eruditi .
 Decem sunt ergo quae diximus paria
 huic mundo destinata ab initio seculi .
 Cain & abel unum sunt par . Secun-
 dū uero gigantū & noe . Tertium
 pharaonis & abraham . Quartum
 philistinorum & isaac . Quintum
 esau & iacob . Sextum magorum
 & legislatoris moysi . Septimum

temptatoris & filii hominis. Octauum
simonis & iacobi. Nonum omniu
gentiu & illius qui mittet² seminare uer
bum inter gentes. Decimum antichristi
& xpi. De quibus partib; alias uob per
singula latius exponemus. & cum haec
diceret petrus aquila ait. Vere assi
dua doctrina opus e. ut de singulis pos
sit quis scire rationem. Et petrus.
Et quis est qui assiduus sit erga doctrina
& studiosae singula quaeq; perquirat.
nisi qui anima sua diligit ad salutem.
& omnib; renuntiat huius mundi ne
gotiis ut soli uerbo di faciat. quae solum
prudentem iudicat uerus propheta uen
dentem omnia quae sua sunt & ementem
unam ueram margaritam. & intellegen
tem quae sit differentia a temporib;
ad aeterna. paruis ad magna. homi
nib; ad deum. Intellegentem quae sit et
na spes apud uerum & bonum deum.
 Quis autem est qui diligit deum. nisi qui sa
pientiam eius agnouit. Quomodo autem
quis agnoscere poterit sapientiam di.
nisi assiduus sit ad audiendum uerbum
eius. Ex quo accidit ut amor eius
concipiat. & digno eum honore uene
ratur. In uicinis & orationib; ad eum

fusus. & in his libentissime requiescens.
summumq; deputans detrimentum. si
quando aliquid aliud uel ad momentum
temporis loquatur aut agat. qui reue
ra nec potest anima quae di amore re
pleta e aliud aliquid intueri. nisi quod
ad deum pertinet. Nec satiari potest pro
amore eius ea quae ipsi scit esse pla
cita meditando. Hi uero qui affectum
eius minime conceperunt. Nec in lu
minatam caritate eius gerunt mentem
uelut in tenebris positi lucem uidere non
possunt. Et ideo & iam priusquam
incipiant requirere deo quasi labore
oppressi statim deficiunt. ac tedio re
pleti continuo propria consuetudine
rapiuntur ad ea uerba quib; delectan
tur. Nam deo audire aliquid talibus
tediosum e & molestum pro ut dixi
quia mens eorum nullam dulcedinem
diuinae caritatis accepit. Haec pe
tro dicente dies exortus est. Et ecce ue
niens quidam ex discipulis simonis clama
bat dicens. Obsecro te petre suscipe
me miserum amago simone deceptum.
Cui ego uelut caelesti deo intendebam
phus quae ab eo fieri mirabilibus uide
bam. Auditis tam sermonibus tuis coe

pit iam mihi homo uideri . & quidem ma-
 lus . Verumtam cum hinc exire . ego eum
 subsequutus sum solus . nondum enim ad
 liquidum impietates eius agnoueram .
 Cum autem uidisset me subsequentem . bea-
 tum medicum . perduxit ad domum suam . Cir-
 camedium uero noctis attadme . Om-
 nium te hominum faciam meliorem si
 uolueris usque ad finem perseverare mecum .
 Cui cum promississem exigit a me iuramen-
 tum perseverantiae . Et oque accepto in-
 posuit super humeros meos polluta quae-
 dam & execrabilia secreta sua ut por-
 tarem . & sequi me iussit . Ubi uero uen-
 tum est ad mare nauigium quod forte ad-
 erat ingressus sum ita ceruicibus me-
 is quod portare me iusserat . & paulo
 post egressus nihil extulit certum quod
 in mare id iecerat . Rogabat ergo
 me ut cum ipso proficiscerer dicens se
 romam perire . Ibi enim utantur placi-
 turum ut dicitur putetur & diuinis publi-
 cae donis & honoribus . Tunc inquit
 te omnibus diuitis repleam si huc re-
 dire placuerit pluribus furtum minis-
 teris mittam . Haec ego audiens et
 nihil in eo secundum hanc professionem
 uidentis . sed magum & deceptorem esse

intelligentem respondi . Quae te ignosce
 mihi quia pedes doleo & propter ea exi-
 re a caesarea non ualeo . praeter ea est
 mihi uxor paruuli liberi quos relinque-
 re omnino non possum . At ille haec
 audiens & ignauiae meae incusans p-
 factus est contra donum dicens . Cum
 audieris quanta mihi gloria erit in
 urbe roma paenitebit te . Et post
 haec ipse quidem ut aiebat romam
 pergit . Ego autem confestim huc redi
 orans ut me suscipias ad poenitentiam
 quia ab eo deceptus sum . Cum haec
 dixisset . is qui a simone regressus est
 iussit eum peritus in aetrio residere . pro-
 cedens autem ipse & turbas plurimas ui-
 dens multo plures quam superioribus di-
 ebus . Stetit in loco solito & ostendens
 eum qui a simone uenerat sermonem
 facere hoc modo coepit . Iste frater quem
 ostendo uobis paulo ante uenit ad me
 de simonis mihi malis artibus nuntians
 quomodo ipsam sceleris sui officinam
 precerit in profundum . Non quasi poe-
 nitentia ductus sed metuens . ne dep-
 hensus publicis legibus subiaceret .
 Rogabat autem hunc ut dicit munera
 inmensa pollicens secum manere .

Quem cum suadere minime potuisset & tamquam ignauum increpans dereliquit. Ipse uero romam petens. Cū quae haec petrus indicasset turbis ipse qui regressus a simone fuerat publice stans. singula quaeque coepit populo exponere de sceleribus simonis. Et cum grauiter ferrent de his quae audiebant partes magicas gesta a simone. At petrus. Nolite fr̄ grauiter ferre de his quae transacta s̄ sed obseruate de futuris quae enim transierunt iam finita sunt. Quae uero imminent periculosa s̄nt his qui incurrit. Scandala enim nunquam de erunt huic mundo. donec permittatur inimico agere p̄ uoluntate sua. ut prudentes quique & intelligentes astutias eius suscitatos sibi ab eo superent agones. Hi uero qui negligunt discere quae ad salutem p̄tinent anime suae iustis ab eo deceptionibus capiuntur. Quia ergo ut ipsi audistis simon egressus ē aures gentiliū qui ad salutem uocati sunt puenire necesse ē & me uestigia eius insequi. ut si quid forte ab illo dissipatum fuerit corrigatur a nobis. sed quoniam iustum ē de uob

maiores sollicitudine geri quia iam intra muros uite continemini. Quā quod aduersum ē si per eat damnū infert. Quod autē nondum siquidem inueniri poterit. lucrum ē si minus hoc solum damnum ē quod lucrum factū n̄ est. Ut ergo & uos magis ac magis in ueritate fir memini & gentes quae ad salutem uocantur. non usquequaque possint nequitia simonis praueuiri. Cogitauit Zacheum uob ordinare pastorem. ego uero ipse tres uobis cum p̄manere menses. ita p̄ficisci ad gentes ne amplius morantibus nobis & sceleribus simonis usquequaque gasantibus insanabiles fiant. Haec illo dicente uniuersus populus fleuit. audiens quod p̄fectus esset. At petrus compassus eis & iam ipse lacrimas fudit & in caelum respiciens ait. Tibi d̄s qui caelum terramque fecisti. & omnia quae in eis sunt praecem supplicem fundimus ut confugientes ad te in tribulatione sua soleris propter affectum enim quem habent erga te diligunt me quia ueritatem tuam adnuntiavi eis. propter quod miserationis tuae dextera custodi eos. Non enim

42
53

Zacheus nec alius quisquā hominū custos es
seis idoneus potest. Haec autē & his
similia cū dixisset petrus manib; sup
positis Zacheo orauit ut inculpabiliter
episcopatus sui seruari officium.
Post haec duodecim praesbiteros or
dinauit & diaconos quattuor & ait.
Zacheum hunc uobis ordinavi episco
pum sciens eum amorē dī habere et
eruditū esse in scripturis. Quem qua
si xpī locum seruatiem honorare de
beis oboedientes ei ad salutem ustrā
Et sciens qđ siue honor siue iniuria
quae ei deferatur ad xpī redundat
& xpō addm. Audite ergo eum
aduentus & ab ipso suscipite doceri
nā fidei. Monita autē uitae apres
biteris. ad diaconis uero ordinem disci
plinae. Viduarum religiosam curā
gerite. pupillos entius iuuate. pau
peribus misericordiā facite. iuue
nes pudicitā doceat. & ut breuitē
totum dicam. alter utrū uos in qui
bus res poposcerit sustentate. Dm
colite qui creauit caelū & terrā xpō
credite. inuicem diligite. misericor
des estote ad omnes. non uerbo solū
sed & opere & reb; implere caritatē.

Et cum haec atq; his similia praee
pisset & prouocauit ad populū dicens.
Qm̄ tres menses statui facere uobiscū
si qui ustrū desiderat baptizetur ut
exutus priorib; malis dereliquo pro
bonis actib; heres bonorum caelestiu
exgestis pprius fiat. Accedat ergo
qui uult ad zacheum & ipsi dōc nom
suum atq; ab eo mysteria audiat
regni caelorum ieiunius frequentibus
operam impendat. Ac semetipsum in
omnibus probet. ut tribus his mensi
bus consummatis in die festo possit bap
tizari. Baptizabitur autē unus quisq;
ustrū in aquis penib; nomine trinis
beatitudinis inuocato sup se p unctis
primo oleo porationem scificatio ut ita
denum phae consecratus possit per
cipere descis. Et cum multa dixis
set de ratione baptismi dimissis tur
bis ad solitā se recepit mansionem.
Ibiq; adstantib; sibi duodecim. id ē
Zacheo. & soffoma. ioseppo. & imichea.
eleazaro & sineo. lazaro. & elisgo me
demente & nicodemo. nicea & aquila
hoc modo placatus ē. Consideremus
fr̄ qđ iustū ē debemus enim auxiliū
aliquē ferre gentib; quae ad salutem.

uocatis sunt. Ipsi audistis quod simon praecedere uolens iter nostrum profectus est quem oportuerat & euestigio insequi. ut sic ubi aliquos subuertere temptaret & continuo confutareretur a nobis. Sed quoniam iniustum uideatur mihi ut derelictis his qui iam conuersi sunt addidimus eorum qui adhuc longesunt curam praefaramus. rectum puto tribus mensibus permanere mecum his qui in hac ciuitate conuersi sunt ad fidem & firmiores eos efficere. Nec tam illos qui adhuc longe sunt poenitentis negligere. ne forte si diu uenimus pessime doctrinae inficiantur difficilius reuocentur. Et ideo uolo sitamen & iam uobis iustum uideatur. ut per Zachaeo quem hic ordinauimus episcopum subiciatur in numero beniamin filius saba. Et per demente quem decreui mecum semper esse qui ex gentibus ueniens audiendi uerbi dei grande desiderium gerit. Annanias filius saphira. pronicea uero & aquila qui nuper conuersi sunt ad fidem christi. rubelus zacchei fratris et iaccharias structurae. Istitis ergo quattuordecim quattuordecim substitutis expleri uolo duodecim numerum ut me in ipsis semper secum esse sentiat simon. Sequestra-

tis igitur me demente nicea & aquila ad illos duodecim ait. Uolo uos post diem crastinum proficisci ad gentes. & uestigia simonis insequi. ut omnia quae agere manifesta mihi faciatis. Sed & propositum singulorum diligenter requirite & me adfuturum sine mora eis adnuntiate. Et non multa uobis dicam per omnia instruite gentes expectare aduentum meum. Cumque haec atque his similia dixisset & iam uos inquit fratres. si quid uobis ad haec uideatur dicite. ne forte non sit rectum quod mihi soli placeat. Tum omnes una uoce conlaudantes eum. rogamus magis aiebant ut pro arbitrio tuo cuncta disponas & quod tibi ipsi uideatur iubeas. Hoc enim putamus esse opus integritatis si quae tu iusseris impleamus. Igitur statuto die cum stecissent ante petrum. ne arbitreris a uultu petri paruum nobis indicium merorem quod fraudem patimur non audientes te per menses tres. sed quoniam hoc expedit agere quod tu iubes oboedimus promptissime. Semper ergo uultum tuum in nostro corde retinentes sicut iussisti alacres proficiscimur. At ille oratione pro eis ad dominum fusa emisit eos. Et cum

perfecti fuissent illi duodecim qui prae-
 missi sunt. perus ingressus ex more in
 loco disputationis stetit. Conuenerat
 enim populi multitudo copiosior nu-
 merus quam solebat. & omnes cum lacri-
 mis intuebantur eum pro quod pridie
 ab eo audissent perfecturum esse simonis
 gratia. Sed & ipse lacrimantes eosus
 dens similia patiebatur. licet conare-
 tur occultare & inhibere lacrimas.
 Prodebat tamen extremore uocis
 & interruptione sermonis quod simili an-
 geret affectu. Uerum tunc manu
 conficiens frontem. aequo animo in-
 quit estote fratres & misericordes animas
 uestras consilii ratione sola. mihi refe-
 rentes omnia ad deum cuius solius imple-
 da & omnibus preferenda uoluntas est.
 Nam si uerbi gratia ponamus quod pas-
 sectu quem erga uos gerimus contra
 uoluntatem eius agentes resideamus uo-
 bis cum. Numquid non potest missam
 me morte perfectionem mihi a uobis indi-
 cere longiorem. Et ideo melius est
 ut hanc breuiorem ^{vitam} cum uoluntate
 ipsius impleamus. ut pote quibus defi-
 nitum est in omnibus obedire deo.
 Unde & uos debetis simili oboedientia

parere ei. ^{uoluntate redolent} quippe qui & iam me non
 alia excusa nisi propter amore dili-
 gatis. Ut ergo amici dei uoluntati eius
 obtemperate sed & uos ipsi probate quod
 iustum est. Numquid non impium uideba-
 tur sicum uos simon deciperet. ego
 non uenissem ad uos docentis a fratribus
 qui erant in iherusalem. Et quidem
 cum haberetis apud uos zacheum uirum
 bonum & in sermone expeditum. Ita
 ergo & nunc impium iudicate si cum
 exierit simon ad gentes impugnandas
 quibus nullus omnino defensor est ego
 non subsequar decens a uobis. propter
 quod obseruemus ne forte affectu iniusto
 uoluntatem maligni faciamus. Interim
 tribus ut dixi mensibus permanebo apud
 uos estote assidui ad audiendum uer-
 bum. Et consummatis his qui possunt
 & uolunt sequi nos permitte eis salua
 pietate. Quod autem dico salua pietate
 hoc est ne quem discessu suo contristet
 qui contristari non debet. Uel paren-
 tes relinquens quos non oportet uel uxo-
 rem fidelem uel si quae sunt huius
 modi personae quibus propter deum deferri
 solacium conuenit. Inter ea per dies
 singulos disputans & docens propositum

tempus in doctrinae labore compleuit
Et cum aduenisset dies festus sup decem
milia baptizati sunt. In illis aut die
bus epistola mittitur a fratrib; qui
praecesserant. In qua simonis scelera
continebantur. quomodo per ciuitates
deciperet turbas. & petrum per sin
gula laceraret. ut cum forte adue
nisset. nullus ei accommodaret audi
tum. Asserebat enim eum magum
esse & sine dō. Inuriosum callidū.
impertinū & impossibilia pfitentē.
Mortuos enim resurrecturos asse
rit qd est inquit impossibile. Siqui
uero eum confutare uelit occultis
ab eo insidias perimitur p satellite
eius. propter qd inquit & ego cū
eum superassem & triumphassem
insidias eius uertus fugi. Ne forte
maleficius me pmeret aut mortem
meā per insidias elocaret. Indica
bant aut maxime eum apud tripoli
m demorari. Igit pcerus epistolā
recitari populo iubet. Et post lec
tionē adlocutus ē de omnib; plenissi
me instruxit. praecipue tam ut obe
dient Zaccheo quē eis ordinauit
episcopum. Sed & presbiteros ac dia

conos populo & ipsis nihil ominus po
pulum commendauit simulq; de
nuntians qd apud tripolum hiematu
rus esset. Commendo uos inquit gra
tiae dī crastino cum uoluntate dñi
pfecturus. Per totos aut tres menses
quos apud caesaream doctrinae cau
sa exigimus. Quaecumq; apud popu
lum dissemebat p diem haec nob se
cretis lucubranti; secum plenius & p
fectius explanabat. Tamquā fide
liorib; ac sibi liquido pbat. simul
& imperat mihi quia intellexit me
studiosius quae audirem memoria
commendare libris singula quaeq;
quae me moratu digna uidebantur
comphendere & mittere ad te mi
dne iacobe sicut & feci patris eius
praecipis. primus ergo liber ex his
quae prius misi ad te continet de
uero ppheta & de pphetae intello
gentiae legis secū id qd moysi tra
ditio docet. secundus de primo
continet utrum unum sit principi
um an multa. Et qui nūquid
hebraeum lex qd sit immensitas.
Tertius de dō & his ab eo quae
instituta sunt. Quartus qd cū

cum multa dicantur du unus sit uerus dñ
 secundum testimonia scripturarum .
 Quintus qđ duo sint caeli quorum unū
 sit istud uisibile firmamentum qđ &
 transibit . Aliud uero aeternum et
 inuisibile . Sextus de bono & malo et
 qđ bono cunctas abiciantur a patre .
 Malum autē quare & quomodo & un
 desit & qđ cooperetur quidem bono
 sed non pposito bono . & quae sint sig
 na boni quae uero mali . Et quae
 sit differentia dualitatis & coniuga
 tionis . Septimus quae sint quae p
 secuta sunt duodecim apti apud po
 pulum in templo . Octauus de uer
 bis dñi quae sibi uidentur esse contra
 ria sed non sunt . & quae sit horum
 absolutio . Nonus quia lex quae ad o
 posita est iusta sit & pfecta . & quae
 sola possit facere pacem . Decimus
 de naturate hominum carnali et
 degeneratione quae est p baptismū
 & quae sit in homine carnalis semi
 nis successio . & quae animae eius tra
 ctio . & quomodo impia est libertas
 arbitrii quae qm non est ingenta
 sed facta est immobilis a bono esse n̄
 poterat . De his ergo singulis quae

quae apud caesarem disseta sunt
 apetro iubente ut dixi ipso decem
 conscripta ad te transmissi uolumina
 Nos autē die postera ut statutum fue
 rat cum aliquantis qui pērum se
 qui decreuerant fidelib; uiris ac ae
 sareae pficiscimus . **EXPLICIT LIB
 TER TIUS INCIPIT LIB QUARTUS**

Profecti a caesarea ut tripoli
 um pergeremus apud dora
 breue oppidum primam
 fecimus mansionem . quia nec lon
 ge aberat . Et om̄s poene qui p ser
 monem pēri crediderant diuelli ab
 eo satis aegrae habebant . sed pariter
 incedentes . dum iterum uidere . ue
 rum complecti iuuat iterum confer
 re sermonē ad diuersorum puenim̄
 Sequenti uero die uenimus ptolomai
 dam ubi decem dies demorati cū ali
 quanta uerbum dñi recepissent . Non
 nulli eorum qui adtentiores uideban
 tur & diutius detinere nos doctrinae
 gratia cupiebant . Tripolim si hoc
 uelint ut sequerentur indicauimus .
 similiter & apud t̄rum ac sidoniam
 & berytum fecimus . Et his qui ple
 nius desiderabant audire sermonem

apud tripolim nobis hiemandum denun-
tiauimus. Igitur cum ex singulis ciuitati-
bus studiosi quique comitarentur petrum
electorum multitudo plurima ingredimur
tripolim. Continuo autem ante portas
ciuitatis fratres qui promissi fuerant occur-
runt. & suscipientes nos abducunt per
hospitia quae praeparauerunt. Com-
motio autem & concursus plurimus fiebat
in ciuitate desiderantium uidere petrum.
Et cum uenissemus ad do-
mum maronis in qua petro fuerat pre-
paratum. Conuersus ad turbas post
diem crastinum sermonem se ad eos pro-
misi facturum. Igitur qui promissi fue-
rant fratribus omnibus qui nobiscum uenerant
hospitia dirimunt. Petrus uero ma-
ronis domum ingressus cum rogareretur
cibum sumere nequaquam se facturum
respondit. nisi prius scisset simonem qui
eum fuerant comitati hospicium requi-
escerent. Conperit autem a fratribus qui
promissi sunt qui acerbis pro desiderio
quod erga petrum conuenerant. non
solum hospicium sed & omni humani-
tate suscepti sunt. In tantum ut & con-
tristarentur aliquanti quibus defuere
quos susciperent. Ita enim omnes

paratos fuisse ut simulto plures uenissent.
Adhuc tamen suscipiendos magis quam
susipientes fuisse defuturos. Super his
petrus ualde delectatus conlaudauit.
& benedixit eos ac secum manere iussit.
Ipsa uero cum lauis & in mari cibo sump-
to quieuit in uesperta. Et ex more pul-
lacione cantibus surgens uespertino adhuc
lumine perdurante cunctos inuenit uigi-
lantes. Etiam cum omnes cum eo sede-
am. Petrus & ego clemens. me & a-
& aquila. & illi qui praecesserant duo-
decim. salutans itaque ut solebat petrus
ait. Hodie quia alius occupati non su-
mus. nobis simus. Et ego quidem uobis
quae apud caesarea post digressum
uestrum gesta sunt enarrabo. Uos autem mi-
hi quae hic a simone praeparata sunt in-
dicete. Et cum de his ab alter utro
sermo cederet & in luce sciente die ingressi
quidam defamiliaribus nuntiant petro
quod simon ubi eum didicisset ingressum
per noctem profectus esset & syriam tendens.
Turbae autem diem hanc inquit quam in-
ter posuisti eis desiderio tui longissi-
mum sibi esse tempus opinantur. De-
nique non ferentes stant ante ianuam.
Inter se inuicem de his quae audire au-

piunt conferentes & te ante praesinitū
tempus omnimodis se uisuros sperant.
Quantoq; magis dies clarescat multitudi
nes colliguntur. & audiueros se sermo
nem tuū nescio unde praesumentes cer
tissime confidunt. Nunc ergo qđ tibi
uidetur iube ut dicam ueris. Absurdū
namq; est tantam multitudinē conue
nisse & discedere cū mestitia quippe si
responsa eis nulla reddantur. Non enī
cogitabunt qđ ipsi statutum nē expecta
uerunt diem sed qđ ate magis uideant²
esse contempti. Tum petrus admirans
ait. Uideat fr̄ quomodo unusquisq;
sermo dñi pphēticāe dictus implētur.
Memini enim dixisse eum. Messis qui
dem multa. operarii autē pauci. roga
te ergo dñm messis. ut eiciat operarios
in messem suā. Ecce ergo nunc que
in ministerio praedicta sunt adimplen
tur. sed & qđ dixit. Multa ueniunt
aboriente & occidente a septentrione
& meridiano & trāibent in sinib;
abrahā & isaac & iacob. & iam hoc pa
riter ut uidetur explētur. propt̄ qđ
de p̄cor uos conser uos & adiutores meos
ut discatis ad tentius praedicandi ordi
nem & absolute lineas ut possitis

saluare animas hominum. Quae occul
ta dī uirtute quem debeant diligere
prius & iam quā doceantur agnoscunt.
Uideat enim eos quasi bonos seruos de
siderare eum quē sibi sperant aduen
tū sui dñi nuntiare. ut possint uolun
tatem eius cum didicerint implere.
Desiderium ergo audiendi uerbi dī et
uoluntatē eius querendi ex dō habent.
& hoc est initium domi dī qđ gentibus
datur ut possint p̄ hoc doctrinā reci
pere ueritatis. Sic enim & hebraeorū
populo ex initio datum ē ut diligerent
moysen & crederent uerbo eius. Un
de et scriptum ē. Credidit populus
dō & moysi famulo eius. Quod ergo
fuit p̄ priu muneris ad dō erga hebraeorū
gentem. hoc nunc uidemus dari & iam
his qui ex gentib; uocantur ad fidem.
Operum uero ratio potestati & arbitrio
unius cuiusq; p̄mittit². Et hoc ipsorū
est p̄ priu desiderium uero habere
erga doctorem ueritatis. hoc a patre
caelesti donatū ē. sed salus in eo est ut
uoluntatē eius cuius amorem & desi
derium dō largiente conceperis faci
as. Nedicatur ad te ille sermo eius quē
dixit. Quid autē dicitis mihi dñe dñe

& non factis quae dico. Est ergo proprium munus ad dō concessi hebreis ut mo-
ri si credant. Gentibus autē ut ihm di-
ligant. Hoc enim indicabat & magis
ter ubi ait. Confiteor tibi pater
dñe caeli & terrae quia occultasti haec
a sapientibus & prudentibus & reuelas-
ti ea paruulis. per qđ utiq; decla-
ratur quia hebreorum populus qui ex
lege eruditus est ignorauit eum. po-
pulus autē gentium agnouit ihm & ue-
neratur ppter qđ & saluabitur. Non
solum agnoscens eum sed & uolunta-
tem eius faciens. Debet autē is qui ex
gentibus est & ex dō habet ut diligat
ihm. propriū habere ppositū ut cre-
dat & mori si. Et trusus hebreus
qui ex dō habet ut credat mori si ha-
bere debet & ex pposito suo ut credat
in ihm. Ut unus quisq; eorum habens
in se aliud diuini muneris. aliud pro-
priae industriae sit ex utraq; per-
fectus. Decali enim dicebat dñs
nr̄ uiro diuite qui pferit decies
aureū noua & uetera. Sed de his sa-
tis dictum. Urget enim tempus et
populi religiosa deuotio mutat nos
ad ipsos & facere sermonem. Et tū

haec dixisset requirebat ubi oportu-
nus esset locus addisputandū. & ma-
ro ait. Est mihi aedes amplissima quae
plusquā quingentis recipiat uiros.
Est & haec intra domum aut si in
publico aliquo placet loco hoc magis
om̄s desiderant. Nemo ē enim qui
non cupiat t̄ faciem tuā uidere tan-
tum. Et petrus. Ostendite mihi
inquit aedem t̄ haecum. & cum ui-
disset. ingrediebatur ut & hortum
p̄spiceret. Et subita omnis multitu-
do quasi ab aliquo euocata cum fes-
tinatione ingressa est domum atq;
inde ad haecum prorupit. ubi iam sta-
bat petrus considerans quis esset ap-
tus addisputandum locus. Ut autē ui-
dit turbas uelut ingentis fluminis in un-
dasse lenem meatum. Ascendens su-
pra basim quandam quae fore iuxta
horti parietem stabat. primo re-
ligionis more populum salutauit.
Quidam autē plurimi ex his qui ad-
erant. & multo tempore a demonibus
fuerant fatigati inter se prouinc.
Obsecrantibus spiritibus immundis ut
t̄ uno die indulgeret eis in obsessis
corporibus p̄manere. Quos petrus

46
57

inrepans statim iussit abscedere & sine
mora discesserunt. post hos alii longis
afflicti languoribus rogabant petrū
ut reciperent sanitatem. pro quibus
se supplicaturum dño pollicetur.
Cum prius sermo doctrinae fuisset ex
plausus. sed statim ut permisit languo
ribus resoluti sunt. Et iussit eos se
orsum residere cum his qui ad aemo
nibus fuerant curati. quasi post la
boris fatigationem. Inter ea dum
haec aguntur plurima multitudo
conuenit quos non solum desiderium
petri. sed & transitum quae p̄ petra
te fuerant fama p̄traxerat. At pe
trus manu qui escere populū docens.
& turbas in tranquillitate compo
nens hoc modo sermonis fecit exor
dium. incipienti de uero dī cultu
facere sermonem. Necessarium mi
hi uidetur eos qui nondum de hoc ali
quid scientiae consecuti sunt. pri
mo omnium docere p̄ omnia in culpa
bilem ponendam esse diuinā p̄uiden
tiam p̄ quam mundus regitur & guberna
tur. Hunc autē nob̄ excedit titulum
dedit praesentis operis ratio & eorum
quos dī uirtus sanauit occasio. ut os

tendamus qđ recta ratione quā plurimi
aduersis demonibus optinentur. ut p̄ hoc
appareat iustitia dī. Inuenietur
enim omnium poene malorum mater
esse ignorantia. sed iam ueniamus ad causā
Dī cum fecisset hominem ad imaginem
& similitudinem suā operi suo spiram
quādam & odorem suae diuinitatis in
seruit. ut p̄ hoc participes facti morta
les unigeniti eius p̄ ipsum & iam ami
ci dī & filii adoptionis existerent.
Unde & qua uia id possint adipisci
ipse eos ut p̄ ph̄ & a uerus edocuit. sci
ens quibus actibus hominum delectare
tur pater. Unus itaq; apud homi
nes tunc dī cultus erat mens pura
& sp̄s incorruptus. & ob hoc omnis
creatura humano generi foedus in
uiolabile conseruabat. Ob reue
rentiā namq; creationis nulla aegri
tudo meos nullum uitium corporis.
nulla ciborum dominata corruptio
est. Ex quo fiebat ut mille annorū
aetas fragilitatem non incideret & se
nectatis. Sed ubi uita laboris ex
perit honorū p̄seuerantiā non putat
ut diuina largitione. sed rerum
sorte concessam & sine ullo sudore

diuinae amoenitatis delicias p̄frui . natu-
rae debitum & non di bonitatis munus ac-
cepit . In contrariis phaece homines & im-
pias cogitationes otio docente perueni-
unt . putantes decorem sibi uitā nullis la-
boribus nullisq; meritis natam . huius
p̄ficiunt ind&ertius ut neq; prudentia
di mundum regi crederent . neq; uir-
tutib; esse aliquem locum . Quando
quidem sem& ipsos scirent nullis prius
bonis operibus adsignatis otii ac delicia-
rum summam tenere & amicos di absq;
ullis laborib; haberi . Iustissimo itaq;
di iudicio in huius modi cogitationum
uanitate languentib; labores & afflic-
tiones p̄ remedio conferuntur . Vbi
ergo adfuit labor ac tribulatio delicia-
rum & amoenitatis exclusi sunt loco .
Terra aut̄ coepit nihil eis sine labore
p̄ducere . Et tunc conuersa in homini-
bus cogitatio creatoris sui requirere cō-
mon&ur auxilium & orationib; ac uo-
tis p̄sidia inuitare diuina . Et ita fac-
tum est ut cultū di quē p̄ bonis neglexe-
rant recuperarent p̄ malis . & cogitatio-
nes in d̄m quas p̄ uerterat indulgentia
emendare & afflictio . Sic ergo diuina
prudentia hoc esse utilius hominibus

uidens uias benignitatis & habundantiae
tamquā quae lederent subtrahit ab homi-
nibus . & uexationis iter ac tribulationis in-
ducit . Sed ut ostenderet quia haec p̄
ingratis agerentur . unum quendā ex il-
lis qui primitus coeperant esse morta-
les q̄d̄ cum gratiae suae non in memorē
uidit & quia sperauit inuocare nom̄
d̄m ad immortales transfuit . Ceteris
qui intantum ingrati exiterunt ut
nec laborib; & tribulationib; emen-
dari & corrigi possint grauisima mor-
te damnatis . Inuenit tamen & inter
ipsos unum quendam cum domo sua ius-
tum quē resaluare & p̄aecepto ei dato
ut fabricaret arcam & in ea cum diluui-
o cuncta necarentur ipse cum his quib;
p̄aeceptum fuerat possit euadere .
Quo impiis inundatione aquarum di-
luuii p̄emptis purificationē mundus
acciperet . Et is qui ad posteritatem
generis fuerat reseruatus p̄ aquā mun-
dus effectus . mundum denuo repararet .
Sed his omnib; gestis . rursus homines
ad impietatem uertuntur . Et p̄pter
hoc adō ponitur lex quae uiuendi mo-
dum doceret . Sed p̄cessu temporis di
quidem cultus & iustitia ab infidelib;

100

458
& impius corrumpitur sicut paulo post
apertius ostendimus. Peruersae autē et
erraticae religionis introducuntur.
Quibus seplurima pars hominū occasio
nem feriarum & sollempnitatum dederunt.
Potus instaurantes & conuiuia tibiaeque
ac fistulas & citharas ac diuersa genera
musicorum sectantes & semet ipsos per
omnē ^{ebrietas} temulentiae ac luxuriae ppman
tes. Hinc omnis error accepit originē
hinc lucos & aras. hinc coronas & uicti
mas reperere. & post ebrietatem
quasi lrim factis motibus agi. & hoc
iam potestas doemonis data ingredien
di huiusmodi mentes ut choros ducere
insanos & bado furore uiderentur.
Hinc fremere dentibus & magis dep
fundis uisceribus inuentum. Hinc
terribilis uultus & ferus in hominibus as
pectus. ut is quem temulentia subuer
terat ac doemon instigauerat numine
repletus ad ceptus & errantibus crede
retur. Unde cum tam multae in hunc
mundū false & erraticae religiones es
sent introductae missi sumus nos defe
rentes uob tamquam boni negotiatores
a patribus traditum & conseruatum ueri
di cultum. Cuius quasi femina quae

dam uobis haec uerba respargimus. & in
uero iudicio ponimus qd rectum uideatur
eligere. Si enim recipiatis quae nra s
non solum ipsi incur siones demonis effu
gere. sed & ex aliis eas effugare pote
ritis simul & ad aeternorum bonorum
praemia consequimini. Qui autem
contempserint recipere quae dicuntur
a nob. In presenti quidem uita diuer
sis demonibus & aegritudinum uitas
subiacebunt. post excessum autē cor
poris & iam animae eorum cruciabun
tur in ppeuum. Ds enim non solum
bonus sed & iustus est. Nam si semp
bonus sit. & numquam iustus ut red
dat unicuique p gestis suis. bonum hoc
inuenitur in iustum. In iustum nam
que est sita apud eum habeatur im
pius sicut & pius. Igitur doemones
sicut paulo ante diximus cum occasio
nibus acceptis ingerere se potuerunt
p malos & tur per actus corporibus ho
minum. simulto tempore p maneant in
eis p negligentiam ipsorum quia ani
me suae qd est utile non requirunt.
Necessario cogunt eos habitantium
in se demonum dereliquo facere uo
luntates. Qd autē est omnium dceus

In consummatione seculi cum demon illeig-
ni tradetur aeterno necessario & anima
quae ei paruit cum ipso aeternis ignibus
crucietur una cum corpore suo quod pol-
luit. Demones autem habere desiderium
immergendi se corporibus hominum haec
causa est. Spiritus sunt habentes propositum
conuersum ad maliciam. per cibos
ergo & potus immoderatos ad libidinem
purgant homines ad peccatum. eos
tamen qui peccandi propositum gerunt.
quidam uidentur necessariae naturae
uelle complere non tenentes modum pro
nimiam & aeternam ingrediendi in semetipsos
demonibus faciunt locum. Donec autem
naturae mensura seruetur & modus
legitimus custoditur dei clementia in-
grediendi in homines non eis tribuit fa-
cultatem. Ubi uero ut auentis ad
impietatem declinauerit aut corpus
in moderatis cibis ac potibus ad implebitur
tamquam uoluntate & proposito eorum
qui se ita negligunt inuitati quasi ad-
uersum eos qui ad dei positam legem sol-
uerunt accipiunt facultatem. Ubi
dicitur ergo quantum ualeat agnitio
dei & diuinae religionis obseruantia
quae non solum defendit credentes

ab incursionibus demonum. uerum & im-
perare eos facit his qui aeternis dominan-
tur. Et ideo necessarium uobis est qui es-
tis ex gentibus confugere ad deum. & ob-
seruare uos ab omni immunditia ut ex-
pulsis demonibus dei habitatio fiat in uobis.
Simul & orationibus commendate uos deo
& interpellate eum aduersum impu-
dentiam demonum. Credentes enim
quaecumque petieritis accipietis. sed &
ipsi demones quanto uidentur fidem cres-
cere in homine tanto ab eo refugiant.
In ea solum parte residentes in qua ad-
huc aliquid infidelitatis resederit. Ab
his uero qui plena fide credunt absque
ulla remotione discedunt. Anima
enim cum uenerit ad fidem dei caelestis
aquae uirtutem consequitur. per
quam demonem tamquam scintillam ignis
extinguit. Est ergo fidei mensura
quae si integra sit ex integro de anima
demonem fugat. Si uero minus ali-
quid habeat residet adhuc aliquid de por-
tione infidelitatis. Et est plurimus labor ^{demons} ut intellegat anima quando aut ^{importuna}
qualiter si plene aut minus plenae ex
se fugatus sit demon. Si enim in aliqua
parte resederit cum tempore inuenietur

68
59

cogitationes subicit cordib; hominum
& illi nescientes unde haec ueniant. sug-
gestionib; demonum quae si anime sue
sensib; credunt. Suggestunt ergo ali-
is occasione corporeae necessitatis deli-
cias sequi. Aliorum Iracundiā excusant
p̄ abundantia mellis. Aliorum insaniam
nigri mellis uehementia colorant sed &
stulticia quorundā p̄ multitudinem fleg-
matis extenuant. qd̄ si ita esset tamen
haec singula molesta corpori esse n̄
possent. Nisi ex ciborum potumq; ni-
mitate. qui cum iuste amplius sumun-
tur. abundantia eorum quā de quoque
re naturalis non sufficit. calor crudescit
Inueniunt quādam. idq; uiscerib; uenisq;
omnib; sentinē in modum redundans
motus corporis insanos reddit & car-
pes. Kuchschalt in es) di und in tr mifen propter qd̄ in omnib; est optinenda
parsimonia ut neq; demonib; locus de-
tur. neq; anima ab eis obsessa una cū
ipsis tradatur aeternis ignib; crucianda
est & alius error demonum quē subici-
unt sensib; hominum ut putent se ab his
qui dicuntur dii p̄p̄ci quae patiuntur
quo p̄ haec sacrificia offerentes & mune-
ra quasi reppitantes eos cultum false re-
ligionis adfirment. Nos uero refugunt

qui p̄ salute eorum sacrificamus ut ab erro-
re liberentur. sed hoc ut dixi faciunt. ig-
norantes qd̄ demones ista sibi suggerunt
nesciunt. Est ergo in potestate um-
us cuiusq; quia liberi arbitri factus est
homo utrum nob̄ uelit audire ad uita
a demonib; ad interitum. Alii & iam
demones in uisu p̄ diuersas imagines ap-
parentes interdum minas intentant.
Interdum sanitates in commodantibus
pollentur. ut his quos decipiunt deo-
rum nihil hominis dese inserant opinio-
nem & qd̄ sint demones ignorantur.
sed nos non latent scientes in mysterium
creaturae. & quā ob causā demonib;
haec agere in presenti saeculo p̄mittat
ut uel transformari eis liceat in quas
uolunt imagines t̄ suggerere prauas
cogitationes uel inserere se p̄ cibos & po-
tum sibi consecratum mentib; t̄ corpo-
rib; eorum qui ex eo sumpserint t̄ ad
Aboli alicuius uenerationē somnia uana
confingere. Et tam̄ quis ita sine sensū
inuenit² cui p̄suaderi debeat ut idoli
colat. siue illud ex auro siue ex quoli-
bet metallo factum sit. cui n̄ palam ē
id esse illud metallum qd̄ artifex uo-
luit. Quomodo ergo inesse ibi diui

ntas putanda est qđ si noluisse & artifex
omnino non esse. Aut quomodo sibi
indefutura adiutoriari sperant ubi
nec praesentium aliquis intellectus est
quā uis & iam si aliqd diuinarent. non
continuo diu haberi possint. quia aliud
est diuinitas. aliud diuinitas. Nam et
phitones diuinare uidentur. & non con-
tinuo diu sunt. Deniq; a christianis ho-
minib; effugantur. & quomodo dī ē qui
figatur ab homine. sed diues fortasse
quicquid fecerit sanitates efficiunt. et
quomodo quis cur & cur ostendunt hac
ratione colendi sunt & iam medici ut
diu. Multos enim sanant & quanto
quis peritior fuerit tanto plures sa-
nabit. Unde constat istos cum sint
demon^{iaci} spiritus & multo citius scire
aliqua. & multo perfectius. Non enim
addiscendum tarditate corporis de-
grauantur. & ideo quae medici longo
tempō & labore plurimo adsecuntur
haec illi tamquā spiritus. absq; mo-
ulla & absq; difficultate cognoscunt
Non enim mirum ē si plus aliqd quā
homines sciunt. Sed hoc intuendum
ē qđ ea quae sciunt nō ad salutem sed
ad deceptionem pferunt animarum

ut phae eas cultum falsae religionis edo-
ceant. sed dī netante deceptionis error
lateret. & errantib; ipse causa uideret
existere. qui tantum eis licere pmissit
ut p diuinationes. pcuraciones p somma
decipere homines possint. Clementiae
suae remedium puidit hominib; et dis-
tinctionē falsi ueriq; scire cupientibus
in ppatulo posuit. Est ergo ista dis-
tinctio qđ a uero dō dī siue p prophēas si-
ue p uisiones diuersas semp uerum est.
Qđ autē ademonib; p dī semp nō est.
Est ergo euidentis indiciz non a uero dō
dici ea in quib; est aliquando mendacium
In ueritate enim numquā mendacium
est. In his autē qui mentiuntur potest
aliquando & ueritatis aliquando & mis-
ceri p qđ mendacia condiantur. Qđ si
dicat aliquis qđ enim opus erat hoc ipsum
ut eis pmitteretur uel aliquando uerū
dicere. & hoc tantum errorem morta-
lib; introduci. Audi ad haec si eis num-
quā fuisset indultū ueri aliqd dicere om-
nino nec praedicerent aliqd. non praedi-
centes autē nec qđ essent demones nosce-
rentur. Qđ si ignorarent esse demones
in hoc mundo agonis nri & certaminis
nos causa latuisse. & pateremus palā
i. manib;

quae geruntur in occulto. quippe si agen-
 ditantum aduersum nos & nihil loquendi
 facultas eis concessa uideretur. Nunc aut
 ubi aliquando uera. aliquando falsa dican-
 tur debemus agnoscere. ut superius dixi
 demonum & n̄ di esse responsa apud quem
 mendacium numquam est. Quod si curiosus
 quis pergrediens dicat. quod enim opus erat
 huiusmodi mala ad se fieri quibus ad sub-
 uertendas mentes humanas tanta esset in-
 tentio. Haec opponenti respondebimus re-
 quirendum esse primo omnium si est aliquid
 in substantia malum. Et quae uis suffice-
 ret dicere ad eum quia non est conueniens
 ut creatura iudicet creatorem sed illius est
 iudicare opus alienum. qui autem similis ar-
 tifici aut similis potentiae est. Tamen
 ne circutionibus utamur absolute dicimus
 in substantia nihil esse malum. Quod si ita
 est substantiarum conditor frustra culpa-
 tur. Sed occurrens mihi & dices. & iam si
 exarbitri libertate in hoc uentum est. Num
 quod ignorabat ille qui creabat eos quod imma-
 lum declinaturi essent quos creabat
 Oportuit ergo nec creare eos quos deuia-
 turos ab itinere iustitiae prouidebat. Au-
 diant ad haec qui ita opponunt quod huius-
 modi assertionibus illud uolunt ostendere.

Cur non malitia eorum qui nondum
 erant bonitatem uicerunt creatoris. Si
 enim uolens implere numerum. & men-
 suram creationis suae extimuisse eorum
 qui futuri erant malitia. & quasi qui
 aliam nullam uiam inuenire uiam re-
 medi ac medicinae potuisset nisi hoc so-
 lum ut subtraheret se appposito creando
 ne sibi adscriberetur malitia eorum qui
 futuri erant quod aliud phaece doceret
 nisi indigna passio & indecora fragilitas
 conditoris. quia ita premittit eorum
 actus qui nondum erant ut apposita
 conditione cessaret. Sed his paulatim
 illud animo contemplerur. quia
 deus uniuersitatis conditor conditionis
 suae futura diffinitionis suae rentia
 prouidens unicuique creaturae secundum
 proprios motus quos exarbitri liber-
 tate profereret prospexit & prouidit
 diuersos ordines atque officia differentia
 Et cum unius essent substantiae omnes
 secundum creaturae rationem esse ta-
 men diuersitas in ordinibus & officiis secundum
 proprios animorum motus exarbitri libertate
 proferendos. prouidebat ergo in creaturis
 futuras culpas & iustitiae ei ratio poscebat
 ut emendationis causa culpas poena seque-

videtur. Oportuit ergo esse & poenarū
ministros quos tam libtas arbitrii in hunc
ordinem traheret. Præter hæc autē
& debuerunt habere quos vincerent
hi qui agones susceperant caelestium
praemiorum. Sic ergo nec ea quae
putantur mala uacant ab utilitate
dum uicti his a quibus uincuntur licet
inuita p̄mia & æterna conquirunt
sed de his ista sufficiant. processu
enim temporis & iam secretiora pan-
dentur. Nunc ergo quoniam nondum in-
tellegitis quanta uos ignorantiae ca-
ligo ⁱⁿ ista. Interim uobis uolo expone-
re unde colendi idola excedunt
mundo huic dictum sit. Idola autē
duo ex anima simulacra quae coli-
tis siue lignea siue fictilia siue lapi-
dea t̄ aerea t̄ ex quibus cumque aliis
sumpta sunt in callis. Horum er-
go initium tale est. Angeli quidam
relieto proprii ordinis cursu hominū
fauere uitis coeperunt & libidini eorum
quodam modo indignum præbere
ministerium quo illorum opere
suis magis uoluptatibus morem ge-
rerent. Quique ne sponte indina-
ti uiderentur ad indigna ministeria

docuerunt homines quod demones
artibus quibusdam obedire morta-
libus. id est magicis in uocationibus
possent. Ac uelut ex fornace qua-
dam & officina malitiae totum
mundum subtracto pietatis lumine
impietatis fumo repleuerunt plus
& alius nonnullis causis diluuium
mundo introductum est sicut iam in
aliis dictum est & dicitur & omnes qui
erant super terras delicti. Excep-
to noe familia qui cum tribus filiis
eumque uxoribus super fuit. ex quibus
unus cham nomine cuiusdam ex fili-
is suis qui mesiam appellatur a quo
egyptiorum & babiloniorum & p̄-
sorum ductus genus male contra
magicæ artis tradidit disciplinam
hunc gentes quae tunc erant Zo-
roastren appellauerunt admirantes
primum magicæ artis auctorem
Cuius nomine & iam libri super hoc
plurimi habentur. Hic uero astis
multum ac frequenter intentus
& uolens apud homines uideri deus
uelut scintillas quasdam ex stellis
producere & hominibus ostentare coe-
pit. Quo rudes atque ignari instu-

60
61

potere miraculi traherentur. cupiensq;
augere de se huiusmodi opinionem sepius
ista moliebatur. usquequo ab ipso de-
mone quem importunus frequentabat
igni succensus concremaretur. Sed ful-
ta homines qui tunc erant cum debu-
sent utiq; opinionem quam de eo conce-
perant abicere. Quippe qua poena
li morte eius uiderant confutatam
inmaius ea extollunt. Exstructo
enim sepulchro ad honorem eius
tamquam amicum di ac fulminis ad
caelum uehiculo subleuatum ad o-
rare ausi sunt. & quasi uiuens as-
trum colere. Hinc enim & nom-
post mortem ei Zoro astris hoc e-
uiuum sidus appellatum e ab his qui
post unam generationem graece lin-
gue loquela fuerant repleri. Hoc
deniq; exemplo sciam nunc multi
eos qui fulmine obierint sepulchris
honoratos tamquam amicos di colunt.
Hic ergo cum quarta decima gene-
ratione coepisset. quinta decima
defunctus e. In qua turris aedifica-
ta e. & linguae hominum multiplici-
ter diuisae sunt. Inter quos primus
magica nihil hominum arte. quasi

corusco ad eum delato. rex appellat²
quidam nebroth. quem & ipsum graeci
ninum uocauerunt. ex cuius nomine
nincue ciuitas uocabulum sumpsit;
Sic ergo diuerse & erraticae superstitio-
nes. ab arte magica initium sumpserunt.
Et enim quoniam difficile erat humanum
genus ab amore di abstrahi. & ad ab-
surda atq; exanima simulacra de-
duci. ideo excelsioribus usibus magi-
molitionibus. ut astrorum signis ac
motibus. tamquam caelestis & uolunta-
te di delatis ad sua dandos cultus
erraticos uerterent. & ei quae supra
diximus indignatione demonis cui-
nimis molestus fuerat conflagrasse
busti cineris tamquam fulminea ignis
reliquias colligentes. In qui erant
primitus decepti deserunt ad ipsas ut ab-
eis tamquam diuinus ex caelo lapsus
ignis prope cuius conseruaretur & excubus
atq; ut caelestis di colerent. Simi-
li exemplo & iam per cetera loca re-
liqui homines. his quos tunc in artibus
aliquibus tunc in uirtute fuerant ammi-
rati. tunc certe in amore plurimo ha-
buerant templa construere ima-
gines collocare mysteria. & cae-

rimonia ac sacrificia instituerent. & per
omniam deorum de his famam posteris tra
dere gestierunt. Eo precipue quoque
ut supra diximus fantasias aliquibus ma
gicæ artis fulta uidebantur. ut inuo
catione demonum agi ab his aliqd. ad
deceptionem hominum moueri que uide
retur. His adiciunt & sollemnitates
quasdam. ac temulentia conuiuia. qui
bus & homines libentius indulgerent.
& demones crapulis tamquam uehiculis
inlati ipsis eorum uisceribus miscerentur.
In quibus conlocata ad omnem uolunta
tem suam actus hominum cogitationesque
deflecterent. Huiusmodi igitur exi
nitio erroribus; introductis eisque libidine
& temulentia qua carnales homines
maxime delectantur adiutis religio
di. quæ per continentiam sobrietatemque
constabat. rarefcere inter homines
atque aboleri prope modum coepit. Nam
cum exinitio homines utpote iustum
& omniam contuentem dominum colentes. neque
peccare auderent. neque iniuriam face
re proximis suis. certi quod unus cuiusque
actus & motus aspiceret deus. ubi religio
nis cultus ad simulacra ex anima conuer
sus est. tamquam de quibus certi essent quod

neque uiderent. neque audirent. neque mo
uerentur in aliquo licenter peccare.
& in omne facinus progredi coepere.
quippe qui nihil pati uererentur
ab his quos colebant ut deos. Hinc bel
lorum rabies exarsit. hinc preda. ra
pine. captiuitates. & libertas in serui
tutem redacta. put quisque potuit li
bidini & cupiditati suæ satis fecit.
Quam uis satis facere cupiditas nullus
possit. Sicut enim ignis quanto magis
ligna acceperit. tanto amplius accen
ditur & inualescit. Ita & cupiditatis
rabies. prope quæ adipiscit auctior et
uehementior efficitur. propter quod inci
pente iam meliore intel lectu uobis me op
tis resistere. in his quæ non recte cupi
tis. si quo forte modo reparare in uobis.
Ac restituere possitis. illam quæ ex ini
tione mortalibus; ad deum tradita est religionis
punitatem & innocentiam uitæ. ut prope
& iam uobis. spes bonorum immortalium
reparet. & agatis gratias largitori om
nium patri. pro eum quem posuit regem
pacis. & thesaurum ineffabilem bono
rum. Ut in presentia quidem tempore
diluantur peccata uestra. per aquam fontis
aut fluminis. aut & iam maris. Inuo

61
62
cato sup uos trino nomine beatitudinis.
ut hoc non solum fugentur - si qui
intra uos habitant spi-
ritus maligni . uerum
& iam cum destiteritis a peccatis . et
tota fide totaq; mentis puritate do cre-
dideritis . & iam ex alis uos malignos
sp̄s . & demones effugatis . atq; a passio-
nib; & languorib; alios liberare possi-
tis . Ipsi enim demones sciunt . & ag-
nosunt eos qui se tradiderunt do .
Et interdum sola eorum presentia
ppelluntur . sicut paulo ante uidistis
quomodo cum uocem tantum salutatio-
nis fecissemus ad uos . continuo demo-
nes ppter honorem religionis nr̄ae ex-
clamare coeperunt . & ne parum
quidem temporis . potuer̄ ferre pre-
sentia nr̄am . Num qd nos alterius
sumus naturae . superioris alicuius .
& ppter ea nos demones timent . uni-
us eiusdemq; uobiscū naturae sum .
sed religione differimus . Quod & si
uos eē uultis . non inuidemus . quin
potius . & hortamur . certosq; eē uos
uolumus . qd cum fuerit in uob . eadem
quae in uob ē fides & religio . ac uite
innocentia remunerante do fidem

uram . erit par uob atq; eadem
& iam contra demones potestas & uir-
tus . Sicut & iam is qui accipit sub
semilitēs . & iam sub se inferre . & illi
superiores sint uirib; tam dicit huic
uade & uadit . & alii ueni . & uenit .
& alii fac hoc & facit . Hoc autem
potest . non pppria uirtute sed caesaris
mōu . Ita & fidelis quisq; daemonib;
Imperat & iam si uideantur illi multo
esse hominib; fortiores . non ppter suā
uirtutē . sed ppter di qui eos subiecit
potestati . Nam & qd diximus ut
caesar . apud om̄s milites . & in omnib;
castris . atq; in omni regno timeatur .
cum sit unus . & fortassis exiguis ui-
ribus . n̄ nisi potestate di agit . qui
timorem dat omnib; ut uni obtempe-
rent . Hoc sane scire uos uolumus
qd doemon . nisi quis uoluntatib; eius
se sponte subdidit . potestatem ad-
uersum hominē n̄ habet . Unde &
ipse qui est princeps malitiae . ad hunc
quē dixim' ad do destinatum regem
pacis accessit temptans . & polliceri
ei coepit omnem gloria mundi .
Quod cum alius obtulisset decipiendi
causa . adoratum se nouerat . Impius

& immemor sui qd est proprium & specia
le malitiae adorandū se ab eo praesu
mebat. a quo se nouerat destruendū
Dñs ergo n̄r unius dī cultum confir
mans respondit ei. Scriptum est.
Dñm dñm tuū adorabis. & illi soli ser
uies. Qua responsione dētritus
& mōuens. ne unius & ueri dī repa
rē² uera religio. festinat continuo
emittere in hunc mundum. pseudo
pphēas. & pseudo apostolos. falsosq;
doctores. qui sub nomine quidem xp̄i
loquerentur. demonis tam facerent
uoluntatem. p̄pter qd̄ obseruare
cautus. ut nulli doctorū credatis. ni
si qui iacobi fratris dñi ex hierusalē
dēulerit testimoniū t̄ eius qui cum
q; p̄ ipsum fuerit. nisi enim quis il
luc ascenderit. & ibi fuerit p̄batus.
qd̄ sit doctōe idoneus & fidelis ad p̄
dicandū xp̄i uerbū. Nisi in quā in
de detulerit testimoniū recipien
dus omnino n̄ est. Sed neq; pphēa
neq; apostolus in hoc temp̄ sperē²
a uob̄ aliquis alius p̄ter nos. Unus
enim est uerus pphēa cuius nos duo
decim apti uerba p̄dicamus. Ipse
ē enim annus dñi acceptus. nos apos

tolos habens duodecim menses.
Qua autē causa t̄ mundus ipse fac
tus sit. t̄ diuersitates
quae sunt in eo acci
de² runt & cur ad reparatio
nem eius ueniens dñs n̄r. elegerit
nos duodecim apostolos & miserit.
aliū² latius explanabitur. Interim
nos iussit exire ad p̄dicandum &
inuitare uos ad caenā regis caelestis.
quā prae parauit pater in nuptiis
filii sui. & ut demus uob̄ indumta
nuptialia qd̄ est gratia baptismati
quā qui fuerit consecutus tamquā
uestimentū mundum. cum quo ei
ingrediendū est ad caenam regis
obseruare debet ne peccato aliqua
ex parte maculē² & ob hoc tamquā
indignus & p̄bus abiciatē². Causae
autē quib; maculē² istud indumen
tum haes̄ si quis recedat. a patre &
conditore omnium dō. alii recipiens
doctōe p̄ter xp̄m qui ē solus fide
lis ac uerus pphēa. Quiq; nos duo
decim apostolos misit ad p̄dicandum
uerbū & si quis de substantia diuinita
tis quae cuncta prae cellit aliter
quā dignum ē sentiat. Haec s̄

62-63
quae usq; ad mortem baptismi polluant
indumentū. Quae uero in actibus
polluant ista sunt. homicidia. adul-
teria. odia. auaritia. cupiditas. mala.
Quae autē animā simul & corpus pol-
luunt ista sunt. participare daemo-
nū mensae. hoc est immolata degus-
tare & sanguinē. & morticinū qđ est
suffocātū. & si qđ illud ē qđ doemoni-
bus oblātū ē. Hic ergo uob sit pri-
mus gradus ex trib; qui gradus triginta
ex se gignit mandata. Secundus uō
qui sexaginta. Tertius qui centum.
sicut alias uob de his plenius ex pone-
mus. Et haec cum dixisset. ac pre-
cipisset. ut die postera ad eundem locū
maturius conuenirent. turbas dimi-
sit. Quib; recedere nolentib; ait pe-
trus. Donate mihi hanc grām p̄p̄t̄
hesterni itineris labores & nunc des-
cendentes die crastina maturius con-
uenite & ita cum læticia discesset.
Ait petrus paulolū me recedere p̄-
cipiens orationis causa iubet. Post
haec in loco horri. quē umbra contege-
bat. accubitum sterni. & unusquisq;
ex more recognoscens p̄p̄rii ordinis
locū cibū sumpsimus. Tum deinde

qđ supererat. adhuc aliquantulū diei
demirabilib; dñi. conlocutus nobiscū
Uespere facto ingressus incubiculū
quieuit. **EXPLICIT LIBER QUAR-
TUS INCIPIT LIBER QUINTUS**
Sequenti autē die paulo citius quā
solebat consurgens petrus in-
uenit nos dormientes. qđ ubi
sensit. quasi ipse adhuc dormire uo-
lent. silentium sibi fieri iussit. ut nob;
quiescendi facultatem daret. Ubi
autē refecti somno exsurreximus.
inuenimus eum oratione facta. intra
cubiculū operientē nos. & cū iam
crepusculum esset. salutans ex more
breuiter allocutus ē. & continuo ad
consuetū locum docendi grā p̄cedit.
Ubi cum uidisset ad audiendū plu-
rimos conuenire. primo religionis
ritu pace eis inuocata. dicere hoc
modo coepit. **D**iscreator omnium.
ex initio ad imaginē suā hominem
fecit. eiq; dominationē terre ma-
risq; & aeris ipsius dedit. sic & ue-
rus nobis p̄ph̄eta narrauit. & ipsa
rerū ratio docet. Solus enim ē ratio-
nabilis. & consequens ut ratio in ratio-
nabilib; dominet. Hic ergo abini

tio cū adhuc iustus esset cunctis uitiis
& omni fragilitate superior erat.
Ubi autē peccauit sic hesternō die docui-
mus & factus ē seruus peccati. simul &
fragilitati efficitur obnoxius. Quid
circo scriptum ē. ut sciant homines quia
sicut ex impietate passibilis facti sunt
ita p̄ pietatē possunt esse impassibiles.
Uerum & parua in dñm fide aliorum
passiones curantes. ita enim uerus pphe-
ta nob̄ pmisit dñs. Amen dico uob̄ quia
si habueritis fidem sicut granum sinapis.
dicetis monti huic transi hinc & tran-
sibit. Huius uocis & c̄a uos ipsi docu-
menta accepistis. Hæsterno enim
die uidistis quomodo adstantib; nobis
doemonēs cum passionib; quas homini-
bus inuexerant. transierunt & fugati sunt.
Quia ergo alii quidem homines patiun-
tur. alii patientes sanant. Causa sine
dubio t̄ patiendi t̄ curandi noscenda ē.
Quae n̄ alia eē quā patientib; quidē
infidelitatis. curantib; uero fidei demon-
strat̄. Infidelitas enim dum n̄ credit
futurū iudiciū dī peccandi licentiam
preb̄. peccatū uero hominē passio-
nib; obnoxium facit. fides autē futu-
rū eē dī iudiciū credens. continet ho-

mines a peccato. Non peccantes uero
non solum liberi sunt a doemonib; &
passionib; . uerū & aliorū doemonēs
& passiones fugare possunt. Ex his
ergo omnib; colligitur. qđ origo uiti-
us mali. ab ignorantia descendat. & ip-
sa sit malorū omnium matr̄. qua in-
curia quidem. & ignauia gignitur.
Neglegentia uero alitur & auget̄
atq; insensib; hominū radicitur.
Quā si quis forte doceat effugandam
uelut antiquis & hereditariis sedibus.
molestē & indignanter auellitur.
Et ideo paululū laborandū nob̄ est.
ut indignantis ignorantiae p̄sumptio-
nes scientiae ratione seceremus. In his
praecipue qui in aliquib; minus rec-
tis opinionib; p̄uenti sunt. per quas
quasi sub speciae alicuius scientiae ig-
norantia in eis uehementius radicata ē.
Nihil enim grauius quā si id qđ igno-
rat quis scire se credat. & defendat
uerū esse qđ falsū est. Quod tale
est quale si quis ebrius. sobrium seputat
& agat quidem cuncta ut ebrius sobri-
um se tamen & ipseputat. & dici ac-
teris uelit. Ista s̄ ergo & hi qui ig-
norantes qđ uerum ē specie tamen

alicuius scientiae tenent. & mala quasi bona gerunt. atq; ad pntiam quasi ad salutē festinant. ppter qd ante omā pperandū ē ad agnitionem ueritatis ut possimus quasi lumine nobis inde succenso errorum tenebras depellere. Grande enim malum est ut diximus ignorantia. sed quia substantiā n̄ habet facile ab his qui studiosi sunt effugatur. Non enī aliud ignorantia. nisi non agnouisse qd̄ expedit. ubi autē agnoueris perit ignorantia. Quae ergo magnopere debet agnicio quā nemo alius potest adsignare nisi uerus pphēta. Haec enim porta ē uitae uolentib; ingredi. & iter operum bonorū pgentib; ad ciuitatē salutis. si quis sane audiens sermonē ueri pphētae uelit recipere aut nolit. & amplecti onus eius id est mandatu uitae habet in sua potestate. Liberi enim sum' arbitri. Nam si hoc esset ut audientes eū iam n̄ haberent in potestate aliquid facere quā audier. Uiserat quae r̄dam naturae p quā liberū n̄ eēt ad aliā migrare sententiam.

Aut si rursus exaudientib; nullus omnino reciperet. & hoc naturae uiserat quae unum aliqd fieri cogeret & alteri pati n̄ dare locum. Nunc autē quia liberū ē animo in quā uelit partē declinare iudiciū suū. & quā pbauerit eligere uia constat euidentē inesse hominibus arbitri libertatem. Igit' priusquā audiat quis qd̄ ei expedit. certum ē quia ignoret. & ignorans uult et desiderat qd̄ n̄ expedit agere ppter qd̄ p hoc non iudicat. Cū uero audierit causas erroris sui. & rationem ueritatis acceperit. tunc permanserit in his errorib; quib; dudum fuerat puentus. recte iam uocabit' ad iudiciū poenas daturus. cur uitae huius spaciū qd̄ ad bene uiuendū accepit. in ludibrijs consumpsit errorū. Qui uero audiens haec libentē accipit. & gratulatur bonorū sibi doctrinā fuisse delatā requirit intentius & discere n̄ desinit usquequo cognoscat. si est uere aliud seculū. in quo bonis proemia pparata sunt. Et cum certus de hoc fuerit gratias agens dō

quod sibi ueritatis lumen ostenderit.
De cetero dirigit actus suos in omni-
bus operibus bonis quorum sibi in fu-
turo mercedem certus est preparata;
per omnia demirans & stupens cetero-
rum hominum errores. & quod ante
oculos positam ueritatem nemo uide-
at. Ipse tamen gaudens super diui-
tis sapientiae quas inuenit. insa-
tiabiliter eis proficere cupit. & exerci-
tio bonorum operum delectatur. &
festinans ad seculum futurum mun-
di corde. & pura conscientia per-
uenire. Ubi iam uidere dominum re-
gem omnium possit. His autem om-
nibus carere nos & fraudari sola fa-
cit ignorantia. Dum enim igno-
rant homines quantum boni habeat
scientia ignorantiae malum de se non
patiuntur excludi. Nesciunt enim
quantum sit in horum permutatione
diuersitas. Propter quod consilium
de unicuique discendum libenter pre-
bere aures uerbo dei; & cum amore
ueritatis audire quae dicuntur. ut mens
optimo semine suscepto. per bonos ac-
tus laboros adferat fructus. Nam si
me docente ea quae ad salutem per-

tinent recipere quis abnuat. & ani-
mo prauis opinionibus occupato. ob-
sistere nititur; non ex nobis sed ex
semetipso habebit per eundem cau-
sam. Debet enim iusto iudicio exa-
minare quae dicuntur; & intellegere
quae uerba loquimur ueritatis.
ut cognitis his quae sunt ut sunt. &
in bonis actibus dirigens uitam suam
regni caelorum possit particeps
inueniri. Subiciens sibi carnis
desideria & dominus eorum factus.
ut ita demum & uicem ipse fiat domi-
natus omnium iocunda possessio.
Nam qui permanet in malo & seruus
est mali; non potest effici portio bo-
ni donec permanet in malo. Quia
ab initio ut ante diximus duo regna
statuit deus. & potestatem dedit uni-
cuique hominum. ut illius regni fiat
portio cui se ad obediendum ipse
subiecerit. Et quia definitum
est apud dominum non posse unum homi-
nem utriusque regni esse seruum.
omni studio date opera in boni re-
gis foedus ac iura concurrere.
propter hoc denique uerus propheta cum
esset praesens nobiscum. & quosdam

exdiutib; neglegentes erga di cultum
uideret. huius rei ita aperuit ueri
tatem. Nemo potest inquit duob;
dominis seruire. Non potestis ser
uire & mammonae. Mammona
patria eorū uoce diuitias uocans.

Hic ergo ē uerus pphēa qui in iudea
nob apparuit ut audistis qui stans pu
blice sola iussione faciebat caecos ui
dere. surdos audire. fugabat deemo
nes. aegris sanitatē reddebat. & mae
tuis uitā. Cumq; nihil ei esset
impossibile & iam cogitationes ho
minū p uidebat qđ nulli ē possibi
le nisi soli dō. Hic annuntiauit
regnum di. cui nos de omnib; quae
dicebat tamquā uero pphēae
credi dimus. firmitatem fidei nrae
non solum ex uerbis eius sed ex ope
rib; assumentes. Quia & dicta le
gis quae ante multas generationes
de praesentia eius exposuerant in
ipso consignabantur. Et imagi
nes gestorum moysi. & ante ipsum
patri archē iacob. ipsius p omā tēpū
ferebant. Temp; quoq; aduen
tus eius. hoc ē ipsum in quo uene
rat. p dictum ab eis constat.

64
65

Et sup omnia qđ eet agentib; expec
tandus sacris litteris comprehensū ē quae
in eo pariter uniuersa complexa sunt.
Quidā autē iudaeorū pphēa p dicit
eū agentib; expectandū n aliqd exim
um supra modum in eo fidem ueri con
firmat. Si enim dixisset audens ex
pectandū. non aliqd eximū pphetas
se uideret. qđ a conturbati populo et
appria gente speraret. is cuius ad
uentum ad salutē mundi fuerat re
pmissus. Uideret enim magis conse
quentiae ratio esse ut hoc fieret quā
magnificentia pphēalis. Nunc autē
cū pphēae dicunt omnē illā spem
quae de salute mundi repmittitur.
& nouitatem regni quae instituen
da p xpm ē atq; omnia quae de eo
indicantur ad gentes esse trans fe
renda. Jam non secundū consequen
tiā rerum sed incredibili quodā ua
tinationis euentu. magnificentia
pphēica confirmatur. Iudei namq;
ex initio adfore aliquando hunc uirū
p quē cunctae repararent. uerissima
traditione susceperant. & cotidiae
meditantes ac pspicientes quando ei
fieret aduentus. ubi adesse eum

uiderunt & signa ac prodigia sicut de
eo scriptum fuerat adimplentē. In
india excaecati agnoscere nequiverunt
presentē. In cuius spē lacubantur ab
sentis. Intelleximus tam pauci nos qui
ab eo electi sumus. Hoc autē prudentia
dei factū ē. ut agnitio boni huius & iu-
gentibus traderet. Et hi quoniam
quā de eo audierant. nec prophetis
didicerant agnoscerent eū. Illi ue-
ro qui cotidianis meditationibus eua-
nuerant ignorarent. Ecce enim
puos nunc qui presentes estis & deside-
ratis audire doctrinā fidei eius &
agnoscere quis & quomodo & qualis sit ei
aduentus prophetica ueritas adimple-
tur. Hoc ē enim quod praedixerunt pro-
phetae. quia a uobis quaerendus esset
quia de eo numquam audistis & ideo
uidentes in uobis in ipsis prophetica dic-
ta compleri. huic uni recte credi-
tis hunc recte expectatis de hoc rec-
te inquiratis. ut non solum expectatis
eum sed & hereditatē regni ei cre-
dentes consequamini secundum quod ipse
dixit. quia unus quisque illius fit ser-
uus cui ipse subiecit. propterea
ergo euigilate & dominum dominumque nostrum uobis

adscribite. Dominum qui & caeli ac terrae
dominus ē. & ad ipsius uos imaginē ac si-
militudinē reformate sic ipse uerus
propheta docet dicens. Estote boni
& misericordes sic & pater uester caelestis
misericors est. qui ortum facit solem
suum super bonos & malos & pluit super
iustos & iniustos. Hunc ergo imita-
mini & hunc timeate. sicut mandatum
datur hominibus. Dominum dominum ad-
orabis & ipsi soli serues. Expedat
enim uobis haec uni domino seruire. ut per
ipsam cognoscetes unum dominum. a multis
quos inutiliter timebatis liberemini.
Qui enim creator est omnium naturam &
dominum sed eos timet. quos ipse manibus
suis fecit. Quid nisi uano & inuti-
li semetipsum obnoxium facit timori.
uilioremque se & abiectiorem red-
dit quā sunt illa ipsa quorum timo-
rem mente concepit. Quin po-
tius per bonitatem eius qui uos inui-
tat. redite ad priorem. conquirit
qui ergo furari possunt. No-
bilitatem uestram & ex bonis actibus
quod ipsius creatoris uestri imaginem
portatis ostendite. Ut ex contem-
platione similitudinis ipsius & iu-

69
66

filii eius esse credamini. Incipite ergo
a sensibus vestris abicere uanas idolorum
species. atque inutiles & inanes timores.
ut simul & iam conditionem possitis in
que seruitutis effugere. Domini &
enim vestri effecti sunt illi qui ne serui
quidem utiles uobis esse potuissent. Quo
modo ergo simulacra ex anima. & ad ser
uitutem uobis uiderentur idonea. Cum
neque audiant neque uideant. neque aliquid
sentiant. nisi quod ipsa materia saltem
ex qua facti sunt siue auri siue argenti
& iam aeris aut ligni cum possit uobis
ad usus necessarios prodesse. uos ex ea
formando deos otiosam materiam eam atque
inutilem reddidistis. Nos ergo ad
nuntiamus uobis uerum dei cultum simulque
monemus & hortamur cultores. ut per
bonos actus imitentur eum quem colunt.
& ad imaginem ac similitudinem eius ut su
perius diximus redire festinent. Ue
lim autem dicerent mihi hi qui idola co
lunt. si optant similes fieri his quos co
lunt. Uult ne aliquis uerum sic uideret
quomodo illi uident. & sic audire quo
modo illi audiunt. sic habere sensum
quomodo illi habent. Absit hoc ab
uno quoque audientium. hoc enim ma

ledictum potius & conuictum creden
dum est homini qui imaginem dei inse
gerit. & iam si similitudinem perdidit.
Quales ergo dii habendi sunt isti.
quos imitari execrabiles sit cultoribus
suis quorum similitudinem habere con
tumelia est. Quid ergo. soluite simu
lacra inutilia. & facite uasa utilia.
Soluite otiosam pignamque materiam
& facite humano uisui apta ministeria.
sed non sinunt inquit leges humanae.
Bene quia humanae leges & non ipsorum
uirtas. Quomodo ergo dii. qui hu
manis legibus & non suis uiribus defen
duntur. Sic & a furibus canum uigiliis
& claustrorum munitionibus conseruan
tur. & hoc si fuerint argentei & au
reus & iam aereus. Nam lapidea
& fictilia ipsa sui utilitate muniuntur.
Nemo lapideum aut fictilem deum fu
raturus. Unde miserabiliores ui
dentur hi quibus praeciosius metallum
pericula uiciorum. qui ab hominibus
custodiri. qui conflare & appendi et
malleis caedi. isti hominibus sensum
habentibus dii debent uideri. O in
quantum misera mortaliu decedit
intellegentia. Nam si mortuos

timere summae. Stultitiae ducatur
qui iudicemus de his qui de ceteris aliqd
quā sunt mortui timent. Ista enim
simulacra nec Inmortuorū numero
habenda s̄ qui num quā uixerunt.
preferenda s̄ eis. & iam sepulchra
mortuorū. qm̄ licet nunc mortui sint
habuer̄ tam aliquando uitā. Ista
autē quos colitis nec ea quidem quae
est omnib; dētra ma ranarū acbu
bonum uitā aliquando gesserunt.
Sed quid opus est de his plura memo
rare. cum sufficiat dicere ei qui ad
orat eu. Non uides quia quē adoras
non uidet. Audi quia quē adoras
n̄ audit. & intellege quia non in
tellegit. Opus enim mortalis
manus ē. & necessario sensū caret.
Tu ergo adoras insensibile cū un
quisq; habens sensū. ne ea quidē
credat adoranda quae adō facta
sunt. & habent sensum. Id ē solem
& lunā t̄ stellas omniaq; quae in
caelo sunt & sup̄ terrā. Iustū
enim putant n̄ ea quae p̄ mundi
ministerio facta s̄. sed ipsorū et
mundi totius creatorē debere
uenerari. Gaudent enim haec

1^a quē adoras

cū ille adoratur & colitur. Nec liben
ter accipiunt. ut honor creatoris crea
turae deferatur. Exceptus enim
est dī solius cultus. qui solus increat^{us} ē.
Om̄a autē cetera factura eius sunt.
Sicut ergo p̄ priū ē ei qui solus n̄ ē
factus dīm ēē. ita omne qd factū ē
dī uere non est. Ante om̄a ergo
intellegere debetis deceptionē an
tiqui serpentis. & callidas ei sugges
tiones qui quasi p̄ prudentiā dece
pit uos. & uelut ratione quadam
serpit p̄ sensus urōs atq; ab ipso uer
tice incipiens. p̄ interioras dilabit^{ur}
medullas. lucrū magnū computans
deceptionē urām. Inter serit ergo
sensib; ur̄is. opiniones quorū cumq;
deceum. tantū ut uos ab unius dī
reuoce fide sciens peccatū ur̄m suū
ēē solaciū. Ille enim p̄ nequitia sua
ab initio terrā edere condemnatus
ē. p̄pt̄ eū quē dētra adsumptum.
iterū resoluī fecit h̄c rā. usq; ad
temp; quo animes ur̄ae p̄ ignē trans
ductae reparent^{ur}. sic alias de hoc
plenius edocebim^{ur}. Ex ipso ergo
s̄ om̄s errores. & ambiguitates quib;
ab unius dī fide. & credulitate con

turbamini. Et primo omnium subicit cogitationibus hominum utine audiant uerba ueritatis. pro quae malorum ignorantiam fugent. Et hoc facit quasi occasione alterius scientiae assue-rant eis illam opinionem qua utuntur plurimi ut putent se reos futuros non esse. si ignorantia fuerint. nec rationem esse reddituros pro his quibus non audierint. & ideo declinare a uerbo eos suadet auditum. Sed accipite contra haec ipsa pro se & ipsam ignorantia ualidissimum uenenum est quod sufficiat animam nulli extrinsecus quaesita adiectione perimere. Et ideo nemo est qui ignorans. pro hoc quod ignorat euadat. sed certum est quod intereat. Naturaliter enim peccatorum. diis interimit peccatores. Sed quoniam iudicium rationabile erit tam ignorantiae quam unius cuiusque peccati causa. & origo requiritur. Ergo qui scire noluit quomodo possit uenire ad uitam sed maluit ignorare ne pro hoc reus fieri uideretur ex hoc ipso uel quasi qui scierit & habuerit scientiam iudicatur. Agnouit enim quod ceterum quod nolabat audire.

Et nihil ei conferat ad excusationem serpentis artificio quaesita calliditas. Cum eo enim erit seratio quae nil latet eorum. Ut autem scias quia ignorantia pro se & ipsa generat interitum. Anima cum discesserit e corpore sitalis exeat quae ignorat eum a quo creata est. a quo in hoc mundo omnia quae usibus suis erant necessaria consecrata est. tamquam ingrata & infidelis. a regni eius luce picitur. Subicit iterum nequissimus serpens aliam hominibus opinionem quam plures uerum proferre solent. Unum esse & nos dicimus deum. qui est omnium dominus. sed & isti inquit dii sunt. Sicut enim unus est caesar. & habet sub se multos iudices. uerbi gratia. praefectos. consules. tribunos. & ceteras potestates. Simili arbitramur modo. cum unus sit maior omnium deus. & iam istos ad similitudinem earum quas dicimus potestatum ordinatos esse in hoc mundo deos. Illi quidem maiori subiectos. nos tam & quae in hoc mundo sunt dispensantes. Audite ergo ad haec quomodo in his ipsis. quae

Numen venit ab
omni no no ius
q idem q g fluo

Numen qm ptra accipit
qm pspu lto pombur
V e dignitas manifestis caritas
laus. avel gmbuen dei

ad deceptionē pponitis ueritatis rationib;
confitemini. Dicitis quia locum caesa-
ris teneat dī. ludicium uero eius & po-
testatū speciem seruent hi quid dicunt²
du. Seruate ergo ut pposuistis exem-
plū caesaris. & scitote quia nulli ex iudi-
cib; t administratorib; caesaris. id est
pfectis. t pconsulib; t ducib; t tribu-
nis. fas ē caesaris nom̄ imponi. Alio-
quin & ille qui suscepit. & illi qui de-
tulit. pariter interibunt. Ita & de
hoc debetis aduertere. qd̄ si qui nomen
dī alicui quā pter ipsum imposuerit.
& ille reciperit. unum eundemq; sor-
tatur interitum. multo d&erore
sorte quā ministri caesaris. Hic enī
qui delinquit in caesarem. interitum
suscipit & temporalem. Qui uero in
unum qui solus & uerus ē dī delinquit.
in saeculum luit poenas. Et merito
qui nom̄ qd̄ ē unicam iniuriosa con-
ditione uiolauerit. quā uis hoc ipsū
dī non nom̄ sit dī. sed hominib; in te-
rim uocabulū istud quasi p nomine
eius concessum ē. qd̄ tamen ut dixi
cum contumeliosae tractatur ad ueri-
eius nominis referē inuiriā. De-
niq; ueteres aegyptiorū quidē caelesti

cur su & astrorum natura rationem sibi ui-
si sunt reperisse. Obsidente sensus eorū
demonē omnib; nihil omnino contume-
lis nom̄ incommunicabile subiecerunt.
Nam alii eorum bouem qui apis dicit²
colendū tradiderūt. Alii hircū alii gat-
tas. non nulli hibin. quidā serpentes.
piscem quoq; & coepas. et cloacas ac stre-
pitus uentris pnuminib; habendos eē
docuerunt. Et alia innumerabilia
quae pudet & iam nominare. Haec
dicente p&ro. riserunt om̄s qui au-
diebant. Et p&rus. Ridesis in-
quit uos alicorum dedecora. quia lon-
ga consuetudine ppria non uid&is.
Nam aegyptiorum quidem stultitiā
merito ridesis. qui muta animalia ip-
si cum sint rationabiles colunt.
Audite tamen. quomodo & illi uos
inrideant. Aunt enim nos uiuen-
tia colimus animalia lic& mortua.
Uos uero quae numquā omnino uixerūt
haec colitis & adoratis. Addunt p̄-
ter ea & iam illud figurat eē & allegoriat
uirtutū quarundā quib; adiutricibus
regat² hominū genus. Sed pudoris
p fugio haec & nonnulla his similia co-
nectentes errorem suū uelare nituntur

tur: Sed non e nunc temp; aegyptiis re
 spondere & derelicta cura praesentiu
 absentium medicare languores. Cer
 tum namq; iudiciu e uos ab huius modi
 egritudine haberi alienos. qui ea nondo
 laistis ut propriam sed resistis ut alienam;
 Sed redeamus ad uos quib; placet habe
 ridm ut caesarem. deos aut ut mi
 nistros & procuratores caesaris. Sequi
 mini me attentius. & modo uob osten
 dam latebras serpentis. In argumenti
 huius curuis an fractib; collocatas.
 Certum apud omis esse debet. & indu
 bitatu de do quia a nullo factus e. sed
 ipse fecit uniuersa. nihil ex factoris
 suis posse coaequari. Neq; enim ita
 quis irrationabilis inueniri potest.
 qui putet qd conferru possit factura
 factori. Si ergo humana mens non so
 lu ratione sed & naturali quodam mo
 tu recte hanc opinionem tenet. illud
 dictum cui conferru. aut exaequari
 nihil potest. Sed qd cunctis emineat
 & cuncta pcellat. quomodo nom illud
 qd sup omia ee creditur. recte his creditur
 dari. quos administru & procuratio
 nem humane uitae putatis ee dispo
 sitos. Sed & illud addem. mundus

hic sine dubio factus e. & est corrupti
 bilis sicut & iam postmodum latius
 ostendemus. Interim & factum eum
 & corruptibile constat. Si ergo mun
 dus di dici n potest. & recte non potest
 quia corruptibilis e. quomodo partes
 mundi di nom accipient. Quod enim
 totus ee non potest mundus multo ma
 gis n erit pars ei. Igitur si redeamus
 ad exemplum caesaris. uidee quam
 longe erit caesari eiusdem licet na
 turae hominem cuius ipse e. Con
 ferru tam neminem licet do qui hoc
 ipso qd a nullo factus e sed ipse fecit
 omia cuncta sup eminet. conferru
 debere aliquem creditis. Sed caesa
 ris quidem nom nulli alii audetis
 imponere quia reum suu statim pu
 nit. Di uero audetis quia reum su
 um punire ppt poenitentia differt.
 Palios item serpens ille pferre uer
 ba huiusmodi solent. Nos ad hono
 rem inuisibilis di. imagines uisibiles
 adoramus qd certissime falsu est.
 Si enim uere uelitis di imaginem colere
 homini bene facientes. uera in eo di
 imaginem coleretis. In omni enim ho
 mine e imago di n in omnib; uero si

1. homines. uel
 scilicet alia

militudo. sed ubi benigna anima est
& mens pura. Si ergo uere uultis
honorare imaginē dī nos uob qđ ue
rū ē aperimus. Ut homini quia d
imaginē dī factus ē benefaciatis.
honorem & reuerentiā deferatis. esu
rienti cibum. sitiēti poculū. nudo
indumentū. aegro ministeriū. pe
regriuo hospiciū. & in carcere po
sico. necessaria ministratis. Et hoc
est qđ uere dō delatum reputabit.
Haec autē in tantū ad honorē dī ima
ginis caedunt. ut qui ista non fece
rit contumeliā imagini diuinae
intulisse credatur. Quis ergo iste
honor dī ē plapideas & ligneas sal
mas discurrere & inanes atq; exa
nimes figuras tamquā numina
uenerari. Et hominē in quo ue
re imago dī ē spernere. Immo po
tius certi estote qđ qui homicidiū
facit aut adulterium & quicquid
in hominū t poenā t iniuriā geri
tur. In his omnib; dī imago uiola
tur. Magna enim impietas indm
ē ledere hominē. Omne ergo
qđ ipse pati non uis cū facis alii ima
ginē dī iniquis merorib; foedas.
tristibus maculis

Intellegite ergo quia Latens interim
secus serpentis ē ista suggestio quae
psua dōc pios uos uideri posse cum in
sensibilia colitis. & non uideri impi
os cum sensibiles & rationabiles lae
ditis. Sed adhuc alio nob ser
pente respondet & dicit. si uole
bat haec esse dī utiq; non erant.
Non dum uob dico quomodo adum
us cuiusq; mentis pbatōne. in hoc
mundo pmittuntur esse multa
contraria. Sed illud est qđ nunc
interim conuenit dici. si secundū
uos omne qđ adorandum erat esse
non debuit. Nihil poene futurū
erat in hoc mundo. Quid enim
est qđ reliquistis qđ non adoratis
solem. lunā. stellas. aquam. terrā.
montes. arbores. lapides. homines.
nihil horum ē qđ non adorastis.
Oportuit ergo iuxta uocem usam.
nihil horum fieri adō. ne habetis
qđ possitis adorare. sed ne homines
quidem ipsos esse oportuit qui ad
orarent. Uere hoc ē qđ deside
rat ille. qui intra uos Latet ser
pens. nulli usm parat. nullum
uult effugere de interitu. sed

non ita erit. Audite enim quia non delinquit illud quod adoratur. sed ille qui adoratur. Iustum namque est apud dominum iudicium. Et aliter iniuriam patientem iudicat. aliter inferentem. Sed dicis oportebat ergo eos qui adorant quod non licet adorari. statim perire ad deum & alius hoc faceret. Sed non est tu prudentior deo. ut ei consilium suggeras. scit ille quod faciat. Omnibus & enim ignorantia positus. patientiam prestat. quia misericors & sepius est & praevidet quia ex impiis multi efficiuntur pii. Et ex ipsis qui impura signata. & pollutas imagines venerantur. nonnulli conuersi ad deum / & reuocantes se a peccatis / & agentes bona opera perueniunt ad salutem. Sed debui inquit omnino nec ad cogitationem istam uenire ut haec faceremus. Ignoratis quod est libertas arbitrii & lateo uos quia ille uere bonus est qui suo proposito bonus est. Qui autem necessitate retinetur in bono. bonus non potest dici. quia non est suum quod est. Quia ergo in uno quoque libertas est in electione bonorum & malorum

ipse sibi praemia. & interitum quaerit. Immo inquit quicquid cogitamus deus nobis adducit ad mentem. Quid agitis o homines blasphematis. Si enim omne quod cogitamus ipse nobis adducit ad mentem. Ipse ergo nobis cogitationes adulteri suggerit et auaritia & blasphemiae omnisque luxuriae. Desinite quaeso ab huiusmodi blasphemis. & qui sit deo dignus honor intellegite. nec dicatis ut solent quidam uerum quia deus mortaliu honore non indiget. Ille quidem uere nullius indiget. sed uos debetis agnoscere. quia uobis praestatur honor quem deo deferatis. Quid enim tam execrabile quam si gratiam referre nesciat homo proprio conditori. Sed melius inquit facimus nos qui & ipsi & omnibus cum ipso gratias agimus. In hoc subuersione salutis uestrae non intellegitis. Tale est enim hoc quale si quis aeger ad medela sui. medicum pariter & uenenarios inuitet cum illi noceri quidem possint curare non possint. Uerus autem medicus uenenis illorum recuset sua medica

menta misere. Ne aut punitur bono aut
sanctas nocentibus adscribatōr. Dicit
ergo indignatur. aut inuidet dī sicut ip
se benefaciat. alius gratiae referantur.
etiam si non indignet². non uult tamen
erroris auctor existere. ut sui operis be
neficio inani idolo fides dētur. Quid
certe tam impium. tam ingratum quā
adō beneficiū consequi. & reddere lig
nis ac lapidibus gratiā. ppter qd̄ exper
gescimini. & intellegite salutē urām.
Dī enim nullius indiget. neq; aliqd̄ re
quirit. neq; in aliquo leditur. sed nos
sumus qui aut iuuamur. aut laedim².
in eo quo grati. aut ingrati sumus.
Nam dō qd̄ confertur ex laudibus nr̄is
aut qd̄ auferitur ex blasphemis. Nisi
qd̄ dī animā sibi gratias agentem pxi
mā sibi & familiarem facit. Ingratum
uero malus possidet. **lc. Demon.**
Sed & illud scire uos uolo qd̄ aduersū
huius modi animas n̄ ipsedī p̄seultio
nem p̄fert. sed uniuersa creatura eius
insurgit & poenas de impiis sumit. Et
quā uis in praesenti secto dī bonitas qua
liter pius. & impius mundi lucem ac
terrae ministeria largiatur. tam
non absq; dolore sui lucem sol impi

is praebet. ceteraq; elementa exhibent
seruitutem. **lc.** Deniq; interdum
etiam contra bonitatem conditoris fati
gata sceleribus impiorum uincuntur ele
menta. & inde est. qd̄ aut terrae fruc
tus corrumpitur. aut aeris temperies
temeratur. aut supra modum ardor
solis incenditur. t̄ imbrium ac frigorū
uis immensa diffunditur. Indelues
& fames. & mortis facies diuersa p̄currūt.
festinat enim creatura in impios mo
uere uindictā. Dī tamen bonitas re
primit ea. & ob indignationē impiorū
refrenat. ac suae misericordiae oboe
dire cogit magis quā peccatis hominū
& sceleribus inflammari. Expectat
enim patientia dī dum in hoc corpore
sunt hominū conuersionem qd̄ si usq;
ad exitum uitae. In impietate p̄stite
runt. Tum iam descendens anima
quae immortalis est p̄ impietates
suae p̄seuerantia lutt^{diffic} poenas. In
mortales namq; sunt etiam impiorū
animae quas ipsi fortasse uelint.
pariter cum corporibus suis finire.
sed non ita est. p̄fert enim ignis ae
terni sine fine supplicia. & ad p
nitentiam sui naturā non habet mori

endi. Sed fortasse dicetis mihi. terres nos petre. & quomodo uob dicemus que inire sunt. Nunquid tacentes adnuntiare possumus ueritatem. quae si aliter qua sunt pferre nescimus. Qd si taceamus causam uob pntiose ignorantiae nos dabim. & satis faciemus la tenti intra uos. & obsidenti sensus uros serpenti. qui haec uobis callide suggerit. ut semp uos inimicos faciat do. Sed nos ad hoc missi sumus. ut pdamus uob latebras eius. & absoluentes inimicitias reconciliemus uos do. ut ad ipsum conuertamini & placeatis ei in operib; bonis. Inimicitiae namq; s; homini ad dm inrationabilis. & impius sensus prauumq; ppositum. Maxime cum uidetur sibi scire aliqd. & est ignorantia. Ubi aut abiectis his eadem uob placere coeperint quae do placent. & eadem displicere uob. atq; ea coeperitis uelle. que uult ds. tunc uere amici eius dicemini. Sed fortassis aliqui ex uob dicant nihil cure est do de rebus humanis. & cui ne ad notitia quidem possumus puenire. quomodo ad amicitias perueniemus. qd ds curam gerat hu

manarum rerum. ipsius mundi gubernatio testis est. cui sol cotidie seruit. cui imbres ministrant. cui fontes. flumina. uentiq; & omnia famulantur elementa. quae quanto potiora ab hominib; uidentur. tanto cura di esse erga homines indicant. Nisi enim potestate excelsi nunquam potiora inferiorib; ministrarent. & p hoc non solum curam ds erga homines. sed & grande quenda habere docetur affectum. quorum ministerio tam preclara mancipauit elementa. Quod aut & iam ad amicitias di pueniant homines. exemplo nob sunt hi quorum p cib; tantum indul sit. ut & clauderent imbrib; caelum cu uellent. & rursu cum peterent relaxare. & multa alia uoluntate sua facientib; prestitit. quae non nisi amicissimis prestarentur. Sed dicet. qd enim laeditur ds. si & ista colantur a nob. Siquis uim honore patri debitum a quo plurima beneficia consecutus e. alii deferat. et alienum atq; extraneum quasi patrem colat. non tibi uidetur impius existere in patre & ex heredatione dignissimus. Alii dicunt. impium e

si non colamus ea quae nob̄ tradita sunt
 a patrib; nr̄is . & religionē praeuaricem
 a maiorib; datam . Hac ratione si cuius
 pater latro fuit . aut si cuius leno a pa-
 trib; sibi traditam consuetudinē mu-
 tare n̄ debet . Nec ad meliorem uiam
 a patris errorib; reuocari . Et im-
 pium ducit . si quis n̄ cum parentibus
 peccet . Aut cum ipsis impius pse-
 ueret . Aludicant n̄ debem; molesti
 esse dō . & ipsum semp̄ aut miseria-
 rum quaerelis aut peccationū nr̄arū
 necessitatib; onerare . Quā stulta
 & absq; omni sale responsio . molestū
 dō putas . si ei p̄ beneficis suis grati-
 as agas . Cui molestum non putas
 si p̄ ipsius munerib; lignis & lapidib;
 gratias referas . Et quomodo cum
 forte imber longa serenitate suspen-
 dit om̄s ad caelum oculos tendimus
 & ab omnipotente dō pluuia rum
 munera flagitamus . Omnesque
 cum paruulis ad dñm̄ fusis praecib;
 miseraciones ipsius exoramus . Sed
 reuera ingratis animae cum impe-
 trauerint cito obliuiscuntur . Col-
 lectis enim messib; aut uindemus
 continuo ad surda . & muta si

mulacta primitias frugum deferunt
 Et plis quae dñs concessit . in templis
 aut lucis uota psolunt . & ibi sacri-
 ficia doemonib; offerunt atq; accep-
 ta gratia p̄ mutant gratiae largi-
 torem . Sed quidam dicunt haec
 lactiae gratia & ad releuandos
 animos instituta & ad hoc inuen-
 ta ut humana mens aliquantulū
 curis & metorib; relaxet . Uide-
 te quomodo ipsi accusatores estis
 eorumque gemitus . Si hec le-
 uandi metoris & lactiae ca-
 piendae causa repta s̄ . quomo-
 do in lucis & siluis inuocationes
 doemonū fiunt . quomodo insani
 rotatus hominū sectionesq; mem-
 brorū & abscisiones uerendorū .
 quomodo in his furor rabidus con-
 cipitur . quomodo inuitat̄ insa-
 nia . quomodo mulieres sparsis
 crinib; furibundae iactantur .
 Unde stridor & fremitus den-
 tium . Unde mugitus cordis
 & uiscerum . & om̄ia illa que
 t simulata t̄ etiam ministe-
 rio doemonum compaginata
 ad terrorem stultorum . et

ignorantium hominum pferunt².
 Haec leuandi anuigratia fiunt.
 an potius opprimendi. Nondum
 sentitis neq; intellegitis. latentis
 intra uos serpentes hec esse consilia
 qui uos pinationabiles errorum
 suggestiones. a ratione ueritatis
 abducit. Ut uos libi diuis & con-
 cupiscentiae ac totius dedecoris
 seruos teneat ac ministros. Sed
 ego data uos omis praedicationis uo-
 ce contestor. quō eontratio re-
 ligio di ad sobrietate uos reuocat.
 & prudentia / aluxuria / & furore
 iube esse continentis. Et ppa-
 tencia ac mansuetudine / resicare
 lapsus iracundiae / pprusse
 contentos. & uirtute parsimonie.
 ne egestate quidem compul sos.
 aliena diripere / sed in omnib; ser-
 uare iusticia. ^{u. alcat} Ab idolorum
 uos immolatione poentis remo-
 uere. per haec enim inuitatis
 doemones ad uos m& ipsos. & in quo
 eundi eis aditum sponte praebe-
 tis. Et ex hoc iam t furoris cau-
 sas inliciti amoris accipitis.
 Hinc omnis impietatis origo

descendit. hinc omnis homicidia
 adulteria. furta. & seminarum
 malorum omniu. flagitiorumq;
 concipitur. dum pfanis liba-
 minib; & odorib; indulgetis. ac
 locum dominandi in uos. & ius. quo
 dam modo optinendi malignis spi-
 ritib; datis. Ingressi enim sensus
 uros. quid nisi quae libidinis quae
 iniustitiae. quae crudelitatis sint
 operentur. Et ad omnia uos qui-
 bi ipsi delectantur subigant oboe-
 dire. Permittente reuera hoc
 do pati uos ab eius iusto quodam iu-
 dicio / ut ex ipso dedecore actuum
 sensuumq; urosurum intellegatis.
 qua indignam sit doemomb; &
 non do / ee subiectos. Hinc & ad
 indecoros & foedos actus pamicitias
 doemonum puenitur. Hinc usq;
 ad ipsius uitae pntiem. t pflam
 ma libidinis accendit² t p iracun-
 diae rabiem aut inuidiae tristi-
 tiae puenit². Ut sepe notum e
 & iam manus sibi intulisse n nul-
 los qd ut diximus iustu quada
 di sententia fieri. ab his non phi-
 betur. ut & quib; se sub dide

unt intellegant & quae desuerint re
cognoscant. Sed dicat aliquis. pas
siones istae interdum accidunt & iam
his quidam colunt. non est uerum.
Et enim nos illum deum dicimus esse cultor
rem qui uoluntatem dei facit & legis
praecepta custodit. Apud deum enim
non ille qui apud homines iudeus dicitur
iudeus est. neque qui gentilis uocatur. ille
gentilis est. sed qui deo credens legem
impleuerit. ac uoluntatem eius fecerit.
& iam si non sit circumcisus. uetus dei
cultor est. Isque non solum ipse a passio
nibus liber est. uerum & alios ab eis
liberos reddit. & iam si sint ita graues
ut montibus coequantur pro fide qua
credit deo transferunt eas. sed & montes
uere cum arboribus suis. si necesse sit
pro fide transferunt. Qui autem uidet
quidem colere deum. sed neque fide plena
neque operibus mandatorum munitur.
sed est peccator pro peccatis locum de
dit in semetipso passionibus quae ad
poenam peccantium constitutae sunt a deo
ut ab eis pro lata supplicia exigant
debita peccatorum. & purgationes
eos ad iudicium illud omnium generale
pducant. si tamen castigatione eorum

non deserat fides. Nam infidelium casti
gatio in praesenti uita iudicium est. quo
alieni existere incipiunt. a futuris
bonis. Deum uero colentium castigatio
cum pro peccatis quae acciderint eis infer
tur. commissi ab eis exigunt debitum.
ut praeuidentes iudicium. in praesenti
saeculo debitum peccati soluant. & libe
rentur uel ex parte ^{paupertate} media. ab aeternis
quae illis praeparatae sunt poenis. Sed
haec ita esse non recipit. qui non credit
futurum esse iudicium dei. Et ob hoc
praesentis saeculi uoluptatibus obligatus.
ab aeternis excluditur bonis. Et ideo
nos non neglegimus praedicare uobis
quae saluti uestrae scimus esse necessaria
& quis sit uetus dei cultus ostendere.
ut credentes deo pro opera bona possitis
una nobiscum futuri saeculi heredes exis
tere. quod si nondum apud uos certum
est uera esse quae edicimus. interim pro hoc
primo non debetis aegre accipere et
infestis esse. quia quae putamus bona
haec uobis annuntiamus & quod nobis salu
tare esse credimus. hoc & iam uobis con
ferre non inuidemus. Omni uero
studio laborantes quo coheredes uos
bonorum quae ipsi nobis euentura

credimus habeamus. Utrum autē p̄cer-
 to uera sint. quae adnuntiamus uobis.
 non aliter scire poteritis. nisi ut oboe-
 dientes his quae mandantur ipso rerū
 exitu & beatitudinis certissimo fine do-
 ceamini. Et ideo & iam silatens in-
 trinsecus serpentis sensus uros. mille de-
 prauandi artibus occupat & impedimen-
 ta mille subiciat. quibus a salutari doc-
 trina uisum deducit & auditum. eo
 magis obistere ei debetis & spiritus ei
 suggestionibus. ad audiendum a nobis.
 suscipiendamque doctrinā frequentius
 conuenire. Quia nemo potest dice-
 re aliquid qui non docet. Cumque haec
 dixisset iussit sibi eos qui languoribus
 & demonibus urgebant offerri.
 Et imposuit eis manus cum oratione.
 atque ita turbas dimisit. Ammonens
 ut ad audiendum uerbum diebus quibus
 in ibidem moraturus esset frequenta-
 rent. Igitur ubi turbe abcessere.
 petrus aquis quae in horto fluebant
 corpus diluens. una cum ceteris uolentibus
 humi sterni iussit sub arbore quadam
 cuius umbra erat plurima. & recu-
 bere nos secundum ordinem apud caesa-
 ream statutum praecipit. Atque

in hōn

ita cibo sumpto hebreorum ritu gra-
 tias agens deo. Quia adhuc aliquan-
 tulum diei supererat. iubet nos de quibus
 uelimus percontari. Cumque essemus
 omnes cum eo uiginti. amicumque de quo
 querere uoluit explanauit. Quorum
 singula quaeque libellis comprehensa tibi
 ante iam misi. Uespere autem iam facto
 Ingressi hospiciū cum ipso suisque lo-
 cas requieuumus. **FINIT LIBER QUIN-
 TUS INCIPIT LIBER SEXTUS**

Vespe i nocte
ut huiusmodi
Vespere p̄ abito.

Vbi uero rareficientibus tenebris.
 primum dies coepit perferre
 crepusculum. petrus orationis gra-
 tia horti ingressus. & inde egre-
 diens atque ingrediens uelut excu-
 sare nobis uidebatur. quod tardius
 solito euigilans uenisset ad nos. Nie-
 bat ergo. ubi ueris temporibus longiore
 fecerit diem. necesse est ut nox breui-
 or fiat. Siquis ergo studiorum causa
 noctis aliquid occupare desiderat. Non
 in omni tempore easdem horas obser-
 uare debet ad uigilandum. sed eadem
 temporis spatia. siue breuior siue lon-
 gior sit nox dormiendo consumere.
 & curare magnopere. ne presumens
 ex his spatiis quae habere ad studen-

crepusculū 2 tps
vesperis cum noc-
e nox nec die

dū solē. addat somno & uigilandi tem-
pus imminuat. Obseruandū nam-
que illud ē. ne forte si nondum de-
coctis cibis inter rumpant² somni in-
digestum corp; ad graue mentem.
Et crudos adhuc exalans sp̄s inte-
riorem sensum confusum reddat ac
turbidum. Rectum ergo ē ut con-
petenti & iam part̄ ista quidē fouea-
tur quo possit sufficienter his
quae sibi debentur corp; expleas
iustum in reliquis menti exhibere
ministerium. Et cum haec di-
xisset. plurimis iam consueto
in horto loco ad audiendū con-
gregatis. processit petrus.
& salutatis ex more turbis. di-
cere hoc modo coepit. Qm̄
quidem sicut terra cultore ne-
glecta spinis & tribulos necessa-
rio p̄ducit. Ita sensus ur̄ longi
temporis incuria multas & noxi-
as opiniones rerum & intellegen-
tias falsae scientiae germinauit.
Opus ē nunc multa diligentia ad
excolendū rus mentis nr̄ae ut id
sermo ueritatis qui ē uetus & di-
ligens cordis colonur assiduis

excolat disciplinis. Ur̄m ergo est
praebere ei oboedientia & occupa-
tiones ac sollicitudines sup̄fluas am-
putare. Ne bonum uerbi semen
eneat & noxium germen. Potest
enim fieri ut multa temporis ne-
glectia breuis & assidua reparat̄
diligentia. Incertum namq; ē q̄
unus quisq; uitae temp; . Et ideo
festinandū ē ad salutem. Ne for-
te ^{reperidantē ut timentē} auctante mors repentina prae-
ueniat. & ob hoc actus intenden-
dū ē. ut dum ē temporis spatiū
collecta male consuetudinis uitia
resercentur. Qd̄ non aliter face-
re poteritis. nisi ut trāscamini
quodam modo aduersum uos
metipsos phis quae inutiliter
gessistis ac tur piter. Haec
enim ē iusta & necessaria ira-
cundia qua unus quisq; in his
quib; errauit. & p̄perā gessit
indignatur & semet̄ ipsum in-
cusat. Ex qua indignatione
accendit² in nobis ignis quidam
qui uelut agro sterili inmissus
consumptis & ex coctis radicib;
pessime uoluptatis bono semi

rus. u. gōw.
u. ailla.
u. terra

ni uerbi di. fecundiorē cordis pparat
 glebam. Puto autē qđ satis dignas ha
 beatis causas iracundiae. ex quib; us
 tissimus ignis iste coalescat. si conside
 retis in quantos uos errores deduxit ig
 norantiae malum. quantosq; lapsus.
 & quanta praecipitia ad peccandum
 dedit. A quantis uos bonis abstraxit.
 & in quae praecipitauit mala. Et
 qđ ē sup omā grauius qđ uos in futu
 ro seculo. ad aeternis poenis obno
 xios fecit. Nonne plus omnib; ubi
 uob ueritatis lumen obfulsit. Ignis
 iustissime indignationis accenditur.
 & iracundiae dō placitae intra uos
 consurgit incendium. quo consumma
 tur & radicitus intereat omne ger
 men. si qđ forte intra uos malae
 concupiscentiae pululauit.

Vnde & ipse qui misit nos cum ue
 nisset & omnem mundū uidisset ad
 malitiā declinasse non continuo pacē
 ei in errorib; posito dedit. ne eum con
 firmaret in malis. Sed ignorantiae
 eius ruinis. scientiā ueritatis obposuit
 Ut si qui forte resipiscerent. & lumē
 ueritatis aspicerent. deceptos se
 & in praecipitia erroris abstractos.

merito dolerent. & ignorantiae salu
 tatis ignem aduersum deceptricem
 sui conciperent ignorantia. Ob hoc
 itaq; dicebat. Ignem ueni mittere
 in terrā. & quem uolo ut accendat.
 Est ego pugna quaedam. quae ge
 rendā nobis ē in hac uita. sermo enī
 ueritatis & scientiae necessario sepa
 rat homines ab errore & ignorantia.
 sicut sepe uidimus putre factas et
 emortuas corporis carnes a conexio
 ne uiuentiū membrorum ferro se
 cantes separari. Tale ergo aliqd ē
 qđ agit ueritatis agnitio. Necessē
 ē enim ut salutis causa. filius uer
 bi gratia qui sermone receperit ue
 ritatis. a parentib; separat & in credu
 lis. aut rursum pater separat & a fi
 lio aut filia amatē. Et hoc mo
 do inter p̄p̄inuos. & consanguine
 os credentes. atq; incredulos. scien
 tiae & ignorantiae. ueritatisq; et
 erroris pugna consurgit. & ob hoc
 iterum dicebat qui nos misit. Nō
 ueni pacē mittere in terrā. sed gla
 diū. Qđ si dicit aliquis. & quo
 modo iustū uidet separari filios
 a parentib; Audi quomodo / quia

Veni enim filium
 separare a patre
 & filiam a matre
 et murum a socio
 et omnino homines
 de consuetudine eius

sicam ipsi in errore pmaneat. neq; il
lis pderunt. & ipsi cum illis pariter in
teribunt. Iustum igitur & ualde ius
tū ē. separari eum qui saluari uult.
abeo qui non uult. Sed & illud aduer
te quia non ex illis qui rectius intellegunt.
uenit ista separatio. Illi enim uelint
esse paritē & pdisse eis. & docere melio
ra sed ē istud pprium ignorantiae uitū
^{contempnentem} ^{fratru} ut confutante seueritate luce. non fe
rat habere de pximo. & ideo ex illis ista
nascatur separatio. Nam qui scientiā
ueritatis accipiunt. quia bonitatis ple
na est. tamquā abono dō datam. ac
piunt eā si fieri potest cū omnibus
habere communem & iā cum his qui
oderunt eos & psecantur. Sciunt
enim quia peccati ipsorū causa igno
rantia ē. propter ea deniq; ipse ma
gister. Cum ab his qui ignorabant eū
dū duceret ad crucem. Orabat
pater p interfectores suos & dicebat ei
pater remitte eis peccatum. nesciunt
enim qd faciunt. Imitantes quoq;
discipuli magistrū. & iam ipsi cū pa
terentur similiter p interfectores suos
orabant. Quod si disciplina nob ē
orare. & iā p interfectores & p

secutorib; nr̄is. quomodo non & iā pa
rentum & ppinquorū psecutiones fer
re. & p conuersione eorū orare crede
mur. Tum deinde & iam illud di
ligentius consideremus. quae sit nobis
causa parentes diligendi. p eo inquit
qd uitae nr̄ae uidentur auctores.
Auctores quidem uitae nr̄ae parentes
non sunt sed ministri. Non enim ui
tā praebent. sed ingrediendi nob ad
hanc uitā exhibent ministeriū.
Auctor autē uitae. unus & solus ē
d̄s. Si enim auctorem uitae dilige
re uoluimus illū nob sciamus esse
diligendum. Sed illum inquit cog
noscere non potuimus. istos autē & no
uimus. & in affectu habemus. ^{si si} Esto
non potueris cognoscere qd sit d̄s. qd
tam n̄ sit d̄s p facile scire potuisti.
Nam quomodo latere te potuit ho
minē qd lignum. aut lapis. aut aes.
uel alia huiusmodi materia d̄s non sit.
Qd si in his quae facile deprehendere po
tuitis animū addiscendi noluistis
intendere. Certū ē quia & in agni
tione d̄i impediti estis. non impossibi
litatis sed ^{analogia} ^{desiderio} indignitatis uitio. Nam si
uolueritis & his ipsis inutilib; simu

lacris pfecto accepiss&is intelligentiae
uia. Certum e enim quia pferrum
facta sunt simula tra. ferrum uero p
ignem confectū e. qui ignes aqua ex
tinguntur. Aqua aut p spm moue²
sp̄s au adō initiū hab&. sic enim dicit
moyses pph&a. In principio fecit d̄s
caelū & terrā. Terra aut erat inui
sibilis & incompōsita & tenebrae erant
sup abissum. & sp̄s d̄i erat sup aquas.
Qui sp̄s iussu d̄i. quasi ipsa conditoris
manu lucem separauit a tenebris. et
post illud inuisibile caelum. istud ui
sibile pduxit. ut superiora quidem
habituaculū faceret angelis. Inferiora
uero hominib; ppter te ergo d̄i ius
su. aqua quae erat sup fidem terre
recessit ut terra tibi pducer& fruc
tus. Cui & iam humorum uenas
latenter inseruit. ut tibi ex ea pro
fluerent fontes & flumina. ppter
te pducere iussa e animantia. & om̄a
quae tuo usui uoluntatiq; seruirent.
Aut non ppter te uenti spirant. ut ex
ipsis concipient. fructus tibi terra par
turiat. Non ppter te imbres pfluunt
& tempora uicissitudines mutant
Non ppter te sol oritur & occidit

75
74
& mutationes luna pp&itur. ppter te
mare exhib& simulacū suū. ut tibi in
grato cuncta subiaceat. Nonne phis
omnib; iusta erit ultionis poena. quia
hominum omnium largitor e. quae ante
om̄a. & agnoscere & uenerari debuis
tis. solū p&eris ignorastis. Sed &
nunc eisdem uos ad intelligentiā ui
isduco. Uid&is & enim qd om̄a gign
unt² ex aquis. A qua uero p unige
ntum. ex initio factū e. Unigeniti
uero om̄ps d̄s caput e. p quē talior
dine quo supra dixim² puenit ad pa
trem. Cū aut puenieris ad patrem.
agnoscis hanc uoluntatē eius esse.
ut p aquas. quae plurimae create
sunt de nouo renascaris. Qui enim
regeneratus fuerit p aquā bonis ope
rib; adimpl&is. heres efficitur ei.
a quo minor ruptione regeneratus
est. ppter qd paratis animis accedite
quasi filii ad patrem ut peccata uŕa
diluantur. & causa eorū sola igno
rantia fuisse pb& apud d̄m. Nam
si post agnitionē horum pman&is
in incredulitate uob iam pditionis
uŕae causa. & non ignorantiae
reputabitur. Nec putes qd &ia

si omnē piacatē colas. omnemq; iusti
tiā. baptismū uero n̄ accipias spem
possis habere apud dñm. Immo poti
us maiore poena dignus erit qui
bona opera non bene operatur.
Conferatur enim meritū homini ex
bonis gestis. sed si ita gerantur. sicut
dñs iubet. Dñs autē iussit omnē colen
tem se baptismō consignari. Quā si
tu reniteris. & tuae uoluntati ma
gis quā di obtemperas. contrarius
sine dubio & inimicus es uoluntati ei.
Sed dices fortasse qđ confert aquae
baptismū addi cultū. Prima qui
dem quia qđ dō placuit impleretur.
secundo quia regenerato ex aquis et
dō renato fragilitas prioris natiui
tatis. quae tibi p̄ hominē facta ē
amputatur. & ita demum puenire
poteris ad salutem. Alit̄ uero in
possibile ē. Sic enim nob̄ cū sacra
mento uerus p̄ph̄ta testatus ē di
cens. A mendicio uob̄ nisi quis de
nūo renatus fuerit ex aqua uiua.
Non introibit in regna caelorum.
Et ideo accelera. est enim in aquis
istis misericordiae uis quaedam.
quae ex initio ferebatur sup̄ eas.

Et agnoscite eos qui baptizantur sub
appellatione triplicis sacramenti.
& eripit eos de supplicis futuris. qua
si donū qđdam offerens dō. animas
p̄ baptismum consecratas. Confugite
ergo ad aquas istas. sole sunt enim
quae possint uim futuri ignis extin
guere. Ad aquas qui moratur acce
dere. Constat meo infidelitatis ad
huc idolum p̄manere. & ab ipso pro
hiberi ad aquas quae salutem
conferunt p̄perare. Siue enim
iustus sis. siue iniustus. baptismum
tibi p̄ omnia necessariū ē. Iusto qui
dem ut adimpleat̄ meo p̄fectio.
& regeneret̄ dō. Iniusto uero. ut
peccatorū quae gessit ignorantia
remissio concedatur. Omnib; er
go festinandū ē sine mora renasci
dō. quia incertus ē. unius cuiusq;
exitus uitae. Cum autē regenera
tus fueris p̄ aquā ex operib; bonis
ostende intē similitudinē eius qui
te genuit patris. Agnouisti enī
dñm. honora patrē. Honor autē
eius ē. ut ita uiuas. sic ipse uult
uult autē te ita uiuere. ut homi
ciū adulteriū nescias. Odium.

ch et

auaritia fugias. iram. supbia iactan-
 tia respuas. & exsecreris inuidia.
 Ceteraq; his similia penitus ate du-
 cas aliena. Est sane ppria quae-
 dam mae religionis obseruancia
 quae non tam inponitur homi-
 nib; qua ppriae ab uno quoq;
 dm colente causa puritatis ex-
 petitur. Castimoniae dico cau-
 tela cuius species multae sunt
 Sed primo ut obseruet unusquisq;
 nomenstruatae mulieri misceat.
 Hoc enim exsecrabile ducit lex
 di. Qd & silex debis. non ad-
 monuiss& nos ut contari libent-
 uolueremus inster oee. De-
 bemus amplius aliqd habere ani-
 malib; ut pote rationabiles homi-
 nes. & caelestium sensum capa-
 ces. quib; summi studii esse deb&
 ab omni inquinamento cordis con-
 scientia custodire. Bonu e aut
 & puritati conueniens. & iam
 corp; aqua diluere. Bonum
 uero dico non quasi principale
 illud in quo mens purificetur.
 sed qd se quela sit illius boni hoc
 in quo caro diluitur. Sic enim

& magister nr quosdam pharisaeu
 & scribaru qui uidebant esse melio-
 res ceteris. & auulgo separati increpa-
 bat dicens eos ipocritas quia easolum
 quae hominib; uidebantur purificabant.
 Corda uero quae solus ds aspicit in-
 quinata relinquebant. & sordida.
 Ad qd quosda ergo ex ipsis non ad
 omnes dicebat. Uae uob scribae
 & pharisei ipocritae quia munda-
 tis calicis. & p absidit qd deforis e
 intus aut plena sunt sordib; pha-
 risee oee emunda prius qd intus e.
 & qd deforis e erit mundu. Uere
 enim simens mund& luce scientiae.
 cum ipsa fuerit munda ac splendi-
 da. tunc & iam eius qui deforis e
 hominis ipsa necessario cura gerit
 id e carnis suae ut & ipsa purifice-
 tur. Ubi aut ista quae deforis
 e purificatio carnis negligitur.
 Certum e ibi neq; depuritate
 mentis ac munditia cordis cura
 geri. Ita ergo fit ut is quidem
 qui intrinsecus mundus e munde-
 tur sine dubio & extrinsecus.
 Non semp aut is qui mundatur
 extrinsecus. & iam intrinsecus.

mundus est uidelicet cum agit haec. ut ho-
minibus placeat. Sed & illa species
castimoniae obseruanda est. ut in passim
& libidinis solius. causa feminis coeat.
sed posteritatis reparandae gratia.
Quae obseruantia cum in nonnullis etiam
pecudibus inueniatur. pudoris est si non ab
hominibus rationabilibus & deum colentibus
obseruatur. In tantum autem castimonia
uerum dei cultum tenentibus; phas quas
supra diximus. aliasque horum similes
species conseruanda est. Ut & iam
apud eos quia diabolo adhuc in erro-
ribus detinentur attentius obseruatur.
Est enim & apud illos nonnulla ob-
seruantia castimoniae. Quid ergo
quod errantes custodiebatis. hoc non ob-
seruabitis emendati. Sed fortasse
dicit aliquis uerum. Oportet ergo nos
omnia quae fecimus dum coleremus idola
custodire. Non omnia sed quaecumque
bene fiebant. Haec & iam nunc con-
uenit obseruari. Quia si quod recte
fit ab his qui in errore sunt. certum
est id aueritate sumptum. Quia
& si quod uera in religione non recte fit.
non est dubium. quin ab errore
mutuatum sit. Bonum namque & iam

si aberrantibus gestum fuerit. bonum est
et malum & iam si ab his qui ueritatem
secuntur factum fuerit. malum
est. Aut numquam ita dissipemus. ut
si uideamus eum. qui idola colit esse
sobrium. Nos qui deum colimus sobri-
um esse recusemus. ne eadem facere que
ille qui colit idola uideamur. non ita est.
Sed sit nobis studium. ut si illi qui errant
homicidium non faciunt. nos ne irasca-
mur quidem. Et si illi adulterium
non admittunt. nos ne concupiscamur
quidem alienam mulierem. Si illi
amant proximos suos. nos diligamur & iam
inimicos nostros. Si illi mutuo dant
his qui habent unde reddant. Nos
& iam his demus. a quibus recipere non
speramus. Et propter nos qui & in
seculo hereditate speremus debemus
precellere eos qui praesens tantum seculum
norunt scientes. Quia si opera illo-
rum nostris operibus conlata in die iudicii
similia inueniantur ac paria confusio
nobis erit. quod aequales inuenimus in
operibus. his qui propter ignorantiam con-
demnantur & nullam spem futuri
sedis habuerunt. Et uere digna con-
fusio est. ubi nihil amplius gessimus.

ab his quibus amplius intellexim. Quasi
 confusio nob erit. aequales eis inueniri
 in operibus bonis. quod erit nob si inferio
 res nos ad & eriores examinatio futu
 ra repperiat. Audite ergo quomo
 do debis nos ipse uetus propheta docue
 rit. ad eos enim qui negligunt audi
 re uerba sapientiae ita ait. Regi
 na austri surg & in iudicio cum genera
 tione hac. & condemnabit eam quia
 uenit a finibus terrae audire sapientiam
 salomonis. Et ecce plusquam salomon
 hic. & non audiunt. Ad eos uero qui
 de malis actibus gerere poenitentiam
 desiderabant ita ait. Viri nimirum
 uitae surgent in iudicio cum generatio
 ne hac & condemnabunt eam quia
 poenitentiam egerunt in praedicatione
 ionae. & ecce plusquam iona hic.
 Uides ergo quomodo eos qui erudie
 bantur ex lege adductis ad exem
 plum illis qui ex gentili ignorantia
 ueniebant. & ostendens eos nec illis
 aequales esse qui in errore positi
 uidebantur. ex ipsa tantum compara
 tione condemnat. Ex quibus om
 nibus sermo quem propositum ad proba
 tur. Ut castimonia quae ali

quatenus & iam ab his qui in errore
 sunt positi custodit. Multo puri
 us & attentius per singulas quasque sic
 supra ostendimus species a nob qui ue
 ritatem sequimur teneatur. Et
 magis quo apud nos obseruantiae ei
 premia aeterna posita sunt. Hec
 & his similia cum dixisset turbas di
 misit. Et ex more cum familiaribus
 suis cibo sumpto qui euit. Hoc autem
 modo per tres continuos menses. cum uer
 bum dei doceret. & plurimos conuer
 teret ad fidem. Ad ieiunium iei
 nare me iussit. & post ieiunium in
 fontibus qui contigui habent mari
 ennis aquae mihi baptismum dedit.
 Cumque per generationis gratia di
 uinitus mihi conlata feraxi cum fratri
 bus & laicis & laici egissemus. Petrus
 eos qui ad praecedendum fuerat ordina
 ti perficisci antiochia iubet. Atque
 ibi tres alios expectare menses. qui
 bus perfectis ipse eos qui fidem domini ple
 ne receperunt. deducens ad fontes
 quos mari contiguos supra diximus
 baptizauit. & eucharistiam fran
 gens cum eis. Maronem qui eum
 hospitio receperat perfectum iam

in omnibus; constituit eis episcopum.
Et duodecim cum eo presbiteros. simul
que diaconos ordinat. Instituit
etiam ordinem uiduarum. atque omni
ecclesiae ministeria disponit. Un
uersosque ammonet maxime episcopo
in omnibus; quae praecipiet & oboedi
rent. Et ita cunctis competenter
dispositis. cum trium mensium tempore
fuisset explectum. uale dicentes his
qui erant apud tripolim antiochia
proficiscimur

EXPLICIT LIBER SEXTUS.

INCIPIIT LIBER SEPTIMUS

Egressi tandem etiam tripolim
foenicis urbem primam in hor
to siade haut pcul at tripoli faci
mus mansionem. Ubi sequenti
quoque die remorati quia omnes poe
ne qui domino crediderant dum diuel
li apertio nequeunt. illo usque
secuti sunt. Inde anthara dum ueni
mus. Sed quod multi nos comita
rentur. ait petrus ad moeta si
mulque atque aquila. Quoniam quidem
plurimae fratrum turbae nobis
cum sunt. & ingredientes
singulas quasque urbes. non

parum inuidiae contra himus.
Uideatur mihi prouidendum. ut neque ip
sis ingratum sit si prohibeantur sequi.
neque nobis pompae alicuius excite
malignus inuidiam. Censeo itaque
te moeta atque aquila praecedere
nos cum ipsis. ita ut etiam uos indu
as partes diuisam multitudinem ducatis.
ut sparsim magis quam sub una
congregatione iter agentes. singulas
quasque introeamus gentium ciuita
tes. Scio autem quia triste uobis
uideatur. quod uidemini ante duorum
saltem dierum spatium separari.

Credite mihi quia qua mensura
diligentis me. decuplo amplius mi
hi quoque erga uos affectus est. Sed
si per affectum quem ad inuicem gerimus
non faciamus quae conuenientia
& honesta sunt. inrationabilis hu
iusmodi amor uidebitur. Et ideo
nequaquam titulo caritatis inuolu
to. quae utilia uidentur ac neces
saria peruenimus. Maxime cum
nullus dies possit incidere. quo
non disputationibus meis inter se
possitis. Per singulas enim
quasque nobiliores prouinciarum

76
117
ciuitates pposui sicut & iam uos scitis ter
nos docendi gratia residere menses.
Nunc ergo Laodiceam quae est urbs proxima
praecedite me. & ego post biduum aut
triduum quantum ad propositum meum expec
tat insequar uos. Operemini autem
me ad proximam portam ciuitatis stabulum.
Et inde iterum similiter cum dies aliquot
ibi transierim. praecedetis me ad ul
teriores ciuitates. & hoc uos per singu
las facere cupio declinande quan
tum in nobis est inuidiae gratia. Et ut
fratres qui nobiscum sunt prudentia per
singulas ciuitates. parata inuenien
tes hospitia minus uagari uideantur.
Haec dicente petro. necessario adqui
esant dicentes. Non ualde nos con
tristat hoc agere. quia a te uibe
mur. Quia omnia & bene agere.
& bene consulere. pro christi prudentiam
electus es. Sed & una die aut si
multum biduo quam uis grande sit.
In hoc omni spatio non uidere domi
num nostrum petrum tam tolerabile est.
Consideramus enim quod patientur
illi duodecim fratres nostri qui praec
dunt nos. & mensem poene inte
gram extris mensibus quibus

puna quamque urbem resides. tanto
bono auditus tui uisionisque fraudan
tur. Ut ergo iubes quia recte
omnia iubes. agere non morabimur.
Et his dictis praecesserunt acceptis man
datis ut extra urbem alloquerentur
fratres. qui secum iter agebant. Ne
constipati & quasi cum tu multu. sed
sparsim & in binos diuisi. ingrediantur
ciuitates. Verum ubi illi profecti sunt.
ego demens ualde gausus sum. quod
secum me esse fecit. Et ait ad eum.
domine gratias ago quod me non permisisti
cum aliis. Nam tristitia interissem.
Tum petrus. & quod si inquit. sine
cessitate exigeret mitti. te aliquo
doctrinae gratia separatus a me puti
litate morieris. nec tibi me & ipsi im
perabis ferre patientem. quae necessi
tas imposuerit. Aut ignoras quia
amici semper simul sunt. & licet corpo
ribus separantur. Memoria tamen
linguntur. sicut e contrario non nulli
corporibus una positi. animis diui
duntur. Et ego respondi. Non
putes mi domine. haec me in ratio
nabilitate pati. sed certa & causa. &
ratio est huius erga te affectus mei;

Jo. 100.

Te enim solum omnibus meis affectibus habeo. pro patre. pro matre. pro fratribus. Super haec autem omnia est quod mihi salutis causa & agnoscendae ueritatis tuae solus existis. Sed & illud non mihi in postremo habet loco. quod iuuenalis ait. quae in me est concupiscentiarum insidus subiacet. Et uereor esse sinete. cuius solam praesentiam omnis luxuria quam uis ratione carcat erubescit. Licet confidam de misericordia dei quod etiam sensus meus ex his quae per doctrinam tuam concepit. aliud iam aliquid ad cogitationem recipere non possit. propter ea memini te apud caesarem dixisse. ut si quis uult mecum salua pietate comitari comitetur. Salua autem pietate dicebas. ut neminem contristare. cui secundum deum deberet adherere. Uerbi gratia. ne uxorem fidelem relinqueret. uel parentes uel alias huiusmodi personas. a quibus ego ualde libens sum. & ideo aptus ad sequendum te. Atque utinam mihi concedas. ut tibi etiam serui ministerium exhibeam. Tum petrus. ad haec ridens ait. Et quid putas clemens. quod non te ipsa necessitas mihi faciat seruum. Nam

quis mihi poterit alius sternere sindones. & stragula pulchra componere. Quis seruare anulos. & indumenta quae assidue mutare debeam praeparabit. Quis etiam cocis imperabit & diuersa atque electa pulmenta prouidebit. quae arte scitissima & uaria praeparantur. & omnia illa quae hominibus molliter instituitis. Immo potius cupiditati eorum. uelut inhumanissime cuiusdam bestiae iniustis quaesita sumptibus conuectantur. Sed fortasse quam uis mecum positus uidearis. nondum agnoueris uicem meam. Panis mihi solus cum oliuis. & raro etiam cumoleribus in usu est. Indumentum autem hoc est mihi quod uidetur tunica cum pallio. & haec habens aliud nihil requiro. hoc mihi sufficit. Quia mens mea non ad haec praesentia. sed ad illa quae aeterna sunt aspicit. & ideo nihil mererum praesentium. uisibiliumque delectat. Unde tuum quidem erga me bonum animum amplectar & miror ac te magis laudo quomodo cum sis uis ex consuetudine multae abundantiae ueniens. tam cito transferre & captare te potueris ad hanc

77.
118

uitā nrām quae solis necessarius uicitur.
Nos enim a puero. idē ego & fr̄ germa-
nus nr̄s andreas. non solum orfam.
sed & ualde pauperes eruum̄. & ne-
cessitate operari esse consueuimus.
Unde & nunc facile uexationes itine-
rum ferimus. sed potius similibi ad-
quiesceris. & p̄mitteris. ego magis
operarius. facilius tibi possem serui
implere ministeriū. At ego haec
audiens contremui. & lacrimae mi-
hi continuo proruper̄. qđ talem mihi
sermonem dixerit uir tantus. quo
omnis mundus habet̄ inferior.
Tum ille lacrimante me uidens.
causā p̄contatur. Cui ego respon-
di. Quid tantū in te peccavi. ut
me tali sermone onerares. Et p̄grus.
Similū est inquit qđ dixi. ut serui-
am tibi. tu prior peccasti hoc mihi
dicendo. Et ego. Non ē inquam
simile. me enim decet hoc tibi fa-
cere. Tu autē qui dī summi p̄ro
ad saluandas animas hominū missus
es. graue ē ut hoc mihi dicas. Et p̄-
grus. Adquiescerem tibi inquit.
nisi dñs nr̄ qui ad salutē totius mun-
di uenit. & qui erat omni creature

nobilior. seruire passus esset. ut
nos scaderet. non erubescere fra-
trib; nr̄is seruorum exhibere mi-
nisterium. Tum ego. si puto qđ
te possim uincere. ualde stultus sū.
Uerum tamē ago gratias p̄ uidentiae
dī. qđ parentū te loco. habere te
merui. Tum p̄grus. Nemo enim
inquit uere ex genere tibi sup̄ est.
Respondi. sunt quidem multi po-
tentes uiri ex caesaris p̄sapia uenien-
tes. Nam patri utpote p̄p̄inquo
suo & una educato nobilis ad aequae
familiae caesar ipse iunxit uxorem.
ex qua duos geminos ante mē filios
suscepit. non ualde ut aiebat pat̄
sibi inuicem similes. ego enim eos
non adeo sciebam sed ne matris qui-
dem ualde memor sum. sed quasi
p̄ somniū ita tenuiter uultus eius
speciem reolo. Mater ergo mea.
mattidia. pater faustinianus uo-
citatus ē. fratrū autē meorū alter
faustinus. alter faustus dicebatur.
Inter ea cum ego quinque uix essem
annorū. mater sicut a patre didi-
ci somniū uidit. quo moneret̄ nisi
cum duob; filiis suis geminis confestim

urbem fuisset egressa. & a fuisset annis decem. ipsam pariter cum liberis interitu exsticiabili perituram. Tum pater qui tenere diligere & filios adiunctis seruis & ancillis ac sumptibus sufficienter praebitis. nauimpositos. cum matre filios athenas mittit erudiendos. me sibi solum filium ad solaciū retinens. & in hoc quidem gratias agens. quia non eam me imperavit somnium. pariter cum matre discedere. Anno autem complūto pater misit ad eos athenas homines & sumptus. scire simul cupiens quid agant. Ne etiam redeunt qui missi sunt. Tertio rursus anno mestissimus patrem mittit alios cum pecuniis. qui quarto anno regressi nuntiant. neque matrem neque fratrem uidisse. sed neque athenas eos omnino peruenisse. neque usquam alicuius saltem qui cum ipsis fuerant uestigium repperit. Pater haec audiens et multa tristitia obstupe factus nesciens quo tenderet. at ubi quaereret una mecum descendit ad portum & requirere an autis coepit.

si tibi aliquis eorum uidisset aliquando ante quattuor annos corpus mulieris cum duobus paruulis erectum. Cum multa dicerent. nec aliquid nobis rati elucesceret. Et tam immensum pelagus per scrutantibus pro multo tam affectu pater quae erga suos gerebat pascebatur uanis spebus donec uisum est ei. ut me sub praetoribus ordinatum rome relinqueret. annorum cum essem duo decem. & ipse pergeret ad requirendum. fletus itaque descendit ad portum & nauem conscendens profectus est. Hec usque in hodie num. neque litteras ei accepi. neque si uiuat aut defunctus sit noui. Sed magis suspicor quia & ipse obiit. aut tristitia uictus. aut naufragio. Annis & enim uiginti elapsi sunt. quibus haec geruntur. & ne nuntius quidem de eo ad me aliquis uenit. Petrus haec audiens ex affectu lacrimas fudit. & ad eos qui aderant familiares ait. Hec si quis in diuinitate positus perulisset quae huius perulit pater. Itaque homines religioni adscriberent erumnarum causa. quae cum accidunt miseris gentilibus malorum causam

fi to adscribunt. Miseros autē dico eos
 quia & hic uexantur errorib; & aspe fu
 tura fraudantur; Di enim cultores,
 cū haec patiunt; ad purgationē peccato
 rū caedit eis qd pfer patienter. post
 haec dicta unus ex adstantib; petrum
 rogare coepit. ut die crastina matu
 rius ad insulā pximā. quae sex non
 amplius stadiis aberat. aradum nomi
 ne pgeremus uidendi in ea gratia mi
 rum aliqd opus. columnas utēas mag
 nitudinis immensae. Cui petrus uterat
 dementissimus ad quiescat. sed monuit
 nos ut cum nauem descendissemus. n̄
 unā omnes concurrere ad uidendum;
 Nolo enim inquit notari uos atur bis;
 Cum ergo die postera naui sub mo
 to horae uenissēm ad insulā. continuo
 ad locum in quo erant columnae mira
 biles pperamus. Erant autē in aedae
 quadam positae. In qua aedae opera
 p magnifica pictura habebantur.
 Quib; intento unus quisq; n̄m deti
 nebatur aspectu. Petrus uero ubi so
 las columnas miratus ē utēas nequaquā
 raptus picturae gratia. Egressus ui
 dit mulier culā quandā stupem ab in
 troeuntib; deposcentē. quā ad tenius

edee
 domus dicitur
 dicitur.

stipos. uirtus ē
 qui paupib; dat.

considerans ait. Dic mulier qd tibi
 membrū corporis deest. qd hunc te
 iniuriae subiecisti ut stupem petas.
 & non potius manib; tuis. quas a dō
 accepisti operans cibum quaerans.
 At illa suspirans ait. Utinam
 mihi quaedam essent manus quae
 moueri possent. Nunc autē species
 tantū seruata ē manuum. Nam
 ipsae sunt emortuae & meis mor sibi;
 debiles. & sine sensu redditae. Et
 petrus. Quae inquit fuit causa.
 ut hoc tibi tantum mali ipsa confer
 res. Ignauia inquit nec aliud quic
 quā. Si enim fuisset in me aliqd
 uirtutis potui uel pceptio uti uel
 p fundo maris inuere mem & ipsam.
 & finem dare dolorib; meis. Tum
 p̄rus. Et quid putas ait mulier?
 qd qui sem & ipsos perimunt. a suppli
 cis liberantur. nisi quia maiorib;
 subiacent poenis animae eorum
 qui sibi ipsi intulerunt manus. At
 illa. Utinā inquit istud mihi cer
 tum fieret quia uiuunt animae in
 inferno. libenter amplecterer & iā
 poenas ferre mortis in latae. tantū
 ut dulces mihi natos horā saltim

unā uiderem. Ep & rus. Quicquid tantū
istud est qđ te tam graui afficit tristitia
scire uelut si enim doceres me causam
possem tibi & ego uidenter ostendere.
O mulier qđ in inferno uiuunt anime.
& p̄cipitio t̄ p̄fundo. possem tibi dare
medicamentū aliquot. ut sine cruciatu
ualeant uitam finire. Tunc muli
er p̄missione hac gratantē accepta coe
pit dicere. Genus quidem mihi &
patria quaesit nec credi facile nec dici
necessarium puto sed causam tantum
sufficit doloris exponere. Cur mor
sibus meis meas ipsa debiles reddiderit
manus. Ego generosis ortu parenti
bus & potentis adaequae uiri sortita
matrimonium. duos suscepi geminos li
beros. & post hos unum alium. Sed
frater uiri mei inlicito in me amore
uehementer exarsit. Mihi autē cum
sup̄ omnia cara esset pudicitia. & neq;
tanto sceleri adquiescere. neq; uiro
uelut flagitiū fratris aperire cogitau
quatenus & ego impolluta euaderem
& fratrem inimicum & hostem non face
rem fratri. ne genus omne qđ erat
nobilis familiae in obprobrium darem.
Patria ergo & urbae cum duob; meis

^{lucius}
geminis discedere statui donec incestus
amor conquiesceret. quē forte p̄sentiae
meae palparet & inflammaret aspectus.
Alius sane filius quatenus patri maneret
ad solacium cogitauit. Sed ut haec ita
fieri possent somnium finxi quasi ad sisten
tē mihi p̄uisum quoddam numine & di
cente. ut confestim cū geminis meis sur
be discederem. & tam diu abessem. do
nec redire me ipse p̄ciperet. qđ si non
facerem cum liberis omnibus in perpetua
peritura. Et ita factū est. Statim enim
ut somnium uisum enarraui extimuit. et
sociatis mihi duob; filius seruis quoque
& ancillis pecunia & iam abundanti
data nauigare athenas iubeat. ubi si
mul & erudire liberos possem. man
sura inquit ibi usquequo uisum fuerit
ei qui praecepit exire ut redeas ad
nos. Inter ea nauigans unā cū meis
natis uentorum uolentia ad hos infelix
nocturno naufragio depulsa sū loci.
Et cum omnes interissent ad reptā me
crudelē supra saxū qđdam uehemen
tiae fluctus erexit. Ubi cum sederem
ea sola spe quā eos possim forte natos
inuenire. In profundū me non precipita
ui. Tunc cū adhuc p̄turbat^a ani

720
ma & doloribus ebria facere hoc & audebat
& poterat. Verum ubi dies exortus est.
& ego cum da more & ululatu infeli-
cium natorum circum spicerem si ubi
uel eiecta possim uidere cadauera;
Miseratione commota quidam ex his
qui me uiderunt. primo per pelagus.
tum & iam circa littora requirunt.
si que forte de meis infantibus inueni-
rent. Sed ubi nusquam ullus miseran-
tes me mulieres loci solari coeperunt.
enarrantes singulae suas quaeque mise-
rias. ut ex similitudine calamitatum
solacium caperem quod me magis con-
tristabat. Non enim tale mihi erat
ingenuum ut aliorum mala mea esse sola-
cia ducerem. Et cum me multae
hospitio cuperent recipere. una quae-
dam paupercula hic habitans extorsit mi-
hi tugurio eius succedere dicens fuisse
sibi uirum nautam. eumque in mari ad-
olescentem defunctum sibique ex eo cum
multa accipere. In conuictum cuperent
amore uiri uindictam fuisse cariorē;
Erunt ergo inquit nobis communia
quaecumque manibus nostris operantes que-
rere poterimus. & ne longa ac minus
utili narratione utar libenter habitau-

cum ea propter affectus fidem quam
seruauerat uiro. Sed non multo post
mibi infelici laceratae dudum morfi-
bus resolutae sunt manus. Et illa
quae me susceperat incurrat parali-
sim. & domi in lecto iacet. Illarum
autem mulierum quae prius miserabantur
refrigit affectus nos ambae debiles. ego
ut uideri sedeo super me petens. Et si
quod forte quaesiero sit unus duarum. in fe-
licium abus. Cae iam quae meae sunt
sufficienter audisti. tu nunc quod mora-
ris implere quod promiseras & dare medi-
camentum. quo possit absque cruciatu
utrisque nostrum miserabilis uitae
sortem finire. Haec dicente mulie-
re. multa petrus cogitatione distractus.
uelut attonitus stabat. Et ego de-
mens superueniens dudum inquam pom-
ina discurrens quaerebam te. & nunc
quod facimus. At ille praecipit mihi
ut ad nauiculam praecederem ibi me
inquit operire. & quia contra dicit ei
non poterat quod iussit impleri. Ipse
uero ut mihi cuncta posterius enar-
rauit suspicionem quadam pulsatus. re-
quirebat a muliere genus & patriam.
simul & nomina filiorum. quae si inquit

Superior. v.
expector

mibi dixeris dabo continuo medicamē
tū. At illa quasi uim sustinens
quia neq; fateri haec uolebat & me
dicamenti cupida erat fingeit alia
exalus. & ait se quidem esse effesiam
uirum autē siculū. sed & filiozū no
mina similiter immutauit. Tum
petrus putans eā uerū respondisse
ait. Heu mulier putabam inquit
grande aliqd̄ gaudiū hodie na nob
die orturū. suspicabar enim te esse
quendam mulierem de qua similia
quaedam nup̄ ad fidem didici. At
illa admirabat eū dicens. rogo te ut
iudices mihi quae ista sit. ut sciam
si est ulla inter mulieres me infe
licior. Tum petrus fallere nesci
ens. & miseratione commotus coe
pit dicere. Est quidā adoles
cens inter eos qui me secuntur re
ligionis & sectae gratia romanus
cuius qui mihi enarrauit qd̄ pa
tre habuerit & duos geminos fr̄s
ex quib; nullus ei sup̄ ē. Mater
inquit mea sicut a patre didici som
nū uidit ut romana urbe ad tem
pus excederet cū duob; geminis
natis. ne forte existabili interitu
i. mortali

deperirent. Quaeq; cum discessisset
nusquā terrarum ultra comparuit.
Pater uero suus post haec ad inqui
sitionē uxoris ac filiozū p̄fectus. nec
ipse inuenitur. Haec cū dixisset pe
trus. mulier stupore percussa corruit.
Tum petrus continere eā & solari
coepit ac requirere qd̄ esset causae
aut qd̄ pateret. At illa uix ali
quando spiritū reuocans ac semet
ipsā ad gaudiū qd̄ sperabat magnitu
dinē reparans. simulq; affricans uul
tum. hic inquit ē quē dicit adoles
cens. At petrus ubi rem intellexit.
dic inquit mihi tu prior. nam ui
dere eum non poteris. Tum illa
ego inquit sum adolescentis mat̄.
Et petrus. Quod ei nomē. At
illa clemens ait. petrus ipse ē.
& ipse erat qui puulo ante mecum
loquebatur. & quē iussi ad nauem
p̄cedere. Tum illa p̄cens ad pe
des petri. rogare coepit ut festina
rē ad nauem. Et petrus. si mihi
inquit seruas fidem ut facias qd̄ dico.
At illa. Omnia inquit facio. tantū
mihi inquit ostende unū meū
natiū. putabo enim me p̄psū

80
87
& geminos meos uidere. & petrus.
Cum uideret inquit eum. modo in
terim dissimula paululum usquequo
egrediamur ab insula. ita inquit fa
cia. Et tenens manum eius petrus
adducebat eam ad nauem. Quem
ego uidens manum dante mulieri
ridere coepi. Accedens tamen hono
ris eius gratia proprio coepi uelle su
bicere manum meam & sustentare mu
lierem. Simul autem ut manum eius
contigi ululatu ingenti reddito in
amplexus meos inruit. & mater
nis meos consecretare osculis coepit.
At ego ignorans omne negotium
quasi insipientem mulierem repel
lebam. simul & cum uerecundia licet
indignabar tamen quodam modo ad
uersus patrem. At ille. desine
inquit. quid agis o fili demens. no
li repellere tuam matrem. Ego uero
ubi haec audiui continuo lacrimis
subfusus conieci supra iacentem ma
trem. & osculari eam coepi. Simul
enim ut audiui paulatim uultum ei
reuocabam ad memoriam. & notior
mihi intuenti quanto magis fiebat.
Multitudo inter in conueniebat

plurima audiens quod mulier quae ad
stuprem petentiam sedebat recognita
esset a filio suo uiro quodam bono. Et
cum uelimus confestim enauigare
ex insula. mater ait ad me. fili dul
cissime rectum est ut uale dicam muli
erulae quae me suscepit. Est enim
egens. & paralytica iacens in lectulo.
Quibus auditis petrus. & omnes qui ad
erant ammirati sunt bonitatem ac
prudenciam feminae. Et continuo
iussit petrus abire quosdam & deferre
mulierem in lectulo ut iacebat.
Cumque fuisset allata. & in medio
turbae adstantis posita. In conspec
tu omnium petrus ait. si ueritatis ego
sum praeco ad confirmandam fidem
horum omnium qui assistunt. ut sci
ant & credant quia unus est deus qui cae
lum fecit ac terram. In nomine ihesu christi
filii eius surgat haec mulier. Et sta
tim ut haec petrus dixit. surrexit sa
na & prostrata ad pedes petri atque ami
cam suam ac familiarem osculis petens.
prostrata ab ea. quod istud esset ne
gotium. At illa omne breuiter rei
ordinem agnitionis exposuit. ita ut etiam
turbae adstantes mirarentur. Tum

petrus deside di ac religionis institutus
q̄t ad se p̄tinebat in quantum tempus
patiebatur locutus ad turbas. Ad
dit & iā hoc ut si quis uell & debet dili
gentius noscere. antiochiā uenire &
ubi tribus inquit mensib; statuumus
residere. & quae ad salute p̄tinent
discat. Si enim inquit negotiandi
causa. aut militandi patriā relinquunt
homines ac parentes. & longas peregrina
tiones subire non inuēiunt. pro
uita & eterna tribus saltim mensibus
peregrinari cur onerosum uideatur
ac difficile. Cumq; haec & alia his
similia dixisset. Ego mulieri quaesit
ceperat p̄p̄terum matrem. & sanita
tem receperat p̄p̄terum. mille drag
mas donauit. & p̄sentibus cunctis com
mendauit eā. cui clā uiro bono prima
ri illius oppidi. Qui & libenter se
facturū q̄t impetrabimus spondit.
Sed & alius quibusdā aliquantulū pe
cuniae distribuit. & illis mulieribus
quae aliquando solatae dicebantur.
in miseris matre meā. quib; & gra
tias retuli. Et post haec una cū ma
tre enauigauimus anchasadū.
Cumq; uenisset ad hospitium. ma

ter requirere amē coepit quomodo
pater deuenisset. Cui ego. Ad te in
quā requirendā p̄fectus ultra non re
dit. At illa audiens suspirauit tantū.
Grande enim p̄ me gaudiū habens reli
quos solabatur merores. Die autem
postera sedens unā cū uxore p̄c̄ri iter
agebat nobiscum & uenimus balaneas.
ubi triduo remorati. inde ad caesimū
paltho. & post haec gabala. & sic lao
diciā puenimus. Ubi ante portas oc
currunt nobis nicca & aquila & os
culantes nos abducunt in hospitium.
Petrus autē uidens amplā ciuitatem
et splendidā. dignū est inquit remo
rari nos in hac dieb; decem aut & iā
amplius. Tum nicca cum aquila
requirebant amē. quae esset mulier
haec ignota. Et ego respondi. ma
ter mea ē. quā mihi redonauit d̄s
p̄ d̄nū meū petrū. Haec cū ego di
xissem. cuncta eis petrus p̄ ordinem
coepit exponere & ait. Cum ue
nissemus anchasadū. & ego uos p̄
cedere iussissem p̄fectus uob. eadem
die d̄mens cū incidisset sermonis oc
casio. genus suū mihi exposuit ac
familiā. Et q̄t parentib; esset orta

21
82
tus. duosq; habuiss& priores se geminos
fratres. Et sicut mihi inquit pater enar
rauit. somniū uidit aliquando mater
quo iussa est cum geminis suis exurbe
roma p̄ficisci. nesubito & pariter inte
rrent. Cum q; hoc somniū patrim
dicass&. ille qui tenere filios diligere &
affectu nequid foete mali paterentur.
uxorem pariter ac filios nauī cum om
nib; necessarius inpositos. emitit athe
nas erudiendos. Posthaec misit semel
& iterum qui requirerent nusquā ul
lus ne uestigium repperit. Ipse ad
ultimū p̄ficiscitur pat̄ ad inquirendū
& usq; ad presens ne ipse quidem usquā
est. Haec cum mihi clemens enarrass&
Accessit quidā ad nos rogans. ut ad in
sulā aradum quae uicina erat accede
remus uidendi gratia columnas uitre
as mirae magnitudinis. Ad quae uen
ientū est ad locum. Ceteri omnes in
teriora aedis ingressi. mihi animus
nescio ob quā causā ingredi ultra non
dedit. Sed dum illos foris operior
mihi mulierem hanc considerare coe
pi. qua parte. membrorum ess& de
bilis. ut non labore manuū uictū
quaerer&. sed mendicitatis pudorē

subiret. Requiro ergo ab ea causas.
Illa nobili se ortum genere. & nobili
nihil ominus uirō in matrimonio fuisse
iunctū fate&. Cuius fr̄ inquit inlicito
in me amore inflāmatu. frater num
thorū polluere cupiebat. Quod ego
abhorrens & rursus d& tanto scelere
uirō indicare non audens. & ne bellum
fratrib; & obprobriū generi indicarem
magis ex patria discedere iudicauī
cū duob; geminis filiis meis. iuniorē
puero ad solacium patri relicto. Et
ut haec inquit honeste speciae fierent.
cogitauī somniū fingere & dicere uirō
adstitisse mihi numen q̄dam p̄uisū
& dixisse ut cū duobus geminis meis con
festim exurbe p̄ficiscerer. usque quo
ab ipso audirem quando redire deberē.
Quib; auditis credidisse aiebat uirum
& athenasse geminis cū liberis emisisse
mihi erudiendis. Sed tempestate gra
ui. ad hanc insulā fuisse depulsos.
Ubi constracta nauis & fluctu exausta
supra saxum q̄dam. ob hoc solū mor
tem distulisse donec inquit infeliciū
natorū meorū saltim emortua mem
bra complecterer ac sepulturae man
darem. Sed cum dies fuiss& exortus.

& turbæ conuenissent in statione moti
picerunt mihi indumentū. At ego
infelice fleatib; multis rogabam ut re
quirerent sicubi infeliciū natorum
possint inuenire corpuscula. Ego
autē omne corpus meū dentib; lam
ans planctib; & ululatib; nihil aliqd
clamabam nisi ubi mihi infelici faus
tus ē. ubi faustinus. Et cū haec dice
ret petrus. mæxa & aquila subito ad
surgunt. & obstupe facti perturbati
coeperunt dicentes. Dominator dñe
& dñs omnium uere ne haec sunt an
somnia est qd agitur. Tum pe
trus. nisi inquit nos insani sumus haec
uera sunt. At illi paululū remorati
& confriantes faciem auunt. nos sumus
faustinus & faustus. Sed & ab initio
cum narrare coepisti. statim in suspi
tionē incidimus. ne forte ad nos pertinerent
quae dicebantur. **D** Rursum tamē
considerantes multa similia accedere
uita hominū. reticimus licet cor nrm
spe aliqua pulsaret. Aspiciebam
ergo ad finem sermonis. ut si ad integrū
de nobis esse constaret tum facerem.
Et cum haec dixissent. lacrimantes
ingrediebantur ad matrem. Quā

cum reperissent quiescentem & complec
tuellent. phibuit petrus dicens. simi
te me prius preparare an nos matris
& ita uos offerre ei. ^{ex. rōem raderet} Ne forte multo
& subito gaudio. mente excidat. et
sensus eius turbet. maxime quia nunc
etiam somno occupata stupet. Igitur
ubi mater exsurrexit esomno. alloqui
eam petrus coepit dicens. scire te uolo
mulier religionis mæ obseruantiam.
Nos unum colimus dñm qui fecit mun
dum. & huius legem seruamus. Quae
mandat in primis ipsum colendū & no
men eius uenerandū. parentes hono
randos. pudicitia iustitiamq; seruan
dam. Sed & illud obseruamus men
sam cū gentilib; non habere communē;
Nisi cū crediderint. & recepta uerita
te baptizati fuerint. Ac tria
quada beati nominis in uocatione con
secrati. & tunc cū eis cibum sumimus.
Alioquin & iam si pat̄ aut mater sint
aut uxor aut filii aut fratres non
possimus cū eis mensā habere com
munem. Quia ergo religionis cau
sa praecipua hoc facimus. Non ta
bi iniuriosum uideatur qd non po
test filius tuus unā tecum sionere

82
83

cibum usquequo eadem tibi sit quae
illi sententia fidei. Quibus illa auditis
& quicquid uideat hodie me baptizari.
quae etiam prius quam te uiderem illos
quos dicunt deos poenitentis auersata sum.
Quoniam mihi frequenter & poene cotidie
sacrificanti sibi prestare potuerunt
nihil. Nam de pudicitia quid dicam
cum me neque tunc deliciae deeeperint
neque nunc egestas peccare compulerit.
Satis autem puto innotuisse tibi quantum
mihi exinde fuerit amor pudicitiae.
quae ut euaderem inliciti amoris in
sidias. somnium finis ut cum duobus meis
geminis peregrinaret. & hunc solum
filium meum clementem ad solaciū patris
reliqui. Si enim mihi duo uix suffi
ciebant. quanto magis contristabat
patrem si nullum poenitentis habuisset.
Erat enim miser grandi affectu erga
filios. ita ut uix ei somnii auctoritas
extorqueret & faustinum & faustum cle
mentis huius fratris mihi concederet. et
ipse solo contentus esset clemente.
Haec illa cum diceret & ultra non fe
rentes fratres mei inuenerunt incomplexus
matris. cum multis lacrimis. & osculan
tur eam. At illa. Quid uult inquit

hoc esse. Tum petrus. nolo turbes.
mulier. constans esto. Ista sunt fausti
nus & faustus filii tui quos in profundo maris
perisse dicebas. Quomodo autem uiuant.
& quomodo in illa horribili nocte de
profundo euaserint. & quem modum
alius ipsorum nicola & aquila alius
dicatur ipsi tibi exponere poterunt
& una tecum & iam nos audiemus.
Ubi haec petrus dixit. mater nimio
gaudio intercepta corruit. & tandem
aliquando reparata atque in semetipsa
regressa ait. Obsecro uos dulcissi
mi filii dicite mihi quae acciderint
uobis post illam feralem & crudelissimam
noctem. Tum nicola coepit dicere.
In illa nocte omnia mater cum nauis suis
resoluta & nos in nitentes fragmento
cuiusdam tabulae in pelagis iactarem.
Ubi quidam quibus per profundum latro
cinari artificium est reptos inposuerunt
nos nauiculae suae & remis undarum
uertices superantes diuersis itineribus
caesaream stratonis perduxerunt.
Ibique affligentes nos fame uerberibus
meum uti ne quid esset in uero perderem.
Inmutatis etiam nominibus nostris uen
diderunt nos cuidam iudeae honesto

admodum foeminae iustae nomine quae
cum emissis habuit loco filiorum. ita ut
etiam gratias nos litteris & liberis libus
attentissimae eruditae. Ubi autem
^{ab aliquo loco erat nonnullis}
adoleuimus etiam philosophiae studis
^{diligentia multa}
operam dedimus quo possimus religio
nis diuinae dogmata philosophicis
disputationibus asserere ^{et} tes confutare
gentiles. Simoni autem quidam mago
qui nobiscum una edocatus est pami
tis & pueri huius consuetudine adhesim
ita ut poene ab eo decipi possemus.
Fertur enim in religione nostra sermo
de propheta quodam cuius ab omnibus
qui religioni huic deseruiunt. superata
reus aduentus. per quem immortalis
& beata uita creditur danda pro
mittitur. Hunc ergo nos putabam
simonem. Sed haec tibi mater oport
unius exponentur. Nos interim
cum poene iam deciperemur a simone.
quidam collega domini mei petri. Za
cheus nomine. monuit ne falleremur
a mago. Sed obtulit nos aduentu
petri ut ab ipso quae erant sana & p
fecta doceremur. Quod & tibi op
tamur euenire. sicut & nobis conces
sit deus ut possimus etiam cibum & mensam

habere communem. Hinc ergo fuit ma
ter quod nos a piratis raptos tu in mari
^{inter robur}
defunctos esse credidisti. Cum haec dixit
satis misera. Mater nostra pedes
petri. rogans & obsecrans. ut & se ipsa
& hospitem suam euocaret sine mora ac
baptizaret. ut in eadem una inquit die da
num patiar consortii & societatis nato
rum meorum. Similiter autem & nos filius
rogabamus petrum. At ille. Quid pu
tatis inquit quia ego in misericors sum
solus. & nolo uos matris conuiuio sociari.
sed necesse est eam uel una die ieiunare
prius & ita baptizari. Et hoc quia
sermonem ab ea quondam audiui. pro
misi fides eius datur. & qui in iudicium
dedit credulitatis eius. Alioquin mul
tis eadem diebus oportebat ante instrui &
doceri. Et ego quaeso te in qua do
mine mi petre. dic quis est iste sermo.
quem dicit dedisse tibi iudicium fidei eius.
Et petrus. Ille sermo est quo rogauit
ut & hospitem suam cuius beneficium uice
reddere desiderat. simul baptizetur
cum ipsa. Non autem rogare ut illi quam
diligit prestat. Haec gratia. nisi cre
didisset quod magnum aliquid in baptis
mate munus est. Unde & ego rep

hendo plurimos. qui cū ipsi baptizentur
 & credant. Nihil tam dignum fidei agunt
 cū his quos diligunt. Id est uxoribus & filiis
 uel amicis. quos non in hoc adhortantur
 qđ ipsi adsecuti s̄. si quidem uere credide-
 runt qđ & aeterna uita p̄ hoc donatur.
 Deniq; si eos egrotare uideant aut pericu-
 lo alicui carnaliter subiacere dolent
 & lugent. quia in hoc certi sunt eis immi-
 nere p̄niciem. Ita ergo si & de hoc cer-
 ti essent. qđ qui dñm non colunt manē
 eos poena ignis & m̄. quando cessarent
 monentes & cohortantes. Aut si ob siste-
 rent quomodo non lugerent eos & plan-
 gerent certi ad & aeterna eis imminere suppli-
 cia. Nunc ergo illā quidem mulierē
 euocabimus. postmodum & uidebimus
 si amat fidem religionis nr̄ae. & p̄ ut con-
 sequens fuerit agemus. Haec autem
 qm̄ fideliter sensit de baptismo ieiunē
 t una die ante baptismum. At illa cū
 iuramento satis faciebat presente uxore
 domini mei petri. quia ex quo recogno-
 uerit filiū p̄ multo gaudio cibum cape-
 re omnino nequiebat. nisi hesternā
 die calicem aquae solū biberit. Testa-
 batur autē & uxor petri dicens. ita esse.
 Et aquila ait. Quid ergo obstat. cur

non baptizetur. Tum petrus subri-
 dens. sed non est hoc ieiuniū baptismi
 qđ non p̄pter baptismū ieiunatum est.
 Et meca. Sed forte inquit uolens dñm
 matrem nr̄am. nec una die agnitis nob̄
 separari a consortio mensae nr̄ae prae-
 ordinauit hoc ut ante ieiunaret. sic
 & uiam pudicitia seruauit in ignorantia
 ut p̄ficeret ei ad baptismi gratiā. Ita
 & ieiunauit antequā sciret & ieiunū ra-
 tionē ut p̄ficeret ei ad baptismū. &
 statim ab initio agnitionis nr̄ae nobis
 cū pariter mensae consortio frueret.
 Tum petrus. Non nos inquit uincat
 malignus occasione accepta p̄ affectū
 matris. Sed magis uos & ego uobiscū
 hodie ieiunemus cum ipsa. & crastino
 baptizabitur. Neq; enim iustum est
 ad gratiā p̄sonae alicuius & amicitiae
 resolui. & extenuari praecepta uerita-
 tis. Non ergo pigeat nos magis labo-
 rare cū illa. quia omne mandatum
 praeterire peccatū est. Doceamus
 autē sensus nr̄os corporales qui extrin-
 secus sunt. seruire interioribus sensibus.
 Et non interiores sensus qui quae dñi sūt
 sapiunt. cogamus sequi exteriores qui
 quae carnis sunt sapiunt. p̄ hoc

no diligentissime
 et hoc diligenter adu-
 te

enim & dñs mandatum dedit dicens. Qui cumq; uiderit mulierem ad concupiscenda eam tam moechatus eam in corde suo. Et his addidit. si oculi tui dexter scandalizat te. eice eum & abice abste. Expediat enim tibi ut unum membrum tuorum pereat. quam totum corpus tuum mittatur in gehennam ignis. Non dicit scandalizat te. ut postea quam peccaueris. tunc abicias causam peccati. Sed si scandalizat te. hoc e' ut ante quam pecces causam peccati puocantis te & irritantis abscidas. Ne quis autem uirum putet fr. qd membrum amputatione mandauerit dñs. propositum in hoc uult reserari non membra & causas quae ad peccandum illicitum. Quo cogitatio nra aspectus uehiculo sub uecta ad amore dñi sensibus corporis innisa contendat. Nec carnalibus oculis uelut lasciuientibus aquis & extra mandatorum uiam curruum declinare cupientibus relaxe frena & abenas indulgeat. sed reuocet respectum corporis ad arbitrium mentis. & oculos nros quos dñs operis sui inspectores esse uoluit

& testes non patiantur fieri lenones mali desiderii. Et ideo cedant legi dñi tam corporis sensus. quam interna cogitatio. & illius uoluntati ministrent. cuius se opera esse intellegunt. Igitur ut ordo ministerii poscebat et ratio die postera baptizatur in mari. & regressa ad hospitium omnibus consequenter ministerii religionis inuitur. Aderamur autem & nos filii sui mœca & aquila et ego demens. Et post haec simul cum ea prandimus. & simul glorificabim' dñm referentes gratias studis & doctrinae pœri qui nobis ostendit occasionem matris quomodo pudicitiae bonum non pereat apud dñm. Sicut contrario impudicitia inquit etiam si non statim tamen licet tarde non effugit poenam. Intantum autem pudicitia inquit dño placita est. ut etiam his qui in errore s' positi. nihil gratiae in presenti conferat uita. Nam futura beatitudo illis solu reposita e'. qui p' gratiam baptismi pudicitiam iustitiamq; seruauerint. Deniq; exemplo e' huic rei etiam hoc qd erga matrem

la scimus trail

relaxae uplossen

indulget donat
pdit varat
spani dat

habena zingel an eme zorn
kioz seil an eme schif

84
85

uram gestam e. cui salus haec omnis p
mercede pudicitiae reparata est ad qua
custodienda & conseruanda non sufficit
sola continentia. sed ubi senserit quis in
sidas & deceptione parari. continuo
sicut ab ignis impetu aut incur su ca
nis rabidi refugiat. Nec confidat qd
huius modi insidas possit facile aliquis
philosophando aut palpando cohibe
re. Sed ut dixi effugiendu e. et
longe abscedendu. sicut fecit & uir
mater. uere & integre bonu diligens
pudicitiae. Propt qd & conserua
ta uob e ac uos illi. Insuper aut & ae
ternae uitae agnitione donata.

Cum haec & multa alia his similia
dixisset. uespere facto requieuius.
**FINIT LIBER SEPTIMUS. INCI
PIIT LIBER OCTAVUS**

Postera aut die petrus mane ad
sumptus fratrib; meis & me des
cendit ad portu ut in mari lauare
mus. & post hoc ad locum quendam
secretiore secessimus orationis gratia.
Senex aut quida paup & ut appa
rebat ex habitu operarius curios e
ex occulto obseruare nos coepit.
ut uideret qd ageremus in secreto

positi. Cumq; nos orantes uidisset.
expectauit donec exirem. & salutans
nos ait. Si non aegre accipitis et
quasi curiosum me aut importunu
notatis. uelim uobiscum conferre
sermonem. quia habens miseratione
ne ur̄i sub speciae ueritatis errare
uos nollem & habere mecu de his qua
non sunt. Aut si putatis esse ali
quid ueri. tradite & iam mihi. Si
ergo patienter accipitis. possu uos
paucis edocere quae recta sunt. si
uero molestū est. pergam & me
os actus agam. Cui petrus respon
dit. Dic age qd tibi uidet bonum.
& libenter accipimus. siue id uerum.
siue & iam falsum sit. Amplec
tendus enim es. quia qd tibi bonum
uidet. tanqua pater p filis sollici
tus commonere uoluisti. Tum se
nior coepit dicere. In mari uos la
uisse uidi. & post hoc ad secreto
secessisse locum. Obseruans ergo
de occulto qd in secreto ageretis oran
tes inspexi. Misertus igit erro
rem ur̄m operari coepi. usquequo
egressos alloquerer. & docerem
ne erratis in huius modi obseruantia.

Mathesis diuina
vel scientia

genesis ecc.
dia. hinc

Quia neq; dicitur est neq; cultus hic aliquid est
neq; prudentia in mundo sed fortuitus
casus & genesis agunt omnia. sicut ego
ex me ipso manifestissime conperi in
disciplina mathesis praeteris eruditus.
Nolite ergo errare. siue enim oratis.
siue non oratis quod genesis uera continet
hoc erit uobis. Et ego clemens nescio
quod corde pulsabar multa quasi nota
mihi recolens in eo. Bene enim ait
quidam. quia quod ex aliquo natum est
& iam simulto tempore a fuerit. Numquam
tam scintilla propinquitas extinguitur.
Coepi ergo interrogare ab eo quis
& unde esset. & quomodo ortus. At
ille ad haec respondere nolens. quod ait
hoc pertinet ad ea quae dixi uobis.
sed primo si uideretur sermo de his quae
proposuimus habeat. Et post haec
si ita responderet. nomen & genus
ac patria. & cetera quae haec secuntur.
Inuicem nobis ut amici amicis poterimus
aperire. Mirabamur tamen
omnes eloquentiam uiri & grauitatem
morum. tranquillitatem sermonis.
Petrus autem sensim sermone incedens
oportunitate ad conloquendum prospicit
locum. Et cum peruenisset iuxta

portum recessum quendam secretum
residere nos fecit. Et ita primus ipse
se incipit nec contemptum senis habuit
neq; dispexit quod uilis ei amictus
esset & sordidus. At ergo quoniam quidem
uideris mihi uir eruditus esse & mihi
seruor ex eo quod adisti nos. & quod tibi
bonum uidebatur celatum nobis esse noluit.
Uolumus & nos tibi quae nobis
bona & recta creduntur exponere.
Quae si tibi minus uera uidebuntur.
Etiam tu nostrum erga te bonum
propositum libenter suscipe. sicut &
nos tuum. Et cum haec diceret
petrus. plurima multitudo conuenit.
Tum senex fortassis inquit contristet
uos praesentia multitudinis. Et petrus.
Nequaquam inquit nisi hoc solu
uerece disputantibus nobis cum palam
facta fuerit ueritas. tu uerecundiam
patiaris praesentia multitudinis cedere
& ad quiescere his qui uere dici intellexeris.
Ad haec senex ait. Ego non ita
stultus conserui ut intellegens quod uerum
est abnuam id ad uulgi gratiam.
Coepit ergo petrus dicere. Uidentur
mihi qui locuntur uerbum ueritatis
& qui inluminant animas hominum

84
88

similes esse radiis solis. qui ut processerint & apparuerint mundo caelestis ultra aut occultari nullatenus possunt. Dum non tam uidentur ab hominibus; quam uideri omnibus; prestant. Unde & bene a quodam dictum est ad ueritatem procones. Uos estis lux mundi & non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Neque accendant lucernam & ponunt eam sub modio sed super candelabrum. ut omnibus luceat qui in domo dei sunt. Et senex. Bene ualde dixit quisquis ille est. sed exponat aliquis uerum. quod sibi sequendum uideatur. ut ad certum prospectum emittamus sermones nostros. Non enim sufficit ad inueniendam ueritatem. destruere ea quae educto diantur. Sed & ipsum proferre in medium quod possit qui educto se impugnare. Ut ergo paritum sit aequa congressio rectum mihi uideatur. ut prius quod uterque nostrum defendat enuntiet. & si placet ipse primus incipiat. Ego dico non secundum dei prudentiam gubernari mundum quia multa in eo iniuste & inordinate geri uidemus. Sed genesim dico esse quae omnia agit & continet. Ad haec cum petrus respondere uellet. nicola praueueniens huiusmodi. genesi. natura. vel generatio

ait. Indulgeat mihi dominus meus petrus ad haec respondere uellet & non uideatur petri quod iuuenis cum senere habeat sed ut filius cum patre conloquatur. Et senex. Non solum tu inquit fili quod tibi uideatur ut prosequaris uolo. sed & si qui ex sodalibus tuis. si qui & iam de adstantibus uideatur scire aliquos incunctanter proferat libenter accipimus. Conlatio enim plurimorum facilius ea quae ignorantur inueniuntur. Tum ergo nicola respondit. Non me estimes pater temere fecisse quod inserui me sermonibus domini mei petri. sed magis pro honore eius hoc mihi facere uisus sum. Homo enim dei est plenus totius scientiae quae ne graeca quidem lateat eruditio quia spiritu dei repletus est quae nihil lateat. Sed quia ipsi de caelestibus loqui conuenit. ego de his quae ad graecorum loquacitatem pertinent respondebo. Post ea uero quae a nobis graecorum more fuerit disputatum atque ad id uentum ubi exitus nullus apparet. Tunc ipse quasi scientia repletus apte & de lucide rerum nobis omnium patefaciet ueritatem.

+ sermonem

ut non solum nos sed & omnes qui presto
sunt auditores uia ueritatis agnoscant
Et ideo nunc ipse quasi arbiter sedeat
ut cum unus aliquis ex nobis cesserit.
Tunc ipse suscipiens indubitata senten-
tiam ferat. Haec cum dixisset nicola
huius conuenerant inter semet ipsos col-
loquebantur. Hicne est ille quem
audiebamus perit illius qui in iudea
apparuit & signa ac uirtutes pluri-
mas fecit discipulus pbatisimus. et
intendentes in eum cum timore ac ue-
neratione ingenti stabant tamquam
boni serui honore dno deferentes.
Quod ubi petrus sensit. ait ad eos. Ad-
tentius audiamus rectum tenentes
iudiciu de his quae dicentur ab utroque
& p ipsorum conflictum quod necessa-
riu uisu fuerit. addemus & nos.
Et cum haec dixisset petrus. gausae sunt
turbae. Nicola uero dicere hoc mo-
do adgressus est. Definisti pater quod
non p di pudentia mundus regatur.
sed omnia genesi subiaceant. t quae
ad mores unus cuiusque t quae ad ges-
ta pertinent. Ad quae statim quidem
potui respondere. sed quia iustu e
seruare ordinem. Definimus & nos

quod teneamus sicut ipse fieri rogasti. Ego
dico pudentia di gubernetur mundum.
In his dum taxat quae gubernatione
eius indigent. Unus est enim omnia te-
nens qui & mundum fecit. Iustus dsum
cuique secundum gesta sua quandoque red-
diturus. Ecce habes & manum definitio-
ne. Nunc quod uis persequere. t mea destru-
ens. uel tua asserens. ut & ego his quae
ate persequere occurrat. Aut si me uis prio-
rem dicere non morabor. Et senex
respondit. Siue tibi placeat filii prius
dicere. siue hoc magis placeat ut ego di-
cam nihil inter est apud eos praecipue
qui bona uenia disputant. Dic tamen tu
prior libenter accipio atque utinam possis
& iam ea quae a me dicenda sunt per-
sequi atque his quae contraria s obicere
& ex utrorumque conlacione ostendere
ueritatem. Nicola respondit. Si
uis inquit possum & iam tuas partes di-
cere & ad haec respondere. Et senex.
Ostende mihi prius quomodo potes
scire ea quae non dum locutus sum.
& ita tibi credam quod partes meas per-
sequi possis. Et nicola. Secta inquit
tua & sententia qua definisti mani-
festa est his qui eruditi s in huius modi

disciplinis. certa; est eius consequentia.
 Et quia ego non sum ignarus quae sint di-
 finitiones philosophorū ex his quae pro-
 posuisti quid consequatur agnosco. Ma-
 xime quia praeter philosophis epicuri
 scholas frequentavi. frat̄ aut̄ m̄s aquila
 magis per omnes secutus est. Alius aut̄ fra-
 ter n̄r platonicos & aristotelicos. itaq;
 cum eruditis tibi auditorib; sermo est.
 Tum senex. Bene inquit & consequen-
 ter docuisti. quomodo ex his quae pro-
 posita sunt definitionib; & iam ea quae con-
 sequerentur adverteres. sed ego am-
 plius aliqd̄ professus sum quam sentit epi-
 curus. Quia introduxi genesim eam
 quae causa omnium gestarū hominib;
 posuit. Cum q; haec senex dixisset. ego
 demens aio ad eum. Audi pater
 si te frater m̄s niceta obtinuerit quia
 non sine di- pudentia mundus agitur.
 In ista parte quae super est de genesi ego
 tibi potero respondere. Est mihi no-
 titia huius scientiae. Et cum haec di-
 xissem frat̄ m̄s aquila quid necesse ē
 inquit ut eum patre uocemus. cum
 in mandatis habeamus nemine supra
 patre uocare. Et post haec respi-
 cians ad senem. Non inuitosae inquit

accipias pater qd̄ fratre meū culpaui
 qd̄ te patre uocare. habemus enim
 tale mandatu ne aliquē nomine isto
 uocitemus. Cumq; haec dixisset aquila
 risit omnium adstantium coetus una
 cum senē & petro. Aquila aut̄ requi-
 rente causam. cur om̄s riserint. Aio
 ad eum. Quod tu in quo alios culpaui
 ipse facis qui senē appellaueris patrem.
 At ille negabat dicens. Uere nescio
 si eum patre uocaui. Inter ea petrus
 mouebatur suspicionib; quibusdam
 sicut ipse nob̄ enarrauit post modum.
 Et respiciens ad niceta. Expedi in-
 quit qd̄ proposuisti. Tum niceta hoc
 modo exorsus est. Omne qd̄ est aut
 simplex ē. aut compositū. qd̄ simplex
 est. caret numero diuisione colore
 differentia. asperitate. lenitate. pon-
 dere. leuitate. qualitate. quantitate.
 & ob hoc & iam fine. Qd̄ uero compo-
 situm ē aut ex duob; aut ex tribus.
 aut & iam ex quattuor compositū ē
 aut certe ex plurib; & quae compo-
 sita s̄ necessario & iam diuidi possunt.
 Et senex audiens haec. Optime
 inquit & doctissime dicis fili. & niceta.
 Igitur illud qd̄ simplex ē & his omnib;

care & quibus solui qd̄ subsistit potest sine
dubio incomprehensibile & immensū est neq;
initium ullū neq; finem sciens. & ideo unū
& solum est & sine auctore subsistens.
Qd̄ autē compositū est & numero ac diuer-
sitati diuisioniq; subiacet. necessario auc-
tore aliquo compositū est atq; in unam
speciem diuersitas congregata. qd̄ ergo
immensum ē bonitate pat̄ est uirtute
conditor. Neq; ergo conditor diuinitas
in immenso cessare potuit neq; bonitatis
otari. Sed ad substituenda ea quaerit
bonitate ad componenda & firmanda
uirtute puocatur. Substituuntur
ergo & componuntur quaedā ut diximus
ex duob; & ex trib; quaedā uero ex quat-
tuor aliae ex pluribus. Sed qm̄ nunc
nob̄ de mundi ratione quaerit & de sub-
stantia eius quā ex quattuor elementis ē
compositā constat. Cui om̄s ille de-
cem differentiae quae supra comprehen-
dim̄ accidunt ab his inferiorib; incipien-
tes gradib; ad superiora uenimus. Uia
enim nob̄ ad intellectualia & inuisibilia
ab his quae uidemus & contrectamus
datur. Sicut continet in arithmetica
disciplinis ubi cum de diuinis quaeritur
ab inferiorib; ad superiores numeros

ascendit. Cum uero de presentib; & inuisibili-
bus ratio exponitur de superiorib; ad in-
feriores numeros ordo dirigitur. Aut n̄
ita est. Et senex ait. Ualde bene pro-
sequeris. Et meca. De mundi nunc ergo
ratione psequendū ē cuius prima ques-
tio in duas partes diuiditur. Quaerit
enim utrum factus sit. An non. Et si
quidem non est factus ipse erit illud ingeni-
tū ex quo om̄a. Si uero factus ē de hoc rur-
sus quaestio in duas partes scinditur. Utrū
nam ex se ipso factus ē. an ab alio. & si
quidem a se ipso est excluditur sine
dubio prudentia. si prudentia non recipi-
tur. frustra animus ad uirtutē puocat.
frustra iusticia custodit quippe si non ē
qui iusto pmeritis aliquando restituat.
sed ne anima quidem ipsa immortalis ui-
debitur. si eam post absolutionē corporis
nullius prudentiae excipiat dispensatio.
Nam si docetur ēē prudentia & ipsam
factus est mundus alia rursus quae dis-
cutiantur occurrunt. Requiritur
enim quomodo sit prudentia. utrum
generaliter erga om̄a. an specialit̄ erga
partes. an & generalit̄ erga om̄a & spe-
cialiter erga partes. Generalis autē
intellegit hoc modo. q̄si ab initio d̄s fa-

gens mundū ordinem dederit rebus & cursū
statuerit & ultra eorum curā quae gerunt²
habere cessauerit. Specialis uero erga
partes hoc modo ē ut quorundā quidē tho
minū t̄ locorū prudentiā gerat. quorun
dam uero non gerat. Generalis autē
omniū & specialis partiū simul hoc mo
do ē. Quasi & ab initio fecerit d̄s & usq;
ad finem p̄ singulos quosq; prudentiā gerat.
& unicuiq; reddat pactib; suis. Prima
ergo illa p̄positio quae dicit quia ab ini
tio d̄s fecerit om̄ia & cursū atq; ordine
rebus inposito. de reliquo nihil ad se re
uocet secundū genesim geri cuncta con
firmat. Ad hoc ergo primo respondebi
mus & his praecipuae qui deos colunt et
genesim defendunt. qui utiq; cū immo
lant d̄s & exorant eos. sine dubio con
tra genesim se impetraturos aliqd̄ sperant.
& p̄ hoc genesim soluant. Cum uero ri
dent eos qui ad uirtutē puocant. & ad
continentiā cohortantur & dicunt.
quia nemo potest facere aliquid. aut
pati. nisi qd̄ ei fato decretū est. Omne
p̄fecto cultum diuinitatis abscedunt.
Quid enim colas eos a quib; p̄mereri ni
hil possis qd̄ non patiat² ratio decreti.
haec interim aduersus illos dicta sint.

: fatū . fortuna .
- constella^o
- uel mors

87
88

Ego uero mundum dico a dō factū & ab ip
so quandoq; esse soluendū ut ille appare
at qui a d̄o natus est & ad hoc factus ut semp
sit & dignos se recipiat iudici d̄i. Quod
autē sit alius inuisibilis mundus qui hunc
uisibilem intra semetipsum contineat.
post ea quā de uisibili mundo discusse
rimus tunc & ad illū ueniemus. Nunc
interim quia factus sit mundus iste ui
sibilis testatur & iā philosophorum
plurimi sapientes uiri. sed ne uideamur
quasi egentes ad seruitomb; uti uoluisse
testib; de principis eius si uidetur quae
ramus. Corporeum esse mundū hunc
uisibilem eo ipso quo est uisibilis satis con
stat. Omne autē corp; duas recipit
differentias. aut enim conexū ē & so
lidū. aut diuisum & separatum. Et
si quidem conexum fuit & solidū corp;
ex quo mundus factus ē & p̄ diuersas
species partesq; secūm differentias sui
corp; illud partitū est & diuisū neces
se est intellegi fuisse aliquē qui corp;
qd̄ erat conexum & solidū dirimeret.
ad quae in partes multas duceret & for
masq; diuersas. aut si ex diuisis disp
sisq; corp; p̄cū partib; omnis mundi hęc
moles composita ē & compaginata.

Necesse est nihilominus intellegi fuisse aliquem qui in unum dispersas colligeret. et diuersas rebus species inderet. Et quidem plures philosophorum hoc magis sensisse scio quam ex uno corpore quam illi materiam uocant diuisiones ac discretiones conditae fecerit deus. Quam ex quattuor simplicibus & in unum temperamento quodam diuinae providentiae admixtis constat elementis. Nam illud superfluo a quibusdam dictum puto quod simplex corpus id est absque ulla coniunctione sit mundi. cum constat nec corpus posse esse quod simplex est. Neque misceri posse aut propagari et solui. quae omnia utique mundi corporibus uidemus accedere. Quomodo enim solueret si esset simplex nec haberet intra se aliud a quo resolui ac diuidi posset. Quod si ex duobus aut tribus et etiam ex quattuor constare corpora uidentur. Cui non etiam exiguum habenti sensum manifestum sit quod fuerit aliquis qui in unum plura collegit et temperamenti moderatione seruata et diuersis partibus solidum corpus efficerit. Hunc igitur nos conditorem mundi dicimus deum. hunc agnoscimus uniuersitatis auctorem. Nam grecorum

philosophi de principibus mundi quaerentes alius alia incessit uia. Ite. Denique pythagoras elementa principium numeros esse dicit. Callistratus. qualitates. Alchemeon. contrarietates. Anaximandrus. immensitatem. Anaxagoras. aequalitates partium. Epicurus ad homines. Diodorus amere hoc est ex his in quibus partes non sint. Asclepiades onchos quod nos tumores et elationes possumus dicere. Geomachus fines. democritus id est thales aquam. memides. terram. Zenon enpediodes. plato ignem. aquam. aerem. terram. Aristoteles etiam quantum intro ducit elementum quod acanomasion hoc est incompellabile nominauit sine dubio illum indicans qui in unum quattuor elementa coniungens mundum fecerit. Sive igitur duo sive tria. sive quattuor aut etiam plura sint et innumera ex quibus mundus constat. Omnium ex parte qui plura in unum collegit. et rursus collecta in diuersas species duxerit ostendit deus. et probat per haec non potuisse se machinam mundi sine opifice et pulsores constare. Sed et hoc ipso quo in commixtione elementorum deficiente altero aut abundante caetera resol

uunt² & concidunt. ostendit² ex nihilo accepit
 se principiu. Nam uerbi gratia si deficiat
 in aliquo uicem necari dum stabit. umore
 enim pascatur aridum sic & frigus calido
 In quib; ut dixim² si alteru deficiat paeni
 tus cuncta soluantur. & in hoc originis
 suae quae ex nihilo facta s² pduntur in
 dicia. Quod si materia ipsa pbatur
 esse facta quomodo partes eius & spec
 es ex quib; mundus constat uidebuntur
 infectae. sed de materia & de qualita
 tib; non est nunc dicendi locus. Hoc
 solum docuisse sufficiat dm esse omni
 um conditorem q² neq; solidum & co
 nexum fuit corpus ex quo mundus
 constat. dixim² & discerni sine condi
 tore neq; si ex diuersis & discretis par
 tib; in unum collectu est congregari
 & misceri sine artifice potuit. Igitur
 si mundi conditor ds esset & a me eunden
 ter ostendit² qui erit epicuro locus in
 troducendi aetheros & adserendi qd
 ex corpusculis insensibilib; non solum
 sensibilia corpora sed & mentes intel
 lectuales ac rationabiles fiant. Sed
 dices ut epicuro uisum est continua
 tiones aethereu in desinenti cursu
 uementium plimensa & sine fine

tempora miscentiu se atq; in unu con
 globantiu corpora solida efficiunt².
 Non uenio adhaec utrem fabulosam et
 inepte composita dicam. Uideamus
 magis si quale cumq; istud est potest sta
 reqd² d². Aunt enim cor-puscula ipsa
 quae aetheros appellant diuersis ee qua
 litatibus. & alia quidem humida & ob
 hoc graua ac deorsum tendentia.
 Alia uero arida & terrena & ob hoc ni
 hilominus graua. Alia aut ignea &
 ob hoc sursum semp nitentia. Alia
 uero frigida & ob hoc pigra & semp me
 dia. Quomodo ergo cu alia semp sur
 sum tendant utpote ignea. & alia semp
 deorsum utpote humida & arida.
 Alia uero media & non equali cursu in
 cedant coire simul potuerunt. & unum
 corpus efficere. Siquis enim de superio
 rib; uerbi gra minutissimas paleas. ad
 eandem imagine minutissimi plumbi
 particulas deorsum iaciat. Numqd
 poterunt qua uis aequales sint magni
 tudine leues paleae partes plumbi par
 ticulas consequi. Longe enim uelocius
 ad unum grauiora pueniunt. Ita ergo
 & aetheri & iam si magnitudine aequa
 les sint pondere tam inaequales. num

quā poterunt quae leues sunt consequi grauiore. qđ si consequi non possunt. sine dubio nec misceri nec corpus efficere. Tum deinde si indefinenter feruntur & semp ueniunt. & rebus quarum iam mensura integra constat adduntur. quomodo stare uniuersitas potest. cū tam inmensis ponderib; noua semp pondera cumulentur. Sed & illud requiro si paulatim coeuntib; corpus culis exstruebatur hic quē uidemus. ambitus caeli. quomodo non in eo cum consurgere & corrumpi. Si quidem huius machinae ipsius summitas nullis suffultis repagulis stringeret. Sicut enim mihi qui aedificiorum tholos in circulum instruunt. nisi conclusionem medii uerticis strinxerint uniuersum partem soluitur. Ita & mundi circulus quē tuum decora speciae collectum uidemus. si non subito & sub uno diuinae uirtutis rotatu potentia conditoris effectus ē. sed paulatim concurrentib; atomis & instruentib; non ut ratio patebat sed ut fortuitus incidisset euentus. Quomodo non prius quā colligi possit & condudi dilapsus ē & dissolutus. Adhaec & iam illud requiro qđ sit mu-

nimen sup qđ tam inmensae molis iecta sint fundamenta. & rursus illud ipsum qđ dixeris munim sup qđ iaceat. Et item illud aliud sup quit. & eousq; in interrogando pgre diat donec responsio ad nihil & inane pueniat. Quod si dicat aliquis quia a thomi ignae aequalitatis conuinctae sibi corp; unum fecerunt. & quia ignis qualitas non deorsum sed sursum tendit. impositae mundi molem ad superiora semp nitens ignis natura subuectat. Adhaec respondendum. quomodo potuerit a thomi ignae qualitates quae semp ad superiora contendunt in inferiora descendere. & in profundo ac sub omnia demerso inueniri loco. Cum utiq; grauiore quaeq; id terrenaet humidae qualitates pueniant. ut dixim leuiore. Unde & caelum uelut superiore fabricam ignis a thomis quae & leuiore sunt & sursum semp fugiunt asserunt structam. Neq; ergo fundamenta ignis aut alia ulla habere mundus potest. neq; a thomis grauiorib; cū leuioribus. Id est his quae deorsū semp precipitantur. & his quae semp sursum fugiunt societas aut compaginatio ulla conuenit.

Igitur qđ impossibile sit exathomorū coniunc-
 tione corpora mundi solidari sufficienter
 dictum. & qđ non potuerunt insensibilia
 corpora & iam siulla ratione cor re &
 coneci potuissent formas dare cor po-
 rib; & mensuras t membra fingere uel
 qualitates efficere t exprimere quan-
 titates. Quae utiq; omā modulatione
 sui manū testant² artificis & opus ra-
 tionis ostendunt. Quā rationē ego
 uerbum & dñm appello. Sed dico &
 aliquis haec a natura fieri iam in hoc
 denomine controversia ē. Cum
 enim constat mentis eē & rationis op;
 hoc qđ tu naturā uocas. ego dñm con-
 ditorem uoco. Nec potuisse nec posse
 t corporum species tam necessarias
 distinctionib; institutas t animorum
 sensus in rationabili opere & qđ sensu
 careat effici. Qđ si idonei tibi testes
 uidentur philosophi plato. de his tes-
 tatur in thymeo ubi de mundi factura
 discutiens requirit. utrū nam semp
 fuerit. An in initium sumpserit. & p-
 nuntiat quia factus sit. Visibilis
 enim inquit ē & palpabilis atq; cor-
 poreus. Omā aut quae huius mo-
 di facta esse constat. qđ aut factū

est aliquem habet sine dubio auctore.
 a quo factū ē. Hunc ergo inquit
 factorem parentemq; omnium & in-
 uenire difficile est. & inuentū uul-
 go enarrare impossibile. haec quidē
 plato dicit. Sed & si ipse aluq; gre-
 corum philosophi de factura mundi
 silete uoluissent. nonne omnib; in-
 tellectū habentib; palam esset.
 Quis enim ē exigui saktim sensus ho-
 mo. qui cum cernat domū omā quae
 ad usus necessaria sunt habentem.
 cuius cameram insperae girū uide-
 at collectā eamq; uario splendore
 & diuersis imaginib; depictā lumi-
 narib; praecipuis & maximis adorna-
 tam. Quis inquit ē qui huius modi
 fabricā uidens n̄ statim p̄nuntiat
 a sapientissimo & potentissimo arti-
 fice esse constructā. Et ita quis
 inueniet² insipiens cum caeli opus in-
 spiciat. splendore solis cernat a clune
 astrorum cursus. & species & uias cer-
 tis rationib; & temporib; uideat de-
 finitas. non t̄ a sapiente haec artificie
 & rationabili quā ab ipsa sapientia
 & ratione clamat effecta. Qđ & si
 secundū alios grecorū philosophos

audire uis & mechanicis imbutus es dis-
ciplinis de excelsis quae tradunt² nonne
sine dubio latent. Ponunt enim spe-
ram aequalit^r ex omni parte collectā
& ad omnia similiter respicientē. Adque
a centro terrae aequis spatii distinctā
ipsaque sui aequalitate ita stabilem
ut eam nullā in partē declinare undi-
que aequalitas collecta permittat. & ita
a nullo fulcramēto subuecta sustentat²
sphaera. qđ si uere hanc habeat similitu-
dinē mundi machina euidentē opus
inea diuinum. Si uero ut alius uisū ē
sup aquas posita sphaera t̄ sup ipsas fer-
tur t̄ in ipsis uoluitur & iam sic mag-
ni in ea artificis opus declarat². Sed
ne de his quae nō omnib; palā sunt in-
certa uideat² adseratio. Ad ea ueniam²
quae neminem latent. Quis astrorū
cursus tanta ratione disposuit. ortusq;
eorum & occasus instituit. certis que
& demensis temporib; unicuiq; tenere
caeli ambitū dedit. Quis ad occasum
alios semp tendere. Alios & iam redire
in ortum permisit. Quis imposuit mo-
dum cursib; solis ut horas & dies & men-
sas & temporū uicissitudines diuersis
motib; signat. & nunc hyemem inde

uet aestatem. post & autumnum. cer-
ta cursus sui demensione discer nat.
& semp eisdem uicib; anni orbem incon-
fusa uarietate constringat. Quis in-
quā tanti ordinis moderatrix. non
ipsam di p̄nuntiet sapientiā. Et hec
quidem secundū illa nob dicta sint.
quae de excelsorū disciplinis tradunt²
agregis. Quid autē & de his quae uel
intertis t̄ in mari uidemus nonne eu-
dentē edocemur di in his non solū opus
ē sed & prudentiā. Nam qđ in terra
montes excelsi certis quib; habentur
in locis ut ex his uelut compressus & co-
angustatus aer ordinatione di cogat²
& exprimat² inuentus. ex quib; & fruc-
tus germ̄ concipiant. & aestiuus ar-
dor temperiem sumat. Cum plui-
des ignitae solis ardorib; incanduerint.
sed dices. cur & ardor solis ut tempe-
ries requirat². Et quomodo fruges
humanis vsib; necessariae matures-
cerent. Sed & illud aduerte qđ
ad axem meridiana ubi plus est
caloris non multa datur nubiū con-
stipatio nec abundans copia imbrū
funditur. ne morib; habitantibus
generet² humidae enim nubes

Axis sumit^r p̄ linea
ymagiuaria in specia

91
sic calore rapido coquantur aerem corrup-
tum & pestiferum reddunt. sed & terra
calidum imbrem suscipiens non nutri-
menta segetib; sed pntiam p̄b̄. In
quo quis dubitat opus esse diuinae p-
uidenciae. Demq; aegyptus quia
aethiopicis euicino flagrat ardorib;
ne insanabiles corruptelas aeris im-
briū necessitate suscipere & campi ei
non pluuia nubib; ministrata ^{et nomen aquae in aegypt} sed ter-
renum qd̄ ammodo imbrē nilo inun-
dante suscipiunt. Quid de fontib;
dicemus & fluuus qui peni in mare
fluunt meatu & p̄ diuinā puidentiā
nec illis abundans deficit cur-
sus. nec mare tantas aquarū recipiens copias
ullum sentit augmētum sed in eadem
mensura & ea quae ibi conferunt
& ea quae ibi conferuntur elemen-
ta p̄durant. Sed dices mihi salsa
aqua naturalit̄ consumit fluentū
dulce qd̄ ei fuerit infusum. Et in
hoc ergo manifestum ē puidenciae
opus ut salsum faceret illud elem-
tum in qd̄ cursus omnium aquarum
quas ad usum hominib; prestiterat
dedinauit. Ut in praeterita seculi
spatia repleret maris alueus inun-

dationē pntiosa terris & hominib; red-
deret. Nec ita quisquā insipiens erit
ut hanc tantā rationē. tantamq; pui-
dentiā ab inrationabili natura arbi-
tratur esse dispositionē. Quid autē
de uirgulis qd̄ de animalib; dicā non
ne post puidentiā factū est. Ut cum
senectū temporis resolverentur uir-
gulta quidem ut plantari seminib;
quae ipsa dederint. Animalia uero
p̄p̄geniem reparent. & mira quadā
dispensatione puidenciae nascitur
pecori lac praeparat in uberib; ac
statim ut natum fuerit nullo do-
cente scit ubi alimoniae suae horrea
requirat. Signuntur autē non so-
lum mares sed & foeminae posteri-
tas ut ex utroq; possit rursus con-
stare posteritas. sed ne ut putant ho-
mines uiderentur haec naturae quo-
dam ordine & non dispensatione fie-
ri conditoris pauca quedā ad iudiciū
& documentū puidenciae suae muta-
to ordine genus seruare iussit inter
ris uerbi gr̄a ut p̄ os conciperet coruus
& post aurem mustela generaret.
ut aues nonnullae sicut gallinae
interdum ouat uento t̄ puluere

concepta parerent. Alia quaedam animalia marem uicibus, alterius in faemina uerterent. & sexum p annos singulos commutarent ut lepores. renas quas belbas uocant. alia & iam ex terra ori rentur atq; inde sumerent carnem ut talpae. alia excineri ut uiperas alia ex putre factis caribus ut uespae quidem aequinis. a per aut bubulis. Alia ex fimo bouum & canthari. Alia ex herbis ut de uicino scorpios & iur sus herbae ex animalibus, ut ex cornu cerui uel caprae apii & asparagi. Et quod opus est plura enumerare in quibus diuina pro uidentia mutato ordine eo quia natura datus putatur multimodis differentis natiuitates animalium constare uoluit ex quibus non in rationabilis rerum cursus. sed ipsius dispensatus ratione doceret. Aut non & in hoc plenissimum demonstratur opus diuinae prouidentiae ubi ex terra & aqua ad uitam hominum semina iacta reparantur. Quae cum terrae fuerint mandata uoluntate diuinae quae suscepit gleua uelut uberibus suis seminibus in mulget. aquis enim in est quaedam uis spiritus a deo dati ex initio. cuius

* & fidelibus cum meruerint patefiant. ut cum rob; ipsis & exemplis pberm; nihil omnino ex terra substantia seminibus dari sed totum ex elemento aquae & spiritus qui in est eius tunc constare. ponem tibi uerbi gratia in cruce realiquo amplissimum magnam

opere habitus futuri corporis in ipso statim semine formari incipit. Et post culmum spicamque restitui. Turge facta & enim ex humore seminum grano. per angustos quosdam uenarum meatus uis illa spiritus quae in esse aquis data est. ut pote in corporea transcurrens ad incrementum semina suscitatur. & crescentium species format. Ministerio igitur humidi elementi. cui uitalis ille spiritus insitus semper ingentus est efficitur ut non solum reparat. sed & ut post omnia similes species & forma his qui iacta fuerint seminibus redeant. Quae ratio cui uel breuem sensum habenti post in rationabilem naturam & non post diuinam sapientiam constare uidebitur. Denique & iam haec ad similitudinem humanae natiuitatis formata sunt. Uide enim terra uuluae locum tenere. cui semine in iectum per aquae & spiritus uis sicut supra diximus. & formatur & alitur. Sed & in hoc ammiranda est diuina prouidentia quae uidere nos quidem & agnoscere fecit quae fiunt. Quomodo autem & qualiter fiunt in seculo & oposita & in occulto. ut non indignis ad agnitionem subiaceant. sed dignis &.

diuis in a terrae talenta centum

91
92

& seminantur in eo diuersae species seminum
uel holerum. & etiam uirgultorum his p̄beat²
adrigandū aqua sufficiens. & post annos plu-
res habeat² ista diligentia. Congregentur
autē semina quae collecta fuerint. uerbigrā
frumenti. uel ordei. aliarumq; specierum p̄
singulos annos seorsum. donec unius cuiusq;
seminis aceruus ad centū talentorum pondus
ascendat. Tum etiam arbores auulsae radi-
cibus appendat². & his omnibus ex crates sum-
tis. si appendat² terra centum sua nihil homi-
nis talenta salua restituet. Unde ergo
dicemus. omne illud pondus. omnemq; quan-
titatē seminū diuersorū atq; arborū sur-
rexisse. nonne euidentē apparēt quia exa-
quis. Terra enim qd̄ suū est integrum
tenet. Aqua uero quae post singula in-
iecta ē. nusquā prius est obpotente diui-
nae conditionis uirtutē. quae post unam
aquae speciem tantorū seminū uirgulto-
rumq; & substantias reparat. & species
format. & genus foenore multiplicato cus-
todit. Ex quibus omnibus satis habundeq;
patere puto artificis sensu. & non in rationa-
bilis puto naturae opere cuncta effici et
uniuersa constare. Sed ueniamus adhuc
si uidet² & uā admirā id est ad hominis sub-
stantiā. qui ē alius impar uo mundus.

Et consideremus quanta sit ratione con-
positus. & ex hoc p̄cipue sapientiā. con-
ditoris intellegit. Qui cum ex diuersis
substantiis constet. id est mortali partifice
p̄uidentia conditoris societatem diuer-
sitas non refugit. & quidem longe a se
substantiis alienis & diuersis. Alia namq;
dē terra assumit² & a conditore format².
Alia uero ex immortalibus substantiis dat².
Nec tam eiphuiusmodi coniunctionē
honor immortalitatis infringit². nec ut
quibusdam uidet² affect² quibus adhaec
singula moueri possit. Nam coepit qd̄
ex ossibus & carnibus constat. Inicium su-
mit ex semine uiri qd̄ emedullis calore
licens uuluae quasi terrae consignat.
Cui inherens ex fonte sanguinis pau-
latim rigatum in carnē & ossa p̄ducit²
atq; in speciem auctoris iacti seminis
reformat². Et uide in hoc artificis op:
quomodo ossa uelut columnas quasdā
quibus caro sustentet² ac portetur in-
seruit. Tum deinde aequalis exue-
raci parte. id est dextera ac leua men-
sura seruet². Ut congruat pes pedi
et manus manus. digiti quoq; digitis
ut singuli ad singulos tota aequali-
tate cōcordent. Sed et oculus

oculo & auris auri. quae non solum consona
sibi & concordantia. sed & visib; necessa-
rius apte formantur. Manus quidem ut
operi commodae sint. pedes ut gressib;
Oculi ut visib; seruiant. sup ciliocum ex-
cubus custoditi. Aures ad audiendum
ita factae ut cymbalo similes suscep-
ti uerbi percussus sonitum altius red-
dant. & usq; ad sensum cordis emittant
Lingua ut ad loquendum inlisa dentib;
plectri reddat officium. ipsi uero den-
tes alii ut incidant & diuidant cibos
& interiorib; tradant. Interiores
uero ut in modum molae conficiant
& comminuant. Quo opportunus
stomacho traditi coquantur. Unde
et molares appellantur. Sed & nares
comeandi flat & reddendi ac recipi-
endi gra factae sunt ut in nouatione
spis calor naturalis qui ex corde e-
uel accendi uel infrigerari cum respo-
posuerit quaeat pulmonis officio qui
pectori inherere datus est ut mollicie
sui palpat & foueat cordis uigorem
in quo uidetur uita consistere. Uita dico.
natura. Nam quid dicam de substan-
tia sanguinis qui uelut fluuius ex for-
te procedens & uno prius alueo inuect

Tum deinde per innumeras uenas quasi per
aureas diriuatur. totam humani corpo-
ris terram ut talibus rigat. fluentis ieco-
ris opere ministrat. quod ad efficaciam
digestionis ciborum atq; in sanguine mu-
tationum in dextro latere iacet. In sinis-
tro uero plenus est locus qui trahere ad se
& purgare quodam modo sordes sangui-
nis possit. Intestinorum quoq; ratio
quanta est quae idcirco longis nexibus
in circuitum ordinata sunt

~~disideli: conmeruerunt pate fiant.~~
 Ut aut rebus ipsis & exemplis pbemus. ni
 hnt omnino extrinsecus substantia femini
 bus dari sed totum ex elemento aquae & sp̄s
 qui inest ei in cute consistere. pone mihi
 uerbi gratia in cratere aliquo amplissime
 magnitudinis in ea terrae talenta centū
 modum ut susceptas digestiones ciborū
 paulatim egerant. Quo neq; ad subitū
 inanes efficiant locos & his qui sup additi
 fuerint non impediuntur cibis. Mem
 brana aut in modum idcirco facta s̄ ut
 excipiat ea quae extrinsecus s̄. humorē
 sensim suscipiant. qui neq; subito effusus
 exinanisset & interna neq; densione cu
 te phibitus arida quae extrinsecus ha
 bentur efficiet &. & totam hominis fa
 bricā suis necessitate turbaret. Por
 rouero feminea positio & uuluae sinus
 ad recipiendū germ̄ & confoiendum
 uiuificandumq; commodis simus, quē
 non ratione & prudentia effecta esse
 quae facta s̄ suadeat qd̄ in ea solum
 parte membrorū a uirili speciae fe
 mina discrepat. Qua posteritas sata
 suscipit & fouet. Et rursus uirilis
 habitus ea tantū modo membrorum
 parte inmutat qua ei uis serendi et

generandi hominis inest. Et in hoc
 magnum quidem testimoniū puiden
 tiaē datur ex necessaria diuersitate
 membrorum. sed ibi maius ubi in habi
 tus similitudinē usus. diuersitas & offi
 cii uarietas inuenitur. Nam mam
 lae uiris aeq; sunt ac feminis. sed foe
 minarū solesunt quae lactis munere
 replent. & statim ubi genuerint apta
 sibi paruulus inueniat nutrimenta.
 Qd̄ sita ratione uidem in homine
 disposita membra. ut cum in ceteris
 communib; similis habitus uideatur
 in his tantum modo discrepent. in qui
 bus usus diuersitate requirit. Et ne
 que in uirō aliqd̄ supflūū aut egens.
 neq; in femina qd̄ desit uideamus. uel
 qd̄ abundet. Quis ex his omnib; non
 euidēt agnoscat rationis opus. & sapi
 entiaē conditoris. His ad stipulatur
 & cum ceterorū animalium. rationabi
 lis diuersitas. & suo qd̄q; usui ministerioq;
 conueniens. Haec testat & arborū
 uarietas herbarumq; diuersitas. tam
 speciae uarietas quā ^{colorib;} fucis. Haec as
 sert. & p̄mutatio temporū in quatu
 or distincta uicissitudines & certis ho
 ris dieb; mensib; annam circulus clau

dens. & ne unā quidem horā staturā ra-
tionis. excedens. Hinc deniq; & iam
mundi ipsius aetatis certa & stabili ra-
tione concepto annorū numero cen-
satur. Sed dices. quando mundus
factus ē. & quare tam tarde hoc pos-
sis obtinere & iam si ante factus fu-
isset. dices enim cur non & ante
hoc & ita immensa secula transcen-
dens semp possis requirere cur non
& ante hoc. Sed nob nunc sermo
non de eo est. sed si omnino factus ē. si
& iam factus constat. necessario po-
tentis & summi artificis opus est.
Quod si constat quando eum facere uolue-
rit sapientis artificis. arbitrio iudicioq;
relinquendū est. nisi si uideat tibi om-
nis haec sapientia quae tam inmane
mundi machinā struxit. & singulis
quibusq; rebus formas & species dedit.
Quarum habitū non decori solū conue-
nientem sed & futuris usib; aptissimū
& necessarium poneret. Hoc eam
solum fugerit. quo tam magnifice
conditionis opportunum tempus ad-
sumeret. Est apud illū pfecto certa
ratio. sunt euidenter causae. cur. et
quando & qualiter fecerit mundū.

quas hominib; quib; haec quae ante
oculos posita s̄. & de eius prudentia
contestantur. inquirere & intellege-
re pigrum fuit. aperiri utiq; non
oportuit. Quae enim in occulto
habentur & intra sapientiae sensus
uelut intra regios thesaurorū recondi-
ta sunt. Nemini patent nisi his qui
ab illo didicerint. apud quē signata
sunt haec & reposita. Dī ergo ē qui
fecit omnia. & ipse a nemine factus ē.
Qui aut naturā p dō nominant. & p
naturā facta ēē cuncta testantur.
Latet eos appellationis suae error.
Si enim naturā inrationabilem putant
stultissimum est rationabilem facturā
ab inrationabili factore p gredere.
Si uero ratio est. id est loqui p quā
facta constant uniuersa sup fluo
nomen inmutant ubi de con ditoris
ratione pfitentur. Ad haec. si qd
habet pater psequere. haec cū meo
dixisset. senex respondit. Tu qui-
dem fili prudenter & fortiter psecu-
tuses. In tantū ut melius dici posse de
prudentia non putem. sed qm hora
iam multa ē crastino ad haec quae
psecutus es. respondere aliqua uolo

De quibus tibi satis feceris gratiae me
facere debitorem. & his a seneca dictis
surrexit petrus. Quidam uero ex ad
stantium laodicensium primus rogabat
petrum. & nos ut senis indumenta que
habebat sordida & scissa mutaret. que
petrus & nos amplexi & conlaudan
tes p̄ honesta & optima uoluntate
sua dicebamus. Quia nec nos ita im
sapientes sumus & impii. ut cui tam
praeciosa uerba concedimus. N̄
multo magis & iam haec quae ad usus
corporeos sunt necessaria p̄beam̄.
Quae cum & libenter suscepturum
credimus tamquam a filio patris. sed
& rectum nob̄ & uitam communem
fore credimus. Haec cum nos
diceremus & ille primarius ciui
tatis summa uis & blandimentis
plurimis auellere a nob̄ cuperet
senem. Nos uero eo uehementius
retineremus omnis populus ad
clamauit ut illud magis fiat
quod ipsi placet seni. Et cum silen
tium factum fuisset. senex iuram̄
to p̄uenit dicens. Hodie apud
nullum manebo. neque ab aliquo quic
quam suscipiam utine alterius delec

93
94
tatio alterius tristitia fiat. Haec
enim post modum siuisum fuerit.
fieri possunt. Et cum haec senex
dixisset. Petrus ait ad primarium
ciuitatis. Quoniam nostrae praesentiae bona
uoluntate tua ostendisti. tristem
te non oportet abscedere. sed acci
piemus abste gratiam p̄ gratia.
Domum tuam nob̄ ostende. & prepara
eam ut crastino disputatio quae fu
tura est. ibi habeatur. Et si qui
uolunt adesse ad audiendum. p̄mit
tantur. Quae cum audisset primus
ciuitatis ualde gaudens est. sed &
omnis populus libenter audiuit.
Cumque discessissent turbae. do
mum suam ostendit. discedere autem
& senex coepit. Ego tamen uni
expedis sequis meis imperaui da
subsequi uestigium senis & discere
ubi maneret. Nos autem cum redisse
mus ad hospiciu[m] enarrauimus omnia
fratribus quae nobis cum seneca habi
tu sunt. Et ita ex more cibo sump
to requieui. Die autem postera
petrus matutinae surgens suscita
uit nos & praeximus pariter ad lo
cum secretum in quo & pridie ora

Alia dieta

tionis causa fueramus. atq; inde post ora-
tionem dum ueniremus ad constituta
domū intrinsece monebat nos dicens.
Audite me conserui dilectissimi. bonū
est ut unusquisq; ur̄m secundū qđ po-
test p̄sit accedentib; ad fidem religionis
nr̄ae. Et ideo non uos pigeat secundū
sapientiā quae uob; p̄ diuidentia con-
lata est differentes instruere ignaros
& docere. Ita tamē ut his quae a me
audistis & tradidistis sunt uob;. ur̄ tan-
tū sermonis eloquentiā societis. Nec
aliquid propriū & quod uobis non ē tra-
ditū p̄loquamini. & iam si uob; uerisi-
mile uideatur. sed ea ut dixi quae ipse
a uero p̄ph̄sa suscepta uobis tradidi
p̄sequamini. Etiam si minus plene
adsertionis esse uidebuntur. Hinc
enim sepe contingit. declinare quos-
dam a ueritate. Dum speciem sibi
uerioris & ualidioris ueritatis p̄ prius
cogitationib; repperisse credunt.
His a petro dictis libenter ammuimus di-
centes ei. Nihil nos acturos. nisi qđ ipsi
uideret. Tum ille. ut ergo inquit
sine periculo exerceamini me coram
disputate singuli. ita ut unus alii
succedat. ac suas unus quisq; explicet

questiones. Nunc ergo qm̄ hester no-
die nocēta sufficienter differuit. ho-
die sermonem faciat aquila. & post
aquilam clemens. Inde ego si tamen & cū
me res poposcerit aliquid addere.
Inter ea dum huiusmodi sermones cedi-
mus ad domū uentum ē in qua suscipi-
ens nos pater familias introductus ad
locum quendam in similitudinē thea-
tri collectū & pulchre ex aedificatū
In quo turbas plurimas extempore noc-
tis operientes nos reperimus. Inter
quos & senex qui pridie nobiscū dispu-
tauerat. Itaq; medium habentes pe-
trum Ingre dimus & iam nos circum-
spicientes sicubi cerneremus senem.
Quem prior petrus uidens in medio
turbae latitantem. euocauit ad se di-
cens. Clariorem multas animā possi-
dens. cur in occulto lateres & uerecun-
dia contegeris. Accede huc magis
& quae tibi uidentur exsequere.
Ubi haec dixit petrus. Statim turbae
locum dare coeperunt seni. Cumq;
accessisset ita coepit eorū. quae die hes-
ter no p̄secutus ē iuuenis. & iam si uer-
ba non memini sensum tamē & ordinē
teneo. Et ideo necessarium puto p̄p̄t

eos qui hesternis non adfuerunt anace fa
 leosin facere eorum quae dicta sunt et
 breuiter cuncta repetere. ut &ia si
 aliqd me effugerit ab eo qui psecutus e
 p'sente commoneat. Hi ergo fuit
 hesternae disputationis sensus. qd omnia
 quae uidentur. qm certa mensura & ar
 te formata ac speciae constant sine du
 bio a sapiente uirtute facta ee creden
 da sunt. Qd si mens & ratio e quae hec
 condidit. consequens esse ut rationis ip
 sius prudentia mundus regatur. & iam
 si nobis ea quae geruntur in mundo
 minus recte geri uideantur. Conse
 quitur aut ut si creator omnium d's est. ac
 mens sit & iam iustus. qd si iustus est
 necessario iudicat. si iudicat necesse
 est ut homines de suis actibus iudicentur.
 Et si de actibus suis unus quisq; iudica
 tur. erit ergo inter iustos & pecca
 tores iustum quandoq; discrimen.
 Haec fuit ut opinor totius uerbi con
 tinentia. Si ergo ostendi potest
 qd mens & ratio cuncta condiderit.
 consequens e & ea quae secuntur ra
 tione & prudentia geri. Si uero na
 tura imprudens. & caeca gignit uni
 uersa. p'mittit sine dubio iudicii ra
 tione.

† p'mittit

tio. Nec discussio peccatorum ac bene
 factorum remuneratio sperabitur ubi
 iudex non est. Quia ergo omnia in hoc
 pendent & huic capiti adherent n in
 dignemini si forte paulo latius discuti
 haec & tractari uoluero. In hoc enim
 mihi ad omnia quae pponuntur uelut
 prima ianua clauditur. & ideo hanc
 mihi ante omnia aperiri uolo. Nunc
 ergo audite quae dico & respondeat
 mihi si quis uisum uoluerit. Non enim ru
 bescam discere si audiero qd uerum e.
 & recte dicenti ad quiescere. Igitur
 hesternis habitus sermo qui ad se re
 bat qd arte & mensura & ratione cunc
 ta constituerent. non ualde me suade
 mentem rationemq; esse quae fecerit
 mundum. Multa enim habeo quae
 ostenda competentem mensuram ac forma
 & speciae constare. Nec tam p'men
 tem condita ac ratione. Tum praeter
 ea uideo multa incondite inconsequen
 ter iniuste geri in mundo & sine gene
 sis cursu nihil fieri posse. Qd p' omnia
 & iam ex me ipso manifestissime ad
 pbabo. Haec cum senex diceret. aqui
 la respondit. Qm ipse p'posuisti ut
 ad ea quae diceret haberet copiam

respondendi qui uelit. Concedit mihi
fr̄ meus nicēa hodie facere sermo-
nem. Et senex. prosequere ait fili
ut uis. Et aquila respondit. pro-
misisti qđ ostenderes multa esse in
mundo quae foemā ac speciem equa-
li ratione collectā gerant quae ta-
men constet non effici p̄ conditorē
dñm. Nunc ergo qđ promisisti os-
tende. Et senex. Ecce arcum
uidemus in caelo circulū tenere om-
ni mensura collectū & habere spe-
ciem uere quā fortassis nec mens
condere nec describere ratio potuit
sc̄. nec tam hic ab aliqua mente fit.
Ecce in breui totū p̄posui respon-
de ad hęc. Tum aquila. Non con-
tinuo inquit si qđ ex trip̄o & forma
exprimit² id intellegit² a ratione es-
se ac mente non fieri qm̄ trip̄us ipse
qui exprimit figurā ac formas non
sine mente factus est. Uerbi causa
cera si adfigatur sculpto anulo ima-
ginem quidem & figurā sumit ex a-
nulo qui sine dubio sensu caret. Sed
anulus qui exprimit effigiem manu
artificis. sculptus ē & mens fuit
ac ratio quae trip̄um anulo de-

dit. Ita ergo & arcus exprimitur
in aere. sol enim nubib; rarefcentib;
radios suos imprimens & umori nubi-
lo uelut caere molli adfigens orbis
sui trip̄um arcus speciem reddit et
efficit hoc ipsa ut dixi repercussio
splendoris solis in nubib; atq; ex illis
fulgorem circuli eius reddens. fit
autē hoc non semp. sed cum oportu-
nitatem sui humectae nubes rarescen-
do presterunt. Unde & rursus
cum densantur nubes & coeunt ar-
cus forma resoluitur & exolescit.
Demq; numquā sine sole & nubibus
arcus apparēt. sicut nix sine tripo
& caetera t̄ alia huiusmodi materia
exprimit² imago. Non ergo mirū
est si conditor dñs ex initio fecit trip̄os
ex quib; nunc formae exprimiunt²
ac species simile est autē hoc & illi
qđ ab initio dñs elementa insensibilia
creauit. Quib; ad reliqua omnia
formanda et explicanda uterā.
sed & qui statuas formant. trip̄um
prius luti t̄ caere fingunt & ex ip-
so reddit² statuae effigies. Tum
deinde & umbra reddit² ex statua
quae umbra ponā formā ac si

multitudinē statue gerit. Quid ergo
 dicemus insensibile statuā formare
 umbrā. tam diligenti quā ipsa sta-
 tua est ratione collectam. An illi
 sine dubio adscribē² umbræ collec-
 tio qui & statuā finxit. Si ergo
 tibi uideatur hoc ita se habere. & suf-
 fiat qđ de hoc dictū est ad alia in-
 quirenda ueniamus. Aut si aliqd
 adhuc de esse putas repetamus.
 Et senex ait. Uolo ut repetas de
 hoc. sunt enim. & alia multa que
 similiter fieri uideo. Nam & fructus
 arborū simili modo pulchre formati
 & in rotundū mire collecti nascunt².
 & foliorum species ingenti decore
 formatur. atq; exquisita arte uiri-
 dis membrana contextitur. Tum
 pter ea pulices mures laceratas et
 his similia. Num qđ & hæc dice-
 mus adō fieri. Unde ex his uiliorib;
 coniectura capit² meliorum qđ ne-
 quaquā mentis arte formantur.
 Bene inquit aquila de foliorū tex-
 tura & de paruis animalib; colligit
 qđ ex his fides & iam meliorib; de-
 ganda sit. sed nōne ista decipiant
 ut putes quasi duab; solis manib; ope-

rante dñm non posse uniuersa com-
 plere quae fiunt. sed memento
 quomodo hesternō tibi fr̄ m̄ nicōea
 respondit. Et misterium ante
 temp; aperuit. uere quasi cū patre
 loquens. & cur & quomodo fiant hæc
 quae inutilia uidentur exposuit.
 Et senex. Cur ista inutilia uolun-
 tate illius summe mentis fiant ue-
 lum acce audire. Si inquit liquido
 apud te constat qđ mentis & rationis
 opus in ipsis est. Tum demum tibi
 & iam cur facta sint dicere non pi-
 gebit. & qđ iuste facta sint edo-
 cere. Ad hæc senex respondit.
 Non possum fili ea quae uidentur
 ex arte formata dicere pmentem
 fieri. ppter cōtera quae iniuste & in-
 ordinate fieri uidemus in mundo.
 Si te inquit aquila ea quae inordi-
 nate fiunt dicere qđ ppudentiā di-
 facta sint non sinunt. cur non ea que
 ordinate fiunt. dicere te qđ adō facta
 sint cogunt. Et quia inrationabi-
 lis natura opus rationabile pferrae
 non possit. Certum ē enim nec om-
 nino negamus quia in hoc mundo que-
 dam ordinate. quaedā inordinate

fiant. Ea ergo quae rationabiliter fiunt.
crede quod post prudentiam fiunt. Quae
uero inrationabiliter & inordinate quia
naturaliter eueniunt & fortuita acci-
dant. Minor autem non aduertere
homines quia ubi sensus est possunt res et
ordinate fieri & inordinate. Ubi autem
nullus est sensus. neutrum omnino effi-
ci. nam ratio ordinem facit. Ordines
autem cursus. Si contrarium quod acciderit
quod ordinem turbet. necessario inordi-
natum aliquid profert. Et senex. hoc
ipsum mihi ante ostendi uolo. Non
inquit morabor aquila. Duo uisibi-
lia signa monstrantur in caelo. unum
solis aliud lunae. Haec secuntur
& aliae quinque stellae diuersae & pro-
prios singulae explicantes cursus.
Haec ergo disposuit in caelo quibus
aeris temperies prae ratione temporum
dispenset & ordo uicissitudinum per-
mutationumque seruetur. Horum autem
ipsorum ministerio & si quando specta-
tis hominum plaga & correptio terris
inicitur perturbat aer lues animantibus;
correptio frugibus; pestilens pomam mor-
talibus; annus inducit. Et ita fit ut
uno eodemque ministerio & seruetur

Lues .i. macula.
uel sordida. uel est
plaga repentina

ordo & corrumpatur. Etenim palam
est & iam incredulis & imperitis quod cur-
sus solis & ^{uiculis} necessarius mundo per prouiden-
tiam datus semper ordinatus habeatur.
Lunae uero ad comparationem cursus
solis in augmentis & detrimentis suis apud
imperitos inordinati cursus uidentur
& in compositi. Nam sol certis distinc-
tionibus & ordinatis mouet. Ex ipso enim
sunt horae. ex ipso dies cum ascenderit
ex ipso & iam nox cum occiderit. ex ip-
so menses & anni numerantur. & ex
ipso uicissitudines temporum fiunt
dum ad superiora conscendens uerum tem-
perat. Ubi autem ad summum caeli ue-
nerit. aestiuos accendit calores. De-
cidens rursus autumni temperiem
reddit. Ubi uero ad inferiorem redie-
rit circulum ex glaciali conpage caeli
rigorem nobis ^{hyemalis} hiberni frigoris derelin-
quit sed de his aliis latius disseremus.
Nunc interim cum sit iste minister
bonus ad uicissitudines temporum
moderandas. tam ^{ubi} secundum uolunta-
tem dei correptio mortalibus datur. in-
candescit agrus & urit mundum
uehementioribus flammis. similiter
autem & lunae cursus atque haec quae

impertias uideatur inordinata pmutatio incrementis frugum & pecudū omniūq; animantiū commoda est. Augmentis enim eius detrimentisq; mira quadam puidencia ante omne qđ gignitur. alit & crescit. De quib; latius psequi possemus & aperire de singulis rationē. nisi nos ppositae questionis ordo reuocaret. His tamē ipsis eisdemq; ministeris quib; gignunt^r. aluntur. augent^r uniuersa cū fuerit iusti aliqua ex causa ordinis instituti mutata temperies. Correpit ortur & intemperantia. ut in homines sicut supra diximus castigatio dī uoluntate pcedat. sed fortasse dices qđ qđ in ista communi castigatione similia impu patiuntur & pu. Uerum est & iam nos fatemur. sed pius castigatio ad pfectum cedit. ut in p̄senti uita afflictū. purgatiōres ueniant ad futurā in qua p̄p̄ua eis requies p̄parata ē. Simul autē ut & impu aliquantulū ex ipsorum castigatione pficiant. Aut iusti in eos feratur iudicii futuri sententia. cum in eisdem castigationib; iusti quidem grauas egerint dō. In iusti autē blasphemauerint. Igit^r cum in duas partes rerum diuidat^r opinio qđ alia p ordine.

alia contra ordinē fiant. Ex his quidē quae secundū ordinem fiunt. oportet ut credē esse puidenciā. De his uero quae contra ordinē geruntur causas requirit ab his qui eas p doctrinā pphetiam didicerunt. quibus enim innotescere potuit sermo ppheticus. sciunt quando & ob quā causam erugo grandis. pestilentia & horum similia per singulas quasq; generationes exortasint. & ex quib; peccatis haec ad iudicium data sint. Unde humano generi causa tristitia. unde gemitus ac dolores acciderint. unde & iam tremoris languore aduenerit. & qđ haec ab initio fuerint uindictae parricidii. Nam ab origine mundi nihil horum fuit sed ex impietate hominū. Initium malū ista sumpserunt. Et inde semp crescentib; iniquitatib; & malorū numerus creuit. sed idcirco diuina puidencia iudiciū erga om̄s statuit. Quia praesens seculū non erat tale in quo unus quisq; possit pmeritis dispensari. Non ergo ex his quae p peccatis hominum mundo accider^r malis illa contemplanda sunt. quae ab initio cum nullae mali cause existerent bene & ordinate in

instituta sunt. Deniq; ad iudicium
eorū quae ab initio fuerunt. inueni
untur nonnullae gentes alienae ab
huius modo malis. Nam se res qui cas
tae uiuunt expertes habentur horum
omniū quia neq; post conceptum adiri
ultra apud eos feminā fas est neq; cum
purgat². Carnib; ibi immundis nemo
uescit². sacrificia nemo nouit. secund
iusticiā om̄s sibi iudices fiunt. Idcirco
igitur. neq; castigant² istis plagis quas
supra dixim². & plurimū temporis in
uita durantes absq; egritudine fini
unt uitā. Nos autē miseri uelut cū
serpentib; pessimis habitantes. cū ho
minib; dico iniquis pferimus necessa
rio cum ipsis afflictionū plagas in hoc
mundo. sed spem gerim² ex consolatio
ne futurorū bonorum. Si pp̄t in
quitates inquit. senex aliorū crucian
tur & cum iusti oportuit dñm tamquā
pulsorē iuberē hominib; ut non face
rent ea ex quib; necesse eēt cū inius
tis affligi & iā iustos. aut si facerent
emendationē aliquā aut purificatio
nem mundo adhibere. Iussit in
quit aquila dñs haec & dedit p̄cepta
pp̄phetas quomodo homines uiuere

deberent. sed & haec contempser². Im
mo uero & eos si qui forte obseruare
cupiebant diuersis iniuriis afflixer².
Donec & iam ipsos apposita obseruatio
ne deicerent & ad incredulitatis nihil
ominus conuerterent turbā sibiq; si
miles efficerent. Propter ea deniq;
ab initio cū fuisset & omnis terra macula
ta peccatis dñs diluuiū mundo induxit.
Quod uos sub de ualione factū dicitis.
Et tunc unū quendā iustū cū filiis
suis in arā reseruauit. Et cum eo
omniū seminū omniumq; animan
tū genus. Et tunc & iam qui ex ipsis
nati sunt temp. intercedente. rur
sus similia priorib; agunt. obliuione
enim quae acciderant data s̄. Ita ut
posterū nec hoc ipsum quidē crederent
qd diluuiū factū ē. Unde & statuit
dñs in presenti sc̄to ultra non fieri dilu
uium. Alioquin secundū rationem
peccatorū necesse erat. & iā p̄ singu
las generationes hoc fieri infidelitatis
grā. sed magis indulsit p̄ singulas gen
tes angelos quosdā agere principatū
qui malis gaudent. quib; tamē ea con
ditione potestas aduersū unū quem
mortalū data ē. si prius se ipse

debitore
culpabile

quis peccando eis fecisset obnoxium,
 Donec adueniret ille qui bonis gaudet
 & compleret per ipsum numerus iustorum
 & per omnem mundum crescente multitudi-
 ne peccatorum aliqua ex parte reprimere-
 tur. Impiis & innotesceret omnibus quia
 omne quod bonum est a deo fit. Ex arbitri-
 aut libertate unusquisque hominum dum
 incredulus est de futuris per malos actus in-
 currit mala. Et haec sunt qui uiden-
 tur in mundo contra ordinem geri qui
 bus causas ut essent infidelitas dedit;
 Miranda igitur per omnia est divinae pro-
 uidentiae dispensatio de his qui initio
 fuerunt. bonam quidem uiam uitae
 incedentibus bonis incorruptilibus
 dedit perfrui. Ubi uero peccauerunt
 mali originem peccato pariente sump-
 serunt. Et unicuique bono quasi quo-
 dam coniugii foedere ex parte pecca-
 ti sociatum est malum. Quomodo quidem
 humano sanguine terra polluta est
 & aere demonibus succensae. Aerem
 quoque ipsum incesto sacrificiorum fumo
 temerarunt. Et ita demum corrup-
 ta prius elementa hominibus corruptele-
 uitium uelut radices ramis ac fructibus
 tradiderunt. Uide ergo in hoc ut dixi

quam iuste ut dixi rebus prudentia di-
 uina succurrit. ut quoniam bonis diuina mala
 quae ex peccato originem sumpserant
 sociata sunt duabus his partibus duos
 principes poneret. & ei qui bonis gau-
 det bonorum ordinem qui ad fidem
 prudentiae suae credentes adducere
 statuit. Et uero qui malis gaudet
 ea quae contra ordinem & inutiliter
 geruntur. ex quibus sine dubio & iam
 prouidentiae fides indubium ueniat.
 Et habitata est per hoc a iusto deo iusta diui-
 sio. Hinc ergo est quod cum ordinatus
 astrorum cursus fidem faciat manu
 artificis conditum mundum. Rursus
 conturbatio aeris. aura pestilens
 fulminum uagi ignes per prudentiae opem
 repellantur. Habent enim ut dixi
 mus singula quaeque bona contraria
 & coniuncta sibi mala. ut fecundis im-
 bribus grando inimica est. ut rosi
 placido rubiginis sociata corruptio.
 ut uentis lembus pellarum turbines
 iuncti sunt. fructuosae arboribus in fruc-
 tuosae herbis utilibus noxiae. Anima-
 libus in talibus fera & perniciosa conexas.
 Haec autem omnia posita sunt a deo pro quod ho-
 minibus uoluntas arbitri ab bonorum

pposito discessit & declinauit ad mala. Igitur in omnibus mundi rebus habet ista diuisio. Et sicut sunt pii ita & impii. ut sunt pph&ae. ita & falsi pph&ae. sed & apud gentes sunt philosophi sunt et falsi philosophi. Iudeorum quoque circa cisionem arabice gentes alieque plurimae administrum suae impietatis imitantes sunt. Sic & diuino cultui est contrarius daemonum cultus & baptismobaptismum. Et legi leges. & aptis pseudo apti. Et doctoribus falsi doctores. Et inde est apud philosophos. alii adserunt prudentiam. alii negant. alii unum deum. alii plures defendunt. Usque ad hoc res denique accessit. ut cum uerbo dei fugent demones propter esse prudentia declarant inuenerit ars magica ad infidelitatem confirmandam quomodo & iam hoc ex contrariis imitatur. sic serpentium uenena mitigare carminibus inuentum & uerbo ac potestati dei contrarias inducere sanitates. Angelis quoque dei contraria reperit ars magica ministeria animarum suscitaciones. Contra haec et fragmenta daemonum ponens. & nemul ta enumerando sermonum longius traham. nihil omnino est quod fidem prudentiae

faciat. & non habeat e contrario aliquid ad infidelitatem paratum. Et ideo qui ignorant istam diuisionem rerum pro his quia semet ipsis discor dant in mundo non putant esse prudentiam. Sed tu pater quasi uir sapiens ex ista diuisione elige partem quae ordinem seruat. & fidem prudentiae facit. Et non solum sequaris illam partem quae contra ordinem currit. & prudentiae derogat fidem. Ad haec senex respondit. Da mihi uiam fili qua possim ex duobus istis ordinibus quorum alter adserit. alter refutat prudentiam. unum aliquem in meis sensibus confirmare. Rectum inquit aquila habenti iudicium facile discrimen est. Nam & hoc ipsum quod a se ordo & inordinatio ab artifice fieri potest. Nam uerbi gratia ponamus de excelsa rupe abruptum saxum in preceps ferri idque in litem solo in multa fragmenta comminui. Numquid euenire ullomodo potest. ut in illa multitudine fragmentorum inueniatur unum saltem fragmentum in quo perfecta aliqua species poma habeatur ac forma. Et senex respondit. Non potest. Quod si fides sit in

quit aquila signorū artifex excisum demon
te saxum manu artificis & sensu rationabi
li formare. Inquā uolēs speciem potest.
Et senex. Uerum inquit istud est. Ergo
ait aquila. Ubi sensus n̄ est rationabilis
nulla species ex integro formari potest.
Ubi autē sensus ē artifex. ibi & forma
& infirmitas esse potest. Uerbi gratia
si excidat emonte saxum artifex. cui
formā uelit imponere necesse est ut id
primo informe cedat & barbara.

Tam deinde paulatim excidens ut ad
librum suae artis exculpens exprimat
formā quā mente conceperit. Ita er
go ex infirmitate artificis manu per
uenitur ad formā. & utrumq; ab ar
tificis procedit. Simili legitur modo & ea
quae in mundo geruntur partibus
pudentiā sunt. & iam si minus ordi
nata uideantur. Et ideo quia tibi
duae iste innotuerunt uiae earumque
accepisti diuisiones. fuge infidelitatis
uiam. ne forte pducatur te ad illum
principem qui malis gaudet. Seque
re autē fidei uiam ut puenire possis ad
regem illum qui bonis hominū gau
det. Ad haec senex respondit. Cur
autē & princeps ille qui malis gaudet

98
99

factus ē & unde factus ē aut non est factus.
Aquila ait alterius temporis ē iste trac
tatus. Uerum ne expertus habeas & iam
huius responsionis. pauca tibi de hoc
quoq; insinuabo. Prescius omnium d̄s
ante constitutionē mundi sciens quia
futuri homines alii quidem ad bona
alii uero ad contraria declinabunt.
Eos qui bona eligerint. suo principatu
& suae cure sociavit. atq; hereditatē
sibi eos p̄p̄iam nominavit. Eos uero
qui ad mala declinarent angelis regen
dos p̄misit his qui non p̄ substantiā sed
p̄ p̄positum cum dō p̄manere noluerint.
inuidiae & supbiae uitio corrupti
dignos ergo dignorū principes fecit.
Ita tamen eos tradidit ut non habeant
potestatē in eos faciendi qd uolunt.
nisi statutū sibi ab initio terminū tran
seant. Hic ē autē statutus terminus
ut nisi quis prius fecerit demonū uo
luntatem. demones in eo n̄ habeant
potestatē. Et senex ait. Magnifice
p̄secutus es fili. sup̄ est nunc iudicis
unde est substantia mali. Si enim
ad dō facta ē. fructus malus radicem
culpabilem docet. Uide & enim et
ipsa male naturae. Si uero coeterna

fuit. haec substantia dō quomodo potest
quodaequaliter ingentū & coeternū
est. alteri esse subiectum. Non sem
p fuit inquit aquila. sed neq; si ex dō
facta est continuo necesse ē & iam
conditorē eius talem uideri quale
est illud qđ ab eo factū est. Nam sub
stantias quidem dī fecit omnium.
sed si rationalis mens quae ad dō facta
est. nequa quā conditoris sui legibus
adquiescit. & modū statutae sibi
temperantiae excedit. Quid ad
hoc conditorē expectat. uel si aliqua
est ratio hac superior ignoramus.
Neq; enim de singulis ad pfectū scire
possumus. & de his praecipuae pro
quib; non sumus iudicandi cur igno
remus ea uero p quib; iudicandi su
mus facillima sunt ad intellegendū
& poene uno sermone absoluuntur.
Omnis enim ppe modū actiū nōcū
meo colligitur obseruantia. ut qđ ip
si pati nolumus ne hoc aliis inferam.
Sicut enim ipse occidi non uis caueas
ne forte aliū occidas. Et sicut tuum
non uis uiolari matrimoniu nec tu
alterius macules thorum. furtum
pati non uis. nec ipse facias & intra

hanc regulam humanorū gestōrum sin
gula quaeq; concurrunt. Tum senex
ne gratiae inquit accipias fili qđ dictu
rus sum sermones tui quā uis ualidi
sint non possunt tam flectere me ut
credam fieri aliqd posse extra genesim.
Scio enim omā mihi necessitate gene
sis accidisse & ideo suaderi mihi non po
test quia uel bene t male agere in
mā potestate sit. & si actus nros in
potestate non habemus non potest
credi futurū esse iudicium p qđ t
malis poene t bonis praemia tribuan
tur. Deniq; qm te inbutū uideo
in huiusmodi disciplinis. pauca ti
bi ex ipsa ante pferam. Si inquit
aquila ex ipsa disciplina exstruere
aliqd cupis fr̄ m̄s clemens tibi dili
gentius respondebit. qui plenus
scientiā mathesis attingit. Ego enī
aliis uis adserere possum qđ actus
nri in mā sint positi potestate. ista
aū quae nondidici. presumere non
debeo. Cum haec aquila dixisset.
Ego clemens. crastino inquā dices
pater ut uoles & audiemus libentes.
Nam & te puto gratiae habiturum
qđ cum his tibi erit sermo qui ex per

tes non sunt eius quā p̄tuleris discipline
 Cum ergo placuisset inter me & senē
 ut sequenti die disputatio nob̄ de ratio
 ne genesis sed animis iudiciū generet.
 Petrus surrexit & sermonē facere
 hoc modo coepit. Mirum mihi am
 modū ē qđ res quae facile inueniri
 possunt homines exquisitis cogitatio
 nib; ac uerb; difficiles faciunt. Et
 hi maxime qui uidentur sibi sapien
 tes quiq; uolentes dī uoluntatē con
 p̄hendere quasi homine utuntur dō.
 immo & si qđ minus. Nam hominis
 consiliū t̄ sensum scire nemo potest.
 nisi ipse p̄dat qđ cogita uerit. Sed
 neq; artem quis dicere potest. nisi
 multo temp̄ a magistro fuerit inbutus
 quanto magis inuisibilis & inconpre
 hensibilis dī neq; sensum neq; opus
 scire quis potest nisi ipse mittat p̄
 ph̄cā qui enarrat & consiliū suum
 & uia conditionis exponat inquan
 tū discere hominib; fas est. Unde
 ridiculū puto cū naturalib; suis de
 uirtute dī homines iudicant & pu
 tant hoc quidem ei esse possibile. il
 lud uero impossibile aut hoc maius
 illud minus. Ignari omniū qui
 h̄ haberet̄? utru om̄a exca fierent. an eē aliquid in nob̄
 qđ non genesis.

cum sint homines iniusti iudicant
 dñm iustum artificem imperiti. in
 corruptibilem corrupti. factōra
 factorem. Et nolo putetis quia hęc
 dicit iudicandi de reb; perimo facul
 tatē sed consiliū dō ne p̄deuia quis in
 cidens sine fine incurrat errores.
 Et ideo non solū sapientib; sed & omni
 bus hominib; qui desiderū gerunt ag
 nosci qđ sibi expedit. suadeo ut requi
 rant uerum p̄ph̄cā. quia ipse solus
 est qui nouit om̄a & scit quid & quo
 modo unus quisq; quaerat. In est
 enim intrat unius cuiusq; n̄m m̄
 tem / sed illis quidem / qui desiderū
 di agnitionis & iustitiae eius nullū
 gerunt / ociatur. In his uero qui qđ
 anime suae expedit quaerunt
 operat̄ & scientiae lum̄ accendit.
 Propt̄ qđ primo omniū hunc requi
 rite quē si non inuenieritis ab alio uos
 agnituos aliquid non speretis. Inue
 nitur aut̄ cito ab his qui eū ueritatis
 amore p̄quir̄ & quorū anima p̄oc
 cupata n̄ tenet̄ in malicia. Ad est
 enim his qui eum innocentia sp̄s sui
 desiderant. qui p̄ pacientiā sustinent
 & suspiria de profundo cordis uerita

is amore pducunt. Fugit aut maluo
las mentes quia ut pphca cognoscit co
gitationes unius cuiusq. Et ideo nemo
putat eū p prudentiā suā inuenire pos
se. nisi ut supra dixim^{us} mentē suā omni
nequitia uacua effecerit. atq; agnitio
nis eius desiderū purū & fidele concepe
rit. Ubi enim talem se quis praepara
uerit. ut ipse ut pphca uidens praepa
rata mentem sponte se adhibet ad ag
nosendum. Siquis igitur uult omā
discere. non p singula discutens. neque
enim poterit cum sit mortalis dī inues
tigare consiliū. & ipsam inmensitatē
pscrutari. sed si discere ut diximus omā
desiderat. uerum pphcā requirat.
Quē cum inuenerit non questionibus
& disputationibus neq; argumentis cum
eo ageat. sed si qd responderit. si qd pnu
tiauerit. hoc certum esse non potest
dubitari. Et ideo queratur uerus pphe
ta ante omā & eius uerba teneantur.
In quibus illud tantum modo discutiē
dū unicuiq; est ut satis faciat sibi.
si uere pphca eius uerba sunt. id est
si indubitata fide continent futu
rorum. Si tempora definita consig
nant. si rerum omniū conseruant.
ordmē

si non quae prima sunt nouissima. &
quae in nouissimis gesta sunt prima
narrantur. Si nihil uersutum nihil
magica arte ad decipiendū compo
situm continent. Aut si non quae ali
is reuelata sunt. ad se transtulerit
admixtis mendaciis. Et tunc his om
nibus recto iudicio discussis uerba con
stiterit esse pphca. Ita demum
credi eis de omnibus quibus dixerunt. et
respondi debet. Et enim considere
mus diligentius opus diuinae puiden
tiae. Nam quae philosophi intro
duxerunt. uerba subtilia quaedam
& difficilia ita ut ne ipsa quidem uo
cabula sermonum nota esse omnibus
possent & intelligibilia. Dī eos qui
sibi artifices uerborū uidebant p omā
imperitos eē erga agnitioē uerita
tis ostendit. Simplex enim ē & ma
nifesta ac breuis rerū scientia quae
puerū pphcā tradit. quā isti p deua
incedentes & serupeas uerborū difficul
tates tota ignorauerunt. Igitur ue
re audis & simplicibus mentibus cum ui
derint fieri. quae p dicta s. satis abun
deq; sufficit ut decertissima pscientia
certissimā scientiā capiant. & deo & p

quiescant evidenti agnitione ueritatis
 adsumpta. Cetera omnia estimatione
 tractantur. In quibus firmum esse nihil
 potest. Quis enim sermo est qui non re-
 cipiat contradictionem. & quae argum-
 tatio est quae non possit alia argum-
 tatione subverti. & inde quod ad nullum
 finem scientiae & agnitionis per huiusmodi
 disputationem peruenire homines possunt,
 priusquam finem uitae inueniant quam
 questionum. Et ideo cum in his omnia
 habeantur incerta aduersum prophetam
 ueniendum est quae disputatio uolens ab
 omnibus diligi. Haec quae homines
 induxerunt in quibus nihil potest ad-
 probandi noluit poenitus extinguere
 ut eo magis iste quaereretur. Et quia
 illi obduserant hic hominibus uiam ue-
 ritatis aperire. Propter hunc enim
 deus & iam mundum fecit. & ab ipso mun-
 dus repleretur. Unde & quaerentibus se-
 ad est ubique & iam si in ultimis terre
 finibus quaeratur. Si uero non pure cum
 quis. nec scire. neque fideliter quaerit.
 Intra ipsum quidem est quia ubique est.
 & intra sensus omnium inuenitur. sed
 ut supra diximus infidelibus dormit.
 & absens habetur his a quibus esse non creditur.

Cumque haec & alia huiusmodi petrus
 de uero propheta persecutus esset turbas di-
 misit. senem uero cum rogasset plu-
 rimum permanere nobiscum obtinere non
 potuit sed & ipse discessit alia die si-
 cut placuerat rediturus. Et post
 haec nos una cum petro ingressi hosi-
 tium cibo & quiete solito utimur.
**EXPLICIT LIB OCTAVUS. INCIPIT
 LIBER NONUS**

Sequenti die petrus unam nobiscum
 mature ad locum in quo pridie ha-
 bita fuerat disputatio peruenit atque
 ibi cum plurima iam ad audiendum
 conuenisset turba & senem cum eis uide-
 ret ait ad eum. Haec terna die o se-
 nex cum demente placuerat ut hodie
 sermo fieret. & aut tu ostenderes ni-
 hil extra genesim fieri. aut clementis
 doceret genesim non esse. Ad haec
 senex respondit. Et quid placuerit
 memini. & tua uerba teneo quae post
 pactiones locutus es. quibus docuisti in-
 possibile esse homini scire aliquid nisi
 a uero propheta didicerit. Et petrus.
 Nescis inquit quomodo dixerim. sed
 nunc te ego commonebo. de uoluntate
 dixi & consilio dei quam habuit priusquam

mundus esse. & quo consilio fecerit
mundū. tempora statuerit legem
dederit. iustis ad bonorū remunera
tionē futurū seculū p̄miserit. in
iustis poenas ex iudici sententia sta
tuerit. Hoc ergo dixi consiliū & hanc
uoluntatem dī ab hominib; inueniri
non posse. Quia nemo hominū po
test sensum dī coniecturis & aestima
tione colligere. nisi p̄phēa ab eo mis
sus enuntiet. Non ergo de quibus
cumq; disciplinis aut studiis dixi
quia inueniri sine p̄phēa aut sci
ri non possint. Quippe qui sciam
& artificia & disciplinas sciri & ex
erceri ab hominib; quis non aucto
p̄phēa sed a magistris hominibus
didicerint. Quā ergo te p̄fessus
es gnarum esse positiones siderū
& stellarū cursus. ex quib; conuin
ceres clementē qđ genesi om̄a sub
iaceant. Aut ab ipso disceres qđ p̄
pudentiā regunt̄ uniuersa. & ē
etiam aliqd̄ in nob̄ in nob̄ hoc expe
dire nos conuenit. Ad haec senex
respondit. Iam quidem necessariū
n̄ erat huiusmodi mouere questio
nes si possibile eēt nob̄ aucto p̄phēa

discere & audire definita sententia
quia sit aliqd̄ in nob̄ & in arbitri
positum libertate. Ualde enim
me sermo tuus mouit hester nus.
In quo de uirtute p̄phēica dispu
tasti. Unde & ego ad sententiam et
confirmo sententiā tuā quia nihil
potest ab homine certum indubita
tūq; cognosci. Cui & exiguum
uitae temp; ē & breue ac tenuae
spiram̄ quo retineri uideatur inui
ta. Verumtamen qm̄ prius quā
de p̄phēica uirtute aliqd̄ audire
pollicitus uideor clementi ut osten
derem quia om̄a subiecta sunt
genesī. Aut ab ipso discerem quia
est aliqd̄ & in nob̄. Presta & mihi
ipse in hoc grām ut prius incipiat
& quae obici possunt p̄ponat &
absoluat. Ego enim ex quo pau
citate audiui de uirtute p̄phēicae
magnitudinē p̄scientiae conside
rans obstipui fatior. Nec omni
no recipiendum quicquā censeo
qđ coniecturis & aestimatione
colligit̄. Et cū haec senex di
xisset. ego demens dicere ita
coepi. Dī p̄ filium suū crea

ut mundū tamquā duplicem domū
inter iectu firmamta huius qđ cae-
lū appellatur distinctā. & insupe-
riori quidem angelicas habitare
uirtutes. In isto autē uisibili mundo
nasci hominū multitudinē dedit
ex quib; eligere & amicos filio suo.
cum quib; lexaretur. Et qui ei
tamquā sponso dilecta sponsa
pararet. Uerum usq; ad nup-
tiarū temp; qđ est presentia se-
culi uenturi statuit uirtutem
quandam. quae ex his quae
in hoc mundo nascuntur eligat
& custodiat meliores ac seruet
filio suo sequestratos In loco quo-
dam mundi qui extra peccatū
est In quo iam sunt aliquanti
qui ibi uelut sponsa ut dixi de-
cora ad sponsi p̄sentia praepa-
rantur. Nam mundi huius et
praesentis temporis princeps ad
ultero similis ē. qui mentes homi-
nū corrumpit ac uiolat. & ad
siderio ueri sponsi seducens inlicita
ad aliena desideria. Sed dicit
aliquis. Quid ergo necesse erat
istum principem fieri qui a uero

121
102

principe mentes hominū declina-
ret. qm̄ dī qui ut dixi filio suo
amicos uoluit praeparare. non eos
tales esse uoluit qui necessitate
naturae aliud quid esse non pos-
sent. sed qui arbitrio suo & uolun-
tate boni esse desiderarent. quia
nec laudabile ē qđ non est desi-
derabile. nec bonū iudicatur qđ nō
p̄posito expectatur. Nihil enī
laudis ē id esse a quo te mutari
naturae necessitas non sinat.
Pro uidentia ergo dī hominum
multitudinē nasci in hoc mundo
uoluit. ut ex plurib; eligerentur
qui iustā dilexerūt uitā. Et
quia praesentē mundū p̄ uidet
non aliter posse nisi diuersitate
& inaequalitate constare. secundū
praesentū rerū diuersitates
unicuiq; mentis libertatē motuū
dedit. & hunc principē posuit
quo ea quae contraria uidentur
agitante electio meliorū uirtu-
tis opere constaret. sed ut pla-
nus fiat qđ dicim̄ p̄ singula ex-
ponim̄. Num qđ omnes
uerbi gr̄a oportebat esse in hoc

mundo reges. aut principes aut domi-
nos. aut pedagogos. aut legis peritos
aut geom&ras. aut aurifices. aut pes-
tores. aut fabros. aut grammaticos.
aut diuites. aut agricolas. aut holo-
tes. aut piscatores. aut pauperes.
Haec certum est quia om̄s esse non
poterant. Om̄a tamen haec officia
& multo plura praesens uita hominū
requirit. & sine his transigi non potest.
Et si ergo necessaria in hoc mundo in
aequalitas. non enim potest esse rex
nisi habeat quos regat & quib; impe-
ret. Neq; potest esse dominus ni-
si habeat cui dominet & cetera simili-
ter. Sciens ergo conditor a nullo
sponte inueniri ad agonem dum refu-
gitur labor. hoc ē ad exercendas ar-
tes istas quas supra diximus. p quas
t iustitia unius cuiusq; t misericor-
dia manifestari potest. Corpus
hominis fecit qd̄ famem & sitim & fri-
gus recipere ut reficiendi corporis
causa compulsi homines ad om̄s quas
supra exposuimus. artes. uictus neces-
sitate descenderent. Cibi enim et
potus atq; in dumentis gr̄a singu-
las quasq; artes expetere edo-

cemur. Et hic iam unius cuiusq; men-
tis ppositum declaratur utrum neces-
sitate famis & frigoris p furta & ho-
micia ac p iuria sartaat. p quae
alia huiusmodi scelera. a iustitiā. mi-
sericordiā. continentia q; custodiens
artis studio & manū labore inmi-
nentis necessitatis expleat ministeriū.
Si enim cum iustitiā & pietate ac mi-
sericordia necessitatem corporis tran-
sigit uelut ppositi agonis uictor
amicus filii di & electus abscedat.
Si uero p fraudes p iniquitates & scelera
concupiscentis deseruiat corporalib;
principi huius mundi atq; omnium
demonum amicus efficitur. A quib;
& iam hoc edoceret. ut stellarum cur-
sibus malorum suorū adscribat erro-
res quos non nisi pposito ac uoluntate
delegit. Et enim artes cogente ut di-
ximus cibi ac potus uoluptate disunt
& exercentur. Quae uoluptas cum
adcesserit uniusq; ueritatis agnitio
infirmior efficitur succedente parsi-
monia. Quantis enim sumptus ē aqua
& pane uentib; & hunc ad o sperantib;
Et si ergo ut dixim̄ necessaria quaedā
indispensatione mundi inaequalitas.

Dum omnes quidem homines non omnia possunt scire uel implere artificia/usa tamen & ministerio omnium poene omnes indigent. Et ob hoc necesse est alium operari. alium operanti praebere mercedem. alium seruire alium dominari alium regi alium regere. Sed hanc inaequalitatem quae mortalium uita necessario subsequitur est diuina prouidentia in occasione iustitiae. misericordiae humanitatisque conuertit. Ut dum haec inter homines aguntur. sit unicuique causa iuste agendi cum eo cui merces operis exsoluenda est. & faciendam misericordiam cum eo qui debilitate fortassis aut poenuria intercedente debitum soluere non potest. sed & humane agendi cum his qui conditione uidentur obnoxii. mansuetudine quoque conseruandi erga subiectos. & omnia prorsus gerendi secundum legem dei. Dedit enim legem iuuans pro hoc humanas mentes. ut facilius erga unum quodque qualiter agi debet & aduertent. quae uia effugerent malum et quae ad futura tenderent bona. & ut in aqua regenerati pro peccatis bona igne uel iuste natiuitatis extinguerent. prima enim nostra natiuitas pro ignem

concupiscentiae descendit. Et ideo dispensatione diuina secunda haec praeparata introducitur quae restinguat ignis naturam & caelesti spiritu anima inluminata in eum primae natiuitatis abiciat. si tamen ita dereliquo uiuat. ut nullas omnino mundi huius uoluptates requirat. Sed sit tamquam peregrinus & ad uena atque alterius ciuitatis ciues. Sed fortasse dicas quia in his quidem in quibus naturalis necessitas exigit artium operumque ministerium. potest unusquisque habere in potestate seruare iustitiam & modum et desiderium uel actibus quae uelit impellere. Quid de aegritudinibus dicimus & infirmitatibus quae accidunt hominibus. & quod daemonibus nonnulli urguentur. & febribus & frigoribus. Nonnulli & iam furore aguntur et mentes excidunt. & omnia illa quae innumeris casibus praemunt mortaliu[m] genus. Ad haec dicimus. si consideret quis totius mysterii rationem haec illis quae supra exposuimus iustiora esse pronuntiabit. Deus enim hominibus naturam dedit pro qua & doceri possint de bono & obsistere malo id est ut artes possint discere

hinc non qualis est
tebungs

& obistere uoluptatib; ac p̄ferre in om-
nib; legem dī. Et ob hoc uirtutes quas
dam contrarias oberrare mundū hunc
& oblectari nobiscū p̄misit p̄pter causas
quae iam superius dictae sunt ut ex ea-
rum certamine oriatur iustis palma
uictoriae & meritum praemiorum.
Existis ergo accidit interdum ut si qui
incontinenter egerint. & non tam
obistere quā cedere atq; in semet ip-
sis dare eis uoluerint locum. noxia ea-
rum aspiratione generantur intempe-
rata & uitiosa. ^{generantur}
Dum enim totum libidini indulget
& observatio nulla coeundi est. Illorū
sine dubio demonū quib; haec purgu-
entib; fiunt uitia. & fragilitates suscipit
importuna generatio. Et ideo p̄ huius
modi uitis ratorum obnoxii erunt
parentes qui legem seruare concubi-
tus noluerunt. Licet sint & aliae
causae secretiores quib; his malis ob-
noxiae efficiuntur anime quas nunc
p̄ferre temporis non est. Tamen
oportet unum quemq; agnoscere
legem dī ut ex ea generandi obser-
uantia sumat. & in mundiciae
causas de obinē ut possit mundū

esse qd̄ gignitur. Neq; enim fas ē ut non
in plantandis quidem uirgultis & in semi-
nandis frugib; opportunum temp; quae-
ratur. terra purgetur atq; om̄a quae
conueniunt praeparantur. ne forte se-
men iactum laedatur & pereat.
Et in solo homine qui est sup̄ haec om̄a
serendi observatio nulla habeat nul-
la cautela. sed qd̄ qd̄ non nulli inquit
cum in prima aetate absq; uitio fue-
runt corporali. p̄cessu temporis incur-
runt haec mala ita ut aliquanti & ia
uolenter precipitentur in mortem
& iam de his uicina & poene eadem
ratio est. Ille enim quas diximus
contrarias humano generi potesta-
tes ad unius cuiusq; cor p̄ multas et
diuersas concupiscentias inuitantur.
quodammodo & ingrediendi accipi-
unt locum. Est autē nullis uis & po-
testas quae hortet & incitet tantū
non que cogat & p̄ficiat. Si ergo
quis ad quiescat eis ut & ia agat ea
quae male desiderat. con sensus sui
& actus mercedem p̄ditionis & pessi-
me mortis inueniet. Si uero futu-
rum iudicium cogitans in & u ipso
fuerit repressus & reuocauerit se

ne actu impleat qd mala cogitatione con-
coepit effugiat non solū praesentem p-
nitentiam sed & futura supplicia. Omnis
enim causa peccati similis eē uidetur
stuppe pice oblitae quae ubi calore
ignis acciperit statim inflammatur.
Huius uero ignis incendiū opera eē de-
monum intellegantur. Si ergo in-
ueniatur quis peccatis & concupiscen-
tiis tamquā pice oblitus. ignis ei facil-
lime dominatur. Si uero non pecca-
ti pice sed aqua purificationis & rege-
nerationis infusa sit stappa ignis in ea
demonum non ualebit accendi.
Sed dicet aliquis. & quid faciem? nam
nos quos contingit peccatis sicut pice obli-
tos. respondebo nihil aliud nisi ut festi-
natis ablui quo expurgat̄ a uob̄ ignis
materia p̄ inuocationē sc̄i nominis.
Et de reliquo futuri iudicii m̄u concu-
piscentiis refrēdit̄. atq; aduersarias
potestates cum forte ad sensus uros ac-
cesserint. tota obstinatione pellatis.
Sed dicet. Si in amorem quis incidere
quomodo poterit se continere. Etiam
si ante oculos suos ipsum ignis flumiū quē
I p̄ri flegitonta nominant uideat.
Haec excusatio ē eorum qui conuer-
ti

ad poenitentiam nolunt. Deniq; nunc
nolo p̄ri flegitonta adducas immediū
hominū tibi p̄pone poenas & uide quan-
tū ualeat m̄cus. potest nequisquā
cū p̄ amoris crimine ad supplicium duct̄.
& ad stipitem conligat̄ urendus in illo
temp̄ eiusquā amauit t̄ desiderium ca-
pere t̄ speciem ante oculos p̄ponere.
Nequaquā inques. Uider ergo quia
praesens m̄cus refecat iniqua deside-
ria. Quod si credentes dō & futurum
iudiciū poenamq; ignis aēni confiten-
tes non se continent a peccato. certum
est qd non plena fide credunt. Si enī
certa sit fides. certus sit & timor. Si
uero minus aliqd ē in fide relaxatur
& m̄cus. Et tunc locum inueniunt
Introeundi contrariae potestates.
quarum p̄suasionib; cū ad quiete uerint
necesse ē ut & potestati earū obnoxii
fiant. & ipsis p̄suadentib; agantur ad
praecipitia peccati. Igit̄ astrologi ig-
norantes huiusmodi mysteria putant
stellarū cur sibi ista contingere.
Unde & his qui accedunt ad eos ut de
futuris aliqd consulant respondentes
fallunt̄ implurimis. Nec mirū n̄ enim
s̄ p̄ph̄e sed usū multa temporis aucto

resecorum p fugiū quoddam in his quibus
decipiebant² inueniunt. Et climacthe
ras quosdam introducunt ut de rebus in
certis scientiā fingant. Climactheras
enim dicunt quasi periculi temp; in quo
interdum perimatur quis. interdum
non perimatur. Ignorantes qđ non stel
larū cursus haec sed doemonū gerti ope
ratio quae ad astralogiae errorem con
firmandā deseruientes calculis mathesis
decipiunt homines ad peccandum. ut
cum uel dō pmittente uel legib; exigen
tib; peccati dederint poenas. uerum di
xisse uideatur astralogus & tam fallunt²
& iam in hoc. Si enim cito conuersi fue
runt ad poenitentia & futurae poenae
recondationem concoeperunt. ac me
tum conuersi ad dñm p grām baptis mi
resoluitur poena mortis. Sed dicet
quis. multi & homicidiū & adulteriū
& alia scelera commiserunt & nihil mali
passi sunt hoc quidem raro accidit homi
nib; tamen nescientib; consiliū dī fre
quentē uidet² accidere. Dñs autē qui
nouit uniuersa scit quomodo & quare
peccet qui peccat. & que unū quemq;
causa ducat ad peccatū. Hoc tamē ge
neralitē agnoscendū ē qđ si qui nō ita mte

ut actib; malis nec pposito incitato ad
peccandum deuiolunt². his uelocior
& magis in p̄senti uita reddit² poena.
Ubiq; enim & semp dñs p̄t̄ competere
iudicat unicuiq; pactib; suis reddit.
Eorum uero qui pposito exercent
malitiā ita ut interdum etiā in eos
seuiant a quib; bona consecuti s̄ & ad
nullā recondationem capiunt. ad
poenitentia differt poenas in futurū.
Non enim merentur isti sic illi de quib;
supra dixim in p̄senti uita scelerum
suum finire uindictā. sed pmittit²
eis p̄sens temp; implere ut uolunt.
Quia emendatio eorū non est etiā
talis quae temporalib; indigeat cas
tigationib; sed quae ad dñm ignis in in
ferno exigat poenas. quorū animae
ibi poenitentia quaerunt. ubi inue
nire nō possunt. Qđ si in hac uita
positi illas quas ibi patient² poenas an
te oculos posuissent. refrenassent
utiq; desideria. & nullo pacto deci
dissent in peccatū. Multum enim
potest sensus in anima ad ressecandas
om̄s eius cupiditates. maxime cum
caelestium scientia coeperit. p quā
lumine ueritatis accepto ab omni

obscuritate malorum actuum declina-
uit. Sicut enim sol omnes stellas splendo-
re sui fulgoris obtundit & contegit.
Ita & mens scientiae lucem. omnes concu-
piscencias animae inefficaces reddit
& otiosas futuri iudicii memoria sup-
eas tamquam radios suos emittens ita ut
ne apparere quidem ultra in anima
queant. Quod autem timor dei multum
ualeat addeprimendas concupiscencias
cape humane timoris exemplum. quo
tuis quisque est qui non inter homines
concupiscat aliena. & tamen metu poe-
nae quae legibus statuta est refrena-
tur & continentius agit. Regi propter
metum gentes subiacent. & armatus
pater exercitus. Serui cum sint ua-
lidiores dominis suis. propter metum ta-
men imperia proferunt dominorum
bestiae ipsae ferae metu mitescunt.
Tauri ualidissimi iugo colla submitunt
& inmanes elefantes magistris obtempe-
rant pro timore. Sed cur humanis uta-
mur exemplis. cum & iam diuina non de-
sint. Nonne terra ipsa sub praecceptis
metu permanet. quod & iam motus sui et
tremore testatur. Mare statutum
terminum seruat. Angeli pacem custo-

104
105

diunt. stellas ordinem tenent. & fluiui
meatus. Demones quoque certum est timo-
re infugam uerti. & ne per singula ser-
monem longius producamus. Intuere quo-
modo unum quemque timor dei continens
cuncta in armonia propria & in ordine
sui compage custodiat. Quanto magis
ergo certi esse debemus quia & de demonum
concupiscencias quae in cordibus uestris
oriuntur ammonitione timoris dei ex-
tingui possint & poenitus aboleri.
Cum & iam ipsi in centro concupiscen-
tiae metus sibi dominante diffugiant
haec ita se habere sciens. si quid tibi respon-
dendum uideatur. incipe.
Tum senex. sapienter inquit filius
miser dementis aptauit persecutionem suam.
Ita ut nihil nobis adhuc dicendum re-
liquerit. uerum omnis eius sermo quem
de natura hominis disseruit. hanc ha-
bet continentiam quia cum ea quae inest
libertas arbitrii est intrinsecus. & aliqua
cura mali. ex qua per diuersas concupiscen-
cias. Inuitantur quidem homines non tan-
tum coguntur ad peccatum. pro inquit
quod multo his ualidior est timor qui ob-
sistat. & impetus desiderium refrenet.
ut cum naturales motus deciderint

effugatis his quos incitant & inflam-
mant demonibus; peccatū non possunt
amittere. sed me haec non adducunt
ad fidem. Consciū enim mihi ^{sum} quorun-
dā. ex quibus bene noui. quia compagina-
tione stellarum homines aut homicide
aut adulteri fiunt. ceteraq; p̄p̄erant
mala. Similiter aut & honeste ac pu-
dice femine ut bene agant inde cogun-
tur. Deniq; cū mars centrū tenens
in domo sua ex ter agno respexerit
saturnum cū mercurio ad centrū luna
ueniente super eum plena in genesi diur-
na efficit. homicidas & gladio casu-
ros sanguinarios. aebriosos libidino-
sos daemonesos secretorum p̄scrutato-
ros maleficos. sacrilegos. & si qua s̄
his similia. precipue cum bonarū stel-
larū nulla respexerit. sed & ipse
rursus mars adueniens schema te-
ragonū habens ex parte ad centrū
non respiciente aliquo bonorū adul-
teros efficit. & sorores & filias & ma-
trem inconiugū adducit. Venus cum
luna in finibus; & domibus; saturni cum sa-
turno si fuerit ad testante marce ef-
ficiat. mulieres quidem uiragines ad
agriculturā ad structurā. & ad omne

opus uirile promptas misceri quibus;
cumq; uoluerint & n̄ argui auris p̄
adulterio nulla uti mollitiae non
unguentis non uestibus; non calciamen-
tis muliebribus; sed uirorū sorte agen-
tes. Uiros aut esse ut feminas nec quic-
quā uirile genere. Caco demon uia
uenus cum marce sicut marce efficit
E contrario mulieres sicut in caprae
cornu aut aquario. Cumq; multa
de his senex p̄secutus esset. & unum
q̄d̄q; schema mathesis. stellarum
quoq; positiones enumerasset. uolens
phaec ostendere quia timor non suf-
ficiat refrenare concupiscentias.
Ego rursus respondi. Uere pater
doctissime & eruditissime p̄secutus
es & ipsa meratio mutat aliquid ad ea
quae te disserta s̄ respondere. qm̄
quidem scientia mihi mathesis nota
est. & libentē cum erudito uiro habeo
sermonem. Accipe ergo ad ea quae
dixisti ut euidentē agnoscas genesim
ex stellis omnino non esse. Et quia
possibile sit obsisti aduersū impugna-
tionē demonū ab his qui confugiunt
ad d̄m. Ac sicut praedixi. non solum
p̄ timorē d̄i naturales cohiberi con-

cupiscentias posse. sed & p̄ timorem
 hominū sicut iam nunc edocebimus.
 Leges sunt in una quaeq; regione & regno
 ab hominib; positae siue scriptura siue
 & iam usudurantes. quas nemo facile
 transgreditur. Demq; primi serēs qui
 initio orbis terrae habitant legē habent.
 neq; homicidiū. neq; adulteriū. neq;
 scortū nosse. neq; furtū committere
 neq; idola uenerari. & in illa omni
 regione quae est maxima neq; tem-
 plū inuenitur. neq; simulacrū neq;
 meretrice. neq; adultera. neq; fur
 ad iudicium deducte². sed neq; occi-
 sus ibi homo fertur aliquando. & ta-
 men nullius libertas arbitrii secūm uos
 ab stella martis ignita ut ferro utere-
 tur ad hominis necem. Nec uenit
 cū marta posita alienum matrimo-
 nium compulit utiū. Cum itaq;
 apud eos p̄ singulos dies mars mediū
 caeli circulum teneat. sed est apud
 serēs legum mōcus uehementiae quā
 generis constellatio. sunt similit̄
 & apud bactriis regionib; indorum
 immensae multitudines bragmanōū
 qui & ipsi extra ditione maiorum
 morib; legib; q; concordib; neq; ho-

scortū d̄ meretrice
 vel p̄uē eius

miciidū. neq; adulteriū committunt
 neq; simulacra colunt. neq; animan-
 tia in usu edere habent. Numquā
 inebriantur. numquā malitiose ali-
 qd gerunt. sed d̄m semp timent.
 Et quidem cum ceteri indorum &
 homicidia & adulteria committant.
 & simulacra colant & inebriantur.
 atq; alia huiusmodi flagitia exerce-
 ant. Sed & in ipsis indiae nihil omi-
 nis occidit partib; regio quaedam ē
 ubi hospites cum inciderint capti im-
 molantur & comedunt². Et neq; bone-
 stellae uetuerunt eos. ab huiusmodi
 flagitiis neq; & ab execrandis cibis
 malignae stellae compulerunt brag-
 mas ut aliqd agerent mali. Et rur-
 sus. mos apud psas matres accipere
 inconiugium & sorores & filias & sub
 illo omni axe incesta p̄ se inuenit ma-
 trimonia. ac ne forte liceat his qui
 mathesim secunt² uti in illo p̄fugio quo
 dicunt certos quas esse plagas caeli
 quib; pp̄ria quaedam habere con-
 ceditur. ex ipsa psarum gente. ali-
 quanti ad peregrina p̄fecti s̄. qui ma-
 gusci appellant² ex quib; usq; in ho-
 diernum sunt. alii in media alii in

parthia. sed & in aegypto nonnulli.
Plures autē in galatia & frigia. quomōs
inceste huius traditionis formā inde
dinabilem seruant. ac posteris custodi
endam transmittunt & iam cum pla
gam caeli mutauerint. nec tam eos ue
nus cum luna in finib; & domib; satur
ni cum saturno attestante. & iam mar
te compulsa habere inter ceteros gene
sim. Apud gelos quoq; mos ē ut mu
lieres agricolentur aedificent & omne
opus uirile pficiant. sed & misceri qui
bus uolunt licet. nec inuisantur aui
ris aut adulteris appellantur passim
enim concubitus miscent. & praecipue
cum hospitib; unguenta nesciunt. nō
induuntur ueste fucata non calces.
E contra uiri gelonum ornant² pec
tuntur. Indumentis mollib; & uari
is induunt² auro compositi unguentisq;
delibuti. Et haec non p dissolutione
uirum. sunt enim bellicosissimi et
uenatores acerrimi. nec tam uniuerse
gelonum mulieres in capre cornu aut
aquadario caco doemonasam uenerem
nascentes habuere. Neq; uiri eorum
in ariete cum Marte uenerem posita
p qd schema effeminatos & dissolutos

nasci adserit uiros chaldaica disciplina.
Porro uero in suis mulieres unguentis
& quidem optimis utuntur ornamen
tis comptae ex lapidib; pretiosis minis
teris quoq; ancillarum fultae pcedunt
multo maiore ambitione quā uiri.
Nec tam pudicitia colunt. sed indiffe
rens eis cum quib; cumq; uoluerint
usus est. Et seruis & hospitib; talili
centia a uiris pmissa. Et non solū non
culpant² phoc. sed & dominant² in uiros.
Nec tamen omnium genesim mulierū
sufidarum immediatē caeli cū ioue
& Marte uenerem in iouis domib; ha
bent. In ulteriorib; orientis partibus
si puer muliebri se substerнат iniuria
cū agnitum fuerit a patrib; aut paren
tib; t quibus libe & p ximis interficitur
nec sepultura donatur. Et rursus
apud gallos lex prisca constituit nup
tum tradi publice pueros nec obpbriū
ex hoc aliquē duci. Et numqđ possibile
est ut omnes qui tam turpiter succon
bunt apud gallos luciferū cū merca
rio in domib; saturni & finib; martis
habuerint. In britaniae partib; plu
res uiri unā habent uxorem. In par
thia multe mulieres unū habent uirū

& luna quaeq; orbis part morib; suis atq; in
 stitutis obsequitur. Amazones omnes
 non habent viros sed sicut animalia semel
 in anno circa uernale aequinoctium pro
 prios egressse terminos finitimae gentis
 uiris miscentur. sollempnitatem quandam
 phoc obseruantes. ex quib; cum concepe
 rint redeunt. & si marem pepererint
 abiciunt feminas nutriunt. Cumq;
 unius temporis sit omnium partus. ab
 surdum est ut in marib; quidem putat
 mars cum saturno in temp aequis esse por
 tionib; In feminaru uero genesi num
 qua. sed neq; mercurium cum uenere
 habuisse in domib; propriis positum. ut
 uel pictores sibi t sculptores t trapezi
 tas efficiat. aut in domib; ueneris un
 guentarios t uocales t poetas producat.
 Apud saracenos & superiores libiae.
 & mauros & circa ora maris oceanum
 habitantes. sed & in extremis germa
 niae partib; & apud sarmatas et scy
 thas atq; omnes quae sub axe septentrio
 nis iacent pontici litoris gentes. & in
 chrysea insula numquam inuenit tra
 pezita. nec sculptor aut pictor. aut
 architectus. aut geometres aut tra
 dus aut poeta. Ergo defecta apud

quia non
 describitur.

eos mercuri uenerisq; constellatio. ex
 omni orbe terrarum medi tantum mo
 do summa obseruantia adhuc spiran
 tes homines canib; deuorandos abiciunt.
 & non ob hoc martem cum luna per diu
 nam genesim in caetero positos habent.
 Indi mortuos suos incendunt cum quib;
 & uxores defunctorum sponte se offeren
 tes exurunt. Sed non ideo omnes quae
 uiue incendunt. indorum mulieres in
 nocturna genesi. sub terra habent solem
 cum Marte in partib; martis. Germa
 norum plurimi laqueo uitam finiunt.
 nec idcirco omnes Lunam cum hora a saturno
 & Marte circum cinctas habent.
 Sed in omni gente & in omni die per omne
 diuersitatem genesis nascuntur homines.
 Ex quib; omnib; apparat. quia metus
 legum in una quaq; regione dominat
 & arbitri libertas quae est hominib; in
 sita per spiritum obtemperat legib; nec cogere
 potest genesi aut sceler homicidium com
 mittere aut braggmanos carnib; uesci
 aut per se in caetera uitare. t indos non ex
 urit. aut medos non canib; deuorari. par
 thos non habere pluras uxores. aut mu
 lieres mesopotamiae non seruare pud
 citiam. grecos non exerceri palestres.

ringungen

gallorum pueros non pati muliebria. uel
gentes barbaras greceum studis institui
sed ut diximus una quaeq; gens suis legib;
ut² p²libtatis arbitrio & decreta genesis
legum seueritate depellit. Sed dicet
aliquis eorum qui in disciplina mathefis ac
tentius eruditi sunt. genesim in septem
partes dirimi. quae illi dimata appel
lant. Dominari uero uniuersae dimati
unam ex septem stellis & istas quas expo
sumus diuersas leges non ab hominib;
positas sed ab istis principib; secundum
uniuersae cuiusq; uoluntatem. Et hoc qd
stellae uisum est. legem ab hominib; ob
seruatam. Ad haec ergo respondebim³
qd primo quidem non est in septem par
tes orbis terrae diuisus. tum deinde
& si ita esset in una parte & in una regio
ne inuenimus multas differentias legu⁴
Et ideo neq; septem sunt secundum nume
rum stellarum. neq; duodecim secundum nu
merum signorum. neq; triginta & sex
secundum numerum decanorum sed sunt
innumerae. Meminisse autem debemus
eorum quae supra enumerata sunt. qd
in una indiae regione. sunt & qui homi
num carnib; uescuntur. & sunt qui
& iam a pecudib; taurib; omnib; q; ani

mantib; abstineant. Et quia magus aet
non solum in p²sidiae matres ac filias acci
piunt in matrimonium sed & in omni
gente ubi cumq; habitauerint maloru⁵
suum incesta instituta custodiunt.
Tum p²ter ea & innumeras gentes me
morauim⁶ quae poenitus studia nes
ciunt litterarum. sed & quanta sapi
entes uiri ipsas leges in nonnullis com
mutauer⁷ locis. Aliae uero & iam
sponte p²sui uel impossibilitate uel in
honestate derelictae sunt. Certe qd
in promptu est noscere quanta impe
ratores gentium quas uicerant. leges
& instituta mutauerunt & suis eis le
gib; subiecerunt. Quod euidenter
a romanis factu⁸ docetur. quia omne⁹
poene orbem. omnesq; nationes p²pri
is primo & uariis legib; institutisq;
uiuentes in romanorum ius & ciuilia
scita uerterunt. Superest ergo ut stel
lae gentiu¹⁰ quae a romanis uictae sunt
dimata sua partesq; p²didierint.
Addam adhuc rem quae possit & iam
uel de incredulis satisfacere. iudaei
omnes qui sub lege moysi uiuunt filios
suos octaua die absq; ulla dilatione
circumcidunt. & infantis teneris

Scita s. indiae
decreta
Statuta

107
sanguinem fundunt. A seculo autē nullus
ex gentib; hoc die octauo p̄pessus est.
Et contra iudeorum nullus omisit.
Quomodo ergo in hoc ratio genesis sta-
bit. cum p̄cunctas orbis terrae partes
om̄s iudei admixti gentib; uiuant.
Et octaua ferrum p̄ferant die unius
in membri loco. Et nemo gentilium
sed ipsi soli ut dixi hoc faciunt. Non
stella cogente nec p̄fusione sanguinis
purguente. sed lege religionis adduc-
ti. Et in quo cumq; urbis loco fuerint.
hoc est eis insigne uernaculū. sed et
q̄d unum nom̄ omnib; inest ubicum-
que fuerint. Num q̄d & hoc p̄ genesis
uenit. & q̄d numquā apud eos infans
natus exponitur. Et q̄d septimo quoq;
die om̄s ubicumq; fuerint otium ge-
runt. nec iter incedunt nec igni utun-
tur. Quid est ergo q̄d nullum iudeo-
rum illa die cogit genesis aut iter
agere. aut aedificare aut uendere
aliquid aut emere. Quin immo & ma-
iorem fidem rerum p̄sentium dabo.
Ecce enim ex aduentu iusti & ueri p̄-
phete. uix dum septem anni sunt. in-
quib; ex omnib; gentib; conuenientes
homines ad iudeā & signis ac uirtutib;

Vernaculū.
v̄ yerna
ul' p̄le'.

quae uiderant. sed & doctrinae maiesta-
te p̄moti. ubi receperunt fidem eius
abeuntes ad regiones suas inlicitos quosq;
gentilium ritus. & incesta spreuere con-
iugia. Demq; apud parthos sic nobis
thomas qui apud illos euangelium p̄-
dicat scripsit. non multi iam erga
plurima matrimonia diffunduntur.
Nec multi apud medos camb; obiciunt
mortuos suos. Neq; per se matrum
coniugis aut filiarum incertis mati-
monis delectantur. Nec mulieres su-
sides licita ducunt adulteria. nec po-
tunt ad crimina generis compellere
quos religionis doctrina prohibebat.
Ecce ex hoc ipso conice & de his in quib;
summus locus coniecturā cape. quomo-
do fama tantum p̄ferente ad aures ho-
minū q̄d p̄pheta in iudea apparuit
qui signis & uirtutib; doceret homines
unum colere d̄m. Om̄s paratis inten-
tisq; animis expectabant & iam ante
aduentum domini mei petri ut sibi ali-
quis quae docuisset ille qui apparuit
nuntiaret. Sed nemulta enumera-
re uideam. dicā q̄d debeant cuncta
concludi. Cū d̄s iussus sit & ipse fe-
cerit hominū naturā quomodo pote-

: Conice. diuinare

rat fieri ut ipse poneret & genesim contraria
nobis quae nos cogeret ad peccatum. Et
rursus ulcisceret & ipse peccantes. Unde
certum est quod non aliam ob causam deus siue in
praesenti siue in futuro sancto peccatorem
punit. nisi quia scit eum potuisse uince
re sed neglexisse uictoria. Infert enim
& in praesenti saeculo uindictam in homines
sicut in eos fecit qui diluuium perierunt.
Qui utique omnes una die immo una hora
extincti sunt. Cum certum sit non eos
esse secundum genesim ordinem unaho
ranatos. Absurdissimum autem est dicere
quia ex natura nobis accidit praeter mala
si non prius peccata praecesserint. Et
ideo si salutis curam gerimus ante omnia scien
tiae debemus operam dare. Certum quod si
mens nostra in ignorantia perseueret. non
solum genesim mala. sed & alia extrin
secus quaecumque demonibus uisa fue
runt proferemus. nisi in & us legum & fu
turi iudicii obsistat omnibus desideriis.
& impetum peccandi refrenet. Nam
& humanus timor multa bona multa
& iam mala agit. quae genesim nescit
sicut supra ostendimus. Triplici igitur
modo mens nostra erroribus subiacet. ex
his quae pro mala consuetudine ueniunt

uel ex his quae corporis naturaliter sugge
rit desideris. uel ex his quae contrariae
potestates purgunt. Sed his singulis
obsistere & repugnare habet immatura
sua mens cum ei obfulserit ueritatis ag
nitio. per quam scientiae timor futuri
iudicii datur. qui sit idoneus animae
gubernatae. & qui eam possit a concu
piscenciis praecipuis reuocare.
Qui ergo sint haec in nostra potestate suf
ficienter dictum est. Nunc & tu senex
si quid habes quod ad haec respondeas incipe.
Senex ad haec. plenissime ait osten
disti fili. sed ego sicut dixi eximitio om
nis huic incomparabili adseruioni tuae
appria conscientia prohibere ac commo
dare consensum. Noui enim & in ea
genesim & coniugis meae. Et scio ea
quae unicuique nostrum dictabat genesim
accidisse & ab his quae rebus & operibus
conperta sunt mihi. nunc uerbis trans
ferri non possum. Denique quoniam te ad
prime inbutum uideo in huiusmodi
disciplinis. audi coniugis meae thema
& inuenies scema cuius exitus accidit.
Habuit enim martem cum uenere sup
centrum. Luna uero in occasum in
domibus martis & finibus saturni quod sche

ma adulteras facit. & seruos proprios ama-
re in peregre & in aquis defungi. Quod et
ita factum est. Incidit namque in amore
serui & periculum simul atque obprobrium
metuens fugit. Cum ipso. & peregre
perfecta ubi amoris suo satis fecit. perit
in mari. Et ego respondi. Unde scis
quia peregre seruo suo sociata est & in
eius consortio posita defungitur. Et
senex. Certissime inquit scio reuera
non quia nupsit. seruo quippe qui
neque hoc quidem quod eum amaret agno-
ueram. Sed postquam perfecta est.
frater meus mihi enarrauit dicens. Quod
primo quidem ipsum adamasset. sed
ille quia erat honestus utpote frater
noluit thorum fratris in certam a cula
polluere. Sed illa me uerens & ob-
probrium non ferens infelix. neque enim
imputandum ei est quod eam genesis fa-
cere compulit. furcit somnum. & ait
ad me. Adstetit mihi quidam puerum
qui iussit me cum duobus geminis meis
sine mora ex urbe proficisci. Haec
ego cum audissem pro salute eius filiorumque
quae sollicitus confestim ipsam & libe-
ros exire feci. Unum qui erat iunior
mihi retinui. hoc enim qui responsa

insomnis dederat. promississe dicebat.
Tum ego demens intellegens quod ipse
fortassis esset pater meus lacrimis am-
plexus sum. fratres quoque meos uolens
prosilire & aperire rem. prohibuit petrus
dicens. Quiescite quo ad usque mihi
placuerit. Respondens ergo petrus
ait ad senem. Quod nomen iuniori filio
tuo. At ille. clemens ait. Et petrus.
Stabi inquit hodie coniugem tuam castis-
simam consignauero cum tribus filiis tuis.
credis quia potest pudica mens motus
irrationabiles superare. & quod omnia quae
a nobis dicta sunt. uera sunt & genesis
nihil sit. Et senex. Sicut impossi-
bile est inquit te exhibere quod promissisti.
ita impossibile est extra genesis fieri
aliquid. Dum petrus. Testes inquit ha-
bere uolo omnes hos qui praesentes sunt
me tibi hodie coniugem tuam cum tribus
uiris liberis uiuentem pudicissimae tra-
dicurum & iam. Nunc accipe fidem
rerum ex eo quod omnem causam multo
diligentius scio quam tu. cunctaque tibi
per ordinem quae gestasunt enarrabo.
ut & tu cognoscas & qui praesentes sunt
discant. Et cum haec dixisset con-
uersus ad urbem. ita coepit. Hic

quae uidetur ouiri in hac ueste pauper
 rima romanae urbis est cuius ex ge
 nere ipsius caesaris descendens. nom
 ei faustinianus uxorem quoque nobilis
 simam mattidiam nomine sortitus est.
 ex qua tres filios suscepit. quorum
 duo gemini. unus autem qui erat iunior
 cui nomen demens hic est. Et cum
 hoc dixisset digito me ostendit. Ge
 mini autem filii eius sunt isti nicoca et
 aquila. quorum alius faustinus uoca
 batur prius. & alius faustus. Simul
 autem & nomina nostra enuntiauit pe
 trus. Senex resolutis membris omni
 bus quasi interceptus concidit. Nos
 autem filii inuenientes super eum complec
 tebamur & osculabamur uerentes
 simul ne spiritum reuocare non possit.
 Et cum haec ferent populus quidem
 admiratione ipsa obstupe factus est
 Petrus autem surgere nos a complexibus
 patris nec eum necaremus iubet.
 Et ipse adprehensa manu eius quasi
 de somno quodam profundo eleuans
 eum & paululum recreans. omnia quae
 gesta fuerant secundum ueritatem
 coepit exponere. Quomodo frater
 eius in amore incidit mattidiae.

Concidit. i. colere
 uultu mutauit.

Et illa cum esset pudicissima inlicitum
 fratris amorem uero indicare noluerit.
 ne uel bellum fratribus & obprobrium ge
 neri indiceret. sed sapienter somnum
 finxit. quo ex urbe iubetur exce
 dere. Cum geminis filiis iunior
 apud patrem relicto. ut quae nau
 gantes naufragium in temperatis
 incurrerint. Et ad insulam antea
 radum nomine expulsi. mattidia
 quidem supra saxum quoddam fluctu
 tactante praecisa sit. Gemini autem
 liberi rapti a piratis & caesarem
 producti religiosae cuidam feminae
 uenditi sunt. Quae eos in filiorum
 loco habens liberaliter edocauerit.
 & erudiri fecerit eorumque nomina
 piratae inmutauerunt. Et nicocam
 alium. alium aquilam uocitauerunt.
 Ut quae post haec studiosum & con
 suetudinis causa simoni adhererint.
 Atque ab eo ubi magum & deceptorem
 uideri auersi accesserunt ad zachaeum
 & ut post haec sociati sint sibi.
 Sed & demens quomodo ex urbe
 agnoscendae ueritatis causa profectus
 pharnabae nocturnam caesarem uene
 rit sibique innotuerit & adhererit.

Ut quae ab eo sit deside religionis edocuit
 sed & qualiter apud ancharadum mendican
 tem reppererit & recognouerit matrē
 Ut quae omnis insula in eius recognitio
 ne gausa sit. & depudicissimae hospi
 te ^{foristate} contubernio. atq; eius p sem & ipsum
 conlata sanitate. & deliberalitate de
 mentis in eos qui erga matrē benefici
 exiterant. Ut quae post haec moxa
 & aquila requirentes quae nam esset
 peregrina mulier. Cū audissent
 adlemente omne negotium se esse ge
 minos eius filios faustinū exclamaue
 runt & faustū. omnemq; historia que
 eos egerit pate fecerint. Ut quae
 post hec matrē cautiue ne subito gau
 dio interciperetur ipso insinuante
 oblata sint petro. Sed cum haec in
 auditu senis narratione gratissima tur
 bis exponeret. petrus ita ut audien
 tes gestorum miraculis & humanita
 tis miseratione lacrimarent. Nescio
 unde audiens mater de recognitione
 patris ^{reuelari} cur su concito inruit in medi
 um nri cum clamore dicens. Ubi ē
 nris uir nris dominus faustinianus. qui
 tam multis temporib; affligitur am
 bulans per bes singulas & me quae

rens. Haec cum illa quasi amens cla
 mare & circum spiceret. Senex
 accurrens cum multis lacrimis am
 plecti & constringere eam coepit.
 Et cum haec ita gererentur. petrus
 rogauit turbas ut discederent dicens.
 In uerecundum esse se ultra psistere.
 sed dandū eis locum familiarius inui
 cem se uidendi. Crastino aū hic in
 quit si qui uirū uolunt ueniant ad
 audiendū uerbum. His a petro
 dictis secesserunt turbae. Et tū
 uelimus nos quoq; ire ad hospitū do
 minus domus aut ad nos. Turpe est
 & impium tales ac tantos uiros ma
 nere in stabulo. Cū ego omne pae
 ne domum uacantē habeam. lectosq;
 stratos quā plurimos & quae neces
 saria sunt parata. Sed petro con
 tra dicente uxor patris familias una
 cum liberis suis psstrabat se ante eum
 et exorabat dicens. Obsecro te ma
 ne apud nos sed nesci quidem ad qui
 escebat petrus. donec filia eorū qui
 rogabant ab in mundo spū temporib;
 multis uexata & catenis uncta quae
 fuerat intra conclaue causa effuga
 to a se demone & ostis pate factis

cū catenis suis ueniens p̄didit ad pedes petri
dicens. Rectum est mi dñe ut agas ho
die hic salutaria mea & non contristes
neq; me neq; parentes meos. Petro autē
requirente catenarum sermonumq;
eius causā parentes preter spem laeti
effecti de filiae sanitate & uelut stupo
re quodam attoniti ipsi quidem dicere
nequeunt. Adstantes autē famuli aunte
haec a septimo aetatis anno d̄mone
occupata om̄s qui accedere temptassent
adeam scindere dilaniare morsib; & cū
disrumpere & hoc p̄uiginti annos usq;
ad presens facere numquā destitit.
Nec abati quo potuit curari. sed ne ac
cedere ad eam quisquā ualebat. Mul
tos enim inuitiles reddidit. alios & per
emit. Omnib; enim uiris ualidior
erat. sine dubio uirib; d̄monis nisi
Nunc autē ut uides ex presentia tui d̄e
mon quidem fugit. Ostia uero que
summo cum munimento clausa fue
rant apta sunt. Et ipsa sana stante ro
gans ut diem salutarū suorū laetum
& ipsi & parentib; facias & maneat apud
eos. Haec cū ita unus ex famulis enar
rasset ipse & cū catene de manib; eius
ac pedib; fuissent sponte resolutae.

soluto
de corpore

Petrus certus qd̄ p̄ ipsum sanitas haec
reddita sit puellae adque uult manere
apud eos. Sed & illos qui remanserant
in hospitio unā cū uxore sua transire
lussit. Et unus quisq; acceptis seorsum
cubiculis mansimus atq; ex more cibo
sumpto redditisq; laudib; d̄o suis singu
lis requieui mus locis.

FINIT LIBER NONUS INCIPIT
LIBER DECIMUS

Mane autē exorto ego clemens
& moea atq; aquila unā cum
petro uenimus ad locum.
In quo pater simul cū matre requiescebat
Et cum adhuc eos dormientes reperis
semus p̄ forib; consedimus. Ubi petrus
talib; apud nos sermonib; utitur. Au
dite me dilectissimi conserui scio quia
grandem habetis affectū erga patrem
ur̄m. Uereor ergo ne ante temp;
eum purgueatis iugum religionis susci
pere. nondum ad id paratū adq̄d̄ fce
te puri gratia uideatur adquiescere
sed hoc non est firmum. Qd̄ enim
p̄pter homines fit p̄babile non ē ec̄c̄o
dilabitur. Ideoq; uidet̄ mihi ut con
cedatis ei anno uno uiuere par̄bitario
in quo potest iter agens nobiscum.

Dum nos alios docemus. & iam ipse simplici-
ter audire & audiens siquidem agnoscen-
dae ueritatis rectum ppositū gerit ipse
rogabit ut suscipiat religionis iugum.
aut si non placet ei recipere. pmaneat
amicus. Hi enim qui non id ex corde
suscipiunt cum coeperint ferre non posse
non solum abiciunt qd susceperant. sed
quasi p excusatione infirmitatis suae in-
cipiunt uiam religionis blasphemare
& loqui male de his quos nequaquam sequi
aut imitari potuerunt. Ad haec nicea
respondit. Non contra dico domine
mi petre rectis & bonis consiliis tuis.
sed dicere aliquid uolo ut p hoc discam
qd nescio. Qd si intra annum hunc quo
differris eum iubes moriatur pater nr̄
descendat in infernum uacuis & cruci-
andus in aeternum. Dum petrus.
amplector inquit benignum erga pa-
trem ppositum tuū & ignosco tibi de
his quae ignoras. Quid enim censes
quia si quis putatur iuste uixisse iste
continuo saluabitur. Non putas eum
discutiendum ab eo qui occulta hominū
nouit. quomodo iuste uixerit ne forte
ritus gentium institutus eorum & le-
gibus parens uel p amictus hominum

117
111

aut p sola consuetudine aut qualibet
alia ex causa uel necessitate. & non ppter
ipsam iusticiā neq; ppter dñm. Qui enim
ppter solum dñm & iusticiā eius iuste ui-
xerunt. ipsi ad aeternā requiem ueni-
ent. & p pccitatem regni caelestis acci-
pient. Salus enim non ui adquiratur
sed libere nec p hominū gratiā sed p di-
fidem. Dum ppter ea cogitare debes quia
dñs psciuit & nouit si hic suus est. qd si
nouit eū non esse qd faciemus ad ea quae
ex initio statuta sunt ab eo. In quo autē
possum consilium do cū euigila uerit
& sederimus. uos quasi aliquid discere uo-
lentes. Proponite ex his dum taxat
quae illi expediat discere. & dum nos
loquimur inter nos ille instruitur.
Sed tamen primo quiescite ne forte ipsi
uideatur aliquid interrogare. Qd si fece-
rit aptior erit sermonis occasio. Si uero
ipse nihil querit nos ab alter utro sicut
dixi discere aliquid uolentes rogemus
uicissim. Mibi ita uideatur. & iam uobis
qd placeat dicite. Cumq; conlaudassem
eius rectum consiliū ego clemens aio.
In omnibus rebus plurima ex parte ad ini-
tiū respicit finis. similisq; principii re-
rum exitus datur. Spero ergo & iam

circa patrem meum. quoniam pro deo bona initia de-
dit his congruam sequae dignum largatur
& finem. Uerum tamen & iam illud sug-
gero sicut dixisti coeperimus praesente
patre quasi inter nos aliquid tractandi t
discendi gratia loqui. tu mihi domine petre non
deber eum locum agere quasi qui disce-
re aliquid debeas. Hoc enim si uideat
fortasse magis offendatur. Certum est
enim te omnia scire diligenter sicut et
uere est. Quale ergo erit si te uideat
ignorantiam simulantem. hoc eum ut di-
xi magis ledere poterit nescientem con-
siliu tuum. Sed nos quidem fratres in-
ter nos habentes si aliquo dubitemus ate
questioni nostrae finis congruus detur.
Nam si et te cunctantem uideat aut du-
bitantem. Tunc uere putabit quod
apud nullum erit scientia ueritatis.
Et petrus ad haec respondit. Omit-
tamus haec. & si quidem dignum est ut in-
grediatur ianuam uitae de occasione
competentem dabit. Eruntque initium
ex deo & non ex homine. et ideo sicut
prius dixi permittit te eum iter agente
nobiscum audire nos aliquid disputantes.
sed quoniam festinantes uos uidi. idcirco oport-
unitatem querendam. quam cum dederit

deus. uos quoque ad ea quae dixerit obtempe-
rate mihi. Haec nobis sermocinantibus
uenit puer deus uigilare^{iam} patrem & cum
uelimus ingredi ad eum ipse uenit ad nos et
osculo nos salutans. Cum residemus ait
Licet ne percontari siquit uolet quis an se-
cundum primum de agros tacendum semper est
Et petrus. Nos neque silere semper neque post
contari cogimus accedentes ad nos. sed re-
linquimus ipsorum libertati facere ut uo-
lunt. Scientes quod qui curam gerit salu-
tis suae si in parte aliqua sentit dolore
tacere non patitur. Qui uero negligit
salutem suam si interrogare cogatur
nihil ex hoc utilitati eius conferatur ni-
si hoc solum ut studiosus esse uideatur
& diligens. Quam obrem tu si quid discere
uis require. Et senex ait. Est quidam
sermo apud grecorum philosophos uehementis
ualde qui dicit inuita hominum re ipsa
neque bonum esse aliquid neque malum sed
quae uidentur hominibus usu & consuetu-
dine praesentes uitae haec aut mala
dicunt aut bona. Nam neque homicidium
reuera malum est. qui animam uinculis car-
nis absoluit. Denique uiuunt & iusti quoque
iudices peccantes perimunt. Quod si ho-
micidium scirent malum esse non utique id iusti

homines facerent. Neque adulterium ma-
 lum esse dicunt. si enim ignorat uir. aut
 non curat nihil auit mali est. Sed neque
 furum malum esse quod enim deest alicui
 aufert ab alio qui habet quod quidem oportet
 licite sumi & publice. Sed quia oc-
 culte fit in hoc magis illius a quodam au-
 fertur inhumanitas redarguitur. Com-
 munis enim usus omnium quae sunt in hoc
 mundo omnibus hominibus esse debuit. sed pro
 iniquitatem alius hoc suum dicit esse & ali-
 us illud. & sic inter mortales facta diuisio est.
 Denique grecorum quidam sapientissimus
 haec ita sciens esse ait. Communia de-
 bere esse amicorum omnia in omnibus autem
 sunt sine dubio & coniuges. & sicut non po-
 test inquit diuidi aer neque splendor solis
 ita nec reliqua quae communiter in hoc
 mundo data sunt omnibus ad habendum
 diuidi debere sed habenda esse communia.
 Haec autem dicere uolui quoniam quidem cupio
 me inclinare ad bene agendum & non possu-
 bene agere nisi prius didicero quod sit bonum
 quod si intellegere potuero ex ipso & quia quod
 sit malum hoc est huic contrarium aduertum.
 Uerum ad haec quae dixi unum e uobis
 respondere uolo. Non petrum non enim
 dignum est ab illo uerba & doctrinam cum

questionibus capere. Sed ille si quid pronuntia-
 uerit hoc absque aliqua retractatione te-
 neatur. Et ideo ipse nobis seruetur quasi
 arbiter ut sic ubi disputatio nostra exitum
 non inuenierit. ipse quod sibi uisum fuerit
 pronuntians indubitatum finem rebus dubiis
 imponat. Et nunc ergo possem sola eius
 sententia contentus credere si quid ei uide-
 retur quod & ad ultimum faciam. uolo tam-
 prius uidere si est possibile disputando
 inuenire quod quaeritur. placet ergo ut
 clemens primus incipiat. & ostendat si
 est aliquid in substantia & absque bonum
 & malum. Ad haec ego respondi. quoniam
 quidem a me uis discere si est aliquid na-
 tura aut actu bonum uel malum an
 potius usum praeter uentis hominibus bona
 quaedam & alia uidentur mala pro quod
 diuisionem inter se rerum fecere com-
 munitum quae deberent ut aires ita esse
 communia ut aer & splendor solis. pu-
 to quod non debeam tibi aliunde assertio-
 nes adhibere nisi ex his disciplinis quibus
 ipse uteris et quas ipse confirmas ut in-
 dubitata tibi sint quae dicuntur.
 Omnium elementorum & stellarum
 certos ponitis fines quasque stellas dicitis
 in quibusdam. absque noxia coire sicut

inconiugis in alius uero noxiae misceri sicut
in adulteris & dicitur quaedam generalia
esse omnium. quaedam uero non omnium
neque generalia. Sed neplexa disputatio
fiat breuiter & benedicam. terra quae
arida est coniugio & admixtione indi-
get aquae. ut possit generare fructus
quos sine uitae hominibus non est. Est
ergo haec legitima coniunctio e contra
sicut pruinae frigus terrae miscetur
aut calor aquae huiusmodi coniunctio
corruptelam facit. & hoc in talibus ad-
ulterium est. Et pater respondit.
Sed sicut elementorum & stellarum in-
consonae coniunctionis statim perditur
noxia. ita debet & adulterium statim
ostendi quā malum est. Et ego. Hoc
mihi primo confirma. sicut & iam ipse
confessus es ex incongrua & inconsona
admixtione efficiuntur mala. ad istud
in consequentibus requiretur. Et pater
ait. Ut se habet rem natura ita agis
fili. Tum ego respondi. Quia ergo
discere cupis de his. uide quanta sint
quae mala esse apud neminem dubi-
tantur. Non tibi uidetur malum esse
febris incendium. seditio. ruina. cedes.
uincula. supplicia. dolores. luctus. et

his similia. Et pater. Uerum est inquit
fili haec mala esse & ualde mala. aut
certe qui negat haec esse mala patiatur
ea. Et ego respondi. Quia ergo cum eo
mihi sermo est qui in astrologiae discipli-
na eruditus est secundum ipsam tecum
agam ut de his quae tibi in usu sunt acci-
piens rationem citius adquiescas. Audi
nunc ergo confessus es mala esse ea quae
supra diximus id est febres incendia et his
similia haec secundum uos a malignis stel-
lis fieri dicuntur id est ab humido satur-
no & calido Marte. Horum uero contra-
ria ab benignis fieri stellis id est a tempe-
rato ioue & uida uenere. aut non ita est.
Et pater respondit. Ita est fili nec aliter
fieri potest. Tum ego. Quia ergo ab
his stellis ioue dico et uenere bona fieri di-
ctis. uideamus una quaeque malorum stel-
larum cum admixta fuerit bonis quid e-
rit efficiat. & illud esse intellegimus
malum. Et enim nuptias facere uenere
ponit. quae si iouem habet. in schemate
suo. pudicas efficiat. Ioue autem non respici-
ente si ad fuerit Mars. corrumpi nuptias
per adulterium pronuntiat. Et pater.
ita se inquit habet. Ego respondi. Ergo
malum est adulterium quando quidem

exmalarum stellarum admixtione com-
mittitur. Et ut compendiosius explicemus
om̄a quae dicitis exmalarum admixtione
stellarum bonas pp̄& i stellar. mala esse si-
ne dubio pronuntianda sunt. Istae ergo stel-
lae quarum admixtione diximus febres
incendia & cetera his similia effici mala.
ipsa secundum uos & iam homicidia: adulte-
ria: & furta: operantur. pp̄ter uos & iam
stolidos ipse efficiunt. Et pater. Uere
inquit breuiter et incomparabiliter osten-
disti. quia sint mala in actib; sed hoc adhuc
uelim quomodo iuste iudicat d̄s eos qui
peccant. sicut uos dicitis si peccare eos ne-
cessitas genesis cogit. Tum ego respon-
di. Uereor dicere tibi aliquid pater. quia
in omni te honore haberi a me deo. Alio-
quin. erat qd̄ possim dicere si deceret.
Et pater ait. Dic qd̄ tibi occurrit fili.
etiam si iniuriosum uidetur. Non enim
tu sed questionis ratio iniuriam facit si-
cut pudica mulier intemperanti uiro
si p̄ salute indignetur & honestare.
Et ego respondi. si prima quaeq; inter
nos confirmata & confessa non bene-
netimeamus. sed semp̄ quae definita
sunt resoluantur p̄ obliuionem uide-
bimur te iam texere penelopsis ea

quae texuimus resoluentes. Et ideo
debemus aut non facile ad quiescere pri-
usquā diligenter examinetur sermo
pp̄positus aut si iam ad quiescimus & con-
firmata sententia est seruare semper
qd̄ semel diffinitum ē ut possimus et
de aliis querere. Et pater ait. Bene-
dixi fili & scio quā ob causam dicitis quia
esterno die de naturalibus disputans
causis ostendisti quia uirtus quaedam
maligna transformans se in ordinem
stellarum humanas concupiscentias ex-
agitat diuersis modis puocans ad pecca-
tum non tamen cogens aut efficiens
peccatum. Cui ego respondi. Pene-
tus & meministi & cum memineris
errasti. Et pater. Ignosce inquit
fili nondum enim usum multū in his
habeo. Nam & hesterni sermones tui
ueritate ipsa concluderunt me ut tibi
ad quiescerem. In conscientia tamen mea
sunt quasi quaedam reliquie februm
quae paulolum me a fide quasi a sanita-
te retrahunt. Disertior enim quia
scio multa mihi immo poene om̄a ac-
cidisse genesis. Et ego respondi.
Audi ergo pater quae sit mathesis
natura secundum ea quae dico tibi.

Uide mathematicum & dicit primo quia
talia quaedam mihi acciderunt mala in il
lo tempore unde ergo aut quomodo aut per quas
mihi acciderunt stellas discere uolo respon
debit tibi sine dubio quia tempora tua
malitiosus suscepit mars aut saturnus aut
aliqui eorum eorum apostaticus fuit
aut aliquis annum tuum aspexit & dia
metro aut coniunctus aut in centro ue
l alia his similia respondebit. Addens
quia in his omnibus aliquis aut a se dicitur
fuit cum malo aut inuisibilis aut in se
mate aut extra heresim aut deficiens
aut non contingens aut in obscuris stellis
& multa alia his similia secundum ratio
nes proprias respondebit & de singulis ad
signabit post hunc alium addito mathe
maticum & dicit contra quia illud
mihi boni contigit in illo tempore tem
pus aut occidit dicit & require ex qui
bus partibus genesis hoc tibi euenit boni
& tempora ut dixi eadem que de malis
interrogaueras custodito. cumque tu se
felleris de temporibus uide quanta tibi
inueniuntur schemata per que ostendit quod
tibi in illis ipsis temporibus euenire de
buerint bona impossibile enim est ho
minum genesis tractantibus non in omni

quam dicunt regione stellarum semper in
inueniri quasdam bene positas stellas et
quasdam male. Circulus enim est aequa
liter ex omni parte collectus secundum
mathesim diuersas & uarias accipiens cau
sas ex quibus occasionem capiunt dicendi
quod uolunt sicut enim fieri solent ubi som
nia aliqua uiderunt homines & nihil cer
ti intellegunt. cum aliquis occurrerit
exitus rerum. Tunc ad ea quae acciderunt
aptant & iam somni uisum. ita est & ma
thesis. antequam aliquid fiat certi. nihil
prountiatur. post ea uero quae aliquis
acciderit. rei iam geste colligunt causas.
Denique frequenter cum errauerint et
aliter res acciderit. semet ipsos incre
pant dicentes. quia fuit stella quae in
pediuit quae occurrerit & non uidimus
ignorantes quia error eorum non ex ar
tibus imprudentia sed ex totius causae incon
uenientia descendit. Ignorant enim
quae sint quae facere quidem concupis
cimus. non tamen indulgeamus concu
piscens. Nos autem qui mysterium huius
didicimus rationem. scimus & causam
qua libertatem habentes arbitri inter
dum concupiscens obsistimus inter
dum cedimus. Et ideo humanorum

gestorum in certis est exitus. quia in libertate
pendet & arbitrio. Nam concupiscentia quidem
qua operatur maligna uirtus. potest iudica
re mathematicis. sed si concupiscentiae hu
ius actus exitus impleri possit. nec ne in
arbitrio libertate est. sciri ante effectum
rei a nullo potest. Et hoc est quod ignorant
tes astrologi inuenerunt sibi ut diuina the
ras dicerent. rei salicet in certis per fugia.
sicut hesternis plenissime ostendimus.
Ad haec si quid tibi dicendum uideatur dicito.
Et pater. Nihil uerius inquit his fili
quae persecutus es. Cumque haec loquere
mur inter nos nuntiauit quidam plu
rimum stare populum foris. qui audi
endi gratia conuenerunt. Et petrus
iussit ingrediendi copiam dari. Erat
enim locus opportunus & amplus. Cumque
ingressi fuissent ait ad nos petrus. Siquis
uult uerum faciat ad populum sermonem et
de idolatria disserat. Cui ego clemens
 respondi. Multa benignitas tua & er
ga omnes lenitas ac patientia indulget
nob. ut audeamus loqui te coram. et
rogare quae uolumus. Et ideo ut dixi
morum tuorum mansuetudo inuitat
omnes. & adhortatur salutaris doctri
nae praecpta suscipere. Hoc ego

173
415
usque ad presens apud nullum alium ui
di nisi apud te solum. apud quem neque
inuidia ulla est neque indignatio. aut
quid tibi uideatur. Et petrus. Non
solum haec ex inuidia aut indignatio
ne ueniunt. sed interdum inest aliqui
bus uerecundia. ne forte de his quae pro
nuntur plene respondere non possint.
Et refugunt in peritiae notam. sed
non debet. pro hoc quis uerecundiam pati
quia nec est aliquis hominum qui pro
fiteri debeat omnia se scire. Unus enim
est qui scit omnia. Si enim magister
nostri diem & horam cuius etiam signa pro
dicit nescire se professus est ut totum
reuocaret ad patrem. quomodo nos
turpe ducemus si aliqua nos ignorare
 fateamur. cum magistri in hoc habea
mus exemplum. Hoc tamen unum
proferemus scire quae a uero propheta
didicimus. Ea autem a uero propheta
nobis esse tradita quae sufficere hu
mane scientiae iudicauit. Tum
ego clemens dicere ita coepi. apud
tripolim cum apud gentiles disputa
res domine mi petre ualde mira
tus sum te qui a patribus hebreorum
& obseruatis propriae legis inbutus

graecae eruditionis studiis in nullo in
quinatus es. quomodo tam magnifice et
tam incomparabiliter persecutus sis. ita
ut & iam quaedam de historis deorum
qui in theatris decantari solent continge-
res. uerum quoniam sensi tibi ipsas fabulas & blas-
phemias eorum minus esse notas. de his si
placuit aliqua in auditu tuo repetens ab
ipsa origine differam. Et petrus. de in-
quit. Benefacis uiuare praedicationem
nostram. Tum ego. Dicam igitur quia
iubes non ut docens. sed quam stultas dedi-
is suis opiniones habeant gentes in me-
dium proferens. Cumque uelim dicere ni-
coca labrum mordicus stringens innue-
bat mihi ut tacerem. Quae cum uidisset
petrus ait. Cur ingenium liberale et
generosam uis ledere naturam. ut in
honorem mei qui nullus est tacere
eum uelis. Aut nescis quia si omnes gentes
postquam audierint a me praedicationem
ueritatis & crediderint uelint se addo-
cendum conferre. mihi maiorem pa-
riunt gloriam. Siquidem gloriae me-
cupidum. putas. quod enim tam gloriosum
quam christo discipulos preparasse. Non
qui taceant & soli salui fiant. sed qui
locuntur quae didicerunt & multis prosint.

Utinam quidem & tu nicea. sed & tu dul-
cissime aquila. uiuare & is me ad predicandum
uerbum dei. eo magis quo ea in quibus
errant gentes bene uobis compta sunt.
Et non solum uos sed & omnes qui audiunt
me opto ut dixi. ita audire & discere ut
et docere possint. Multis namque adiuto-
ribus indiget mundus quibus homines ab
errore reuocentur. Cumque haec dixisset
ait ad me. tu ergo demens exsequere
quae coepisti. Et ego continuo subiun-
xi. Quoniam ut dixi apud tripolim dispu-
tans multa de diis gentium utiliter et
necessario differuisti. Cupio de origine
eorum ridicula te coram exponere.
ut neque te lateat uanae huius superstitio-
nis commentum. & auditores qui ad-
sistunt erroris sui probra cognoscant.
Aunt ergo qui sapientiores sunt inter
gentes. primo omnium chaos fuisse
hoc primum tempus. exteriores sui
solidans partes fines sibi & fundum
quendam fecisse. tamquam in oui in-
manis modum formamque collectum.
Intra quod multo nihil omni tempore
quasi intra oui testam factum uiuifi-
catumque esse animal quoddam. Di-
ruptoque post haec inmani illo globo

possesse speciem quandam hominis duplicis
 forme quā illi mascolo feminā uocant.
 Hunc etiam fanetam nominarunt abapa
 rendo. quia cum apparuisset inquit.
 tunc etiam lux effulsa sit. Et ex hoc di
 cunt pgenitam esse substantiā pruden
 tiam motum coitum ex his factum caelū
 & terram. Ex caelo sex pgenitos mares
 quos titianas appellant. Similiter
 & de terra sex feminas quas titanidas
 uocitarunt. Et sunt nomina eorum
 quidem qui ex caelo orti sunt haec. Ocea
 nus. coeus. crios. sperion. Lapetos. cro
 nos. qui apud nos satur nus nominatur.
 Similiter & earum quae ex terra orti
 sunt. nomina sunt haec. thia. rea.
 chemis. mne. moysine. thedit. hebe.
 Ex his omnibus qui primus fuerat ex
 lo natus primam terrae filiā accepit
 uxorem. Secundus secundā. & cae
 teri similiter p ordinem. primus ergo
 primam duxerat ppter eam deductus
 est deorsum. Secunda uero ppter
 eum cui nupserat ascendit sursum.
 Et ita singuli p ordinem facientes. man
 serunt in his qui eis nuptiali sorte ob
 uenerant locis. Existorum conuinc
 tionibus alios quoque innumeros adserunt

pgenitos. Sed de illis sex maribus.
 unus qui dicitur satur nus. in coniugium
 acceperat ream. Et cum responso
 quodam commonitus esset qui ex eo
 nasceretur. fortior ipso futurus esset
 regnoque eum depelleret. Omnes
 qui ei nascerentur filios deuorare in
 stituit. Huic ergo primus nascitur fi
 lius quem aiden appellant. qui apud
 nos ortus nominatur. Quem pcausis
 quibus supra diximus adsumptum
 deuorat pater. post hunc secundum
 genuit. quem neptunum dicunt
 quemque simili modo deuorauit.
 Nouissimum genuit eum quem iouem
 appellant. sed hunc mater mose
 rans rea partem deuoratori subtra
 hit patri. Et primo quidem neua
 gitus pueri innotesceret cor yban
 thas quosdam cimbala fecit acrim
 pana pcutere ut obstrepente sonitu
 uagitus non audiret infans. Sed
 cum ex utero imminutione intellexis
 set pater. editum partum expetebat
 ad deuorandum. Tunc rea lapidem
 ei offerens magnum. hunc inquit
 genui. At ille accipiens absorbit.
 & lapis deuoratus eos quos primo ab

forbuerat filios trusit & coegit exire.
Primus ergo pro cadens descendit ortus
Et inferiora hoc est inferna occupat
Loca. Secundus ut pute illo superior
sup aquas detruditur is quem neptu
num uocant. Tertius qui ante ma
tris reae sup fuit ab ipsa caprae subposi
tus in caelum missus est. Hactenus
amul gentium fabula & genelogia
processerit. Sine fine enim est si uel
omnes generationes eorum quos deos ap
pellant. & impia gesta proferre sed ex
empli gratia omissis ceteris unius que
maximum & principium habent quem
que iouem nominant flagitiosa gesta
replebo. Hunc enim caelum dicunt
tenere tamquam ceteris meliorem. Qui
statim ut adoleuit sororem propriam
quam iunonem dicunt duxit uxorem. In
quo utique statim fit similis pecudi. lu
no uulcanum parit. sed ut tradunt non
ex ioue conceptum. ex ipso autem ioue mi
tidiam genuit. Quam responsio accepto
quod qui ex ea nasceretur fortior ipso esset
& regno eum depellere. Assumens
& iam ipse deuorat. Et rursum ge
nuit decerebro quidem mineruam. de
femore uero liberum. post haec uer

dem cum adamasset aiunt pro medeu
pronuntiasse ei quod si concubisset cum ea
qui ex ea nasceretur fortior esset pa
tre. & ob hoc ueritas peleo cuidam
dat eam in materimonium. Dehinc pro sefo
ne quae ei excipere fuerat suscepta mis
cet. Ex qua dromisum genuit. quia
tythamus disceptus est. sed reuocatus
inquit ne forte pater suus saturnus alium
filium generaret qui & iam se fortior
nasceretur regnoque depelleret obpugnare
adgreditur patrem una cum fratribus
eius tythamis. quibus oppressis adulti
mum & iam patrem in uincula comiecit
defecta que eius genitalia in mare pie
cit. sed cruor quae defluxit ex uulnere
susceptus fluctibus & frequenti collisione
in spumam uersus. procreauit eam quam diant
afroditen. quamque apud nos uenerem
appellant. ex huius concubitu quae erat
utique soror hunc ipsum iouem ferunt
genuisse cyprum. Ex qua aiunt & cupi
dinem natum. haec quidem deinceps
eius. Audi nunc & de adulteris. Europa
europam oceanum coniugem uariat. ex qua
nascitur dodoneus. helena pandio
nis. ex qua nascitur muscus. Euris nomen
asopi ex qua nascitur ogrygius. Et nomen

oceanu exqua nascuntur carites. eufrosine
 aglaia. themin sororem sua exqua nas
 cuntur hore eury nomia. dice. irene.
 Themisto inachi exqua nascitur arca
 idean. minois exqua nascitur asterion.
 fae anassam alfionis exqua nascit² endi
 mon io. inachi exqua nascitur epafus
 hippodamia. & isionen danai filias. qua
 rum unam hippodamia. olenus isio
 nen uero orchomenus siue chriser habu
 it. Carmeian foenicis exqua nascitur
 chrytomaris quae fuit sodalis ianae. Cal
 listo lraconis exqua nascit² arca. libeen
 minanti exqua nascitur belus. laconia
 exqua nascit² appollo & diana. leanira
 eury medontis. exqua nascit² coron. li
 sthean euueni. exqua nascit² helenus.
 hippodamiam bello rofontis. exqua
 nascit² sarpedon. megalicten maca
 rer. exqua nascit² chebe & loqus. nioben
 foronei exqua nascit² argus & pelagus.
 olriadam neoptolomi exqua nascitur
 alexander. pirra rimethei exqua nascit²
 hellenicheus. p gemam & pandora
 deu callionis filias. ex quib; genuit athe
 lum. & doru & melenam & pandoram.
 Thauruta pthei. exqua nascit² nimfaeus
 salamia asopi. exqua nascit² saracon

thargeten. electran maian. plutiden
 athlantis filias. ex quib; genuit exca
 rgeten quidem laedemonem. ex elec
 tran dardanum ex maian mercuriu
 ex plutiden tantalum. pchian foronei
 exqua genuit archetum. chorion aram
 m exqua genuit laconem. chalicea nim
 fam exqua nascit² olympus. charidian
 nimfam exqua nascitur alchanus. clo
 ridanqua. fuit ampegi. exqua nascitur
 mopsus. Chotoman lepsi. exqua nascitur
 polimedes. hippodamia amocxi. Crr
 sogema paengi exqua nascit² chrisseus.
 sed et alia sunt plurima eius adulteria
 ex quib; nec pgeniem suscepit quae enu
 merare satis longum est. Uerum ex his
 omnib; quas enumerauimus non nul
 las transformatus utpote magus uitia
 uit. Deniq; anciopem micthei uersus
 insatru corruptit. exqua nascunt² am
 fron & cedrus. alomena mutatus in ui
 rum eius anfictionem exqua nascitur
 ercules. Eginam asopi mutatus in aqu
 lam exqua nascit² eacus. sed & garume
 den dardani mutatus nihil ominus in
 aquila stuprat. mantheu foci mutat²
 in uersum exqua nascit² artos. danaen acti
 si mutatus in aurum exqua nascit² pseus.

Europen foenicis mutatus in taurum ex qua
nascit² minos & radamantis. sarpedon que
eurimedusam achalei mutatus in formicā
ex qua nascitur mirmedon. Thalian aeth
nan nymfam mutatus in uulturem ex
qua nascunt² apud siciliam palisei man
dra geneam. Apud rodum mutatus in im
brem cassiopem ex qua nascitur andinos.
ledam thesei mutatus in cignum ex qua
nascitur helena. Et iterum eandem mu
tatus in stellam. ex qua nascuntur castor
& pollux. lamiam mutatus in uerpupā
in nemo srynem mutatus in pastorem
ex qua nascuntur musae nouem. Ne
mesim mutatus in anserem. semelen ca
miam mutatus in ignem ex qua nascit²
drionisus. Ex filia aut sua cetera genuit
psephonem. quā & ipsam corrupit mutat²
in draconem. Sed & europam patris sui
oceanū uxorem et sororem eius eury nom
adulterat & patrem punit. Et pluten
athlantis filii sui adulterat filiā ex qua
natum sibi filium tantalum damnat.
Ex clarissa & iam orthomeni genuit
tritonem quē & ipsum supplicis tradi
dit. Dinam tyionis filii sui diripiens uxore
ipsum pennib; subicit poenis. Et poene
om̄s quos ex adulteris genuit filios uolente

moris conditione damnauit. quorum et
sepulchra poene omnium manifesta sunt.
Ipsius deniq; parricidae qui & patris pe
nit. & uxores eorum uiciavit sororib; stu
prum intulit. multiformis magi sepulcrū
euidens est apud cretenses. Qui tamen
scientes & confitentes infanda eius atq; in
cesta opera & omnib; enarrantes. ipsi eum
confiteri dñ non erubescunt. Unde mi
rum mihi & ualde mirum uideat quomo
do is qui sup omnes mortales scelere & fla
gitis eminet & sem̄ & quod est sup omne bo
num nomen acceperit ut pater deorum
atq; hominum uocaret². nisi forte ille
qui malis hominum gaudet eum quem
scelerib; eminere supra ceteros uidit
supra ceteros ei honorem conferre infe
lices animas suasit. ut ad imitationem
malorum inuitaret uniuersos. Sed &
filiorum eius qui apud eos diu putantur
sepulchra singulis quibusq; in locis mani
festissime demonstrantur. Mercuri
apud hermopolim. cypriae ueneris apud
cyprum martis in tracia liberi apud the
bas ubi disceptus traditur. herculus
apud thurum. ubi igni crematus est in
epidauro a scolapu quiq; om̄s non solum
ut homines defuncti. sed ut nequaquam

homines puniti prout sceleribus docentur.
& tamen abstulit hominibus; ut diu adorantur.
Quod si augmentari uolunt et magis haec loca ortus eorum quam sepulturae
et mortis adfirmant. Ex uicinis & adhuc
recentibus gestis proca & uetera conuincen-
tur. Cum docuerim adorari ab eis eos quos
etiam ipsi homines & defunctos et potius
punitos esse profiterentur. Uerbi gratia
ut siriadonem. aegypti osirin. lienen-
ses huectorem. Apud leuconensium achil-
lem. apud pontum patroclum. apud rho-
dum alexandrum macedonem multosque
alios per diuersa loca singuli ut deos colunt
& adorant. quos homines mortuos fuisse
non dubitant. Unde consequens est
prioris simili errore lapsos mortuis ho-
minibus; qui forte et potentiae aliquid uel ar-
tis habuerant maximeque si fantasus magis
instupore stolidos homines adduxerant
honorem contulisse diuinum. Iam hinc
additum est ut & poete elegantia uerborum
commenta erroris ornarent & suauita-
te dicendi immortales effectos esse ex mor-
talibus; persuaderent. Immo & amplius ali-
quid ex hominibus; aiunt stellas fieri. & arbo-
res & animalia & flores & aues fontesque
ac fluuios. Et ne uerbositas uideretur & omnis

116
117

poenae stellas quas ex hominibus; effectas
adferunt. enumerare uel arbores uel
fontes ac fluuios possem. Exemplum ta-
men causa singula saltem ex singulis me-
morabo. Andromedam aesei instellam
dicunt esse conuersam. Danaen ladonis
fluuii filiam in arborem commutatam.
Yacanthum apollinis dilectum in florem.
Callisto insidus quae arcton. uocant. pro-
nen & filonella cum tyreo in aues. dnis
ben apud ciliciam in fontem. et pyramum
in ibi in fluuium resolutos. omnesque poene
ut dixi uel stellas uel arbores fontesque
ac fluuios. floresque & animalia uel aues
aliquando homines fuisse confirmant.
Et petrus haec audiens ait. Ergo sciant
ipsos antequam homines mutarentur in stellas
et cetera quae enumeras. & caelum sine stel-
lis erat & terra sine arboribus; & animalibus;
nec fontes nec flumina nec aues erant.
Et quomodo ipsi homines uixerunt sine his.
qui in haec primum mutatis. Cum constet
nec potuisse prorsus sine his uitam ducere
homines in terris. Et ego respondi. sed
ne ipsum quidem cultum deorum suorum
obseruare consequentur nos. Unus
quisque enim eorum quos colunt. habet
aliquid sibi dicatum a quo deus habent

se continere cultores. ut puta minerva
diuam ioui capram ferunt dicatam. ceteri
semina. libero. uinum. Osiri aquam ham
moni. arietem. diana ceruum. sironum
daemone. piscem. & columbam. uulcano
ignem. Et uniuersique ut dixi est aliquid proprie
dicatum a quo oportebat abstinere se cul
tores ad honorem eorum quibus dicata sunt.
Nunc autem singuli ab uno aliquo se obseruan
tes punitur honore ceteros omnes. ratos habent.
Quos utique si placere uelint. pro honore omnium
abstinere se ab omnibus oportebat. ut ante
diem iudicii iusta a se ipsis sententia
condemnati. morte miserissima punitionem
deperirent. Uerum ut ad propositum re
uertamur quae malum ratio est. Immo
quae amentia mortalium possidet mentes
ut hominem quem impium scelerem profanum
iouem dico incestum. patricidam. patricidam
adulterum. non solum sciunt esse. sed et
puli & in theatris cantant. hunc ut dicitur co
lant & adorent. aut si phis gestis deus esse
meruit. Ergo & si quos audiunt homi
cidas. adulteros. patricidas. incestos & iam
nunc debent ut deos adorare. sed quod
in alius ex se fecerunt scire omnino non possunt
cur in illis uenerentur. Et petrus
respondit. Quoniam te nescire dicis. discere

ame cur in illo facinorosa gesta uenerentur.
Primo quidem ut cum ipsi similia egerint
acceptos se ei futuros sciant utpote quem
imitantur in flagitiis. Secundo quod haec lit
teris sate recondita & uersibus eleganter
inserta ueteres reliquerunt. Et nunc pue
rili eruditionis obtentu cum eorum notitia te
neris & simplicibus adhaerere mentibus re
uellere eis atque abici difficulter potest.
Haec cum dixisset petrus. nicola respondit.
Non putes domine mi petre. non habere
eruditos quosque gentiliu. ueri similitudi
nes quasdam quibus adstruant haec quae
culpabilia uidentur & probrosa. quae quidem
ego non ut confirmans errores eorum dico.
Absit enim a me ut hoc uel ad cogitationem
meam ueniat. sed tam scio esse apud pruden
tiores ipsorum defensiones quasdam quibus
adstruere & colorare solent haec quae
uidentur absurda. Et tibi placeat ut
aliqua ex his proferam quae ex parte aliqua
retineo ut iubes faciam. Cumque petrus
promississet nicola hoc modo coepit. Om
nis sermo apud grecos qui de anti quitatis
origine conscribitur cum alios multos tum duos
principales auctores habet oris faeum ethesio
dum. horum ergo scripta in duas partes in
tellegentiae diuiduntur. id est secundum litteras

parricida. qui patrem
uel parentes occidit

theatrum. locus ubi
vel domus ubi conue
nit publica iocata
exercentur

117
118

& secundum allegoriam. & ad ea quidem quae
secundum litteram sunt ignobilis uulgi turba con-
fluxit. Cauero quae secundum allegoriam
constant. omnis philosophorum & eruditorum
loquacitas amittitur. Orfaeus igitur est
qui dicit primo fuisse chaos sempiternum
inmensum ingenitum ex quo omnia facta sunt.
Hoc sane ipsum chaos non tenebras dixit
esse non lucem. non humidum. non aridum.
non calidum. non frigidum. sed omnia simul
mixta & sempiternum fuisse informe. Ali-
quando tamen quasi ad uim inmanis modum
per inmensa tempora effectum peperisse ac-
ceptulisse ex se duplicem quandam speciem
quam illi mascolo feminam uocant ex contraria
admixtione huiusmodi diuersitatis speci-
em concretam & hoc esse principium om-
nium quod primum ex materia puriore
processerit. quodque procedens discretionem
quattuor elementorum dederit. Ex duo-
bus quae prima sunt elementis fecerit
caelum ex alio autem terram. Ex quibus iam
omnia participatione sui inuicem nasci et
gigni. haec quidem Orfaeus. Subiungit
autem his Echesiodus. post chaos statim caelum
dicens factum esse & terram. Ex quibus autem pro-
genitos illos undecim quos inter dum & duo-
decim dicit. ex quibus sex mares. quinque

feminas ponit. nomina autem dat maribus.
oceanus. coeus. cyrus. yperion. lapetus.
cronus qui & saturnus. Item feminis. tha-
rea. themis. mine. moysesinae. thetis.
Quae nomina per allegoriam hoc modo inter-
pretantur. Numerum quidem undecim
uel duodecim ipsam dicunt primam naturam.
quam & ream afluendo dictam uolunt.
Reliquos autem decem accidentia eius dicunt
quas & qualitates appellant. Duodecim
tamen addunt chronum quem apud nos sa-
turnum dicunt. hunc pro tempore accipi-
unt. saturnum ergo & ream tempus po-
nunt. & materiam quae ubi cum humido
& arido & calido & frigido tempore fue-
rit admixta omnia generat. Haec ergo
inquit primo omnium tempus multo con-
cretam genuit quandam quasi bullam
quae ex spiritu qui in aquis erat paulatim
collecta intumuit. Et aliquanto tempus
circumacta pro superficie materiae ex
qua quasi ex uulua processerat rigore
frigoris obdurata & glacialibus augmen-
tis semper incretens abrupta tandem de-
mergitur in profundum. ac pondere ipso
protracta in infernum descendit. Et quia
inuisibilis facta est aides appellata est
qui & orcus est pluto nominatur. Cumque

desuperioribus; mergeret² in inferna. Locum con-
pluendi humido prebuit elemento. Et pars
crassior quae est terra aquis cedentibus pate-
facta est. Hunc ergo aquarum libertatem
quae prius bulla obtegente premebatur
Postquam illa inferni sortita est loca neptu-
num esse appellata. Posthunc cum elemen-
tum frigidum per concretionem glacialis bul-
lae ad inferiora fuisset absorptum & ar-
dum fuisset humidumque discretum. nul-
lo iam impediente elementum calidum ignis
utpote uigore & leuitate ad superiora
conuolauit aeris spiritu & cella subuec-
tum. Hanc ergo percellam quae aegyptis
grece appellatur aegam id est capram dixe-
runt. & ignem quae ad supna conscendit
iouem. & ideo eum capra subuectum con-
scendisse olimpam dicunt. Ipsum uero
iouem greca quidem a uiuendo uel uitam
dando nostri uiuando nominatum uolunt.
Hanc ergo esse uiuentem substantiam
ferunt. quae in superioribus posita in ca-
loris uelut cerebri ambitu ad se attra-
hens cuncta. & cuiusdam temperamenti
moderatione componens. De capite di-
genuisse sapientiam quam meruam uocant
quae a grecis athena propter immortalita-
tem nominata est. Quaeque patet omnium per-

sapientiam suam cuncta condidit. & ex ipso ca-
pite eius & principali omnium genita dicitur
Loco. & temperata ammissione elemento-
rum uniuersum formasse mundum & ad-
ornasse prohibetur. Igitur species quae ma-
teriae inditae sunt ut fieret mundus. qui-
ui caloris constringuntur. Iouis uiribus
contineri dicuntur. Quae quoniam sufficienter
se habent. nec ultra addi sibi indigent ali-
quid noui. sed unum quodque seminis sui pos-
teritate reparantur. Uincta esse a ioue
saturni manus dicuntur quia nihil noui
iam ut dixi ex materia tempus producit.
sed calor seminum secundum sui speciem
cuncta restituit. nec ultra reaperitur hoc
est pro pagis materiae fluentis ascendit.
E ideo ipsam primam elementorum diui-
sionem ab unctione saturni nominant.
qui quasi ultra mundum generare non
possit. Nam de uenere hoc modo allego-
riam tradunt ubi aiunt aetheri subiectum
est pelagus cum repercussus aquis splendor
caeli gratiosior refulsisset. Ueritas re-
rum quae ex aquis pulchritudine apparuerat
uenus nominata est. quae aetheri tamquam
fratri suo sociata quod concupiscibile decus ef-
fecerit cupidinem genuisse memorata est.
Hoc ergo modo per allegoriam. Chorum qui

dem qui est saturnus temp: esse ut diximus
tradunt. ream materiam. athen id oram
infernū pfundum. neptunū aquā. iouem
aetherem id caloriselementum. uenerem
uenustatem rerum. cupidinem concupiscen
tiam. quae in est rebus omnib; p quā posteri
tas reparatur. uel & iam rerum ratio quae
sapienter inspecta delectat. Era: id est
luno aetere medius qui de caelo usq; ad terrā
descendit ponitur. diana quia ipsā & p
serpimam dicunt aerem inferni tradunt.
Apollinem ipsum & iam solem dicunt ar
quentem polum. Mercurium uerbum
quo ratio de singulis quib; que reddatur.
Martem intemperatum ignem qui cunc
ta consumat. sed ne singula enumeran
do immoremur. Ad hanc allegoriae spe
ciem de uno quoq; eorum quos colunt hi
quibus secretaor de talib; inest peritia ho
nestas sibi uident & iustas reddere rationes.
Haec cū me & dixisset. aquila respondit.
Ualde mihi uidet quisq; ille auctor est. et
Inuentor horum impius excussisse. si haec
quae grata & honesta uidentur abscondit.
Et superstitionis suae ritum indecorosis & tur
pib; obseruantis conlocuit. cū ea quae secul
litterā scripta sunt manifeste inhonesta sint
& turpia & tota religionis eorū obseruantia

118
117

in ipsis constet. ut p huiusmodi scelera. et
impietates deos suos quos colunt doceant
imitari. Nam in istis allegoriis quae eis
utilitas erit quae quā uis honesta fingan
tur. nullus tamen ex eis aut usus ad cultū
puent. aut ad mores emendatio. Unde
magis constat qd prudentes uiri cum ui
derent communem superstitionem tam
pbrosam esse tam turpem. nec tamen
corrigen di modum aliquem uel scientiā
didicissent. quib; potuer argumentis et in
terpationib; conati sunt. res inhonestas.
honesto sermone ualere. & non ut dicant
honestas rationes inhonestis fabulis ocul
tare. Qd si esset num quā utiq; ipsa eorū
simulacra atq; ipse de eis picturae cum suis
uittis & criminib; formarentur. non can
nus adulter laede. nec taurus faemar &
europe. & in mille monstra cum quē pu
tant meliorem omnib; uerterent. Qd
utiq; si magni et sapientes qui sunt apud
eos uiri fictum scirent esse non uerum.
nonne impietatis arguerent & sacrilegi
eos qui ad iniuriā deorum huiusmodi aut
picturā ponerent. aut sculperent simu
lacta. Deniq; regem temporis sui de
pingant in bouis formā uel anseris t for
micae t uulturis & scribunt sup regis nom

atq; huiusmodi uel statua uel imaginem
collocent. & iniuria facti sentent ex uin
dictae magnitudine. Sed qm magis uera
haec sunt. quae publica turpitudine testat
et ad excusationem auris prudentib; ser
monib; honestis quaesita s̄ & concinnata ue
lamina. idcirco non solum n̄ prohibentur sed
et in p̄s̄t̄is m̄st̄eris saturni filios deuoran
tis & occultati pueri p̄corbantem & c̄im
bula & t̄impanorū sonitus expr̄imuntur
imagines. de abscissione uero saturni quae
maior erit p̄batio ueritatis quā ut in hono
rem di sui simili infelicitatis sorte abscidan
tur etiam cultores. Cum ergo haec ma
nifeste cernant² quis tam exigui sensu sim
mo tam stolidi inueniē². cui non palam
sit haec magis uera esse de infelicib; diis que
infeliciores cultores etiam cor porū suorū
uulnerib; & abscissione testantur. Qd
si ut dicunt haec ita honeste & pie gesta
tam in honesto ritu ministrant² & impiosa
et illegis p̄fecto est quisq; ille uel ex initio
haec tradidit t̄ nunc male tradita p̄sistit
implere. Qd aut̄ et de libris dicimus poe
tarum. nonne oportuerat eos si honesta
et pia deorum gesta turpib; fabulis infa
marunt abici p̄tinus atq; in ignē dari ne
p̄suaderent tenere iu huc aetate puerorū

iouem ipsum deorum principem patrici
dam erga parentes incestum erga sorores
& filias impurum & iam in pueros exatisse
uenerem cum Marte adulteros & om̄a illa
quae iam superius dicta sunt. aut qd ubi
uidē² domine mi petre. Tam ille res
pondit. Certe esto dulcissime aquila
quia om̄a p̄ bonam di p̄uidentiā gesta s̄
ut non solum infirma & fragilis. uerum
et turpis esset causa quae futura erat con
traria ueritatis. Si enim ualidior et ue
ri similior fuisset erroris adsertio haud
facile quis quā qd in eo deceptus esset. ad
iter ueritatis rediret. Si enim nunc cū
tam multa p̄bra & dedecora de diis gentiū
p̄feruntur. uix aliquis turpem derelin
quit errorem. quanto magis si esset ibi ali
quit honestum & ueri simile. Difficiliter
namq; transferatur animus ab his in quibus
a prima aetate praueutus est. Et ob
hoc ut dixi diuina p̄uidentiā factum est
ut erroris substantia & infirma esset et
turpis. Sed & cetera om̄a simili modo
competenter & commode dispensat diuina
p̄uidentiā licet nob̄ ignorantib; rerum cau
sas bonae & optime dispensationis diuinae
non liquere ratio. Cum haec petrus dixis
set. ego clemens mox eam rogabam ut ali

111
120

qua de allegoribus gentiliū quas diligenter
attigerat agnoscendi gratia exponeret.
Utale enim est ut cum gentilibus disputam
& iam ista nos minime lateant. Et ni
cōca. Si inquit p̄mittat dominus m̄spe
trus possum diceret. Tam petrus. Hodie
inquit p̄misi uobis dicere aduersum gen
tales ut nostis. Et mox a ait. Dic ergo de
mens de quibus audire uelis. Cui ego aio.
Quomodo tradunt de deorum caena gen
tales quā in pelei nuptiis habuerunt. et ce
radis quē dicunt esse paridem pastorem.
et quas ponunt in iunonem mineruam et
uenerem quae apud eum iudicantur.
quae uel mercurium uel quā malū & cōcōra
quae p̄ ordinem consuecuntur enarra nob.
Tum mox a. caenae deorum causa hoc
modo se habet. Conuiuuium mundum
tradunt disambendi ordinē deorum stel
larum positionem quos esiodus caeli et
terrae primos filios nominat. In quibus sex
mares & sex feminas adduodecim signorū
numerū referunt. quae uniuersum circum
eunt mundum. Dapes autē conuiuuiatio
ne seē & causas rerum tradunt dulces et
concupiscibiles. Quae qualiter regatur
& gubernat hic mundus ex signorū posi
tione. & astrorū cur sibi colligunt. Adli

bertatis tamen conuiuuii modum dicunt ista
constare p̄ eo quod potestatem habeat unius
cuiusque sensus si uelit degustare aliquid ex
huiusmodi scientia. aut si uolit. & sicut in
conuiuio nemo cogit. sed uescendi libertas p̄
nes unum quemque est. Ita & philosophandi
ratio pendet in uoluntatis arbitrio. Dis
cordiā concupiscentiā carnis dicunt que
insurgit aduersum p̄positum mentis et
philosophandi impedit studium. et ideo
denique et tempus illud esse aiunt in quo
denuptus agit. pelem uero et ceteri
dem n̄ infam. aridum & humidum po
nunt elementum ex quorum amixtione
substantia corporum constat. Mercuri
um uerbum esse tradunt. p̄ quod sensui
doctrina confutetur. Iunonem pudicitia.
mineruam fortitudinem. uenerem libidi
nem dicunt paridem sensum. Si ergo
aiunt accidat in homine barbarum esse
& impertum sensum. & rectum iudicium
nescientem spreā pudicitia & uirtute li
bidini palmam quod est malū dabit p̄ quod non
solum sibi sed & ciuib; & uniuersae genti
subuersio & p̄nitia aderit. haec ergo licet
illis componere ex qualibet materia uisū
sit. Tamen aptari ad omnē hominē pos
sunt. Quia si quis pastorale & rusticū atque

Imperitū habeat sensum. nec uelit erudiri
ubi corporis calor delibidinis suauitate sug
gesserit. continuo spreas studiorum uirtutib;
& scientiae bonis ad uoluntates corporum ani
mum confert. Et hinc ē unde in pacata bel
la consurgunt urbes ruunt patriae concidunt
sicut & paris rapta helena ad mutuum gre
cos & barbaros armauit exitum. Et pe
trus conlaudans psecutionē eius ait. Mul
tas ut uideo ingeniosi homines ex his quae le
gunt ueri similitudines capiunt. et ideo di
ligenter obseruandum est ut lex di cum legi²
non secundum ppru ingeni intelligentiam
legatur. Sunt enim multa uerba in scrip
turis diuinis quae possunt trahi ad eum
sensum quem sibi unus quisq; sponte ppe
sumpsit qd fieri non oportet. Non enim
sensum quē extrinsecus attuleris alienū
et extraneum debes quaerere quomodo
ex scripturarum auctoritate confirmes.
sed ex ipsis scripturis sensum capere ue
ritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiā
discere scripturarum quae a maiorib; se
cundum ueritatem sibi traditā seruat.
ut & ipse possit ea quae recte suscepit com
petenter adserere. Cum enim ex diuinis
scripturis integrā quis susceperit & firmā
regulā ueritatis absurdum non erit si

aliquit & iam ex eruditione communi ac
liberalib; studiis quae forte in pueritia at
tigit. ad adseruionem ueri dogmatis confe
rat. Ita tamen ut ubi uera didicit falsa et
simulata declinet. Et cum haec dixisset. ad
patrem nr̄m respiciens ait. Tu ergo senex
si quidem saluti animae tuae consulis. ut cū
corpore fuerit resoluta p breui hac conuer
sione requiem inueniat sempiternam.
Requie de quibus uis & consule ut possis
si qd est in te dubitationis abicere. In certum
enim est & iam iuuenib; uitae temp; senib;
aut iam nec incertum est. Non enim du
bitatur qd quantumq; est qd putatur semp
esse breue sit. Et ideo tam iuuenes quam
senes oportet de conuersione & poenitentia
ualde esse sollicitos. & satis agere ut dere
liquo ornent animā suā ornamentis dignis
simis. id est dogmatib; ueritatis decore pu
dicitiae. splendore iustitiae. candore pie
tatis. aliisq; omnib; quibus compta decet
esse rationabilem mentem. Tum p̄terea
declinare a consortiis in honestis & infidelib;
et societates habere fidelium atq; illos fre
quentare conuentus in quib; de pudicitia.
de iustitia. de pietate tractatur. Orare
semp̄ dñm ex corde. & ab ipso petere quae
decet adō positi ipsi gratias agere. uerum

121
poenitudinē gerere p̄teritorum gestorū.
Aliquantulum & iam si possibile est per
misericordias pauperum iuuare poeniten
tiam. phaec enim facilius uenia dabitur.
& indulgentia citius indulgetur. Qd̄
si p̄uictioris aetatis sit is qui ad poeniten
tiā uenit. eo magis gratias agere debet
dō. qd̄ postquā fractus ē. omnis impe
tus concupiscentiae carnalis. scientia ue
ritatis accepta. nulla ei imminet pugna
certaminis. p̄quā insurgentes aduersū
animā reprimat corporis uoluptates.
superest ergo in agnitione ueritatis & mi
sericordiae operib; exerceri ut afferat
fructus dignos poenitentiae. Nec putet
quia in temporis longitudinem docum̄
tum conuersionis ac p̄posita firmitate
dō enim manifeste sunt mentes qui non
temporum rationem colligit sed animo
rum. Ipse enim p̄bat si quis agnita ue
ritatis p̄dicatione non distulit. neq; temp;
neglegendo consumpsit. sed stitit. & si
dici potest eodem mōto p̄teritū phorres
centis futurorū desiderū coepit & in amore
regni caelestis exarsit. Propter qd̄ nemo uirū
ultra dissimulet nec retro respiciat. sed ad
euangeliū regni dī libentē accedat. non di
cat paup̄ quia cū diues factus fuero tunc
ostenditur & non in deuotionis

conuertat. Non requirit aedē pecuniā
sed animum misericordem & piamentē
Necq; diues conuersionē suā differat p̄
solicitudine seculari. Dum cogitat quo
modo dispenset habundantiā frugū neq;
dicat intra semetipsum. qd̄ faciā ubi re
condam fructus meos. necq; dicat ani
mae suae habes multa ^{bona} reposita in annos
multos. epulare. & carere. Nam dicetur
ei. Stulte. ac nocte. auferet abste anima
tua & quae p̄parasti auerant. Itaq;
festinet ad poenitentia omnia & omnia
sexus omniaq; conditio ut uitā consequa
tur & eternam. Iuuenes quidem in eo gra
ti sint qd̄ impio impetu desideriorum
ceruices suas iugo subiciunt disciplinae
senes & ipsi laudabiles quia multi tem
poris consuetudinē in qua male p̄ueni
sunt. p̄dī timore commutant. Nemo
ergo differat. nemo cunctet. quae enī
causa cunctandi est ^{ad} obopere agendum.
Aut times ne cum bene feceris tibi remune
rationē n̄ inuenias ut putasti. Et qd̄ sen
tes d̄rimentis si bene feceris gratis. nonne
& iam sola in his sufficeret conscientia. Qd̄
si in ueneris ut p̄sumis. n̄ne p̄paruis magna
& p̄temporalib; & na recipies. Uerum
ego haec p̄pter incredulos dixi. Nos autē

quae predicamus ita se habent quia nec aliter
esse possunt quae propheta uoce promissas.
Siquis autem hoc cupit ex animi ueritate
nostrae praedicationis agnoscere conueniat ad
audiendum & quod sit uerus propheta cog
noscat. & tunc demum omnis in eo cessa
bit ambiguitas. si tamen non obstinatis
animus resistat. hisque uera esse conpe
trahent. sunt enim quidam qui quoli
bet modo ad hoc tantum respiciunt ut ui
cant & laudem pro hoc magis quam salutem
quaerunt. Quibus non eueniat tunc dici
aliquid ne & sermo nobilis patitur iniuria
& iniuriae suae reum & aeterna mortae
condemnetur. Quid enim est in quo ad
uersari praedicationis nostrae quis debeat
aut in quo contra ueri honestaque fidem
sermo praedicationis nostrae de phoen dicitur.
qui dicit honorandum esse deum praetorem
omnium conditorem. eiusque filium qui solus
eum & uoluntatem eius nouit. Cuius
soli de omnibus credendum est quae praecipit.
Solutus enim est lex & legislator & iudex
iustus. cuius lex decernit honorandum esse
deum deum omnium puram sobriam castam iustam
misericordem. & in ipso solo omnem collo
candam spem. Sed dicit aliquis & iam a phi
losophis huiusmodi praepia dantur nihil est

simile. nam de iustitia quidem ab eis & so
brietate mandat. sed remuneratore deum
gestorem bonorum malorumque non no
runt. & ideo leges & praepia eorum accusa
tores tantum modo publicum uitant consci
entiam uero purificare non possunt. Quid enim
timeat in occulto peccare qui occultorum est
arbitrum & iudicem nesciat. Addunt praeterea
philosophi in praepos suis & iam deos qui
sunt demones honorandos. quod solum & iam
si malus probabilis uiderent. Grauisime
eos potest impietas arguere & propriis con
demnare sententias. Qui unum quidem
esse pronuntiant deum. praedicatione tamen
erroris humani plures mandent colen
dos. Auit autem & illud philosophi deum
non irasci nescientes. quid dicitur praeterea enim
mala est. ubi mentem turbat ut rectum
consilium praedat. Illa enim ira quae ma
los punit praeturbatione mentis non infert.
sed unus ut ita dixerim idemque affectus est
qui & bonis premia & malis retribuit poenam
Nam si bonis & malis bona restituat. & simili
remuneratione erga prosumatur & impios
iniustus potius quam bonus uidebitur. Sed
aut necesse debuit facere malum. uerum dicitur.
neque fecit. Sed qui ab eo creati sunt dum ui
dicandos se esse non credunt indulgentes suo

luptatib; suis a pietate & iustitia deuoluti
s. Sed dices: si iustum est punire malos.
statim ut male agunt punire debent.
Tu quidem bene festinas sed ille qui ter-
renus e & que nihil latet. quanto nul-
lus ei finis tanto & plura patientia est.
& non ad uelocitatem uindictae sed ad
salutis respicit causas. Delectatur enim
non tam morte qua conuersione peccan-
tis. Ideo deniq; & san bap tisma largit
e hominib; ad qd si quis uenire festinet
et de reliquo maneat emundatus de-
lentur ex eo omnia peccata quae pigno-
rantia commissa s. Nam philosophi
qd contulerit uitae mortalium dicendo
hominib; non irasci dm nempe ut do-
cerent eos nullum habere uindictae
alicuius iudicium & p hoc tota
peccantib; frenata laxarent. Aut qd
illi humanum genus iuuasunt qui
dixerit nee dm sed casu omnia & fortui-
tosa agi. Nonne uel haec audientes
homines & arbitantes nullu ee iu-
dicium. nullum p uisore rerum ad
omne facin. qd uel furor t auaritia t
libido dictas &. nemine uerendo p-
cipites agerentur. Nec illi multa
reuera iuuerit mortalium uitam qui

127
112
dixerit nihil posse sine genesi fieri scilicet
ut unus quisq; peccati sui causa genesi
adscribens semetipsum in scelerib; suis
pnuntiar & innoxium. Dum crimen
suum non poenitendo diluit sed factu
culpando congeminat. Nam de illis
quid dicam philosophis qui deos colen-
dos ee introduxerit. & tales deos qua-
les paulo ante audistis qd fuit aliud
decernere nisi uirtutia nisi ut crimina
nisi ut flagitia colerentur. Pude
miseretq; me uiri si creditis qd indigna
haec ipsa ee & impia atq; execrabilia
aut non deprehendistis actenus aut de-
phensa & intellecta mala p bonis et
optimis coluistis. Tum pter ea & illud
quale est qd psumpserit nonnulli phi-
losophorum t deo loqui cum sint
mortales. & opinione sola de uisibili-
lib; dicere t de mundi origine ubi n
aderant. cum fieret t de fine eius ual-
de animarum in infernis dispensatione
& iudicio nescientes quia p sentia qui-
dem & uisibilia nosse hominis e rationa-
bilis. Preterita uero & futura & in-
uisibilia scire solus ppheticae pscien-
tia est. Non ergo haec coniecturis
& opinionib; colligenda s in quib; ualde

fallunt² homines sed fide pphēicae uerita-
tis sicut se habet haec nra doctrina. Nos
enim nihil ex nob loquimur. ne humana
aestimatione collecta adnuntiamus.
Hoc enim decipere est auditores. sed ue-
ri pphēae auctoritate nob tradita & ma-
nifesta p̄dicamus. De cuius p̄scientia et
uirtute pphēica si quis ut dixi adliqui-
dum uult documenta suscipere sollici-
tus conueniat & impiger sit ad audiendū
& euidentes dabim² p̄bationes quib; uim p̄-
phēicae p̄scientiae. non solum aurib;
audire sed & oculis & iam uidere ac ma-
nu contrectare se credat. De quo cum
certa fide concoeperit iugum iustitiae
& p̄ccatis absq; ullo labore suscipiet.
Tanta inque in eos sentia & suauitate ut non
solū nihil ei laboris in eē causat. uerum
& amplius aliquid addisibi desiderat et
inponit. Cumq; haec & alia & his simi-
lia dixisset. & n̄ nullos ex his qui aderant
infirmos & doemonib; obsessos curasset.
gratulantes & d̄m conlaudantes turbas
dimisit. praecipiens eis ut ad eundē locū
& iā consequentib; dieb; audiendi gratia
conuenirent. Cumq; domi iam inter
nos essem² ac p̄pararem² ad eundē. Ingres-
sus quidā nuntiat appionē plistonicense

cū anubione nup uenisse ab antiochia & hos-
pitari cum simone. Tum pat̄ audiens ual-
de gauisus est & ait p̄tro. si p̄mittis uolo-
re & salutare appionē & anubionē quia
ual de amici mihi sunt. fortassis aut̄ anu-
bionem & iam suadere potero disputare
cū demente de genesi. Et p̄trus. p̄mitto
inquit & laudo qd̄ amicos colis. Uerum ta-
m̄ considera quomodo p̄pudētia di om̄a
tibi ex sententia concurrunt. Ecce enim
non solū affectio tibi p̄pria dō prestante re-
parata ē. sed & amicorū p̄sentia p̄curat.
Et pater. Uere inquit. aduerto ita esse
ut dicas. Et tū haec dixisset. abiit ad anu-
bionem. Nos aut̄ cū p̄tro positi p̄ totā
noctem. interrogando de diuersis & dis-
cendo ab eo delectatione ipsa doctrinae
& suauitate uerborū p̄uigiles mansim².
Et cum iam auror esceret. p̄trus intuens
me ac fr̄s meos ait. Miror qd̄ uisum sit
p̄tri ur̄o. Cumq; haec diceret supue-
nit pat̄. & inuenit p̄trū nob̄ dese loquen-
tem. Cumq; salutasset satis facere coe-
pit & causā exponere ob quā foris man-
sisset. Nos aut̄ respicientes ad eū expa-
uimus. uultū in eo simonis uidentes. uocā-
tam patris nri audiebamus. Cumq;
refugerem² eū & exsecrarem². stupebat

123
paxē qđ tam austerē cum eo agerem & barba
re solus tam petrus erat qui uultū eius na
turalem uidebat. Qui & ait ad nos. cur
expectamini patrē ur̄m. Cui nos una cum
matre respondimus. Hic nob̄ simon uidet.
uocem habens patris nr̄i. Et petrus. Uob̄
quidem uox ē quae maleficis mutata non ē
sola notā est. Mibi autē & iā uultū ei qui
alut ante simonis mutatus apparē & fausti
mani patris ur̄i notus est. Et intuens pa
trē ait. Causa quae coniugem tuā con
turbat ac filios. haec est species uultū inte
non uidet illa quae fuit sed facies exse
crandi simonis inte apparē. Et cū hęc
dicerē egressus quidā ex his qui antio
chiā p̄cesserant dicebat ad petrū. scire
te uolo mi domine p̄cere quia simon apud
antiochiā publicae multa faciens signa et
p̄digia nihil aliud populo p̄uasit nisi
quae ad tuū odium p̄tinent. Magum
te nominans maleficam. homicidā. & in
tantū eos aduersū te odiū concitauit. ut
magnopere desiderent si te usquā inue
nire quaeant & iam carnes tuas deuorare
& ob hoc nos qui p̄missi sum̄ uidentes ualde
commotū contra te ciuitatē in unum
conuenientes considerabam̄ qđ fieri opor
teret. Cumq; nullū uiderem̄ exitū rei

supuenit cornelius centurio missus a caesare
ad p̄sidem caesareae publici negotii gratia.
Hunc accersimus ad nos solā causā eius ei
quam mesti essem̄ exponimus ac si qđ possē
ut uiuaret hortamur. Tum ille promp
tissime remittit se eum protinus fuga
turū. si tam̄ consilio eius & iam nos adm
teremur. Cumq; nos polliceremur in
pigre cuncta gesturos ait. Caesar in
urbe roma & p̄p̄untias maleficos inquisi
tussit & perim̄. ex quib; plurimi iam p̄
empti sunt. Ego igit̄ diuulgabo p̄ami
cos meos ut istum magum capere uenisse.
& ob hoc missū ad uerare. Quo & iam
hic cū ceteris suis focus puniatur. Ur̄i
ergo qui cum ipso sunt occultae quasi un
de cumq; audierint dicent ei. qđ ego ad
ipsum capiendum missus sim. & certū
est qđ cum audierit fugiat. Aut si uos
aliquā melius uidetis dicite. Et qđ plura.
Ita factum est. antiochiā qui cū ipso erant
explorandi gratia simulati ubi didicerit
simon uentū eē ad se tamquā ingens sibi
beneficiū conlatū ab eis accipiens in fugā
ūsus ē. Discendens igit̄ ex antiochiā cum
ad herodoro huc uenit sicut audiimus
hoc ergo uisū ē nob̄ omnib; qui p̄ces simus
ut interim nunc n̄ ascendas antiochiā usque quo

uideamus si illo discedente odium qd^{de}
populo seminavit aliqua ex parte uacue-
tur. Cum haec insinuasset. is quidean-
thodina uenerat petrus respiciens
ad patrem nostrum ait. Faustiane a simo-
ne mago transformatus est uultus tuus
sic apparet. Putans enim quod a caesare
quaereretur ad poenam. territus fugit. & suum
uultum tibi imposuit si forte tu ipso ca-
pi & ad mortem duci possis ut filius tuus tristi-
tia moueret. Patrem uero ubi haec audi-
uit. cum lacrimis exclamauit. Hec enim
quit aestimasti petre. Nam & anubion
qui mihi ualde erat amicus. sub minist-
terio quodam mihi indicare coeperat de
infidus ei. sed infelix non credebam quia
nihil in eum commiseram mali. Cumque
omnis una cum patre tristitia & lacrimis
ageremur ut ea & anubion uenit ad nos
indicans nobis simonem fugisse pro nocte iu-
deam petentem. Videns autem patrem nostrum
plangentem & lamentantem se ac dicentem
infelicem me quia eum magum audiens non crede-
bam. Quid mihi misero accidit ut una die
recognit ab uxore & filius laetari non potuerim
cum eis sed ad priores miseras quas in errore
pauli reuolutus sum. Mater autem multo gra-
uius sparsis & laceratis omnibus plange-

bat. nos quoque in primatatione uultus patris
stupentes nec quid rei esse intellegere po-
teramus. Sed & anubion. omnis nos ita uidentem
affligi uelut mutus stabat. Tunc petrus
nos intuens filios eius ait. Mihi credite quod
hic ipse est pater uester. propter quod & moneo uos
ut quasi patrem seruus & seum. Dabit enim
deus occasionem aliquam qua deposito simonis
uultu euidentem patris uisus idem suam recu-
perare possit effigiem. Et ad patrem con-
uersus ait. Ego tibi promiseram salutare
appionem et anubionem quos tibi ami-
cos a puero fuisse dixeram. non tamen cum
simone loquereris. Et pater. peccavi in-
quit fateor. Tum anubion. & ego
inquit cum ipso rogo & deprecor te ut
ignoscas seni uiro bono & generoso seductus
est infelix & ludibrio factus a nominato
mago. Dicam enim quomodo res gesta est.
Ubi uenit ad salutandos nos contigit ut
in ipsa hora circum starem simonem
audientes eum dicentem quod fugere uelit
in ipsa nocte. Audisse enim se quod uene-
runt quidam & iam ad hanc laodiceam
ciuitatem qui eum ex precepto imperatoris
comprehenderunt. Uelle autem se in hunc
qui nuper ingressus est faustianum omnem
conuertere furorē. & ait ad nos. Tantum

124
inquit uos facite eum cenare uobiscum et ego un-
guentum quoddam componam quo cenatus pungu-
erit faciem suam & ex eo mecum uultum omnibus habere
uideatur. Uos autem herbae cuiusdam succo facies per-
unguemini prius & non fallamini de immuta-
tione uultus eius. Ita ut exceptis uobis aliis omnibus
simon esse uideatur. & cum ille haec nobis dice-
ret ait ad eum. Et quid tibi ex hoc facto confert
lucrum. Tum simon. primo inquit ut ipsum
comprehendant qui me quaerunt & me desinant
quaerere. Si uero etiam punctus fuerit
ad caesarem ut luctum maximum habeant si-
lii sui qui me derelicto confugerunt ad petrum
& sunt modo adiutores ipsius. Ego autem
confiteor tibi petre quod uerum est. Tum ui-
tunc faustiano indicare haec sed neque
spacium nobis ipse simon dedit ut posse-
mus secretius loqui & plenius ei consilium
simonis aperire. Inter ea circa media
noctem simon iudicem petens auis fugit. De-
dixit autem eum athenodorus & appion. Ego
autem simulavi inaequalitatem corporis
ut domi remanens facerem hunc ueloci-
us ad uos redire. si forte possit aliquo mo-
do occultari apud uos ne ab his qui simo-
nem quaerunt comprehensus ad caesarem per-
ducatur & pereat gratis. Et nunc sollici-
tus pro ipso ueni uidere eum & redire ante

quam superueniant illi qui deduxerunt
simonem. Et conuersus ad nos anubion
ait. Ego anubion patris uerum uul-
tum uideo. reuera quia punctus sum pri-
us ab ipso simone sicut narrauit nobis
ut oculis meis uera faustianam faciem
appareret. Unde satis stupeo & ad-
miror artem simonis magi. quod uos stan-
tes modo non agnoscatis patrem uerum. flet
tibi autem patre & matre hac nobis omnibus
pro his quae acciderant. motus miseratione
etiam anubion flebat. Tum pe-
trus misericordia promotus restitutum
se promittit faciem patris uerum dicens ad
eum. Audi faustiane cum nobis prius uita-
litatis aliquid contulerit error iste trans-
formati uultus tui & ministrauerit ad ea
quae uolumus. Tunc ego uerum tibi uultus
tui imaginem reddam. si tamen prius
quae a me tibi fuerunt imperata per-
fugeris. Cumque patris uerum impleturum
se cuncta quae iuberet & omni promitteret
nisu. tantum ut propria recuperaret
effigiem. Petrus ita coepit. Ipse autem
tuis audisti quod unus ex his qui promissi
fuerant regressus ex antiochia nuntia-
uerit. quomodo simon ibi positus turbas
aduersum me conuocauerit. atque in

odiu mei tota inflammauerit ciuitatem.
Magum me & homicidam accedo epro
re confirmans. Intantū ut desiderent si
me uideant & iā carnes meas deuorare. fac
ergo qd ego dico tibi relinquens apud me
dementē. p̄cede nos antiochiā cū coniuge
tua & fausto ac faustino filis tuis. sed et
alios mitte tecum quos mihi uidebit qui
obtemperent his quae p̄cepero. Cū ergo
una cū ipsis antiochiā ueneris quando qui
dem simon uideris publice stans p̄dica
poenitentia tuā & dic. ego simon denun
tiouob & confitear me omnia sefellisse de
p̄sro. Ille enim neq; seductor neq; ma
gus neq; homicida neq; duduhocū aliqd
quaerūq; contra eū locutus sū. sed dixi
illa omnia furore commotus. Obsecro
ergo uos ipse ego quid dudū causas odi uob
contra eū dederam. ut nihil tale de eo sen
tatis. Sed deponite odiū cessate ab in
dignatione quia uere adō ad salutē mun
di missus ē discipulus ueri p̄ph̄e & ap̄t̄s.
p̄p̄e qd̄ suadeo ortor & moneo ut ipsum
audiatis. ipsū credatis p̄dicanti uob ueri
tate ne forte si spreueritis eū ipsa & iam
subito ciuitas uia perat. Quā uero ob
causa haec nunc uob confitear indicabo
ac nocte anḡl̄s dī corripuit me impium.

& cur inimicus essem ueritatis p̄coni uehe
mentissime flagellauit. Dep̄ce ergo uos ut
& iam si ego ipse post hoc ueniens ad uos aliqd
tempta uero aduersū p̄c̄rū dicere ne susci
piatis nec credatis. Confitear enim uob ego
magus. ego seductor. ego deceptor fui. sed pe
nitentia ago. licet enim p̄poenitentia priora
male gesta delere. Cum haec petrus intima
ret patri. Ille respondit. Scio qd uelis nec
labores ultra. Intellexi enim & noui qd oport
eat cū locum uenero p̄sequi. Et petrus
iterum suggererat eidis. Cum ergo ue
neris ad locū & uideris populū ex sermone
tuo conuersti & depositis odiis recipere desi
deriū nr̄i mitte & manda mihi & statim
uentam. Cum autē uenero sine mora alie
num hunc ate uultū effugabo & tuū p̄priū
quarta somnib; notus est reddam. & his
dictis fr̄s meos p̄ficiaci cum ipso iube & ac
mattidia ex familiarib; simul sunt.
Mat̄ recusabat p̄ficiaci simul & aiebat.
Quasi adultera mihi futura uideat si uul
tui simonis conueneru sim. Qd & si cogar
simul ire impossibile est ut in eodē lectulo
cū ipsa laceam. sed nescio t̄ si p̄ficiaci simul
adquiescam. Et cū ualde rennuer & anu
bionortari eū coepit dicit. Crede mihi & petro
sed & ipsa uox nr̄i tibi faustinianū eē p̄suadē

† mat̄ nr̄am & quosdā

coniugē tuū quē uere non min⁹ ego diligo quā
 tu. Deniq; & iam ego ipse uobiscum ueniam.
 Et cum haec dixisset anubion p̄misit matē simul
 se p̄fecturū. Tum ego conpetenter aio. Ds
 negotia n̄ra componit. habem⁹ enim nobiscum
 & anubionem astrologum. Cum quo si antio
 chia uenerimus de genesi adtentius disputabi
 mus. Cumq; post mediam noctem pat̄ n̄r ai
 his quos iusserat p̄ctus & anubione p̄fectus
 esset maturae. priusquā p̄cederet addispu
 tandū petrus. regressis illi qui deduxerant si
 monem id est appion & athenodoros & uene
 runt ad nos requirentes pat̄r meum. Pe
 trus uero ubi cognouit iussit eos introire. & cū
 consedisent. ubi ē aiunt faustimianus. pe
 trus respondit. nescimus. Uesper enim post
 quā ad uos uenit. ultra nulli uicium uisus ē.
 Haesterno tamē die mane simon uenit que
 renseū & quia nihil illi respondim⁹. nescio
 qd ei uisum sit faustimianū seē dicebat.
 Qd cum ei nemo crederet & fletus & dolens com
 minabat⁹ p̄empturū sem & ipsū. & p̄ haec
 abiit ad mare uersus. Haec cū audisset
 appion & ceteri qui cū ipso erant. ululatu
 deder⁹ grande dicentes. qd hoc fecistis cur
 n̄ recepistis eum. Et cum uelut atheno
 doros dicerem illi quia ipse faustimian⁹ pat̄
 tuus appion p̄ueniens eū. Concoeperimus

Inquit a quodam quia cum simone p̄fectus ē.
 Ipso faustimiano dep̄cante eum p̄ eo qd noll⁹
 filios suos uidere quia credentes iudeierant.
 Nos ergo cū audissemus haec. uenim⁹ eū hic
 requirere. sed quia hic non est appar⁹ quia
 uere dix⁹ qui nuntiavit eū cū simone p̄fectū.
 Hoc ergo nuntiauim⁹ uob. Ego autē de
 mens ubi intellexi consiliū petri quia uolue
 rit eis suspicionem dare qd ab ipsis quae
 rendus esset & sero ex uttimerent & fugerent.
 Coepi uiuare consiliū eius. & aio ad appi
 onem. Audi carissime appion. Nos qd bo
 num credimus & iam patri tradere uolum⁹.
 Qd si noluerit recipere sed magis ut dicas
 exhorrescens nos fugat. asperum sit fortasse
 qd dico nec nos de eo curamus. Et cum haec
 dixissem quasi exsecrantes credulitate meā
 discedunt uestigia simonis. & sequenti die
 conperim⁹ insequentes. Inter ea cum petrus
 ex more cotidie populū doceret & uirtutes
 multas ac sanitates efficeret. p̄ dies decem
 uenit quidā n̄rorum ab antiochia missus
 a pat̄re. annuntians nob quomodo publice
 staret & pat̄r simonē quidem qui in uultu
 ei uidebat⁹ accusans. p̄ctū uero in men
 sis laudib; p̄ferens & omni populo com
 mendans ac desiderabile faciens ita ut om̄s
 ex eius sermone mutati desiderarent eū uidere.

Multos autē tantum in petri amore uenisse
ut se uident in patre quasi in simonem. & ma-
nus ei uelint inuicere. uelut qui tantū mali
commisissē in petrum. Propt̄ qđ aiebat.
Ad p̄p̄ta nescite perimatur. In amore
enim magno positus uelociter misit me ut
sinemora uenias quo uiuente ^{eu} occupes simul
& crescenti erga tui desiderium ciuitati
oportunus appareas. Aiebat & iam qm̄ mox
urbem antiochia p̄at̄ ingressus ēēē quasi
ad simonem omnis populus ad eum collect̄
est. Et coepit omnib; confiteri publice
secund̄ ea quae populi restauratio flagi-
tabat. Nam quaecumq; om̄s simul nobi-
les & diuersi simul diuites ac pauperes
conuenissent sperantes aliquid ab eo more
solito prodigia posse fieri om̄s hac uoce allo-
quit̄. Diu est qđ me simonem infelicissi-
mū hominū patientia diuina sustinet.
Nam quicqđ in me mirati estis non uerita-
tis misterio sed doemonum m̄dacis et
artib; gestū ē ut uerā fidem euerterem
& meā animā condemnare. Confitece
me om̄a de p̄ro fuisse mentitū. Ille
enim neq; magus neq; homicida umquā
fuit. sed adō ad salutē ur̄am omniū mis-
sus ē. Quē si ex hac hora contempnendū
putaueritis. certū sit apud uos qđ possit

ipsa ciuitas sua repente deperire. Quae
autē causa sit uitaet uob̄ ultro confitear ab
angelo dī hac nocte uehement̄ correptus sū.
& car̄ ei inimicus existere im uehementissime
flagellatus. De p̄ro ergo uos ut si ego ipse
ex hac hora app̄ruero os meū contra eum p̄p̄cia
tis me ab aspectu ur̄o. Ille enim inmundus de-
mon salutis hominū inimicus p̄ os meū contra
ipsum loquit̄ ne p̄ eū uos contingatis ad uitā.
Qđ enim ars magica p̄ me uob̄ potuit. uirtu-
tis ostendere. Canes feci aereos latrare &
statuas moueri figuras mutare hominum
& subito ab aspectib; hominū absentari. Et
p̄hec debuitis artem magicā exsecram.
quae ut uob̄ miraculū inane p̄tendere
animas ur̄as diabolicis laqueis inmodabat
ne crederet̄ is petro qui & languentes in no-
mine eius a quo missus ē curat et demones
fugat. ac caecos inluminat. & paralyticis
salutē reddit & mortuos suscitāt. Haec
& his similia ^{multa} p̄sequente & sequeari coepit
populus. & dabant fluxū & gemitū quia
peccas̄ fene in p̄sū credentes eū eē magū
et impiū. Eodē uō die ad uesperā restituta
ē in faustiano faaes p̄pria. & recessit ab eo
aspect̄ simonis magi. Audiens autē simon
uultū suū in eo ad petri gloriā p̄fuisse.
festin̄ p̄uenit petrū & agere cupiens artes sua

ut a Faustiano eius similitudo recederet. Cum
 hoc iuxta uerbu apti sui xps impleisset. Uiden-
 tes aut mccc & aquila p pdicatione necessa-
 ria paternam faciem restitutu gratias agentes do-
 neu pmisser ulterius loqui populo. Simon aut
 coepit licet occultae p amicos suos & familiares
 ambulare & amplius petro derogare qua antea.
 Tunc om̄s expuentes in facie eius expuler eum
 de ciuitate dicentes. Tu eris reus mortis tuae
 si ulterius locutus contra petru. hoc tibi credi-
 deris ee uenendu. Quib; cognitis petrus poste-
 ra die conuenie. nte populo iube. & uno ex his
 qui sequebant eu ordinato eis ep̄o alus & iam
 p̄tris baptizatis quoq; plurimis. Et omnib;
 qui erant uexati languorib; & demonib; sa-
 nitati redditis demor̄at̄ ibi aliud tridit. **C**on-
 t̄is itae compositis uale dicit eis p̄fiscit̄ alaodi-
 cia multu desiderabilis antiochensiu plebi. **E**t
 coepit p mccc & aquila tota ciuitas audire
 quia petrus aduentur̄. Omnis aut̄ populus
 antiochae ciuitatis audiens petru uenire occur-
 runt ei. Et poene om̄s maiores natu & nobi-
 les cinere aspsi in cepita poenitentia agentes
 qui contra pdicatione ei magum simone susce-
 pissent. Haec & his similia psequentes offera
 uexatos languorib; & demonis fatigatos. pa-
 salticos quoq; & diuisa pericula patientes. &
 erat infinita multitudo simul languentium

quos uident petrus non solu poenitentia agere
 qd de eo male sensissent p simonem uerum
 etiam & tam integra fidem exhibere do ut
 etiam om̄s diuersas egritudines patientes cre-
 derent peum posse saluari. Expandit
 ad caelum manus suas & cu lacrimis oratione
 effundens gratias referens do dicebat. Be-
 nedico te pat̄ predicande qui omnē uerbu
 & pmissum filitui adimplere dignaris ut
 cognoscat omnis creatura quia tu solus in
 caelo & in terra. Haec & his similia dicit.
 Ascendit in eminentior loco. & iussit ante
 se poni omnē multitudinē aegrotantiu.
 quos om̄s ac uoce allocutus. simile uobis
 hominē me esse uidentes. Nolite putare
 qd a me possitis recuperare salutē uram.
 sed peū qui de caelo descendens ostendit
 credentib; sibi integrā anime & corporis
 medicinā. Unde uox ura testem habet
 hunc omnē populū quia ex toto corde
 creditis in dño ihu xpo. ut sciant etiam se
 ipsos ab ipso posse saluari. Cumq; omnis
 multitudo infirmantium una uoce da-
 mar̄. hunc ee uerum dñm que p̄rus
 adnuntiat. subito immensū lūm̄ gratie
 di in medio plebi apparuit. & coepit pa-
 saltici currere ad pedes petri sam. cœci
 recuperato uisu clamare. claudi restau

rato gressu gratias agere. languentes recepta
sanitate gaudere. nonnulli & iam solo flatu
uiuentes iam sine sensu et sine uoce recupera-
ti sunt. Omnes quoque lunatici & pleni demo-
nes liberati sunt. Tanta itaque spiritus sancti in illa
die gratiam suae uirtutis ostendit. ut omnium
nimo usque ad maximum una uoce confiterentur
dominum. & nemulus in moret. Intra septem dies
plusquam dies decem milia hominum creden-
tes deo baptizati sunt scificatione consecrati
itaque omni auiditate desiderio theophilus
querat cunctis potentibus in ciuitate subli-
mior. domus suae ingentem basilicam eodem
nomine consecrasset. In qua post apostolo
constituta est ab omni populo cathedra. et
omnis multitudo cotidie ad audiendum
uerbum conueniens credebat sanae doctri-
nae quae sanitatum est efficacitas affirma-
bat. Tum ego clemens cum fratribus meis
& matrem patrem adloquimur. utrum
aliquae infidelitatis in eum reliquiae re-
mansissent. At ille. uenite ait & uide-
bitis coram petro quantum in me fidei cre-
uerit incrementum. Tunc accedens fau-
stiman proclit ad pedes petri dicit semina
uerbitum quae ager me mentis accepit
lam nata sunt atque ita ad secunda matu-
ritate pueritum sicut nihil desit nisi utapa-

leis in spiritali illa tua desecet falce & repones me
in borreo dominico. facias me mensae diuinae
participem. Tum petrus cum omni alacritate
adprehendens manum eius tradidit eum mihi cle-
menti & fratribus meis dicit. sicut tibi pater filios re-
stituit deus. ita & pater filii restituit deo. In-
dixit autem ieiunium omni plebi. & ueniente die
dominica baptizauit eum. atque in medio po-
puli ex conuersione eius materiam sumens
omnes causas eius exposuit. ita ut omnis ciuitas
quasi angelum eum aspiceret. & non minore
ei gratiam quam apostolo exhiberet.

**EXPLICIT LIBER DECIMUS
EPISTOLA CLEMENSIS
AD IACOBUM INCIPIT**

Clemens iacobo domino & episcopo episcopo-
rum regenti hebreorum sanctam ecclesiam
in hierosolymis. sed & omnes ecclesias
quae ubique diuina prudentia fundatae sunt. cum presbi-
teris et diaconibus & ceteris omnibus fratribus pax
tibi semper. Notum tibi facio domine quia si-
mon petrus qui uere fidei merito et integro
praedicationis obtentu fundamentum esse ecclesiae
definitus est. Qui de causa & iam domini ore di-
uino cognominatus est primus. qui fuit primi-
tiae electionis domini apostolorum primus. cui & pri-
mo deus pater filium reuelauit. cui & christus conpe-
tenter beatitudinem contulit. qui & uocatus est

et electus. & comitatus a dno et comes effectus
 tamquam bonus & pbatissimus discipulus.
 Qui occidentis obscuriorem mundi plagam
 uelut omniu potentiae inluminare pceptus
 est. Quiq; & integre potuit implere pceptu
 Sed quo usq; sermonem ptabo refugiens indi
 care qd triste est qd quidem necesse est. Licet
 tarde pferre. Hic deniq; ipse petrus qui pin
 mensa caritate qua erga omnes homines ge
 rebat. palam cum omni fiducia aduersante
 & iam tunc anno totius mundi bonu pdicare
 non destitit. & regem omniu scotorum porbe
 terre & usq; ad ipsius romane huius urbi noti
 tiam ut & iam ipsa saluaretur inuexit.
 Hic in qua ppietate patiendū ui pntē uita
 finiuit. In ipsi aut diebus quibus uitae fine
 sibi imminere pntē sit in conuentu frim posi
 tus ad pphensa manu mea repente consurgens
 in aurib; totius ecclesiae haec paulit uerba.
 Audite me frs & conserui mei qm sicut edoc
 tus sum ab eo qui me misit dno & magistro
 ihu xpo dies mortis meae instat. dementem
 hunc epm uobis ordino. cui soli meae pdicatio
 nis et doctrinae cathedram credo. qui mihi
 ab initio usq; ad finem comes in omnib; fuit.
 Et p hoc ueritatem meae pdicationis agnouit
 qui in omnib; temptationib; meis fortius exi
 tit fideliter per seuerans. Quē p pcederis

exptissim dñi colentem & homines dila
 gentem. castum discendi studium deditum.
 Sobrium. benignum. iustum. patientem
 scientem ferre non nullorū & iam ex his
 qui in uerbo di instruuntur iniurias.
 Propter qd ipsi trado ad dno mihi datam
 potestatem ligandi & soluendi. ut de om
 nib; quibus cumq; decreuerit in terris
 hoc decretum & in caelis. ligabit enim
 qd oparetur ligari. & soluet qd oportet solu
 Tamquam qui ad liquidum ede regulā
 nouerit. ipsum ergo audite. Saentes quia
 quicumq; contristauerit doctorē uerita
 tis peccat in xpm. & patre omniu excuset ^{ad m. d. p. u. l. i. g. d.}
 uat dñi. p pē qd & uita carebit. ipsum
 aut qui p est ceteris oportet me dici uices
 agere. & non fere bestiae furore commo
 ueri. Haec eo dicente ego p cadens ad pe
 des eius rogabam excusans me & declinans
 honorem cathedre simul & potestatem.
 At ille respondens. p hoc inquit ne me
 rogaueris. Hoc enim fieri statutū est mihi
 & eo magis quo excusatus. Quia haec cathe
 dra eū qui cupit eā & audacter expeat
 non requirit. Sed ornatum morib; et in
 uerbo di eruditū. Qd si eēt alius melior
 qui mihi audite tam sedulus adstiteris &
 aut tam plene doctrine meae rationē

coepiss& sed & ecclesiasticas dispositiones ame
tam plene didiciss&. habens alium talem
non te cogere bonum opus suscipere no
lentem. Sup'fluū est ergo alium querere
cum primitias eorū qui ex gentib; pmeral
uantur. & p capue huius urbis te primum
obtulim dō. Sed & aliud intueri qua
si periculū peccati timens suscipere refugis
edz gubernacula. certus esto quia ampli
us peccas qui populū dī uelut in fluctib;
positum & perditantem cum possis uiuare
subter fugis. Tū tantum modo habens con
siderationē. & non qd̄ in commune & om
nib; expedit puidens. Sed cer̄ esto qd̄
necesse est resuscipere omne periculum.
Quia nec ego p salute omnū ab obsecran
do cessabo. quanto ergo citius mihi ad
que ueris. tanto me citius meroris etris
tūae labore releuabis. Noui & iam
hoc & clemens qd̄ tibi tedia & molestias
pericula & iam & obpbra in eruditi
uulgi indocilib; conciliem. Quae tu
tamen scio qd̄ fortit̄ & constanter ferat
respiciens ad illā spem quae tibi apud
dīm patientiae pparat coronam. Sed
& illud te cupio mecum iusta ratione
p spicere quando maxime opera tua
indige xps. nunc cū inimicus aduer

sus sponsam eius commouet bellum. An in
futuro temp̄ quando iam xps post uictoriā
triumphabit nec ultra ullius ope indigebit.
Quis non & iam parui sensus intellegat qd̄ istud
est temporis in quo opera tuā xps requirit.
Tota igitur mente in p̄senti necessitate p
be opera tuā & auxiliū in plus exhibe regi
optimo remunerationes magnificas post
uictoriā reddatur. Libenter ergo sus
cipe episcopatus officium. Et maxime
quo ecclesiasticas dispensationes ame plu
biliter didicisti. ut salus eorum qui p nos
confuger̄ ad dīm nequaquam uacillet.
Uerum tamen & breuit̄ te de ipsius dispen
sationis ordine coram omnib; uitae huius
commonere necessarium duco. Te quide
oportet in rephensibilit̄ uiuere & summo
studio niti. ut om̄s uitae huius occupatio
nes abicias; ne fidei uisor existas; ne aduo
catus letium fias; Ne ue in ulla aliqua
Occupatione p̄suis inueniaris mundialis
negotii cuiuscumq; occasione pplexus.
Neq; enim iudicem aut cognitorē secula
rium negotiorum hodie te ordinare uult
xps. iatine p̄focatus p̄sentib; hominū curis
non possis uerbo dī uacare; & secundum
ueritatis regulā sercet nere bonos amalis.
Ista namq; opera quae tibi minus congruere

p plexus. i
nificatus. vel
rasticatus. vel
punitus

Varillare w
sithwenisten

Censurij. v.
concluidy

superius exposuimus. exhibeant sibi inuice
 discentes, id est laici, & te nemo occupet ab his
 studiis, pro quae salus omnibus datur. Sicut
 enim tibi impietas crimen est neglectus
 uerbi dei studii, sollicitudines suscipere secu-
 lares, ita unquam laicorum peccatum est,
 nisi inuicem sibi & iam in his quae ad commu-
 nis uitae usum pertinent operam fideliter
 dederint. Te uero securum facere ex his
 quibus debes uacare omnes communiter
 elaborent. Quod si forte a se metipsis hoc
 laici non intellegunt, per diaconos edocen-
 di sunt, ut tibi solius ecclesiae sollicitudi-
 nem derelinquant, quo ipsam ut dignum
 est dispensare sufficiat, & ueritatis uer-
 bo abundantius possis & studiosius deser-
 uire. Si enim mundialibus curis fueris oc-
 cupatus, & te ipsum decipies, & eos qui
 te audiunt. Non enim poteris quae ad
 salutem pertinent plenius singulis quibusque
 distinguere, et ex eo fit ut & tu tamquam
 qui non docueris quae ad salutem hominum
 pertinent perimaris, & discipuli per ignorantiam
 pereant. Idcirco ergo tu quidem ad hoc
 solum uacato uti oportune & sine inter-
 missione doceas uerbum dei, ut quae salutem
 consequi possint. Illi uero cum tanta re-
 uerentia tua uerba suscipiant, ut quisquam

legatum te & pacem esse ueritatis. Et quod
 cumque ligaueris super terram esse ligatum etiam
 caelo, & quaecumque solueris & iam tibi esse
 soluenda. Quoniam quidem & tu ut dixi quae
 oportet ligabis & quae expedit solues.
 Ad te quidem qui praesentia ista sunt monita et
 his similia. Ad presbiteros uero sint ista:
 Ante omnia ut pudicitiae studentes, adoles-
 centes nuptiis iungant, quo calore feruen-
 tis aetatis conjugali lege prouent, sed
 ne impuerois, quidem curam habere
 huiusmodi neglegant, quia in multis
 & iam cum senuerit cor pro concupiscen-
 tia uigilant, ne forte ergo fornicationis
 labes occasione accepta, tamquam uene-
 num pessimum serpat in uobis. Cauere
 & anteuenire necessarium est, ne quod in
 uobis adulterii occultum conalescat in-
 cendium. & quod in omnibus peccatis adul-
 terio grauius, secundum namque in poenis ob-
 tinet locum. Quoniam quidem primum illi
 habent qui aberrant a deo & iam si sobrie
 uixerint, propter quod uos, oportet ecclesiam
 excolat & adornate sponsam christi adpudi-
 citiam. Sponsam autem dico omnem ecclesiam, id est
 congregationem credentium. Quae si pu-
 dica fuerit inuenta a sponso suo in gentibus,
 ab eo donis & muneribus honorabitur, et uos

Sup terram

Considera pbr

uelut ministri sponsae & amici sponsi ingenti
gaudio ac letitia p̄fruemini. Si uero sponsa
haec repta fuerit commaculata peccatis.
ipsa quidem tam quā indigna tradatur
regalib; thors. uos aut̄ poenas dubitatis. Si
forte puram negligentiam t̄ desidiam ob
reperit contagio seu peccata. Idcirco
igit̄ ante om̄a sobrietas & pudicitiae
solicitudinē gerit / ualde enim apud
d̄m graue crim̄ d̄r fornicatio. Cuius spe
cies quidem s̄ plures sicut & ipse uob̄ cle
mens diligent̄ exponat̄. Uerum tam̄ pri
ma species adulteriū est. uirum propria solū
modo uxore n̄c̄ contentū. & mulierem
n̄ proprio tantum reseruare uirō. Si ergo
castus fuerit quis d̄m̄ potest & huma
nus & misericors fieri p̄ qd̄ & ipse & aeterna
ad̄o misericordia consequat̄. sane sic
adulteriū uenenuū cunctis malis p̄nitio
suis est. Ita amor fratern' & caritas tota
us boni fastigium tenet. Et ideo diligite
om̄s fr̄s uros. & cum religione ac miseri
cordia respicite ad om̄s. Orfam̄ ex
hibet̄ uos m̄ & ipsos parentes. uiduis
uiruū curā inpendite cū omni cari
tate quae necessaria s̄ p̄bentes.
Iuniores tam̄ uiduas nuptiis copula
te. his qui ignorant artificia

exquirite honestas aliquas occasiones quib; uictū
necessarium quaerant. Artificib; uero opera p̄
uideat̄. Debilib; misericordiam facite. Scio aut̄
haec om̄a facturos uos. si caritate p̄ceteris. & ante
om̄a in uro corde figatis. Cuius caritatis recipi
endae & habende maximum erit fomentum.
si frequenter inter uos metip̄os communē cibū
ur̄m mensamq; faciatis. & in quantum unusquisq;
p̄ual & crebrius panes & sales suos cū suis fr̄ibus
sumat. per haec enim praecipue caritas com
parat̄ & causa totius boni in uuis modi com
munionē consistit. Ubi aut̄ pax & bonitas sibi
& salus / p̄p̄t̄ qd̄ communes facite cibos uros
cum his qui secūm d̄m̄ fratres sunt / quia p̄ hec
temporalia officia pacis & caritatis fructib; gau
dia & aeterna mercedumini. Multo aut̄ sollicitius
esurientes reficite / & sicientib; potum date / nu
dis uestimentum / Aegros uisitate / & eos qui
in carere sunt / p̄ ut possibile est uiuate / pere
grinos satis p̄mpte in domib; ur̄is suscipite. Et
ne om̄a nunc singillatim dicā omne bonū ipsa
p̄ se si uob̄ fuerit caritas facere uos docebit.
Sicut e contrario eos qui a salute alieni sunt
omne malum facere odium doceat̄. Si qui ex
frat̄ib; negotia habent inter se / apud cognito
res seculi / non iudicentur / sed apud p̄r̄bos eccl̄e
quicquid illud est dirimatur / & omni modo
oboediant statutis eorū. Supra om̄a autem

obrepere. illatenē
minime

Principium. 17.
transpositum.

Stephanus. filius. n̄ filia
sine p̄r̄e et m̄re.

auaritia fugite quae homines occasione praesentis lucri ab aeternis separat bonis. pondera mensuras. stateras plocis quibusq; aequissima custodite. deposita fideliter restituite. Quae omnia & si qua sunt his similia. ita demum sollicitate & diligenter implebitis; si futurum dei iudicium sine intermissione in uero corde uoluatis. Quis enim peccare poterit. si semper ante oculos suos dei iudicium inponat quod in finem mundi certum est agendum. ut tandem qui in hac uita bene gesserunt consequantur reposita bona; peccatores autem ut consequantur praeparatas & repositas poenas. De quibus ita futuris dubitare omnino non possumus. Siquidem haec omnia ita esse uentura uerum nobis prophetae praedixerit. Unde & uos qui estis ueri prophetae discipuli abicite a cordibus; utis ante omnia discordias & animorum dissensiones; ex quibus omne opus malum procedit; & benignitatem ac simplicitatem totamente seruate. Quasi forte alicuius cor tluoret infidelitas & aliquot malum ex his quae superius memorauimus latenter inrepperit. Non erubescat; qui animae suae curam gerit confiteri haec; huic qui praesens est; ut ab ipso puerbum dei & consilium salubre curatur. quo possit fide integra & operibus bonis poenas & in ignis effugere; & ad perpetuae uitae

prima puenire. Diaconis uero ecclesiae tamquam oculi sint episcopi deerrantes & circumlustrantes cum ueracundia actus totius ecclesiae; perscrutantes diligentius; si que uideant uicinum fieri praecipuum & proximum esse peccato; ut referant haec ad episcopum; et commoneari ab eo possit; si qui in praecipuum lapsus est; uti reuocet & non corruiat in peccatum. Neglegentiores quoque & eos qui rariius ad audiendum uerbum dei accedunt nec sollicitate ad episcopum tractatum conueniunt ipsi commoneant & hortentur. Si enim assensum ad audiendum non solum uitae & nae ex salubri commonitione capient lucra; Uerum & quaecumque; ille tristitia est merores quae ex presentibus necessitatibus; & dudum; temporum ueniunt; quaeque; malorum sermonibus; in corde suo ueluti iaculi defixa circum ferunt; abicientur omnia praedicatione ueritatis & uitae & nae doctrina & eruditione purgata. Alioquin simul to tempore auditum subtrahant a uerbo dei; & remaneant incultu uitorum; sine dubio dum miser absentibus; & quod aliud nisi ad ignem talis haec terra praeparabitur. De his ergo ut diximus diaconibus; cura sit; sed & eos qui secundum carnem egrotant; sollicitate perquirant; & plebi si forte ignorat

Indicent debis ut & ipsi uisitent eos. & quae
necessaria s^{ibi} p^{ro}beant eis cu^m conscientia eius
qui p^{ro}est. Quam^{vis} & iam si d^{omi}nam fecerint
non peccabunt. Sed & de peregrinis si
milit^{er} ep^{iscop}o suggerant resouendis & cetera
his similia quae ad cultu^m ed^u & disciplina^m
eius p^{ro}ueniunt diaconis curae sint qui ca
thetizant hoc est qui uerbo instruunt in
cipientes. quos primo oportet ut & ipsi
instructi sint. De anima est im agitur
hominu^m. & oportet eum qui docet & in
struit animas rudes e^{ss}e talem ut pinge
no discentiu^m sem^{et} & ipsu^m p^{ro} aptare
& uerbi ordinem paudientis capacit^{ate}
dirigere. Debet ergo ipse ad primae
e^{ss}e eruditus & doctus in reprehensibilis. ma
turus. in pauidus sicut ipsi p^{ro}babitur fore
dementem hunc post me. Multu^m est
aut^{em} si ego nunc de singulis quae unus quisq^{ue}
habere debeat p^{ro}sequar. Uerum tam illud
est qd p^{ro} ceteris ab omnib^{us} uob^{is} cupio in commu
ne seruari. ut concordia teneatis p^{ro} qua
solum potestis potu^m quicquid intrare. et
ciuitate regis summi quae pax nominat^{ur}
habitare. Similis namq^{ue} est omnis e^{ss}e
status nauis magnae quae p^{ro}undosu^m pela
gus de duob^{us} sit locis regionib^{us} uis^{us} potat
ad uia^m potentis regis urbem p^{ro}perare cupi

entes. Sit ergo nauis huius domini ipse omp^{er}
ds. Gubernator uero xps. Tum de inde
p^{ro}te officium ep^{iscop}i impleat. p^{ro} b^{is} nauarum.
diacones dispensatorem teneant locum.
hi qui cathetizant nauitologis conferant^{ur}.
Ep^{iscop}ib^{us} aut^{em} totius fraternitatis multitu
do sit similis. Ipsum quoq^{ue} mare hic mundus
habeat^{ur}. Uentoru^m uero uarietates e^{ss}e turbi
num diuersis temptationib^{us} conferantur
p^{ro}secutiones ac tribulationes & pericula
fluctib^{us} exaequantur. Terrem uero sp^{irit}
quit de torrentib^{us} & de conuallib^{us} spirant
p^{ro}p^{ro}phetaru^m & p^{ro}p^{ro}phetu^m imp^{ro}b^{is}
doctrinae uerba ducantur. p^{ro} montoria
uero & loca confragosa. hi qui in potestatib^{us}
sati sunt iudices & pericula minant^{ur} ac mor
tes. bitalassa uero loca quae duplicibus
unde fallacis uestib^{us} uerberant^{ur} dubis m^{en}te
& de p^{ro}missionu^m ueritate nutantib^{us} conse
rant^{ur}. Adque his q^{ui} in rationabili fide m^{en}te
ratione discuntur. Hypocritae uero
et dolosi piratis similes habeant^{ur}. Iam uero
rapidus uertice & tartare caribdis & saxis
Inlisa nauis fragia ac mortifere submersiois
qd aluit estimanda s^{ibi} qua peccata. Restat
igit^{ur} quo h^{ic} nauis cursu p^{ro}perata possit
portum desideratae uis^{us} intrare. Ita do p^{ro} con
fundere nauigantes ut mereant^{ur} audiri.

prom. anterior p^{ro} namy

p^{ro} montoria s^{ibi}nt montes
in mari ut in litore maris
bitalassa uia p^{ro}culo s^{ibi}o maris

Caribdis monstru^m in marino
ut p^{ro}culu^m in mari

Audiri autē adō ita demum merebit^r. si oratio
 nes suas dō bonis morib; & bonis operib; adiu
 uent^r. Sed ante om̄a cum quiete & silentio.
 epib; itē id Luca in suis unus quisq; resideant lo
 cis. ne forte p̄ in quietudine & inconditos inui
 lesq; discipulis si passim uagari coeperint. Tab
 officio suo nauis impediunt t̄ in alterū latus
 p̄ in quietudine eorum nauis pressa demergat.
 Nauicologidemercedib; commaneant & nihil
 omnino qđ ad diligentia t̄ disciplina p̄ in &
 diacones negligant. p̄ in bi uelut nauis ap
 tent singula ad instructionē nauis diligent
 et instruat quaeq; in suo temp̄ requiren
 da sunt. Ep̄ tamquā p̄ in ca uigilanter
 et sollicitate gubernatoris uerba custodiat xpi
 saluatore. In gubernator ecclē suae diligatur
 ab omnib; et ipsius solus p̄ in ceptis ac uisus
 credat et obediatur omnis ecclā. Dō quoq;
 indefinenter supplicet ac uocet de p̄ in peri
 tate uentorum. Nauigantes omne tribu
 lationē et omne periculū sperent tamquā
 in mare p̄ in fundū mundi stius. & uitae humane
 pelagus nauigantes. in quo & esurendū sit et
 sitendum. Nuditatē quoq; ferendā; mor
 bos & iam corporis & egritudines tolerandas.
 Insuper & hominū insidias ac dolis sepe laboran
 dū; quippe qui & disp̄ in gendos se n̄ in unquā
 nouerint. sed aliquando & iam congregandos

Uomitibus quoq; & sagillationes ferendas
 cū confessione peccatorum et reiectione
 criminum uelut male congregati inuiscerib;
 fellis iactura faciendā ē. & abiecta p̄ in sus
 corde. Omnis in intrinsecus latens amari
 tudo peccati; si qua forte ex desiderio
 inquis uelut ex abis nocuis congregata ē;
 Quā utiq; cum euomerit quis & abiece
 rit; ingentis egritudinis liberabitur mor
 bo. Sit t̄ in post uomitū quae ad sanita
 tem p̄ in uent sumat. Merum tam̄ scitote
 cuncti qđ supra om̄s uos laborat ep̄ in.
 Quia unusquisq; ur̄ in suū p̄ in priū fert labo
 re. Ille uero & suū & singulorū. P̄ in p̄ in
 qđ o clement tamquā qui omnib; p̄ in esse
 te nouerit singulos p̄ in ut potuerit iuuat. & sin
 gulos releuat; quia & singulorū onus ac
 sollicitudine portat. Unde et ego nunc
 hanc tibi in iungens dispensationē. scio quia
 accipio gr̄ in / magis quā p̄ in esto. Sed esto con
 fidens & fortiter ferens; certus qđ laboris
 tui merita recipies; cū ad portū quicquid in
 colorem hanc p̄ in duxerit nauem. Ibi merce
 des & p̄ in ma pomniū salute suscipies; si hic
 pomniū in colomitate uigila eris. Itaq;
 si temulca ex fr̄ in; p̄ in p̄ in rigore iustitiae odio
 habuerint; ex hoc quidem n̄ in ledetis; sed ex
 huiusmodi odus amor tibi conciliabit^r di;

• & ideo satis magis age & refuge ne lauderis ab
• iniquis et ne a pessime agentibus diligaris. sed
potius ut prope iusta dispensatione & acquirissi
ma regula disciplinae a xpo conlaudari me
rearis. Haec cum dixisset & his similia quae plu
rima rursus respiciens ad populum dixit.
• Sed & uos carissimi fratres & consueti mei huic
qui p̄sides uobis aduersitate docenda in omni
bus oboedite. scientes quod si quis hunc contra
tauerit. xpm qui ei docendi credidit cathe
dra non recipit. & tanquam qui xpm non susce
perit nec dñi patre suscepisse iudicabitur.
• & ideo nec ipse suscipi & in reuelorum
prope quod satis agere ad omne collectam
& congregationem semper conuenire. uti non
uelit negligentes & desides a xpo iudice
dempnemini. Conuenientes uero semper
ad clementem omnes date operam pro pro
sentire. & summo studio fauore uerum erga ip
sum dependere. Scientes quod prope singulos
uos ipse magis sibi infestat inimicus & in ip
sum maiora suscitauit bella. Oportet ergo
uos summo studio oniti ut omnes erga illum
in uinculo amoris in nexu plenissimo erga eum
inherentis affectu. Sed & uos quoque ipsi iura
nites in omni concordia p̄durate. quo facili
us & iam illi oboedire omnes parte in concussa
in unitate possitis. pro quod & uos & salutem

consequi. & ille obtemperantibus sibi uobis promp
tius in positione pondus uebere queat.
• & iam uobis ipsis intellegere debetis. si qua sunt
quae ipse prope insidias hominum malorum non
potest euidentius & manifestius proloqui.
• Uerbi gratia. si inimicus est alicui pacibus suis.
• Uos nolite expectare ut ipse uobis dicat cum illo
nolite amici esse. sed prudenter obseruare de
betis & uoluntati eius absque commotione ob
secundare & auertere uos ab eo. cui ipsi sen
tatis auersum. Sed nec loqui his quibus ipse
non loquitur. ut unusquisque quoniam culpa est
dum cupit omnium uerum amicitias reparare
festinus & citius reconciliari ei qui omnibus p̄est
& hoc redeat ad salutem cum oboedire coepe
rit monitis p̄sidentis. Si uero quis amicus
fuerit his quibus ipse amicus non est & locutus
fuerit his quibus ipse non loquitur. Unus est
et ipse ex illis qui exterminare etiam di uo
lunt. & cum coram uobis esse uideatur.
mente & animo contra uos est. Et est multo
nequior hostis hic quam illi qui foris sunt. & euident
inimici sunt. Hic enim p̄ amicitiam speciem
quae inimicis gerit. & eam disp̄git ac
uastat. Et cum haec dixisset in medio co
ram omnibus manibus impositis. & in cathe
dra sua ingenti uerecundia fatigatum sede
re me compulit. Cumque sedissem. haec

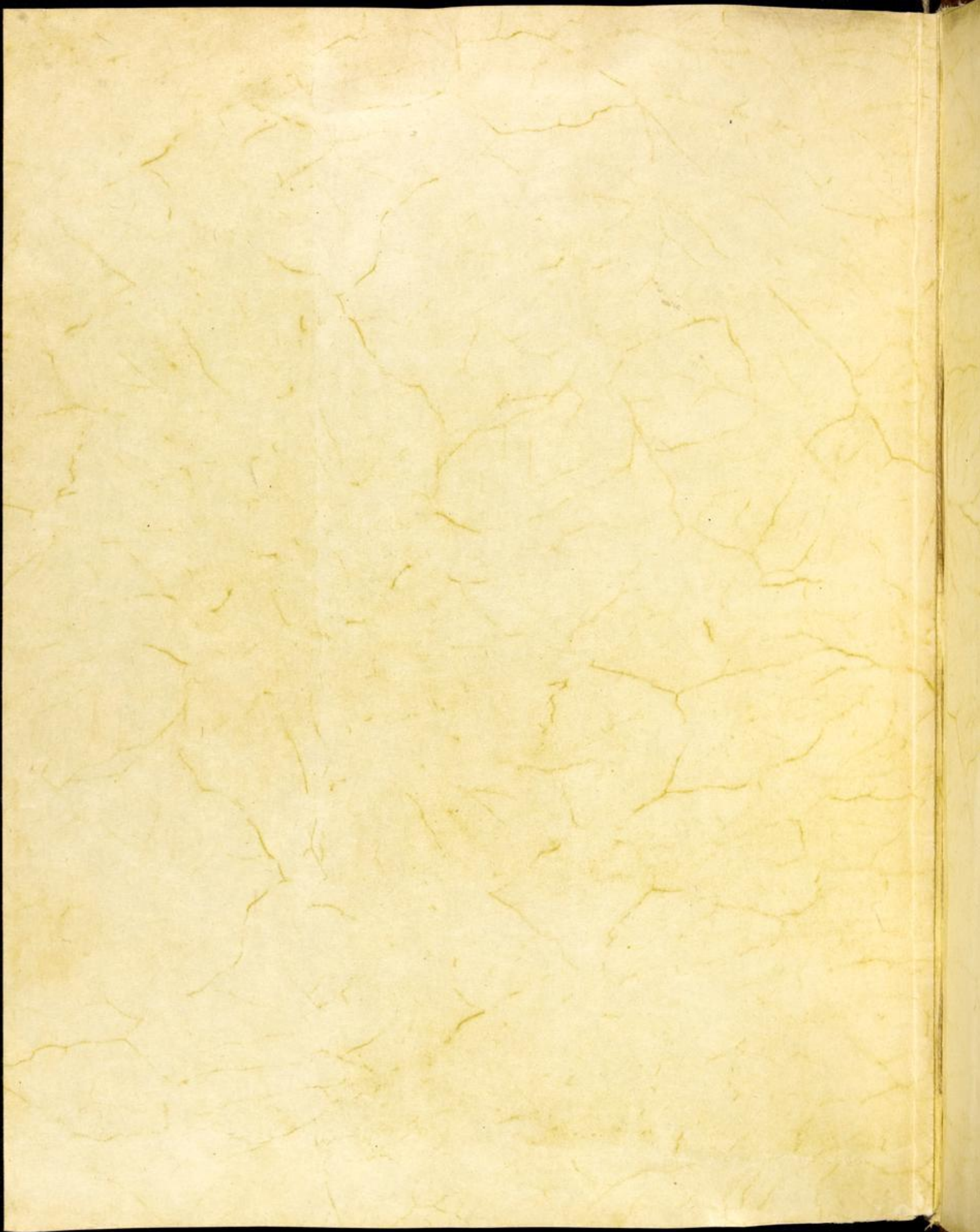

ad me rursus locutus est. De precor te cle-
mens coram omnibus qui presentes sunt ut post
ea quae sicut naturae debitum est uitae pre-
sentis finem fecero. Iacobo fratri domini descripta
breuiter et quae ad initium fidei tuae expec-
tant et etiam quos ante fidem animo gesse-
ris. Sed et qualiter mihi ab initio usque ad
finem comes itineris et actuum fueris. Quae
quae per singulas ciuitates me disputante
solicite auditor exaperis. Quae in pre-
dicationibus meis uerbosam fuerit et doctam
et actiuam. Sed et qui me finis in hac urbe repperit
sicut dixi omnia quae potes breuiter
comprehensa ad ipsum destinare non pigeat.
Nec uerearis ne forte multum de meo exitu
contristandus sit. Cum me id propiitate
sustinere non ambigat. Erat autem eigan-
de solatium cum didicerit quod per me non
imperitus uir aliquis aut indoctus. aut ig-
norans diuini uerbi mysterium et ecclesias-
tici ordinis disciplinam et doctrine regulam
nesciens suscepit cathedram meam.
Sic enim quia si indoctus et inscius offi-
cium doctus accipiat. sine dubio discipu-
li et auditores ignorantiae tenebris obuo-
luta in interitum demergentur.
Vnde et ego domine mi Iacobe cum
haec ab eo precepta susceperim necesse

139
habui implere quod iusserat indicans
tibi et de his ipsis simul et de illis bre-
uiter comprehendens quae per singulos
quasque urbes digrediens. aut in predica-
tionis sermone protulerit. aut in gestorum
uirtute profecerit. Quamuis tibi de his
plurima iam et plenius ante descripta
ipso iubente transmiserim. sub eo titulo
quem ipse praecipit affigi. Id est de
mentis itinerarium praedicationis pe-
tri. Sed et nunc exponere iam quae
praecipit incipiam. Amen.

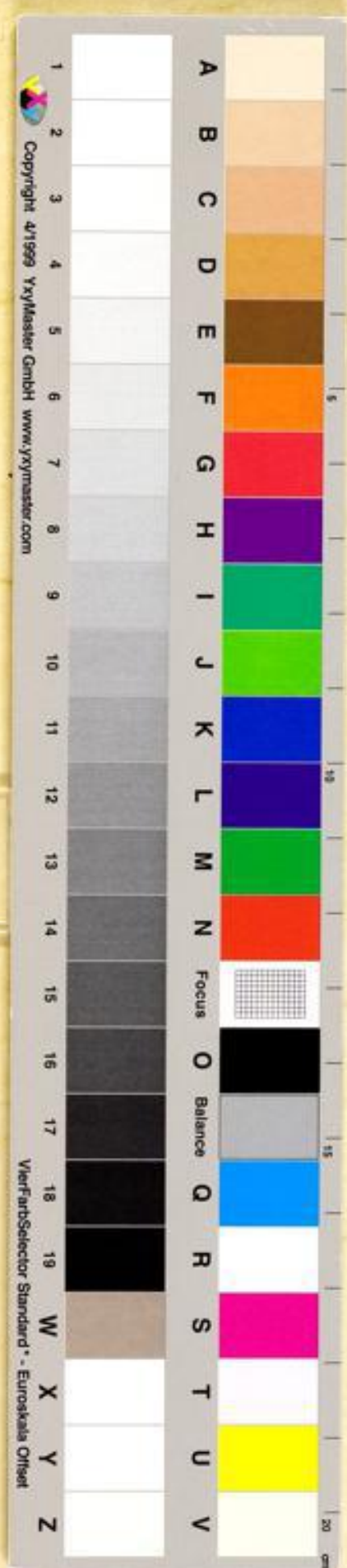
6
finit epistola ut putatur sci dementis

finit

Lederpflege VMT. 1969, R. Kr.

Itinerarium sive liber regionum
beati clementis
Epistola eiusdem ad iacobum

Lederpflege DMT, 1969, K. Kr.